

Udskriftsdato: tirsdag den 28. juli 2026

VEJ nr 9148 af 15/03/2024 (Gældende)

Vejledning om anbringelse (Delvejledning 4 af 6 til barnets lov)

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: Social-, Bolig- og Ældremin., j.nr. 2023-5541

Vejledning om anbringelse

(Delvejledning 4 af 6 til barnets lov)

Indholdsfortegnelse

Afsnit I: Anbringelse

Kapitel 1: Anbringelse uden for hjemmet (jf. barnets lovs §§ 43-69)

Kapitel 2: Myndighedernes opgaver i forbindelse med adoption (jf. barnets lovs §§ 69-74)

Kapitel 3: Privat familiepleje mv. (jf. barnets lovs § 42)

Afsnit II: Forhold under anbringelsen

Kapitel 4: Samvær og kontakt (jf. barnets lovs §§ 103-107)

Kapitel 5: Hjælp til barnets forældre (jf. barnets lovs §§ 75-79)

Kapitel 6: Opfølgning og opgaver under anbringelsen (jf. barnets lovs §§ 95-98)

Afsnit III: Ophør af anbringelsen

Kapitel 7: Ophør af indsatser, hjemgivelse eller videreførelse af anbringelse (jf. barnets lovs §§ 99-102)

1. Vejledningen omhandler regler om anbringelse af børn og unge uden for hjemmet efter barnets lov. I vejledningen behandles reglerne om anbringelsessteder, anbringelse med og uden samtykke, privat familiepleje, videreførte og permanente anbringelser samt reglerne om adoption efter barnets lov. I vejledningen behandles også regler om støtte til forældrene og samvær under anbringelsen, kommunens opfølgning på indsatser og øvrige opgaver under anbringelsen samt ophør og hjemgivelse.

Vejledningen beskriver gældende regler pr. den 1. januar 2024, jf. dog lov nr. 217 af 5. marts 2024 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forskellige andre love.

Vejledningen indgår som en del af en samlet fremstilling af vejledningerne til barnets lov. Barnets lov og de tilhørende vejledninger kan findes på www.retsinformation.dk.

Til barnets lov foreligger følgende seks vejledninger:

- Vejledning om generelle bestemmelser i barnets lov (Delvejledning 1 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov (Delvejledning 2 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov (Delvejledning 3 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om anbringelse efter barnets lov (Delvejledning 4 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om ungestøtte efter barnets lov (Delvejledning 5 af 6 til barnets lov)
- Vejledning om hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelse efter barnets lov (Delvejledning 6 af 6 til barnets lov)

samt

- Vejledning om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven
- Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område

Indledning

2. Det er vigtigt at være opmærksom på, om der efter offentliggørelsen af en vejledning er sket ændringer af eksempelvis lovgivning og Ankestyrelsens praksis, eller om Ankestyrelsen har truffet nye principmeddelelser, der endnu ikke fremgår af vejledningen. Det vil fremgå af Retsinformations hjemmeside, www.retsinformation.dk, om der sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye og opdaterede vejledninger. Ankestyrelsens principmeddelelser findes på www.ast.dk og på Restinformation.

3. Det er også vigtigt at være opmærksom på, at vejledningerne kan indeholde henvisninger til Ankestyrelsens principmeddelelser, der er truffet på baggrund af de tidligere gældende regler i serviceloven. Principmeddelelserne er medtaget som videreførelse af beskrivelse af praksis, men Ankestyrelsen vil løbende træffe nye principielle afgørelser om de nye bestemmelser i barnets lov og melde disse ud i nye principmeddelelser om barnets lov. Ankestyrelsens principmeddelelser findes på www.ast.dk og i Retsinformation.

Derudover kan der hentes faglig inspiration til tilrettelæggelsen af arbejdet efter loven hos Social- og Boligstyrelsen. Social- og Boligstyrelsen er en udviklings-, rådgivnings- og implementeringsvirksomhed for hele det sociale serviceområde. Social- og Boligstyrelsens udgivelser, herunder håndbog om barnets lov, kompetenceudvikling m.v. findes på www.sbst.dk

Hvem yder vejledning?

4. I forhold til vejledning og spørgsmål vedrørende regler i barnets lov er det som udgangspunkt kommunerne, der yder vejledning over for borgerne. Ankestyrelsen vejleder kommunernes medarbejdere om lovgivning under Social-, Bolig- og Ældreministeriets ressort på områder, hvor der er klageadgang til Ankestyrelsen. Undtaget herfra er vejledning om ny lovgivning, hvor Social-, Bolig- og Ældreministeriet i de første seks måneder efter en ny lovs ikrafttræden har vejledningsopgaven over for kommunerne.

Regelgrundlag

5. Denne vejledning beskriver reglerne i barnets lov, jf. lovebekendtgørelse nr. 83 af 25. januar 2024, med de ændringer, der følger af lov nr. 217 af 5. marts 2024 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forskellige andre love.

Derudover kan der i vejledningen være henvisning til regler som følge af:

- Lov nr. 753 af 13. juni 2023 om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forskellige andre love (følgelov til barnets lov)
- Lov nr. 754 af 13. juni 2023 om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, lov om social service og forskellige andre love.

Afsnit I

Anbringelse

Kapitel 1

Anbringelse uden for hjemmet

6. I dette kapitel beskrives regler om anbringelsessteder, anbringelse med og uden samtykke, kommunens opgaver i forbindelse med anbringelsen, anbringelse i plejefamilier, på opholdssteder og døgninstitutioner, på delvis lukkede, sikrede og særligt sikrede institutioner og anbringelse på eget værelse.

Anbringelsessteder for børn og unge

7. Det fremgår af § 43, stk. 1, i barnets lov, at børn og unge kan anbringes på følgende anbringelsessteder:

- 1) almene plejefamilier,
- 2) forstærkede plejefamilier,
- 3) specialiserede plejefamilier,
- 4) netværksplejefamilier,
- 5) egne værelser, kollegier, kollegielignende børne- og ungehjem,
- 6) børne- og ungehjem samt
- 7) pladser på efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling.

8. Det fremgår af § 43, stk. 2, i barnets lov, at det er en betingelse for, at der kan træffes afgørelse om støtteophold til eller anbringelse af børn og unge efter § 32, stk. 1, nr. 7, § 46, stk. 1, eller § 47, stk. 1, i barnets lov eller efter § 19, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet på et anbringelsessted, at anbringelsesstedet er godkendt efter § 58, stk. 1, § 65, stk. 1, i barnets lov eller efter § 5 i lov om socialtilsyn.

9. Det fremgår af § 43, stk. 3, i barnets lov, at børne- og ungehjem kan oprettes og drives som døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner, delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner, sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger, eller som opholdssteder for børn og unge.

10. Det fremgår af § 43, stk. 4, i barnets lov, at døgninstitutioner efter stk. 3 kan oprettes og drives af kommuner, jf. § 12, eller af regioner, jf. § 13, stk. 1, nr. 2 og 3, og § 13, stk. 6, eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår driftsaftale med.

11. § 43, stk. 1, i barnets lov, indeholder viften af forskellige typer anbringelsessteder, som hver med deres karakteristika kan indgå i kommunens overvejelser forud for valg af anbringelsessted til et konkret barn eller en konkret ung, som skal anbringes uden for hjemmet. Opremsningen af, hvor der kan ske anbringelse af børn og unge efter barnets lov er udtømmende.

Børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet, er meget forskellige og bliver anbragt af forskellige årsager. Dette skal således være afspejlet i bredden i anbringelsesmulighederne, så man ud fra en konkret vurdering altid har mulighed for at finde det rette anbringelsessted til barnet eller den unge.

Ved valg af anbringelsessted efter § 43, stk. 1, skal det indgå i kommunens vurdering, om det er muligt at anbringe barnet i en netværksplejefamilie, såfremt dette er hensigtsmæssigt. Har et barn eller en ung, der har brug for et hjem, således mulighed for at komme til at bo hos voksne, de allerede kender og stoler på, skal kommunen forsøge at anbringe barnet eller den unge i den pågældende netværksplejefamilie. Det er en forudsætning for enhver netværksanbringelse, at kommunen vurderer, at det givne anbringelsessted har de nødvendige kompetencer til at varetage omsorgen for barnet eller den unge.

Anbringelsessteder skal være godkendt

12. Med § 43, stk. 2, i barnets lov, følger det, at det er en betingelse for, at der kan træffes afgørelse om anbringelse af børn og unge efter §§ 46, 47 i barnets lov eller efter § 19, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet på et anbringelsessted, at anbringelsesstedet er godkendt efter § 58, stk. 1, § 65, stk. 1, i barnets lov eller efter § 5 i lov om socialtilsyn.

Formålet med godkendelse af det konkrete anbringelsessted, er at medvirke til at sikre, at barnet eller den unge anbringes i overensstemmelse med dennes behov.

13. For netværksplejefamilier efter § 58 i barnets lov gælder, at anbringelsesstedet er godkendt som konkret egnet i forhold til et bestemt barn eller en bestemt ung af kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe barnet eller den unge.

14. For egne værelser, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem efter § 65 gælder, at anbringelsesstedet godkendes som konkret egnet i forhold til en bestemt ung af kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe den unge.

15. For de resterende anbringelsessteder, dvs. almene, forstærkede og specialiserede plejefamilier, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling, børne- og ungehjem, herunder delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner samt sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger, gælder reglerne i socialtilsynsloven, hvorefter socialtilsynet efter ansøgning og dialog med ansøger kan træffe afgørelse om godkendelse som generelt egnet tilbud.

Tilbudsportalen er med til at give de enkelte kommuner et overblik over den samlede vifte af anbringelsessteder. Dette skal både bidrage til et kvalificeret valg af anbringelsessted i den konkrete sag og til en hensigtsmæssig overordnet planlægning af anbringelsesområdet. I den overordnede planlægning skal det sikres, at der er det nødvendige antal pladser til de børn og unge i området, der skal anbringes uden for hjemmet, og at der er den nødvendige variation i indholdet på anbringelsesstederne, således at det er muligt at imødekomme de forskellige behov, som de anbragte børn og unge har.

16. Efter § 43, stk. 3, kan private leverandører, som ikke er oprettet som selvejede institutioner, ikke oprette og drive anbringelsessteder i form af børne- og ungehjem efter reglerne i barnets lov.

Det følger af § 43, stk. 3, at børne- og ungehjem kan oprettes og drives som døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner, delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner, sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger, eller som opholdssteder for børn og unge.

Begrebet døgninstitutioner dækker over en række – ofte specialiserede – anbringelsessteder for børn og unge. Døgninstitutioner efter § 43, stk. 3, i barnets lov, kan være målrettet børn og unge, som på grund af sociale eller adfærdsmæssige problemer har behov for at blive anbragt uden for hjemmet. Målgruppen omfatter også børn og unge, som skal anbringes uden for hjemmet på grund af forhold hos forældrene, som gør, at de ikke kan tage vare på deres børn, f.eks. misbrug eller psykiske problemer. Døgninstitutioner efter § 43, stk. 3, i barnets lov, kan endvidere være målrettet børn og unge, som på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for behandling eller anden udviklingsmæssig støtte, f.eks. undervisning, og som i den sammenhæng har ophold uden for hjemmet, eller børn og unge med psykiatriske lidelser.

Opholdssteder dækker over et bredt spekter af anbringelsesmuligheder strækkende sig fra det lille opholdssted, der drives af en professionel familie, og som kan modtage nogle få anbragte børn til større opholdssteder med ansatte og til socialpædagogiske skibsprojekter. For reglerne om godkendelse og tilsyn med opholdssteder henvises til vejledning om socialtilsyn.

Et opholdssted for de mindre og lidt større børn kan indebære fælles bolig med nogle medarbejdere, eller at der er fastboende medarbejdere i en særskilt afdeling.

Et opholdssted for unge kan f.eks. omfatte mere selvstændige boligforhold eller et fællesskab med afpasset støtte fra medarbejdere.

Særligt vedrørende skibsprojekter skal det bemærkes, at anbringelsen på skibsprojektet sker på skibet, men at alle skibsprojekter skal have en fast landbase, dvs. at projektet skal være en del af et godkendt opholdssted eller døgninstitution, jf. barnets lov § 43, stk. 3, samt § 4, stk. 1, nr. 2, i lov om socialtilsyn. Der henvises til vejledning om socialtilsyn for nærmere beskrivelse af reglerne om godkendelse af og tilsyn med socialpædagogiske skibsprojekter.

I forbindelse med anbringelse på skibe skal skibet og dets besætning godkendes af Søfartsstyrelsen efter de retningslinjer, der gennemgås i Søfartsstyrelsens vejledning om skibe, der anvendes til sejlads med personer anbragt i henhold til serviceloven (nu barnets lov), samt vejledning om socialtilsyn.

Det er den anbringende kommune der afgør, om skibet er egnet til et socialpædagogisk projekt til en konkret ung, og som er forpligtet til at føre personrettet tilsyn med den unge, der er anbragt på skibet.

Kommunen bør ligeledes sikre sig, at den unge inden anbringelsen er egnet og i stand til at opholde sig om bord på et skib, herunder særligt ved længerevarende ophold til søs, ligesom den unge inden anbringelsen bør gennemgå et af Søfartsstyrelsen godkendt søsikkerhedskursus. Kommunen bør derudover foretage en vurdering af, om den unge har en modenhed, der gør anbringelsen på et skib forsvarlig.

Anbragte personer er ikke en del af skibenes besætning og må derfor ikke udføre særlige kvalifikationskrævende opgaver, herunder dæks- og maskintjeneste, som skal udføres af besætningsmedlemmer.

17. Af § 43, stk. 4, i barnets lov, fremgår det, at døgninstitutioner kan oprettes og drives af kommuner, jf. § 12, af regioner, jf. § 13, eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår driftsaftale med.

Formålet med indsatsen på anbringelsessteder

18. Det fremgår af § 44, stk. 1, i barnets lov, at formålet med indsatsen på anbringelsessteder efter § 43, stk. 1, nr. 1-4 og 6, er at varetage omsorg og sikre tryghed, trivsel og udvikling for de anbragte børn og unge. Anbringelsessteder efter § 43, stk. 1, nr. 1-4 og 6, skal arbejde målrettet med at understøtte udvikling i gode sociale fællesskaber, læring, uddannelse, beskæftigelse og forebyggelse af kriminalitet for børn og unge anbragt uden for hjemmet.

19. Det fremgår således af § 44, at den overordnede hensigt med anbringelser af børn og unge både er at sikre tryghed, trivsel og omsorg, og at understøtte barnet eller den unges udvikling i gode sociale fællesskaber f.eks. gennem fritidsaktiviteter eller fritidsjob m.v., læring og i at opnå uddannelse og beskæftigelse og en kriminalitetsfri tilværelse som ung og voksen. Anbringelsesstedet skal således varetage disse opgaver og støtte barnet eller den unge i overensstemmelse med disse formål, og børne- og ungehjem skal indrette den pædagogiske praksis herefter.

Anbringelse på egne værelser, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem efter § 43, stk. 5, er ikke omfattet af § 44. Det skyldes, at der er tale om en anbringelsesform med begrænset personlig støtte, fx i form af kontaktperson efter §§ 114 og 115, hvor den unge selv råder over boligen og i vid udstrækning klarer dagligdagen på egen hånd. Se evt. punkt 164-169 om anbringelse på eget værelse mv.

20. Det er væsentligt, at indsatsen tilrettelægges under hensyn til det enkelte barns eller den enkelte unges ressourcer og behov, herunder at der tages højde for eventuelle særlige forhold for børn og unge med varig og betydelig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. For disse børn og unge vil det også i særlig grad kunne være en målsætning, at plejefamilien eller børne- og ungehjemmet, ud over at sikre den nødvendige omsorg, personlige støtte, socialpædagogiske rådgivning og behandling, jf. § 45 i barnets lov, skal have fokus på at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten for barnet eller den unge, jf. § 2, stk. 1.

21. Et overordnet formål med anbringelsen er at understøtte barnets eller den unges udvikling i forhold til læring og udvikling af sociale færdigheder, tilpasset efter barnets alder og øvrige behov.

I forhold til børn og unge, hvor målsætningen om at understøtte uddannelse og beskæftigelse er relevant, kan det være nødvendigt at indføre mødepligt til undervisning, jf. bekendtgørelse om voksenansvar for

anbragte børn og unge, eller iværksætte andre aktiviteter, der kan bidrage til, at gøre barnet eller den unge parat til at gennemføre en uddannelse eller komme i job. Tilsvarende kan de faste huslige pligter – ud over oprydning og rengøring på eget værelse – være med til at forberede barnet eller den unge til dagligdagen efter anbringelsen. Det kan samtidig i nogle tilfælde være afgørende med en målrettet og intensiv indsats i forhold til misbrugsproblematikker for at forebygge kriminalitet.

Plejefamiliens eller børne- og ungehjemmets arbejde med at understøtte udvikling i gode sociale fællesskaber, læring, uddannelse, beskæftigelse og forebyggelse af kriminalitet skal tilpasses barnets eller den unges behov. Indsatser målrettet beskæftigelse vil således ikke i alle tilfælde være relevant, f.eks. for små børn. På samme måde vil målrettede kriminalitetsforebyggende indsatser ikke nødvendigvis være relevant for børn og unge, der ikke er anbragt på baggrund af kriminalitet.

Indhold i et døgnophold

22. Det fremgår af § 45, stk. 1, i barnets lov, at barnet, den unge, forældrene eller de kommende forældre modtager omsorg, personlig støtte, socialpædagogisk rådgivning og behandling under følgende:

- 1) En familieanbringelse efter § 32, stk. 1, nr. 6.
- 2) Et støtteophold efter § 32, stk. 1, nr. 7.
- 3) Et døgnophold efter §§ 46 eller 47, § 114, stk. 1, nr. 1 eller 3, eller § 120, stk. 1.
- 4) Et døgnophold efter § 13, stk. 1, nr. 5 eller 6, eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

23. Det fremgår af § 45, stk. 2, i barnets lov, at der ved særlige behov endvidere kan foretages undersøgelser og observation og ydes terapi eller anden behandling.

24. Det fremgår af § 45, stk. 3, i barnets lov, at et støtteophold, jf. § 32, stk. 1, nr. 7, som ydes under et døgnophold, indgår som en ydelse efter stk. 1.

25. Med § 45, stk. 1, i barnets lov, angives en ramme for, hvad et døgnophold bør omfatte.

Det bemærkes, at døgnophold i form af en familieanbringelse eller et støtteophold ikke er en anbringelse efter § 46, men en støttende indsats efter § 32.

Døgnopholdet omfatter omsorg, personlig støtte, socialpædagogisk rådgivning og behandling samt varetagelse af barnets, den unges, forældrenes eller de vordende forældres særlige behov, herunder behov som har afsæt i en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos barnet, den unge eller forældrene.

Der kan ikke laves en udtømmende beskrivelse af, hvad døgnopholdet kan omfatte, da det afhænger af behovene hos det enkelte barn eller den unge, der skal anbringes uden for hjemmet, hos familien, når der er tale om en familieanbringelse efter § 32, stk. 1, nr. 6, eller hos de vordende forældre.

Disse behov er for børn og unge, der anbragt uden for hjemmet, beskrevet i barnets plan eller ungeplanen, ligesom formålet med familieanbringelsen, støtteopholdet eller døgnopholdet fremgår af afgørelsen herom.

Det er formålet med hjælpen samt barnets eller den unges behov under opholdet, der er grundlaget for visitationen af det enkelte barn eller den unge, og dermed hvad der indgår i døgnopholdet.

26. Der er en række grundlæggende ydelser, der er forbundet med selve døgnopholdet for børn og unge, som den anbringende kommune kan forvente er til stede ved et døgnophold. De omhandler blandt andet, at barnet eller den unge får støtte til at benytte relevante tilbud svarende til barnets eller den unges alder, udvikling og interesser i form af læring, skolegang eller undervisning, uddannelse og/eller beskæftigelse og fritidstilbud.

Barnet eller den unge skal ligeledes sikres den nødvendige omsorg og tryghed i form af en god og stabil voksenkontakt. Derudover skal der sikres adgang til den nødvendige praktiske hjælp, såsom mad, tøj, bolig, lommepenge, transport, sundhedspleje og adgang til samfundets øvrige tilbud.

Det kan ligeledes forventes, at anbringelsesstedet indgår i socialfagligt samarbejde med kommunen, barnet eller den unge, familien og andre samarbejdspartnere, som f.eks. daginstitutioner, uddannelsesinstitutioner og sundhedsvæsen. Samarbejdet inkluderer orientering om udviklingen i forhold til barnets plan eller ungeplanen og en eventuel revidering af denne. Forældresamarbejde, støtte til barnets eller den unges kontakt og relationer til familien og i denne forbindelse omsorg til forældrene er også en del af de grundlæggende ydelser.

Hvilke af de ovennævnte ydelser, der er nødvendige, samt i hvilket omfang tilbuddene skal ydes for at sikre barnets eller den unges udvikling, afhænger af det enkelte barns eller den enkelte unges behov ud fra en konkret vurdering. Det er vigtigt, at kommunen i vurderingen er opmærksom på eventuelle behov afledt af en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge.

27. Der skal ske en løbende systematisk vurdering af barnets eller den unges individuelle udvikling på anbringelsesstedet, så man kan identificere, hvad barnet eller den unge kan og hvor barnet eller den unge har behov for støtte til at opnå det samme niveau for personlig udfoldelse, udvikling i gode sociale fællesskaber, læring, sundhed og trivsel som jævnaldrende børn og unge.

I forbindelse med den løbende systematiske vurdering skal barnets eller den unges behov for særlige interne eller eksterne tilbud overvejes. Det vil blandt andet kunne omfatte tilbud om psykologbehandling, fysioterapi, specialundervisning m.v. Hvis det skønnes nødvendigt, skal der udarbejdes overordnede behandlingsplaner for barnet, den unge eller familien, der kan indgå i barnets plan, jf. § 91, eller ungeplanen, jf. § 108. Det vil være op til anbringelsesstedet at udforme mere detaljerede behandlingsplaner. Behandlingsplanen kan ofte indeholde konkrete og mere kortsigtede mål, som anbringelsesstedet arbejder med.

28. Udstyr og inventar, som almindeligvis hører til et døgntilbud, blandt andet seng, bord, stol m.v. vil som hovedregel være dækket af betalingen for døgnopholdet. Særligt udstyr og inventar, som knytter sig til det enkelte barn eller den enkelte unge, og som bliver fjernet fra anbringelsesstedet, når barnet eller den unge ikke længere opholder sig på stedet, kan efter en individuel vurdering og beslutning ydes ved siden af døgnopholdet, og der skal derfor være en supplerende finansiering til dette. Et eksempel kan være en seng, som på grund af særlige fysiske forhold hos barnet eller den unge skal have nogle bestemte mål eller skal kunne noget særligt, som ikke kan opnås gennem standardudstyr.

29. Når kommunalbestyrelsen vælger et anbringelsessted efter § 52, stk. 1, skal det ske med udgangspunkt i den børnefaglige undersøgelse, jf. § 20 og barnets plan, jf. § 91 eller ungeplanen, jf. § 108 eller forbedringsforløbet, jf. § 13 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, såfremt barnet eller den unge er anbragt efter denne lov. På den måde bliver det defineret, hvilken opgave det pågældende anbringelsessted skal være i stand til at løfte, herunder hvilken skolegang og fritidstilbud det skal være muligt at tilbyde barnet eller den unge under anbringelsen.

Det er vigtigt, at kommunen ved beslutningen om visitation omhyggeligt beskriver, hvilke former for hjælp anbringelsesstedet skal levere og hvilke, der skal leveres i et andet regi, idet det fastlægger grundlaget for den økonomiske aftale mellem anbringelsesstedet og den anbringende kommune.

Der kan ved særlige behov foretages undersøgelser og observation samt ydes terapi eller anden behandling under døgnopholdet, jf. § 45, stk. 2. Undersøgelser kan foregå på et godkendt anbringelsessted.

Yderligere fremgår det af § 43, stk. 3, at støtteophold, som ydes under et døgnophold, indgår som en ydelse og dermed en del af selve opholdet.

Anbringelse uden for hjemmet med samtykke

30. Det fremgår af § 46, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der fyldt 15 år, kan træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet på et anbringelsessted, jf. § 43, stk. 1, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til barnets eller den unges særlige behov for støtte, jf. dog § 54, stk. 3, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Afgørelsen skal angive formålet med anbringelsen og den forventede varighed.

31. Det fremgår af § 46, stk. 2, i barnets lov, at samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, skal omfatte formålet med anbringelsen.

32. Det fremgår af § 46, stk. 3, i barnets lov, at der kun kan træffes afgørelse efter stk. 1 efter gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20 i barnets lov, eller en ungefaglig undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Der kan dog, hvis særlige forhold taler for det, træffes afgørelse om foreløbig eller akut anbringelse efter stk. 1 sideløbende med gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20 i barnets lov, eller en ungefaglig undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

33. Det fremgår af § 46, stk. 4, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen på baggrund af en undersøgelse efter § 26 med samtykke fra de kommende forældre kan træffe en afgørelse efter stk. 1 om, at det ufødte barn umiddelbart efter fødslen anbringes uden for hjemmet, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til det ufødte barns behov for støtte.

Betingelser for anbringelse med samtykke

34. Med § 46, stk. 1, skal tre betingelser være opfyldt, før der kan iværksættes en anbringelse efter § 46:

- 1) Anbringelsen skal være af væsentlig betydning af hensyn til barnets eller den unges særlige behov for støtte,
- 2) der skal foreligge et samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og fra den unge, der er fyldt 15 år, og
- 3) der skal være gennemført en undersøgelse af barnets eller den unges forhold.

Derudover må der ikke varetages hensyn, der hører til andre sektorer, som f.eks. undervisningssektoren. Et eksempel herpå er, at det kan være gavnligt for en ung at komme på efterskole, men hvor den unge ikke har behov for særlig støtte. Den unge vil derfor ikke falde inden for anvendelsesområdet for reglerne om særlig støtte efter barnets lov.

Kriterierne for anbringelse er dog så rummelige, at det ikke afskærer kommunen fra at yde hjælp, når det ses som formålstjenligt ud fra en vurdering af familiens situation sammenholdt med de hjælpemuligheder, som findes i loven. En anbringelse vil for nogle børn være den nødvendige indsats til at forebygge mistrivsel, og en anbringelse vil dermed være den rettidige indsats.

Om samtykke

35. Afgørelse om anbringelse uden for hjemmet efter § 46 skal træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år.

Er der fælles forældremyndighed, skal begge forældre give samtykke, uanset at forældrene ikke bor sammen. Dette gælder i alle tilfælde, også i de tilfælde, hvor der f.eks. er tale om, at den ene forælder er

bosiddende i udlandet eller har ukendt opholdssted. Hvis der ikke opnås samtykke fra begge indehavere af forældremyndigheden og/eller den unge, der fyldt 15 år, kan der kun træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, hvis betingelser for en anbringelse uden samtykke er opfyldt.

Hvis forholdene hos den af forældrene, som barnet eller den unge bor hos, er af en sådan karakter, at barnet eller den unge ikke kan blive boende der, skal kommunen i samarbejde med forældrene undersøge, hvor barnet eller den unge kan bo. Da den anden af forældrene har del i forældremyndigheden og dermed har pligt til at drage omsorg for barnet eller den unge, skal kommunen undersøge, om barnet eller den unge nu kan få ophold hos den anden af forældrene.

Hvis forældrene kan blive enige om dette, er der ikke grundlag for at iværksætte indsatser i form af en anbringelse uden for hjemmet.

I tilfælde hvor den af forældrene, som barnet eller den unge bor hos, ønsker, at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet og ikke bo hos den anden forælder, selvom denne er indstillet på at have barnet eller den unge boende, må den anden forælder anmode om, at den fælles forældremyndighed bringes til ophør, og at forældremyndigheden bliver overdraget til denne, jf. reglerne herom i forældreansvarsloven. Ønsker den anden forælder ikke at benytte sig af sin adgang til at kræve den fælles forældremyndighed bragt til ophør, må der iværksættes indsatser over for dem begge. Kommunen kan ikke træffe afgørelse om, at barnet eller den unge skal anbringes hos den anden forælder, der har del i forældremyndigheden.

Har barnet eller den unge under 15 år lovligt ophold i Danmark, mens forældremyndighedsindehaveren ikke har lovligt ophold, træffes en afgørelse efter § 46, stk. 1, over for barnet. Reglerne om forældremyndighedsindehaverens samtykke og partshøring af forældremyndighedsindehaveren finder fortsat anvendelse.

36. Det bemærkes, at kommunen ved afgørelse om anbringelse efter § 46, skal overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge gennem adoption får en ny familie, når det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække, jf. § 69, stk. 1. Der henvises i den forbindelse til punkt 191-194 om adoption.

Kommunalbestyrelsen skal i afgørelsen om anbringelse uden for hjemmet angive det overordnede formål med anbringelsen. Afgørelsen skal endvidere indeholde en angivelse af, hvor længe anbringelsen forventes at vare. Det betyder, at kommunalbestyrelsen ved afgørelse om anbringelse skal tage stilling til, om anbringelsen forventes at være af kortere eller længere varighed.

Informeret samtykke

37. Det fremgår af § 46, stk. 2, at samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, skal omfatte formålet med anbringelsen.

Det er beskrivelsen af formålet med afgørelsen om anbringelsen, dvs. hvad der skal opnås med en anbringelse, og hvad der skal ske undervejs, der danner grundlag for afgivelsen af samtykket fra forældremyndighedsindehaver og tillige fra den unge, når denne er fyldt 15 år. Det er derfor vigtigt, at formålet med anbringelsen fremstår tydeligt, således at det samtykke, der gives til en anbringelse, kan karakteriseres som et informeret samtykke.

Med sin accept af formålet med anbringelsen er det endvidere formodningen, at forældremyndighedsindehaveren accepterer at indgå i et konstruktivt samarbejde med kommunen om at få det bedste ud af anbringelsen til gavn for barnet eller den unge og familien i øvrigt. Det i overensstemmelse med § 2, stk.

4, om at barnets eller den unges vanskeligheder så vidt muligt skal løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken.

Hvis forældremyndighedsindehaveren eller den unge over 15 år har givet samtykke til anbringelsen, men ikke er enige i, hvad formålet er med anbringelsen, kan det ikke betragtes som et samtykke efter § 46, hvorfor en anbringelse i et sådant tilfælde må vurderes efter reglerne om anbringelse uden samtykke, jf. § 47, som behandles i afsnittet nedenfor. Denne situation kan f.eks. opstå, hvis forældremyndighedsindehaveren mener, at formålet med anbringelsen er at give en ung behandling for psykiske problemer, hvorimod kommunen mener, at formålet er at give den unge tydelige voksne, som kan være med til at forbedre adfærden hos den unge. Her kan der være enighed om, at den unge skal anbringes, men ikke hvad formålet er.

Efter Ankestyrelsens principmeddelelse 26-23 er det kommunen, der skal vejlede forældremyndighedsindehaverne og den unge om, hvad en anbringelse med samtykke medfører, og hvad formålet med anbringelsen er, inden den træffer afgørelse om en anbringelse med samtykke. Det er også kommunen, der har ansvaret for, at en sag er tilstrækkeligt oplyst, og at betingelserne for at træffe afgørelse efter loven er til stede. Hvis hverken indholdet af kommunens vejledning eller selve samtykket til anbringelsen foreligger på skrift, og kommunen ikke i stedet har gjort notat herom, vil det kunne få bevismæssig betydning ved fastlæggelsen af, om der foreligger et tilstrækkeligt tydeligt og ubetinget informeret samtykke til anbringelse uden for hjemmet.

Der er ikke opstillet formelle krav til afgivelsen af samtykket, men det anses for formålstjenligt, at samtykket afgives skriftligt, så der ikke senere opstår tvivlsspørgsmål. Den praktiske fremgangsmåde kan i øvrigt fastlægges af kommunen. Kommunen skal være opmærksom på de særlige forhold, der kan være omkring samtykke fra børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, hvor funktionsnedsættelsen kan have indflydelse på evnen til at afgive informeret samtykke.

Krav om børnefaglig- eller ungefaglig undersøgelse ved anbringelse med samtykke

38. Det følger af § 46, stk. 3, at der kan kun træffes afgørelse om anbringelse med samtykke efter § 46, stk. 1, efter der er gennemført en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20 i barnets lov, eller en ungefaglig undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Der kan dog, hvis særlige forhold taler for det, træffes afgørelse om foreløbig eller akut anbringelse efter § 46, stk. 1, sideløbende med at undersøgelsen gennemføres.

En børnefaglig undersøgelse er en betingelse for, at kommunen fra starten kan vælge den rigtige hjælp, beskrive formålet med indsatsen og løbende følge op på, om indsatsen har de ønskede virkninger. Se eventuelt § 20 i barnets lov om børnefaglige undersøgelser. Der kan dog være særlige tilfælde, hvor det er nødvendigt at anbringe barnet eller den unge akut eller foreløbigt, og hvor afgørelsen om at anbringe barnet eller den unge ikke kan afvente undersøgelsen af barnets eller den unges og familiens forhold. I sådanne tilfælde må den børnefaglige undersøgelse eller den ungefaglige undersøgelse gennemføres sideløbende med, at anbringelsen iværksættes. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor forældrene varetægtsfængsles eller rammes af alvorlig sygdom, og hvor forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, samtykker til en anbringelse. Det kan også handle om andre akutte opståede begivenheder i familien.

39. Det er efter § 46, stk. 4, muligt for kommunalbestyrelsen at træffe en afgørelse om anbringelse efter § 46, stk. 1, for det ufødte barn, såfremt betingelserne er opfyldt, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til det endnu ufødte barns behov for støtte.

Betingelserne for at anbringe et ufødt barn efter stk. 4, er de samme som følger af § 46, stk. 1, som er behandlet i punkterne ovenfor, dog skal der tages højde for, at der er tale om en afgørelse, der træffes på et ikke fuldstændigt oplyst grundlag, da der i sagens natur hverken foreligger oplysninger om barnet eller om forholdet mellem barnet og forældrene.

Ved kommende forældre forstås den gravide kvinde og den, der efter børneloven, anses som retlig forælder til barnet. Dette omfatter kvindens ægtefælle, medmindre denne efter børneloven ikke anses som forælder til barnet, og den mand eller kvinde, der har anerkendt faderskabet henholdsvis medmoderskabet til barnet på afgørelsestidspunktet. Derimod omfatter det ikke den mand eller kvinde, der er far eller medmor til barnet, men hvis forældreskab til barnet endnu ikke er fastslået. Endvidere omfatter det den mand eller kvinde, som ifølge moren er eller kan være far eller medmor til barnet.

Afgørelse om anbringelse af det kommende barn efter § 46, stk. 4, skal træffes med samtykke fra de kommende forældre. Samtykket skal omfatte formålet med anbringelsen. Efter § 49 er der dog mulighed for at træffe afgørelse, selv om de kommende forældre ikke ønsker indsatsen iværksat, men kravene i § 49 vil i givet fald skulle være opfyldt. Der henvises til punkt 60-64 om § 49.

Det er væsentligt, at barnets plan eller ungeplanen på en forståelig måde angiver nogle tydelige rammer for indsatsen i form af opstillede mål. På den måde er barnets plan eller ungeplanen et rimeligt bedømmelsesgrundlag for, hvad formålet med anbringelsen er, således at det samtykke, der gives til en anbringelse, kan karakteriseres som et informeret samtykke. Hvis de kommende forældre har givet samtykke til anbringelsen, men ikke er enige i, hvad formålet er med anbringelsen, kan det ikke på denne baggrund betragtes som et samtykke, hvorfor en anbringelse i et sådant tilfælde må vurderes efter reglerne om anbringelse uden samtykke, jf. § 47.

Der kan kun træffes afgørelse efter § 46, stk. 4, efter gennemførelse af en undersøgelse af de kommende forældres forhold, jf. § 26. En undersøgelse er en betingelse for, at man fra starten kan vælge den rigtige hjælp, beskrive formålet med anbringelsen og løbende følge op på, om indsatsen har de ønskede virkninger.

Anbringelse uden for hjemmet uden samtykke

40. Det fremgår af § 47, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, kan træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet, når der er en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af følgende, jf. dog stk. 5:

- 1) Utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge.
- 2) Overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for.
- 3) Misbrugsproblemer, kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge.
- 4) Andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge.

41. Det fremgår af § 47, stk. 2, i barnets lov, at der kun kan træffes en afgørelse efter stk. 1, når der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet efter gennemførelse af en undersøgelse, jf. §§ 20 eller 26 i barnets lov, eller en ugefaglig undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Afgørelsen skal angive formålet med anbringelsen og den forventede varighed.

42. Det fremgår af § 47, stk. 3, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om, at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet efter stk. 1, selv om forældremyndighedsindehaveren

og den unge giver samtykke til anbringelse efter § 46, stk. 1, når hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det.

43. Det fremgår af § 47, stk. 4, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om anbringelse af en ung, der er fyldt 15 år, uden for hjemmet, uanset at betingelserne i stk. 1 ikke er opfyldt og at forældremyndighedsindehaveren ikke vil give samtykke til anbringelsen, hvis den unge samtykker. Det er et krav, at anbringelsen må anses for at være af væsentlig betydning for den unges særlige behov og problemerne ikke kan løses under den unges fortsatte ophold i hjemmet.

44. Det fremgår af § 47, stk. 5, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget ikke kan træffe afgørelse efter stk. 1-4 i sager om børn og unge, der er henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet, jf. §§ 10 og 11 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Betingelser for anbringelse uden samtykke

45. Det centrale kriterium for at kunne gennemføre en anbringelse tvangsmæssigt er, jf. § 47, stk. 1, at der foreligger åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling.

Sundhed i denne sammenhæng skal forstås som barnets eller den unges almentilstand, hvori der ikke blot indgår helbredsmæssige forhold, men også andre forhold af betydning for barnets eller den unges trivsel. Begreberne ”åbenbar risiko” og ”sundhed eller udvikling” angiver endvidere, at der skal tages hensyn til såvel barnets eller den unges øjeblikkelige tilstand som til dets fremtidige opvækstbetingelser. Behovet for at beskytte børn tilsiger, at der bør være mulighed for at gribe ind inden det tidspunkt, hvor barnet eller den unge er skadet i en grad, der gør det meget vanskeligt at hjælpe. Det er således ikke en betingelse for tvangsmæssig anbringelse, at der er konstateret en allerede indtruffet alvorlig skade. Bestemmelsen giver adgang til tvangsindgreb i tilfælde af åbenbar risiko for alvorlig skade på sundhed eller udvikling. En sådan åbenbar risiko kan efter omstændighederne foreligge, hvis det – på grund af forældremyndighedsindehaverens adfærd over for ældre søskende til barnet – kan fastslås, at denne er helt ude af stand til at tage vare på barnet.

Dette skal ses i sammenhæng med § 21, stk. 1, der fastslår, at kommunen i forbindelse med en undersøgelse af barnets eller den unges forhold skal vurdere, om der er behov for en undersøgelse af eventuelle andre børn i familien. Se i den forbindelse vejledning om sagsbehandling og kommunernes opgaver efter barnets lov om søskendeundersøgelser.

Årsager til åbenbar risiko for alvorlig skade eller sundhed eller udvikling

46. Kun når de forhold, der er nævnt i § 47, stk. 1, nr. 1-4, fører til åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling, og når problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet, vil betingelserne for tvangsmæssig anbringelse være opfyldt. Det vil f.eks. betyde, at en bestemt diagnose eller specifikke problemer hos forældremyndighedsindehaveren ikke i sig selv kan begrunde en tvangsmæssig anbringelse. Det afgørende er altid, hvilken indflydelse en eventuel lidelse hos forældremyndighedsindehaveren har på det enkelte barns eller unges sundhed eller udvikling.

Kommunalbestyrelsen skal udtrykkeligt angive, hvad årsagen er til, at det vurderes, at der foreligger åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling – dermed skal den afgørelse, der træffes, være udførligt begrundet efter forholdene i § 47, stk. 1.

Det er væsentligt, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med vurderingen af, om der er grundlag for at iværksætte en anbringelse uden samtykke, er opmærksom på, at nogle bekymringstegn hos barnet eller den unge som eksempelvis skolevægring, social isolation eller udadreagerende adfærd, enten kan være

tegn på, at der er udfordringer i hjemmet, tegn på udfordringer i eksempelvis dag- eller skoletilbud eller tegn på, at barnet eller den unge kan have en psykisk funktionsnedsættelse. Hvis sådanne tegn på mistrivsel indgår som en del af grundlaget for kommunens overvejelse om iværksættelse af en anbringelse uden samtykke, bør kommunen være særligt opmærksom på at få belyst, om adfærden skyldes eksempelvis en udviklings- og/eller opmærksomhedsforstyrrelse så som ADHD eller autisme. I disse tilfælde kan denne viden resultere i, at der i stedet for iværksættelse af en anbringelse uden samtykke bør tilbydes hjælp og støtte til barnet, den unge og familien med henblik på at understøtte familien i at håndtere den psykiske funktionsnedsættelse. Kommunen bør i sådanne sager være særligt opmærksom på, om der er behov for at koordinere hjælpen og støtten på tværs af sektorer og forvaltninger, eksempelvis med henblik på at sikre en sammenhængende og tilpasset indsats på tværs af skole- og socialforvaltningen.

Har barnet eller den unge under 15 år lovligt ophold i Danmark, mens forældremyndighedsindehaveren ikke har lovligt ophold, træffes en afgørelse efter § 47, stk. 1, over for barnet, medmindre andet er reguleret ved lov.

Utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge

47. Det følger af § 47, stk. 1, nr. 1, at en anledning til at anbringe et barn eller en ung er, at forælderen ikke giver barnet eller den unge tilstrækkelig omsorg eller sikrer det behandling.

Årsagen til, at forælderen ikke formår dette, kan skyldes flere forhold. Der kan være tale om manglende personlige ressourcer hos forælderen som følge af for eksempel dårlig begavelse, forstyrrelser i personligheden eller andre psykiske lidelser samt eksempelvis alkohol- eller stofmisbrug eller andet misbrug. Der kan være tale om manglende evne til at sætte sig ind i barnets behov eller en adfærd fra forælders side, der udelukkende er styret af pågældendes egne behov, hvorved barnet eller den unge enten tilsidesættes eller udsættes for en ødelæggende overbeskyttelse, der forhindrer barnet eller den unge i at udvikle sig på normal vis.

Forælderen kan også mangle evne til at stimulere barnet, skabe ro og tryghed eller sikre stabile og forudsigelige ydre rammer for barnet eller den unge. Et eksempel på omsorgsvigt kan også være, når forælderen ikke sørger for, at barnet eller den unge møder stabilt i skole, hvorved undervisningspligten ikke overholdes, og barnets udvikling lider skade på grund af manglende skolegang. Hvis en samlever til forældremyndighedsindehaver eller andre udsætter barnet for overgreb, er dette at betragte som utilstrækkelig omsorg fra forældremyndighedsindehavers side, hvis denne ikke har søgt at beskytte barnet. Endelig kan eksempler på utilstrækkelig omsorg også være, at forælderen mangler samarbejdsvilje, er negativ overfor at modtage hjælp og ændre adfærd eller mangler forståelse for, at barnet har brug for hjælp.

Vold eller andre alvorlige overgreb

48. Det følger af § 47, stk. 1, nr. 2, i barnets lov, at en anbringelsesgrund kan være overgreb, som barnet eller den unge udsættes for.

Bestemmelsen indebærer, at der er tale om, at barnet eller den unge udsættes for overgreb i form af vold eller seksuelle overgreb fra forældremyndighedsindehaverens side.

Hvis forældremyndighedsindehaveren imidlertid ikke er dømt for volden eller overgrebet eller ikke selv erkender at have begået det, er en formodning om vold eller overgreb mod barnet eller den unge som udgangspunkt ikke i sig selv grundlag for en anbringelse. I disse tilfælde er det vigtigt, at det undersøges, om der er andre forhold, der kan begrunde en anbringelse. Det kan eksempelvis være, at barnet eller den unge har været udsat for omsorgssvigt efter § 47, stk. 1, nr. 1, ved at have overværet vold eller overgreb, at der er begået vold eller overgreb mod søskende eller at barnet eller den unge er blevet udsat for

vold eller overgreb af andre, uden at forældremyndighedsindehaveren har grebet ind. Se punktet ovenfor om utilstrækkelig omsorg for barnet. Endvidere kan årsagerne til, at et barn eller en ung udsættes for vold eller overgreb, skyldes andre alvorlige problemer i familien i form af eksempelvis misbrug eller sindslidelse hos forældrene. Disse forhold vil ikke sjældent optræde i kombination med andre belastende faktorer, såsom svagt socialt netværk, marginal arbejdsmarkedstilknytning, dårlig økonomi, eneansvar for barnet eller den unge og ustabile forhold, måske med skiftende partnere.

Hvis forældremyndighedsindehaveren frifindes for vold eller overgreb eller venter på dom, må sagen ikke henlægges. Her må barnets eller den unges tegn på trivsel eller mistvivsel være udgangspunktet for, hvilken indsats der skal ske.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 58, stk. 1 nr. 4, § 58, stk. 1 nr. 1, § 62, stk. 2 og § 58, stk. 1 nr. 2.

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 77-19:

I sag nr. 3 stadfæstede Ankestyrelsen børn og unge-udvalgets afgørelse om anbringelse af 2 børn. Forældrene var idømt straf for vold mod børnene. Ankestyrelsen henviste i sin begrundelse til vold eller andre alvorlige overgreb.

Misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge

49. I visse tilfælde er det barnet eller den unge, der selv udviser så betydelige vanskeligheder, at indgreb er nødvendigt. Her vil de konstaterede vanskeligheder hos barnet eller den unge i sig selv kunne begrunde indgrebet.

Det følger af § 47, stk. 1, nr. 3, at barnets eller den unges egne vanskeligheder er så betydelige, at det kan danne grundlag for en anbringelse.

Det vil typisk dreje sig om børn eller unge med misbrugsproblemer eller udtalte indlærings- og skoleproblemer samt børn og unge med kriminel adfærd. Årsagerne til barnets eller den unges egne vanskeligheder vil ofte hidrøre fra forhold nævnt i § 47, stk. 1, nr. 1 og 2, men kan også have afsæt i andre forhold, eksempelvis autisme, ADHD, angst eller andre psykiske funktionsnedsættelser eller udfordringer hos barnet eller de unge, som ikke har sammenhæng til manglende forældreevne eller sociale problemer i familien.

Uanset årsagen til vanskelighederne er det vigtigt, at kommunen reagerer på barnets eller den unges betydelige vanskeligheder og iværksætter hjælp og støtte, som kan afhjælpe disse. Hvis vanskelighederne har afsæt i psykisk funktionsnedsættelse eller andre psykiske udfordringer hos barnet eller den unge, bør kommunen dog være særligt opmærksom på, om anbringelse uden samtykke er den rette løsning, eller om vanskelighederne kan afhjælpes med støttende indsatser efter kapitel 4 eller 8 i barnets lov eller med indsatser eller omlægninger af tilbud efter anden lovgivning, eksempelvis på undervisningsområdet.

Det kan ligeledes i behandlingsmæssigt øjemed være afgørende at få klarlagt årsagerne til problemerne med henblik på iværksættelse af den rette indsats.

Andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge

50. Det følger af § 47, stk. 1, nr. 4, i barnets lov, at andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge kan danne grundlag for anbringelsen.

Kriteriet vedrører den situation, hvor barnets eller den unges udfordringer er årsagen eller en del af årsagen til anbringelsen uden samtykke. Kriteriet skal oftest anvendes sammen med et eller flere af de øvrige kriterier. Dette vil f. eks. være tilfældet, hvor barnet eller den unge har vanskeligheder, som barnet eller den unge har brug for professionel støtte til. Det vil også ofte være tilfældet i situationer, hvor forældre ikke har forståelse for, at barnet eller den unge har brug for særlig støtte, og derfor ikke formår at samarbejde om at sikre barnet eller den unge relevant støtte.

Selvom kriteriet oftest bliver anvendt sammen med et eller flere af de øvrige kriterier, kan det stå alene som grundlag for en anbringelse uden samtykke. Et eksempel er en ung på 15 år eller derover, der ikke selv erkender, at han/hun har følelsesmæssige vanskeligheder, eksempelvis på grund af en psykisk funktionsnedsættelse/opmærksomhedsforstyrrelse, og derfor ikke er enig i en anbringelse, men forældrene erkender, at den nødvendige indsats er en anbringelse. Et andet eksempel er, at forældrene erkender barnets eller den unges vanskeligheder fuldt ud og samarbejder, men mener, at problemerne kan løses på anden vis end ved en anbringelse uden for hjemmet.

Uanset årsagen til, at barnet eller den unge har adfærds- eller tilpasningsproblemer, er det vigtigt, at kommunalbestyrelsen reagerer på barnets eller den unges betydelige vanskeligheder og iværksætter hjælp og støtte, som kan afhjælpe disse. Hvis adfærds- eller tilpasningsproblemerne har afsæt i psykisk funktionsnedsættelse eller andre psykiske udfordringer hos barnet eller den unge, bør kommunen dog være særligt opmærksom på, om anbringelse uden samtykke er den rette løsning, eller om udfordringerne i stedet kan afhjælpes med støttende indsatser efter kapitel 4 eller 8 i barnets lov eller med indsatser eller omlægninger af tilbud efter anden lovgivning, eksempelvis på undervisningsområdet.

Ligeledes har omfanget og karakteren af problemet betydning. Der skal være tale om problemer af en vis størrelse og alvor. Tidshorisonten spiller i den forbindelse en rolle. Skønnes der alene at være tale om en kortvarig krise, hvor f.eks. et to måneder gammelt barn reagerer med vigende kontakt, eller et større barn reagerer på forældrenes skilsmisse, er der ikke grundlag for at anvende kriteriet.

Det forhold, at problemerne kan afhjælpes efter en kortere periode med den rette indsats, udelukker ikke anvendelsen af kriteriet, hvis blot problemet har et vist omfang og ikke kan betegnes som en krise. Anvendelse af kriteriet må ikke blive et "stempel" af barnet eller den unge, og ved genbehandling må spørgsmålet, om barnet eller den unge fortsat har adfærds- eller tilpasningsproblemer, altid vurderes på ny.

En henvisning til adfærds- og tilpasningsproblemer som anbringelsesgrundlag er samtidig et signal til kommunen om, at barnet eller den unge har nogle særlige behov, og at der skal sættes ind med særlig støtte og behandling, for at barnet eller den unge kan udvikle sig.

51. Der er ikke krav om, at barnets eller den unges problemer er endelig afklaret f.eks. ved en diagnose eller udredning, men hvis en anbringelse uden samtykke overvejes, bør kommunen i forbindelse med sagsoplysningen være særligt opmærksom på, om adfærden kan skyldes eksempelvis en opmærksomhedsforstyrrelse som ADHD.

Der skal være begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses i hjemmet

52. Det følger af § 47, stk. 2, i barnets lov, at der kun kan træffes en afgørelse om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, når der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet efter gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse eller en ungefaglig undersøgelse. Afgørelsen skal angive formålet med anbringelsen og hvor længe anbringelsen forventes at vare. Dette ikke at forveksle med genbehandlingsfristen efter § 50, som uddybes i punkt 67ff.

Hvis der er tale om forældre med funktionsnedsættelser, bør det indgå i overvejelserne, om forældrene modtager den støtte og kompensation, som deres funktionsnedsættelse giver anledning til, herunder i forhold til forældrerollen, eller om der er behov for at iværksætte anden støtte eller handicapkompenserende støtte efter servicelovens bestemmelser.

En begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet, betyder, at det ikke er en betingelse for at iværksætte en anbringelse, at kommunen først har afprøvet alternative indsatser. Dette har især betydning i sager med massiv omsorgssvigt over for helt små børn. En begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet, kan f.eks. foreligge, hvis barnet eller den unge har søskende, som det har været nødvendigt at anbringe uden samtykke på grund af utilstrækkelig omsorg fra forældremyndighedsindehaverens side, og hvor det ud fra de foreliggende oplysninger om dennes aktuelle situation må forudses, at støttende indsatser i hjemmet ikke er tilstrækkelige til at sikre, at barnet eller den unge får den fornødne omsorg og pleje. Også i andre situationer, hvor det ud fra det foreliggende materiale må forudses, at støttende indsatser i hjemmet ikke er tilstrækkelige til at sikre, at barnet eller den unge får den fornødne omsorg og pleje, kan der ud fra de eksisterende oplysninger træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet. En anbringelse er således ikke sidste udvej og et tiltag, der først tages i brug, når alle andre muligheder er udtømte, men kommunen bør altid overveje, om mindre indgribende indsatser ville være tilstrækkelig.

Anvendelse af regler om anbringelse uden samtykke uanset samtykke

53. Selv om forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, giver samtykke til anbringelse, så er det muligt at gennemføre anbringelsen efter § 47, stk. 1, hvis hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler herfor.

Denne mulighed kan være relevant i tilfælde, hvor det kan frygtes, at barnet eller den unge vil blive krævet hjemgivet umiddelbart efter, at anbringelsen har fundet sted, selv om der er behov for en længerevarende indsats over for barnet eller den unge og familien. Som eksempel kan nævnes tilfælde, hvor der kan herske tvivl om, hvorvidt samtykket er alvorlig ment, herunder om forældremyndighedsindehaveren fuldt ud har forstået retsvirkningerne af en anbringelse. Et afgørende hensyn til barnet eller den unge kan være, at barnet eller den unge har et særligt behov for med sikkerhed at vide, hvor barnet eller den unge skal bo. Anvendelsen af bestemmelsen forudsætter, at betingelserne i § 47, stk. 1, er opfyldt.

For forældremyndighedsindehaveren er konsekvensen af, at anbringelsen sker uden samtykke efter § 47, at barnet eller den unge ikke kan begæres hjemgivet efter §§ 100 og 102, som det ville have været tilfældet ved en frivillig anbringelse efter § 46. Ligesom en anmodning om hjemgivelse kan afvises efter § 102, stk. 3. I stedet gælder de processuelle regler for en tvangsmæssig afgørelse efter § 47, stk. 1, fuldt ud ved en afgørelse efter § 47, stk. 3, hvilket blandt andet betyder, at sagen skal forelægges til afgørelse i børne- og ungeudvalget, hvis kommunalbestyrelsen ikke kan imødekomme en begæring om hjemgivelse, jf. § 102, stk. 4. Se i den forbindelse også kapitel 6 og punkt 344ff. om hjemgivelse.

Særligt om anbringelse af en ung, der er fyldt 15 år

54. § 47, stk. 4, i barnets lov, giver en særlig adgang for børne- og ungeudvalget til at beslutte at anbringe en ung uden for hjemmet, når den unge er fyldt 15 år og er enig i anbringelsen, selvom forældremyndighedsindehaveren er uenig. Det er en betingelse for at anvende bestemmelsen, at anbringelsen er af væsentlig betydning af hensyn til den unges særlige behov. Denne betingelse er den samme, som gælder for iværksættelsen af anbringelser med samtykke efter § 46. Der er således tale om et lempeligere kriterium end for anbringelse uden samtykke efter § 47, stk. 1.

Det er endvidere en betingelse for anvendelse af § 47, stk. 4, at problemerne ikke kan løses under den unges fortsatte ophold i hjemmet. Hvis betingelser i § 47, stk. 1, er opfyldt, vil det som udgangspunkt være denne bestemmelse, der skal træffes afgørelse efter, selvom sagen vedrører en ung, der er fyldt 15 år, og som giver samtykke til anbringelsen, idet anbringelse efter § 47, stk. 1, ikke beror på den unges samtykke.

Da en beslutning efter bestemmelsen er frivillig i forhold til den unge, der er fyldt 15 år, men tvangsmæssig i forhold til forældremyndighedsindehaveren, skal beslutningen træffes efter de samme procedureregler, som gælder for beslutninger om anbringelse uden samtykke. Den unge kan selv rette henvendelse til kommunen for at bede om at blive anbragt uden for hjemmet, men det er kommunen, der skal afgøre, om der er grundlag for en anbringelse, og i så fald indstille sagen til afgørelse i børne- og ungeudvalget. Det er i den sammenhæng væsentligt, at kommunen i sin vurdering tager afsæt i den unges forhold, herunder bl.a. modenhed samt eventuelle nedsatte psykiske funktionsevne.

Kommunen bør således have særlig opmærksomhed på, om den unges samtykke og tilkendegivelse af ønske om anbringelse kan have udspring i eller være påvirket af den unges psykiske funktionsevne eller andre psykiske udfordringer. I givet fald bør dette tillægges betydning i vurderingen af, hvilken vægt den unges samtykke skal tillægges vægt i forhold til det manglende samtykke fra forældremyndighedsindehaver.

Bestemmelsen skal også ses i sammenhæng med § 48.

Det er forudsat, at bestemmelsen ikke har til formål at løse de almindelige generationskonflikter, der kan opstå, når unge gradvis frigør sig fra forældrene. På den anden side er der et antal tilfælde, hvor problemerne i hjemmet er af en sådan karakter, at forældrene ikke bør kunne hindre iværksættelsen af en i øvrigt velbegrundet støttende indsats, som den unge selv ønsker iværksat.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 65 og § 58, stk. 3:

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 169-09:

Ankestyrelsen pålagde kommunen at anbringe en 17-årig pige uden for hjemmet uden samtykke fra hendes far, der havde forældremyndigheden over hende alene. Pigen ønskede at blive anbragt, da forholdet mellem hende og faderen var meget belastet af konflikter. Ankestyrelsen lagde vægt på, at forholdet mellem pigen og faderen var belastet af konflikter. Årsagen var desuden, at faderen ikke kendte pigen så godt, og at pigen havde haft en traumatisk opvækst hos sin mor, der havde et alkoholmisbrug. Ankestyrelsen henviste til, at forældrenes samliv havde været turbulent, og at faderen siden pigen var 2 år kun havde boet sammen med hende i kortere tid, og at der i denne tid havde været problemer mellem faderen, pigen og faderens samlever. Der blev henvist til, at faderen havde haft et nogenlunde jævnlige samvær med pigen gennem hendes opvækst, men at pigen ofte blev passet hos faderens familie, når hun havde samvær med faderen. Ankestyrelsen henviste videre til, at pigens mor havde haft alkoholproblemer, og at pigens opvækst havde været meget præget heraf med angst for moderens helbred og ansvar for moderen. Der blev ligeledes henvist til, at pigen ved moderens død var flyttet ind hos faderen, og at hun bebrejdede sig selv, at hun ikke var hos moderen, da hun døde. Endeligt blev der henvist til, at pigen var flyttet fra faderen efter nogle konflikter og ikke ville se faderen. Hun boede nu hos sin halvsøster.

Særligt om sager, der er henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet

55. § 47, stk. 5, i barnets lov, indebærer, at børne- og ungeudvalgets kompetence til at træffe afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet uden samtykke ikke gælder i de tilfælde, hvor barnets eller den unges sag er henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet.

Politiet og retten kan, når børn og unge i alderen 10 til 17 år er mistænkt eller idømt fængselsstraf for bestemte typer af kriminalitet, henvise en sag til Ungdomskriminalitetsnævnet, jf. § 2 i lov om ungdomskriminalitet.

Se evt. vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov.

Barnets ret til anmode om anbringelse

56. Det fremgår af § 48, stk. 1, i barnets lov, at et barn eller en ung har ret til at anmode kommunalbestyrelsen om at blive anbragt uden for hjemmet.

57. Det fremgår af § 48, stk. 2, i barnets lov, at anmoder et barn eller ung om at blive anbragt uden for hjemmet efter stk. 1, skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der af hensyn til barnets eller den unges bedste skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20, herunder om betingelserne i §§ 46 eller 47 er opfyldt. Træffer kommunalbestyrelsen på baggrund af en anmodning efter stk. 1 hverken afgørelse om anbringelse eller en støttende indsats efter barnets lov, kan kommunalbestyrelsens beslutning herom indbringes for Ankestyrelsen. § 144 i barnets lov og § 25 i forvaltningsloven finder tilsvarende anvendelse for indbringelse til Ankestyrelsen efter 2. pkt.

58. § 48, stk. 1, understreger, at barnet selv har en stemme i forhold til at kunne pege på, at der er behov for en anbringelse. Efter § 47, stk. 4, vil børne- og ungeudvalget kunne beslutte at anbringe en ung uden for hjemmet, når den unge er fyldt 15 år og er enig i anbringelsen, selv om forældremyndighedsindehaveren er uenig, og dermed ikke giver samtykke til anbringelsen.

Børn er som hovedregel meget loyale over for deres forældre, og langt de fleste børn ønsker at blive boende hos deres forældre. Derfor skal det tages alvorligt og vægtes højt, hvis et barn selv udtrykker ønske om at blive anbragt, også selvom barnet ikke er fyldt 15 år.

Der er ikke formkrav til, hvordan en anmodning om at blive anbragt uden for hjemmet skal finde sted. Den vil således både kunne være skriftlig, telefonisk, mundtlig, via e-mail, sms etc. Der er heller ikke nærmere krav til indholdet af anmodningen, men det skal være tydeligt ud fra barnets eller den unges tilkendegivelse, at vedkommende anmoder om at blive anbragt uden for hjemmet. Afhængigt af barnets eller den unges oplysninger kan henvendelsen konkret anses som en underretning og vil i givet fald skulle behandles efter reglerne for kommunens behandling af underretninger. Der henvises i denne forbindelse til §§ 136-138.

Retten efter § 48, stk. 1, er en ret til at anmode om at blive anbragt uden for hjemmet, og således ikke en ret til at blive anbragt. Uanset indholdet eller formen for anmodningen er det op til kommunen i det konkrete tilfælde at vurdere, hvilken hjælp og støtte barnet eller den unge har brug for og herunder afgøre, om barnet eller den unge skal anbringes. Det er i den sammenhæng væsentligt, at kommunen i sin vurdering, herunder på baggrund af samtaler og øvrig inddragelse af barnet eller den unge, tager afsæt i barnets eller den unges konkrete forhold herunder modenhed samt eventuelle nedsat psykisk funktionsevne. Kommunalbestyrelsen bør således have særlig opmærksomhed på, om den unges tilkendegivelse af ønske om anbringelse kan have udspring i eller være påvirket af den unges psykiske funktionsevne eller andre psykiske udfordringer. I givet fald bør dette tillægges betydning i vurderingen af, hvilken vægt den unges ønske om anbringelse skal tillægges. Hvis kommunen ikke har kendskab til en funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge, er det vigtigt, at kommunen er opmærksom på, om barnets eller den unges

adfærd, oplysninger fra barnet eller den unge eller fra forældrene giver anledning til yderligere afdækning eller undersøgelse af barnets eller den unges forhold, herunder af om barnet eller den unge eventuelt har en ikke-afdækket psykisk funktionsnedsættelse.

59. Hvis et barn anmoder om at blive anbragt uden for hjemmet, skal kommunalbestyrelsen efter § 48, stk. 2, vurdere, om der af hensyn til barnets eller den unges bedste skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse efter § 20, herunder om betingelserne i §§ 46 eller 47 er opfyldt.

I disse tilfælde vil udgangspunktet være, at der er tale om et barn eller en ung, som oplever alvorlige udfordringer i hjemmet uanset de konkrete årsager hertil.

Hvis barnet eller den unge selv kan pege på, hvilke behov og løsninger barnet eller den unge mener, vil være bedst for den pågældende, vil undersøgelsen skulle indeholde disse samt en vurdering af, hvilken effekt sådanne initiativer vil have. Udgangspunktet er, at det forhold, at et barn eller en ung selv henvender sig og anmoder om en anbringelse, er et alvorligt bekymringstegn i forhold til barnet eller den unge, og at der derfor som udgangspunkt må antages at være behov for at træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse, jf. § 20.

Selvom barnets ret til at bede om hjælp også omfatter en ret for barnet eller den unge til at bede om at bo et andet sted, er det ikke barnets eller den unges ansvar at beslutte, hvilken indsats som er den rette. Det er således fortsat de voksne omkring barnet, der har ansvaret for de beslutninger, der træffes.

I det tilfælde, at kommunalbestyrelsen på baggrund af en anmodning om anbringelse hverken træffer afgørelse om en anbringelse uden for hjemmet eller en støttende indsats, kan barnet eller den unge, der er fyldt 10 år, klage til Ankestyrelsen over beslutningen. Kommunen skal oplyse barnet eller den unge om retten til at klage.

I det tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om en støttende indsats, men ikke om at anbringe barnet eller den unge, vil afgørelsen om den støttende indsats kunne påklages efter de almindelige regler herom, hvis barnet eller den unge eller forældremyndighedsindehaveren er uenig i afgørelsen. Ankestyrelsen kan i den forbindelse tage stilling til spørgsmål i relation til barnets eller den unges anmodning om anbringelse, men der kan derimod ikke klages særskilt over, at der ikke er truffet afgørelse om anbringelse.

Anbringelse af et ufødt barn umiddelbart efter fødslen

60. Det fremgår af § 49, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget i helt særlige tilfælde uden samtykke fra de kommende forældre kan træffe en afgørelse efter § 47, stk. 1, om, at det ufødte barn umiddelbart efter fødslen anbringes uden for hjemmet, når der er en åbenbar risiko for, at det ufødte barns sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade i tiden efter fødslen på grund af de kommende forældres manglende evner eller ressourcer til at tilbyde tilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet.

61. Det fremgår af § 49, stk. 2, i barnets lov, at der kun kan træffes en afgørelse efter stk. 1, når der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses inden barnets fødsel eller ved barnets kommende ophold i hjemmet.

62. Det fremgår af § 49, stk. 3, i barnets lov, at afgørelser efter stk. 1 tidligst kan træffes 3 måneder før kvindens terminsdato.

63. De grundlæggende betingelser for at anbringe et kommende barn efter § 49 vil være de samme, som følger af § 47, dog således at der tages hensyn til, at afgørelse om anbringelse uden samtykke træffes inden barnets fødsel. Således skal der tages højde for, at der er tale om en meget indgribende

afgørelse, der træffes på et ikke fuldstændigt oplyst grundlag, da der i sagens natur hverken foreligger oplysninger om barnet eller om forholdet mellem barnet og forældrene. Det gælder ikke mindst ved førstegangsforældre. Dette indebærer, at der vil blive stillet meget store krav til grundlaget for afgørelsen, og det skal sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter FN's konvention om barnets rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes.

Årsager til anbringelse af et endnu ufødt barn uden samtykke

64. En afgørelse efter § 49 i barnets lov, kan kun træffes, når der foreligger en ekstraordinær overbevisende begrundelse på grund af tungtvejende hensyn til barnets bedste. Bestemmelsen kan navnlig finde anvendelse i relation til børn, hvis forældre på grund af svære kroniske psykiske lidelser, svære personlighedsforstyrrelser eller betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne har en så begrænset forældreevne, at de aldrig vil kunne tage vare på barnet, heller ikke selv om der iværksættes omfattende støttende indsatser for at hjælpe forældrene med at varetage forælderrollen.

Der kan også være tale om forældre, der på grund af manglende forældreevne tidligere har fået et barn anbragt eller bortadopteret uden samtykke, navnlig hvis forældrene trods støtte ikke har udvist interesse for eller evne til at forbedre deres forældreevne. Dog skal kommunen altid have overvejet alternative, mindre indgribende former for støtte, f.eks. i form af familiebehandling af de kommende forældre eller familieanbringelse efter fødslen, inden der bliver truffet afgørelse om anbringelse af et spædbarn umiddelbart efter fødslen. Ligeledes kan en afgørelse efter § 49 kun træffes, hvis manglende evner eller ressourcer hos de kommende forældre vurderes at ville udgøre en åbenbar risiko for, at det ufødte barns sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade efter fødsel, og problemerne ikke kan løses inden barnets fødsel eller under dets kommende ophold i hjemmet selv med omfattende støtte, eksempelvis i form af en familieanbringelse.

Anbringelse af en ældre søskende til det ufødte barn fører ikke automatisk til anbringelse af det ufødte barn. Der skal således være tale om en ekstraordinær overbevisende begrundelse. Det centrale kriterium for at kunne træffe afgørelse om, at et ufødt barn skal anbringes uden samtykke umiddelbart efter fødslen, er, at der foreligger åbenbar risiko for alvorlig skade på det ufødte barns sundhed eller udvikling efter fødslen.

En åbenbar risiko kan efter omstændighederne foreligge, hvis det på grund af de kommende forældres adfærd over for ældre søskende kan fastslås, at forældrene er helt ude af stand til at tage vare på barnet.

I vurderingen af, om der foreligger en situation, der er omfattet af § 49, stk. 1, skal det under graviditeten vurderes, om de kommende forældre kan drage omsorg for barnet i tiden efter fødslen. Det centrale i vurderingen er, om de kommende forældres manglende evner eller ressourcer til at tilbyde tilstrækkeligt omsorg for eller behandling af det ufødte barn udgør et faremoment ved barnets fødsel. Er de kommende forældre ikke i stand til at opfylde sine egne basale behov for f.eks. mad og behandling, kan det udgøre en åbenbar risiko for, at barnets sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade.

En bestemt diagnose eller specifikke problemer hos de kommende forældre kan ikke i sig selv begrunde en anbringelse uden samtykke. Det afgørende er, hvilken indflydelse en eventuel lidelse hos de kommende forældre vil have på det ufødte barns sundhed eller udvikling. Kun hvis manglende evner eller ressourcer hos de kommende forældre vurderes at ville udgøre en åbenbar risiko for, at det ufødte barns sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade, og problemerne jf. § 49, stk. 2, ikke vil kunne løses inden barnets fødsel eller under dets kommende ophold i hjemmet, er betingelserne for anbringelse uden samtykke opfyldt.

Årsagen til, at de kommende forældre ikke har de nødvendige evner eller ressourcer til at tilbyde tilstrækkelig omsorg for eller behandling af det endnu ufødte barn, kan skyldes flere forhold. Der kan være tale om manglende personlige ressourcer hos de kommende forældre som følge af eksempelvis betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, forstyrrelser i personligheden eller andre psykiske lidelser samt eksempelvis alkohol-, stof- eller andet misbrug. Der kan være tale om manglende evne til at sætte sig ind i det kommende barns behov, og hvor adfærden fra forælders side udelukkende er styret af pågældendes egne behov, hvorved barnet vil blive tilsidesat eller udsat for en ødelæggende omklamring, der vil forhindre barnet i at udvikle sig på normal vis.

De kommende forældre kan også mangle evne til at kunne stimulere barnet, skabe ro og tryghed, eller sikre stabile og forudsigelige ydre rammer for barnet. De kommende forældres adfærd over for ældre søskende til det ufødte barn skal altid indgå i vurderingen af, om betingelserne i § 49, stk. 1, er opfyldt. De kommende forældres adfærd over for ældre søskende til det ufødte barn kan indikere, at de er helt ude af stand til at tage vare på barnet. Når et barn anbringes, fordi forældrene ikke er i stand til at varetage omsorgen for barnet, er barnets søskende eller kommende søskende i udgangspunktet også i en sårbar situation i hjemmet.

De kommende forældres rettigheder

65. De kommende forældre har i forbindelse med en afgørelse efter § 49 de samme rettigheder og partbeføjelser som i øvrige sager om anbringelse uden samtykke. Dvs. at forældrene skal partshøres, have adgang til at se sagens akter og udtale sig over for børne- og ungeudvalget, før der træffes afgørelser, og have ret til en bisidder og til gratis advokatbistand under hele sagens behandling.

En afgørelse om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke truffet af børne- og ungeudvalget kan indbringes for Ankestyrelsen inden 4 uger efter, at de kommende forældre har fået meddelelse om afgørelsen. Hvis Ankestyrelsen ikke ændrer beslutningen om anbringelse af det kommende barn uden for hjemmet uden samtykke, kan disse bede Ankestyrelsen om at indbringe sagen for retten. Der gælder en frist på 4 uger. Kommunen skal altid tilbyde de kommende forældre gratis advokatbistand under en sag om anbringelse uden samtykke, jf. § 140 i barnets lov.

Der er i alle sager om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke behov for et helt særligt fokus på, at processen er betryggende, og at processuelle garantier overholdes. Dette gælder særligt i sager om anbringelse uden samtykke, da der er tale om en indgribende afgørelse.

Der skal være en begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets kommende ophold i hjemmet

66. Det følger af § 49, stk. 2, i barnets lov, at der kun kan træffes afgørelse efter § 49, stk. 1, når der en begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets kommende ophold i hjemmet.

En begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets kommende ophold i hjemmet, vil f.eks. kunne foreligge, hvis de kommende forældre har andre børn eller unge i husstanden, som er anbragt uden samtykke på grund af utilstrækkelig omsorg fra forældremyndighedsindehaverens side, og hvor det ud fra de foreliggende oplysninger om den aktuelle situation må forudses, at støttende indsatser i hjemmet ikke vil være tilstrækkelige til at sikre, at det kommende barn får den fornødne omsorg og pleje. Også i andre situationer, hvor det ud fra det foreliggende materiale må forudses, at forebyggende indsatser i hjemmet ikke er tilstrækkelige til at sikre, at det kommende barn får den fornødne omsorg og pleje, kan der ud fra de eksisterende oplysninger træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

Der kan kun træffes afgørelse efter § 49, stk.1, når det må anses for godtgjort, at problemerne ikke kan løses inden barnets fødsel. Af hensyn hertil og til forældremyndighedsindehaverens mulighed for at løse problemerne inden barnets fødsel, kan en afgørelse om anbringelse uden samtykke først træffes tre måneder før kvindens terminsdato, jf. § 49, stk. 3.

Genbehandling af anbringelsessager

67. Det fremgår af § 50, stk. 1, i barnets lov, at skal barnet eller den unge fortsat være anbragt uden for hjemmet, ud over 1 år fra at børne- og ungeudvalget har truffet afgørelse efter § 47, skal udvalget træffe fornyet afgørelse herom, jf. dog stk. 2.

68. Det fremgår af § 50, stk. 2, i barnets lov, at har barnet eller den unge været anbragt uden for hjemmet inden for det seneste år før den aktuelle anbringelse, er fristen for genbehandling efter stk. 1 i stedet 2 år.

69. Det fremgår af § 50, stk. 3, i barnets lov, at hvis sagen efter stk. 1 eller 2 er indbragt for Ankestyrelsen eller forelagt domstolene, regnes fristen fra den endelige afgørelse eller dom.

70. Det fremgår af § 50, stk. 4, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget, Ankestyrelsen eller retten uanset bestemmelserne i stk. 1 og 2 kan fastsætte en kortere frist for fornyet behandling i udvalget, hvis der er begrundet tvivl om, hvorvidt anbringelsesgrundlaget fortsat vil være til stede henholdsvis 1 og 2 år senere.

71. Det fremgår af § 50, stk. 5, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget, Ankestyrelsen og retten uanset bestemmelserne i stk. 1 og 2 undtagelsesvis kan fastsætte en længere frist, når de forhold, der ligger til grund for afgørelsen, med overvejende sandsynlighed må antages også at gælde ud over fristen, og hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for, at fristen forlænges. For ufødte børn og børn under 1 år kan der dog alene træffes afgørelse om at forlænge fristen til 3 år.

72. Det fremgår af § 50, stk. 6, i barnets lov, at stk. 1-5 tilsvarende finder anvendelse ved afgørelser, som Ankestyrelsen træffer efter § 151, stk. 3.

73. Det fremgår af § 50, stk. 7, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen forud for børne- og ungeudvalgets genbehandling af en anbringelse uden for hjemmet efter stk. 1 skal overveje, om hensynet til barnets bedste taler for, at der udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse efter § 67, stk. 4. Har barnet eller den unge på tidspunktet for genbehandlingen efter stk. 1 har været anbragt uden for hjemmet i mindre end 3 år, er kommunalbestyrelsen ikke forpligtet til at overveje en permanent anbringelse efter 1. pkt.

74. Det følger af § 50, stk. 1, i barnets lov, at opretholdelse af en anbringelse uden samtykket over ét år fra afgørelsen kræver en fornyet afgørelse i børne- og ungeudvalget. Ved genbehandlingen skal der tages stilling til, om de materielle betingelser for tvangsmæssigt at opretholde anbringelsen fortsat er opfyldt, dog således at hvis barnet eller den unge har været anbragt uden for hjemmet inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse, er børne- og ungeudvalget, jf. § 50, stk. 2, først forpligtet til at genbehandle en sag om tvangsmæssig anbringelse efter § 47, to år efter afgørelsen blev truffet.

Et barn eller en ung, der i året forud for sagens behandling har været anbragt ved en foreløbig afgørelse, bliver betragtet som anbragt første gang ved den endelige afgørelse om anbringelse, og der gælder således en genbehandlingsfrist på ét år. Dette gælder uanset, om den foreløbige afgørelse er blevet godkendt på det efterfølgende møde i børne- og ungeudvalget eller ej. Den toårige genbehandlingsfrist gælder således i de tilfælde, hvor barnet eller den unge allerede er eller inden for det seneste år har været anbragt med eller uden samtykke.

Det følger af § 50, stk. 3, at hvis en sag om anbringelse uden samtykke efter § 47 er indbragt for Ankestyrelsen eller forelagt for domstolene, regnes genbehandlingsfristerne fra den endelige afgørelse eller dom. Det vil sige, at der er tale om en rullende genbehandlingsfrist. Efter praksis gælder dette dog ikke, hvis klagen alene vedrører genbehandlingsfristen. I disse tilfælde, er fristen at regne fra børne- og ungeudvalgets afgørelse, og er dermed ikke rullende. Det skyldes, at der i en klagesag over genbehandlingsfristen ikke sker prøvelse af selve anbringelsesgrundlaget.

Eksempel 1:

Barnet har ikke været anbragt, før børn og unge-udvalget træffer afgørelse herom den 3. januar 2017. Afgørelsen bliver indbragt for Ankestyrelsen, der ved afgørelse af 29. januar 2017 fastholder børn og unge-udvalgets afgørelse. Genbehandlingsfristen er på 1 år fra Ankestyrelsens afgørelse, da barnet ikke har været anbragt inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse, det vil sige i perioden fra den 3. januar 2016 til 3. januar 2017, hvor børn og unge-udvalget traf afgørelse om den aktuelle anbringelse. Børn og unge-udvalget træffer fornyet afgørelse den 17. januar 2018 om opretholdelse af anbringelsen. Afgørelsen bliver ikke indbragt for Ankestyrelsen. Genbehandlingsfristen er på 2 år fra børn og unge-udvalgets afgørelse den 17. januar 2018, da barnet har været anbragt inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse, det vil sige i perioden fra den 17. januar 2017 til den 17. januar 2018, hvor børn og unge-udvalget har truffet afgørelse om den aktuelle anbringelse.

Eksempel 2:

Barnet blev anbragt med samtykke ved en beslutning i kommunen den 6. februar 2016. Samtykket blev tilbagekaldt den 6. maj 2016, og barnet blev hjemgivet. Barnet blev på ny anbragt med samtykke ved en beslutning truffet i kommunalbestyrelsen den 1. september 2016. Der træffes beslutning i børn og unge-udvalget den 5. november 2016 om anbringelse uden samtykke. Genbehandlingsfristen er på 2 år fra børn og unge-udvalgets afgørelse, da barnet har været anbragt inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse.

Ændring af fristen for genbehandling

75. § 50, stk. 4, i barnets lov, indebærer, at børne- og ungeudvalget, Ankestyrelsen eller retten kan fastsætte en kortere frist end de, der følger af § 50, stk. 1 og 2, for fornyet behandling i børne- og ungeudvalget af en sag om anbringelse uden samtykke. Det forudsættes, at der skal være begrundet tvivl om, hvorvidt anbringelsesgrundlaget fortsat er til stede henholdsvis ét eller to år senere.

Det kan eksempelvis være relevant at forkorte fristen, hvis der er konstateret en gunstig udvikling hos forældremyndighedsindehaveren, som forventes at fortsætte, f.eks. en mere stabil livsførelse eller misbrugsbehandling. Det kan også være aktuelt med en forkortelse af fristen, hvis der er en gunstig udvikling hos et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet på grund af egne vanskeligheder. Afgørelsen om forkortelse af fristen beror på en konkret vurdering i den enkelte sag af, om der er behov for at vurdere anbringelsesgrundlaget tidligere end inden henholdsvis et eller to år. Det skal særlig begrundes, når der træffes afgørelse om at fravige en af hovedreglerne og forkorte genbehandlingsfristen.

Efter § 50, stk. 5, kan børne- og ungeudvalget, Ankestyrelsen eller retten undtagelsesvis fastsætte en længere frist for genbehandling. Denne mulighed kan kun benyttes i de tilfælde, hvor anbringelsen på forhånd må forventes at blive af længere varighed. Det er en betingelse for at anvende bestemmelsen,

at de forhold, der ligger til grund for afgørelsen, med stor sikkerhed må antages at vedvare ud over den normale ét eller to års frist for genbehandling, og at hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for, at fristen forlænges. For ufødte børn og børn under 1 år kan der dog alene træffes afgørelse om at forlænge fristen til 3 år.

I den del af betingelsen, der relaterer sig til barnet eller den unge, er det afgørende spørgsmål, hvorvidt selve sagens behandling er belastende for barnet eller den unge. Der skal foreligge væsentlige omstændigheder, før der er grundlag for at fravige de almindelige genbehandlingsfrister. Afgørelsen beror på en konkret vurdering i den enkelte sag.

Følgende forhold vil kunne indgå i vurderingen af, om fristen kan forlænges (ikke udtømmende opstilling):

- Længerevarende anbringelse
- behandlingskrævende barn eller ung
- barnet eller den unge har massivt behov for ro og stabilitet og/eller længerevarende behandling
- forældrene har en svær eller dyb udviklingshæmning
- forældrene er alvorligt og/eller kronisk psykisk syge
- forældrene har alvorlige følelses- og personlighedsmæssige vanskeligheder
- langvarigt misbrug hos forældrene
- langvarig ustabil livsførelse og udtalte sociale problemer hos forældrene, eventuelt kombineret med kriminalitet
- ringe udsigt til forbedring af barnets eller den unges eller forældrenes vanskeligheder
- andre børn i familien er anbragt
- forældrene har gennem flere år ingen eller meget begrænset kontakt til det anbragte barn
- barnet eller den unge bliver negativt påvirket af sagens behandling

§ 50, stk. 5, medfører, at sagen ikke følger de normale frister for genbehandling i § 50, stk. 1 og 2. Anbringelsesgrundlaget skal således ikke prøves under den treårige periode, medmindre forældrene begærer hjemgivelse, og der er sket væsentlige ændringer af forhold hos forældrene, anbringelsesstedet, barnet eller den unge.

Et eksempel på bestemmelsens anvendelsesområde er en sag om et barn, hvis mor er psykisk syg og over en årrække ikke har kunnet varetage omsorgen for barnet, eller hvor barnet har søskende, som har været anbragt siden fødslen, og som stort set ikke har haft nogen kontakt med moderen under anbringelsen.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 62, stk. 2, § 62, stk. 4, § 68, stk. 1 og § 71, stk. 3.

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 96-19:

I sag nr. 1 traf Ankestyrelsen afgørelse om, at en anbringelse uden for hjemmet af en 14-årig dreng skulle gælde indtil hans fyldte 18. år. Drengen havde været anbragt, siden han var 6 år.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at moren, der havde den fulde forældremyndighed, havde haft psykiske vanskeligheder i mange år og af den grund havde været indlagt flere gange. Hendes psykiske tilstand havde gennem lang tid været meget svingende. Derudover havde drengen egne store vanskeligheder. Han var svært følelses- og personlighedsmæssigt skadet, skintilpasset og svært behandlingskrævende. Dette var en følge af mangel på kontinuitet og følelsesmæssig dybde fra moren i hans tidlige barndom. Han havde brug for ro og kontinuitet og reagerede meget negativt, når sagen blev behandlet.

I sag nr. 2 forlængede Ankestyrelsen fristen for genbehandling af sagen om fortsat anbringelse uden for hjemmet af en 11-årig dreng fra 2 år til 4 år. Drengen havde været anbragt, siden han var 6 år. Baggrunden for afgørelsen var, at forældrene, der begge havde del i forældremyndigheden, havde et betydeligt nedsat kognitivt funktionsniveau, og at de ikke havde forståelse for og ikke var i stand til at tilgodese barnets behov for en stabil, forudsigelig og tryk hverdag. Endvidere var forældrene over en længere periode ikke mødt op til samvær med barnet, ligesom de begge kunne være udadreagerende med vrede og frustration under samværene, hvilket påvirkede barnet i negativ retning.

Desuden havde drengen følelsesmæssige og udviklingsmæssige problemer og derfor brug for behandling i længere tid.

76. I indstillingen til børne- og ungeudvalget skal familiens eventuelle misbrugs- og sygdomshistorik indgå efter § 20, ligesom en vurdering af barnets og eventuelle andre søskendes anbringelseshistorik, jf. § 51, stk. 3.

§ 50, stk. 5, er særlig relevant i forhold til kommende forældre, da bestemmelsen giver mulighed for meget tidligt i barnets liv at sikre barnet kontinuitet og tryghed.

Børne- og ungeudvalgets afgørelse om anbringelse uden samtykke med en forlænget genbehandlingsfrist kan påklages til Ankestyrelsen efter § 146 i barnets lov og kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Hvis kommunen i forbindelse med den løbende vurdering finder, at forholdene i hjemmet gradvist forbedres, kan den forlængede genbehandlingsfrist anvendes til at øge kontakten mellem forældrene og barnet. Det vil kunne ske gradvist for eksempel med hyppigere kontakt, længere besøg i hjemmet og i ferier. Det kan give grundlag for en beslutning om barnets fremtidige forhold og en mere stabil situation for barnet.

Det fremgår af § 50, stk. 6, at § 50, stk. 1-5, finder tilsvarende anvendelse ved afgørelser, som Ankestyrelsen træffer efter § 151, stk. 3. Se evt. vejledning om sagsbehandling og kommunens opgaver om Ankestyrelsens afgørelse af egen drift efter § 151, stk. 3.

Overvejelse om permanent anbringelse ved genbehandling

77. Forud for børne- og ungeudvalgets genbehandling af en anbringelse uden for hjemmet, skal kommunen ud fra sagens faktiske oplysninger overveje, om barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet. Dette følger af § 50, stk. 7. Det kan i den forbindelse være relevant, at der foretages en tilknytningsvurdering, hvilket foretages af en autoriseret psykolog. Vurderer kommunen, at dette er tilfældet, vil den have pligt til at udarbejde en indstilling om permanent anbringelse efter § 67, stk. 4. Der henvises i den forbindelse til punkt 175, 182-185 om udarbejdelse af indstilling til permanente anbringelser.

Kommunen skal være opmærksom på, at barnet eller den unge, som er fyldt 10 år, har ret til at anmode om at blive permanent anbragt, jf. § 68.

Har barnet eller den unge på tidspunktet for genbehandlingen efter § 50 været anbragt uden for hjemmet i mindre end tre år, er kommunen ikke forpligtet til at overveje en permanent anbringelse efter § 50, stk. 7.

Derudover følger af § 69, stk. 1, nr. 2, at kommunalbestyrelsen ved indstilling til børne- og ungeudvalget om opretholdelse af en anbringelse efter § 50 skal overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge gennem adoption får en ny familie, når det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække.

Krav til indstilling om anbringelse uden samtykke

78. Det fremgår af § 51, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsens indstilling til børne- og ungeudvalget om anbringelse uden for hjemmet efter §§ 47 eller 49 skal omfatte følgende:

- 1) Undersøgelsen, jf. §§ 20 eller 26, herunder en beskrivelse af, at betingelserne i §§ 47 eller 49 er opfyldt, og af de ressourcer hos barnet, familien og netværket, som kan bidrage til at klare vanskelighederne under anbringelsen, jf. § 22, stk. 6, eller § 27, stk. 4.
- 2) En vurdering af forældremyndighedsindehaverens kompetencer til at varetage omsorgen for barnet eller den unge og at tage hånd om barnets eller den unges særlige behov, herunder med hjælp og støtte efter barnets lov eller anden relevant lovgivning.
- 3) Barnets plan, jf. § 91, eller ungeplanen, jf. § 108, og en beskrivelse af den støtte og de initiativer, som er påtænkt for det kommende barn, barnet eller den unge og barnets eller den unges familie under anbringelsen uden for hjemmet og i tiden derefter, og formålet hermed.
- 4) Barnets eller den unges holdning til den påtænkte indsats.

79. Det fremgår af § 51, stk. 2, i barnets lov, at er der udarbejdet en plan til forældrene efter § 77, stk. 1, eller en begrundelse efter § 77, stk. 3, skal denne vedlægges indstillingen til børne- og ungeudvalget.

80. Det fremgår af § 51, stk. 3, i barnets lov, at hvis indstillingen efter stk. 1 er begrundet helt eller delvis i omsorgssvigt, vold eller overgreb, og forvaltningen ikke påtænker at indstille til børne- og ungeudvalget, at barnets eller den unges søskende i husstanden under 15 år anbringes uden for hjemmet, skal indstillingen indeholde en begrundelse herfor. Begrundelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvilken støtte som igangsættes for barnets søskende og familien.

81. Det fremgår af § 51, stk. 4, i barnets lov, at finder børne- og ungeudvalget, at begrundelsen for ikke at anbringe én eller flere søskende under 15 år giver anledning til bekymring for, om konkrete søskende får tilstrækkelig hjælp og støtte, skal børne- og ungeudvalget underrette Ankestyrelsen.

82. En anbringelse uden samtykke er en indgribende afgørelse, hvilket indebærer, at der vil blive stillet meget store krav til grundlaget for afgørelsen, og det skal sikres, at Danmarks forpligtelser i forhold til barnets bedste og retten til familieliv efter FN's konvention om barnets rettigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention overholdes.

Der opstilles i § 51, stk. 1, i barnets lov basale krav til indstillingen om en anbringelse uden samtykke. For indehaveren af forældremyndigheden og dennes evt. advokat betyder det, at de kan stille krav om, at de oplysninger, der er omfattet af indstillingen, skal foreligge forinden mødet i børne- og ungeudvalget. Selvom kravene kun er lovfæstet for så vidt angår anbringelse uden samtykke efter §§ 47 og 49, vil der også i de øvrige situationer – forud for en afgørelse om et tvangsmæssigt indgreb – skulle udfærdiges en indstilling, der giver det bedst mulige grundlag for at træffe afgørelsen. Dette følger imidlertid af de almindelige regler om god forvaltningsskik, og det påhviler dommeren at vurdere, om beslutningsgrundlaget er tilstrækkeligt. Opregningen angiver de elementer, der som minimum vil skulle indgå i indstillingen. Herudover kan der være behov for supplerende oplysninger under hensyn til den enkeltes sags særlige omstændigheder.

Elementerne i indstillingen

83. Med § 51, stk. 1, nr. 1, i barnets lov, følger, at indstillingen skal indeholde undersøgelsen, jf. §§ 20 eller 26, herunder en beskrivelse af, at betingelserne i §§ 47 eller 49 anses for opfyldt, og en beskrivelse af de ressourcer hos barnet, familien og netværket, som kan bidrage til at klare vanskelighederne under anbringelsen, jf. § 22, stk. 6, eller § 27, stk. 4, for så vidt angår en indstilling vedrørende anbringelse af et ufødt barn efter fødslen.

Undersøgelsen skal altid tilpasses konkret efter den pågældende sag. Således skal en undersøgelse i en sag om anbringelse uden samtykke af det endnu ufødte barn efter § 49 ikke indeholde en beskrivelse af de ressourcer hos barnet, som kan bidrage til at klare vanskelighederne under anbringelsen. Kommunen skal altid have overvejet alternative, mindre indgribende former for støtte, inden der træffes afgørelse om anbringelse, herunder af et spædbarn umiddelbart efter fødslen. Det er dog ikke et krav, at der skal have været iværksat andre og mindre indgribende former for indsatser forud for indstillingen om en anbringelse uden samtykke. Der henvises i øvrigt til punkt 40-56 om anbringelse efter § 47 og punkt 60-66 om anbringelser efter § 49.

84. Efter af § 51 stk. 1, nr. 2, i barnets lov, skal indstillingen til børne- og ungeudvalget om anbringelse af et barn eller en ung uden samtykke indeholde en vurdering af forældremyndighedsindehaverens kompetencer til at drage omsorg for barnet eller den unge og tage hånd om barnets eller den unges særlige behov, herunder eventuelt med støtte efter barnets lov eller anden relevant lovgivning.

Vurderingen af forældremyndighedsindehaverens kompetencer skal foretages på grundlag af undersøgelsen og sagens oplysninger i øvrigt.

§ 51, stk. 1, nr. 2, betyder, at kommunen skal sammenfatte de relevante eksisterende oplysninger, så det sikres, at kommunens samlede vurdering af forældremyndighedsindehaverens kompetencer til at drage omsorg for barnet eller den unge, herunder med relevant støtte, fremgår tydeligt af indstillingen til børne- og ungeudvalget, så udvalget ikke selv skal uddrage disse.

Det skal fremgå eksplicit af indstillingen til børne- og ungeudvalget hvilke forhold hos forældremyndighedsindehaveren, der er lagt særlig vægt på og hvorfor, hvis indstillingen er begrundet helt eller delvist i forældrenes forhold. Endvidere skal det fremgå, hvorfor kommunalbestyrelsen vurderer, at forældremyndighedsindehaveren ikke med støtte efter barnets lov eller anden lovgivning kan tage hånd om barnet. Herunder skal det fremgå, hvilke mindre indgribende støttetiltag, som eventuelt har været forsøgt eller overvejet, og hvorfor disse ikke vurderes tilstrækkelige. Det kan f.eks. fremgå, hvilke overvejelser kommunalbestyrelsen har gjort sig om iværksættelse af støttende indsatser, som kunne give forældremyndighedsindehaveren hjælp til varetagelse af forælderrollen. Denne forpligtelse gælder også i sager, hvor forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge har en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, som kan give anledning til overvejelser om iværksættelse af støttende indsatser for at kompensere herfor.

Er indstillingen om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke efter § 47 begrundet i barnets eller den unges forhold og ikke i forældremyndighedsindehaverens forhold, skal det fremgå, hvorfor kommunalbestyrelsen vurderer, at forældremyndighedsindehaveren ikke med støtte efter barnets lov eller anden lovgivning vil være i stand til at varetage omsorgen for barnet eller den unge, herunder hvilke mindre indgribende støttetiltag, som eventuelt har været forsøgt eller overvejet. Her skal det fremgå, hvorfor det vurderes, at f.eks. et relevant ambulant behandlingstilbud til barnet eller den unge kombineret med støtteophold eller praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet ikke er tilstrækkeligt til at imødekomme barnets eller den unges behov for støtte, behandling m.v.

Ankestyrelsen tidligere fastslået følgende i en konkrete sag. Afgørelsen knytter sig til den dagældende servicelovs § 59, stk. 1, nr. 2:

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 12-23:

Ankestyrelsen konstaterede i en konkret sag, at indstillingen ikke indeholdt en vurdering af forældrenes forhold, herunder en angivelse af hvilke oplysninger, der dannede grundlag for vurderingen. Efter en konkret væsentlighedsvurdering fandt Ankestyrelsen dog, at fejlen ikke havde haft betydning for afgørelsens resultat. Ankestyrelsen påtalte kommunens manglende overholdelse af kravet til indstillingen.

Sagen blev indbragt for Byretten, der var enige i Ankestyrelsens vurdering af, at fejlen i den konkrete sag ikke medførte ugyldighed.

85. Det følger af § 51, stk. 1, nr. 3, i barnets lov, at indstillingen til børne- og ungeudvalget også skal indeholde barnets plan eller ungeplanen samt en beskrivelse af den støtte og de initiativer, som er påtænkt for det kommende barn, barnet eller den unge og dennes familie under anbringelsen og i tiden derefter, samt formålet hermed. Bestemmelsen indebærer således en forpligtelse til at få udarbejdet en plan for indsatsen til barnet eller den unge. Formålet er at sikre, at kommunalbestyrelsen forholder sig til og får beskrevet den støtte og de initiativer, som skal iværksættes for barnet eller den unge og familien i forlængelse af anbringelsen. Planen skal således altid tilpasses konkret efter den pågældende sag. Der henvises i den sammenhæng til vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov for yderligere om barnets plan og om ungeplanen.

86. Det følger af § 51, stk. 1, nr. 4, i barnets lov, at kommunens indstilling til børne- og ungeudvalget om tvangsmæssig anbringelse også skal indeholde barnets eller den unges holdning til den påtænkte indsats.

Der skal altid ske en orientering af barnet eller den unge, forinden der indstilles til at træffe afgørelse om anbringelse uden samtykke. Barnets reaktion herpå skal beskrives, og det er vigtigt, at denne pligt til at inddrage barnet eller den unge i processen ikke forveksles med et forsøg på at få barnet til at give samtykke.

Der er naturligvis tilfælde, hvor barnet er så lille, at det bliver meningsløst at beskrive dets holdning, men selv ret små børn har behov for at få at vide, hvad der skal ske med dem. Barnet må på ingen måde presses til at have en holdning og inddragelsen bør altid ske under hensyntagen til barnet eller den unges forhold herunder alder, modenhed og eventuelle fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse. Hvis barnet vægrer sig herimod, vil oplysninger herom være tilstrækkelige til at opfylde kravet i bestemmelsen.

I sager om anbringelse uden samtykke inden fødslen, finder § 51, stk. 1, nr. 4, ikke anvendelse.

87. Efter § 51, stk. 2, skal forældrehandleplanen, eller begrundelsen for ikke at udarbejde planen, vedlægges indstillingen om anbringelse uden samtykke. Dette skal sikre, at børne- og ungeudvalget træffer afgørelse på det bedst mulige grundlag.

Efter § 77, stk. 2, i barnets lov, skal kommunen i forbindelse med indstilling om anbringelse uden samtykke udarbejde en særskilt plan for støtte til forældrene efter § 77, stk. 1, hvis barnet eller den unge har søskende under 18 år i husstanden, og hvor indstillingen er begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene.

Efter § 77, stk. 3, kan kommunen i særlige tilfælde, hvor det er åbenlyst unødvendigt, undlade at udarbejde en sådan forældrehandleplan efter § 77, stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal dog begrunde, hvorfor der ikke udarbejdes en plan for støtte til forældrene.

Efter § 78 kan kommunalbestyrelsen beslutte, at kravet om særskilt forældrehandleplan for støtte til forældrene, jf. § 77, kan fraviges, og at forældrene i stedet tilbydes en helhedsorienteret plan for en forælder eller begge forældre, jf. § 101.

Der henvises til punkt 280-294 for yderligere om forældrehandleplanen.

Begrundelse for ikke at anbringe barnets søskende under 15 år

88. Når et barn anbringes, fordi forældrene ikke er i stand til at varetage omsorgen for barnet, vil barnets søskende i udgangspunktet også være i en sårbar situation i hjemmet.

Med søskende skal forstås hel-, halv- og stedsøskende under 15 år i husstanden. Fraskilte familier, hvor der kan være hel- og halvsøskende, der bor hos den anden forælder, hvor der ikke er søskende anbragt uden for hjemmet, vil ikke være omfattet af bestemmelsen.

§ 51, stk. 3, skal sikre, at søskende til børn anbragt uden for hjemmet, som er en del af husstanden, ikke risikerer ikke at modtage den fornødne hjælp. Det betyder, at indstillingen efter § 51 i sager om anbringelse uden samtykke med baggrund i omsorgssvigt fra forældrene, hvor kommunalbestyrelsen vælger ikke at anbringe alle børn under 15 år i en søskendeflok, skal indeholde en begrundelse herfor. Indstillingen skal ligeledes indeholde en beskrivelse af, hvilken støtte som igangsættes for de resterende søskende og familien. Dette skal medvirke til, at forældre, der med den rette hjælp og støtte kan blive i stand til at varetage omsorgen for deres børn, eller som har behov for hjælp til at håndtere deres situation, også får hjælp hertil. De forebyggende indsatser skal altid ske ud fra en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns behov.

89. Børne- og ungeudvalget skal efter § 51, stk. 4, underrette Ankestyrelsen, hvis begrundelsen for ikke at anbringe én eller flere søskende giver anledning til en bekymring for, om konkrete søskende får tilstrækkelig hjælp og støtte. Børne- og ungeudvalget har en klar forpligtelse i sager, hvor de er bekymrede. Ankestyrelsen kan efter § 151 vælge at benytte sin kompetence til at gå ind i sagen af egen drift og beslutte, at et barn eller en ung skal anbringes uden for hjemmet, eller at en kommune skal tage andre initiativer over for barnet eller den unge og familien.

Kommunalbestyrelsens opgaver i forbindelse med anbringelsen

90. Det fremgår af § 52, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted i overensstemmelse med barnets plan, jf. § 91 i barnets lov, ungeplanen, jf. § 108 i barnets lov, eller forbedringsforløbet, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

91. Det fremgår af § 52, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal vælge det anbringelsessted, som bedst kan imødekomme barnets eller den unges behov, herunder eventuelle behov som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge. Kommunalbestyrelsen skal lægge vægt på anbringelsesstedets mulighed for at tilbyde nære og stabile voksenrelationer og herunder vurdere, om en anbringelse i en plejefamilie, jf. § 43, stk. 1, nr. 1-4, er mest hensigtsmæssig. Kommunalbestyrelsen skal endvidere lægge vægt på hensynet til barnets eller den unges skolegang, herunder hensynet til at undgå skoleskift, medmindre hensynet til barnets eller den unges behov taler imod dette.

92. Det fremgår af § 52, stk. 3, i barnets lov, at har barnet eller den unge søskende, der er anbragt uden for hjemmet, skal kommunalbestyrelsen vælge samme anbringelsessted, medmindre de øvrige søskendes eller barnets eller den unges behov eller andre væsentlige forhold taler imod dette.

93. Det fremgår af § 52, stk. 4, i barnets lov, at samtidig med valg af anbringelsessted skal kommunalbestyrelsen tage stilling til barnets eller den unges skolegang. I de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung på et børne- og ungehjem i en anden kommune, skal der forud herfor foretages en vurdering af barnets eller den unges eventuelle behov for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter § 12, stk. 2, i folkeskoleloven.

94. Det fremgår af § 52, stk. 5, i barnets lov, at er anbringelsesstedet beliggende i en anden kommune end den kommune, der har truffet afgørelse om anbringelse af barnet eller den unge, skal kommunal-

bestyrelsen forud for anbringelsen orientere den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende, om anbringelsen.

Valg af anbringelsessted

95. Når det er besluttet at anbringe et barn eller en ung uden for hjemmet enten med forældremyndighedsindehaverens og den unge, der er fyldt 15 års, samtykke efter § 46 eller uden samtykke efter § 47, skal kommunalbestyrelsen efter § 52, stk. 1, træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted. For børn og unge anbragt efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, træffer kommunalbestyrelsen afgørelse om valg af anbringelsessted efter § 19 i samme lov.

Valget af anbringelsessted skal være i overensstemmelse med barnets plan, jf. § 91, ungeplanen, jf. § 108, eller forbedringsforløbet, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, som skal være udarbejdet forud for beslutningen. Dette indebærer, at der ud fra det beskrevne formål og de konkrete mål med anbringelsen skal vælges et anbringelsessted, der kan bidrage til, at målene i barnets plan, ungeplanen eller forbedringsforløbet opnås.

Det vil derfor være centralt, at barnets eller den unges forhold er grundigt undersøgt, jf. § 20, og at målene med anbringelsen er klart beskrevet i barnets plan eller ungeplanen. Dette giver kommunen et godt udgangspunkt for at identificere egnede anbringelsessteder, som kommunen har mulighed for at indgå i en dialog med. På den måde sikres det, at der er dialog mellem kommunen og anbringelsesstedet, der har et medansvar for at sikre, at anbringelsesstedet modtager børn og unge, som det er egnet til at hjælpe.

Kommunen kan med fordel anvende Tilbudsportalen, der er et redskab til at vælge det konkrete anbringelsessted.

En af de mest omvæltende og usikre faktorer for børn og unge anbragt uden for hjemmet er, når deres hjem skifter, eller de voksne omkring barnet eller den unge skiftes ud. Børn og unge anbragt uden for hjemmet skal have en stabil opvækst i trygge rammer, hvor børnene kan slå rod. Derfor er det vigtigt for kontinuiteten i barnets eller den unges liv, at der fra starten vælges det rigtige anbringelsessted, således at barnet eller den unge i videst muligt omfang kan undgå de brud og belastninger, som ændringer af anbringelsesstedet kan indebære. Hvis barnet eller den unge tidligere har været i støtteophold i en plejefamilie, er det relevant at overveje, om den pågældende plejefamilie kan anvendes som anbringelsessted, således at der skabes kontinuitet i opvæksten.

Forældrene til et barn, der er anbragt uden for hjemmet, skal betale for døgnopholdet. De nærmere regler for betalingen er fastsat i bekendtgørelse om betaling for ophold i anbringelsessteder for børn og unge under 18 år samt for døgnophold og udslningsophold for unge i alderen 18 til og med 22 år.

Vurdering af egnet anbringelsessted

96. Ved valget af anbringelsessted skal der foretages en vurdering af, om de personlige ressourcer på anbringelsesstedet og tilbuddene i tilknytning til anbringelsesstedet svarer til barnets eller den unges behov, herunder eventuelle behov som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge, og målene med anbringelsen jf. § 52, stk. 2. Efter § 91 om barnets plan og § 108 om ungeplanen kan målene med anbringelsen dække et bredt spektrum af forhold. Kommunen skal derfor anlægge en bred vurdering af anbringelsesstedets egnethed. Desuden er det hensigtsmæssigt for at sikre et godt forløb, at barnets eller den unges ønsker søges tilgodeset, hvis ønskerne er i overensstemmelse med formålene med anbringelsen. Det er relevant, at barnet eller den unge og forældrene som udgangspunkt besøger stedet, inden der træffes afgørelse om valg af anbringelsessted.

Hvis et barn eller en ung har været hjemgivet i en periode, og det senere bliver nødvendigt med en genanbringelse, bør kommunalbestyrelsen overveje, om det er hensigtsmæssigt og muligt for barnet eller den unge at vende tilbage til det anbringelsessted, hvor barnet eller den unge tidligere har været anbragt.

Desuden er det oplagt, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med valget af det konkrete anbringelsessted, lægger vægt på tidligere erfaringer med brug af netop dette anbringelsessted. Kommunen kan f.eks. selv foretage en systematisk opsamling af erfaringerne med forskellige anbringelsessteder eller kontakte andre kommuner, der tidligere har gjort brug af det pågældende sted. Dette skal ske under hensyntagen til de generelle regler om videregivelse og indhentelse af oplysninger.

Ved valg af anbringelsessted til børn og unge fra etniske minoriteter samt grønlandske og færøske børn og unge bør kommunen tage passende hensyn til de særlige forhold, som barnets eller den unges etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund giver anledning til. Der må særligt lægges vægt på hensynet til, at der skabes sammenhæng i barnets eller den unges opvækst, og herunder om at have forståelse for de vilkår, der kan gøre det sværere for forældre og børn at håndtere en anbringelse: Det kan f.eks. være sprogproblemer, andre samfundsforståelser, eller forhold som at anbringelsesstedet mangler personale med samme etniske baggrund eller personale med forståelse for familiens etniske baggrund. Det følger af Børnekonventionens artikel 20, at der ved anbringelser skal tages hensyn til ønskeligheden af sammenhæng i et barns opvækst og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund.

Ved valg af anbringelsessted i sager om adoption bør kommunen overveje at kontakte Adoptionsnævnet for at forhøre sig, om der er godkendte adoptanter, som ønsker at være plejefamilie med henblik på adoption. Der kan i den forbindelse henvises til, at kommunalbestyrelsen efter § 74 i barnets lov skal tilbyde faglig støtte til plejefamilier, som ønsker at adoptere et barn eller en ung, som er anbragt i familien. Den faglige støtte skal målrettes situationen før adoptionen. Der henvises til pkt. 214 ff om faglig støtte ved adoption.

Dermed skal kommunalbestyrelsen ved valg af konkret anbringelsessted altid vælge det anbringelsessted, som bedst kan imødekomme barnets eller den unges behov. Overvejelse af en plejefamilie som anbringelsessted jf. § 52, stk. 2, skal ikke ses i modsætning til, at den særlige støtte skal gives med udgangspunkt i barnets behov og på et veldokumenteret grundlag. § 52, stk. 2, har til hensigt at sikre, at alle børn bliver anbragt hos en plejefamilie i de tilfælde, hvor det vurderes at være mest hensigtsmæssigt at give dem mulighed for at profitere af de mere familiære rammer, som denne anbringelsesform indebærer.

§ 52, stk. 2, har endvidere fokus på overvejelse af en netværksplejefamilie som anbringelsessted. Det er hensigten, at hvis et barn eller en ung, der har brug for et nyt hjem, har mulighed for at komme til at bo hos voksne, de allerede kender og stoler på, skal kommunen i valg af anbringelsessted lægge særligt vægt herpå. I kommunens vurdering af, om der er tale om en familiær relation, vil det være afgørende, at der lægges vægt på den personlige relation mellem netværksplejefamilien og barnet eller den unge. Det er en forudsætning for enhver netværksanbringelse, at kommunen vurderer, at det givne anbringelsessted har de nødvendige kompetencer til at varetage omsorgen for barnet samt imødekomme barnets eller den unges behov. Der henvises til punkt 128ff. om netværksplejefamilier. Ved netværksanbringelse som følge af en æresrelateret konflikt skal det undersøges, om netværket er involveret i konflikten, hvilket kan betyde, at en netværksanbringelse er uegnet for barnet eller den unge.

Ikke alle børn og unges behov vil kunne varetages bedst i en plejefamilie. Nogle børn og unge, herunder nogle børn og unge med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, vil have et behandlingsbehov, der tilsiger, at de anbringes i en plejefamilie og modtager den nødvendige støtte og behandling sideløbende hermed efter de støttemuligheder, som § 32, rummer. Anbringelsen i en plejefamilie i sådanne tilfælde skal derfor ses som et supplement til en professionel indsats. F.eks. kan et barn eller en ung være anbragt

i en plejefamilie sideløbende med at modtage behandling og/eller socialpædagogisk hjælp og støtte på en specialiseret institution. I andre tilfælde har barnet derimod et støttebehov, der tilsiger, at der i stedet må ske anbringelse på et børne- og ungehjem, som har et specialiseret tilbud målrettet barnets eller den unges særlige behov.

97. Efter § 52, stk. 2, 3. pkt., skal kommunen endvidere lægge vægt på hensynet til barnets eller den unges skolegang, herunder at undgå skoleskift, medmindre hensynet til barnets eller den unges behov taler imod. Dette indebærer, at kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe barnet eller den unge, ved valg af konkret anbringelsessted skal prioritere og tage højde for valg af egnet undervisningstilbud.

Situationer, hvor hensynet til barnets eller den unges behov kan tale imod, at det tillægges vægt, at barnet eller den unge kan forblive i sit nuværende undervisningstilbud, vil f.eks. kunne være, at barnets eller den unges støttebehov er af sådan karakter, at det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges bedste, at barnet eller den unge anbringes på et konkret anbringelsessted, f.eks. en meget specialiseret døgninstitution, som er beliggende langt fra barnets eller den unges nuværende skole.

Dermed skal overvejelser om egnet undervisningstilbud foretages allerede, når anbringelsen planlægges, og ikke først efter en anbringelse har fundet sted.

98. Efter § 52, stk. 3, i barnets lov, skal den anbringende kommune så vidt muligt vælge det samme anbringelsessted, hvis der er flere søskende i en familie, der skal anbringes eller er anbragt. Kommunalbestyrelsen kan dog undlade at anbringe barnet eller den unge på samme anbringelsessted som eventuelle søskende, hvis de øvrige søskendes behov, barnets eller den unges behov eller andre væsentlige forhold taler imod dette. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor barnet har et støttebehov, der er meget forskelligt fra den eller de anbragte søskendes, og at den indsats, der er behov for, derfor ikke kan tilbydes på det samme anbringelsessted.

99. Det følger af § 52, stk. 4, i barnets lov at kommunen samtidig med valg af anbringelsessted skal tage stilling til barnets eller den unges skolegang.

Valget af undervisningstilbud kan have stor betydning for, hvilket anbringelsessted der vælges. Ved valg af anbringelsessted skal kommunen sikre sig, at barnet eller den unge, der anbringes, kan få dækket behovet for undervisning, helst på en lokal folkeskole eller, hvis det er nødvendigt, på anbringelsesstedets interne skole. Det er derfor vigtigt, at valg af anbringelsessted finder sted på grundlag af en tværfaglig vurdering, hvor også pædagogisk psykologisk rådgivning inddrages (PPR).

Det følger af § 52, stk. 4, 2. pkt., at inden kommunalbestyrelsen i barnets eller den unges handlekommune træffer afgørelse om at anbringe et barn eller en ung på et børne- og ungehjem, der ligger i en anden kommune, skal der foretages en vurdering af barnets eller den unges eventuelle behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 12, stk. 2.

Bestemmelsen betyder, at kommunalbestyrelsen samtidig med valg af anbringelsessted i form af et børne- og ungehjem i anden kommune skal sikre sig, at barnet eller den unge kan få dækket behovet for undervisning under anbringelsen.

Kommunalbestyrelsen har derfor samtidig med valget af det konkrete anbringelsessted et ansvar for at vurdere, om der er behov for at få foretaget en pædagogisk psykologisk vurdering af barnet eller den unge som grundlag for valg af skoletilbud. En sådan pædagogisk psykologisk vurdering skal foretages efter reglerne i folkeskolelovens § 12, stk. 2.

Formålet med bestemmelsen er dermed at sikre, at børn og unge får det rette skoletilbud fra starten af en anbringelse, herunder at sikre stabilitet i forhold til barnets eller den unges skolesituation, så sårbare elever ikke udsættes for unødvendige skift af skoletilbud eller står uden skolegang i perioder i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet.

Stillingtagen til spørgsmål om skolegang må ikke medføre, at anbringelse forsinkes. Det betyder, at kommunalbestyrelsen om nødvendigt må træffe afgørelse om valg af anbringelsessted, selvom skolemyndighederne ikke har taget stilling til, hvilket skoletilbud barnet eller den unge skal have under anbringelsen. Det vil for eksempel kunne være nødvendigt i situationer, hvor en anbringelse skal ske akut, eller hvor skolemyndighederne har brug for tid til udredning og vurdering, før valg af skoletilbud kan træffes. I alle tilfælde skal planlægning af barnets eller den unges fremtidige skolegang dog påbegyndes samtidig med valget af anbringelsessted.

100. Det følger af § 52, stk. 5, i barnets lov, at er anbringelsesstedet beliggende i en anden kommune end den kommune, der har truffet afgørelse om anbringelse af barnet eller den unge, skal kommunalbestyrelsen forud for anbringelsen orientere den kommune, hvor anbringelsessteder er beliggende.

Orientering af anbringelsesstedets beliggenhedskommune er begrundet i hensynet til beliggenhedskommunens ansvar for barnet efter anden lovgivning, herunder lovgivning på uddannelses- og sundhedsområdet.

Støtteperson for barnet eller den unge under anbringelsen

101. Det fremgår af § 53, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen så vidt muligt inden en anbringelse skal hjælpe barnet eller den unge med at finde en person i barnets eller den unges familie eller netværk, som kan udpeges til at være dennes støtteperson under anbringelsen, jf. dog § 54.

102. Det fremgår af § 53, stk. 2, i barnets lov, at er det ikke muligt forud for anbringelsen at finde en person efter stk. 1, kan kommunalbestyrelsen i samarbejde med en civilsamfundsorganisation hjælpe barnet eller den unge med at finde en person uden for barnets eller den unges familie eller netværk, som kan udpeges til at være dennes støtteperson under anbringelsen.

103. Bestemmelsen om at finde en støtteperson i barnets eller den unges familie eller netværk skal ses i sammenhæng med forpligtigelsen til systematisk at inddrage familie og netværk efter § 7, stk. 3, samt forpligtelsen til forud for anbringelsen at have undersøgt de forhold i familien eller i dennes omgivelser, som vil kunne bidrage til at klare vanskelighederne efter § 22, stk. 5.

Forpligtelsen består i at tale med barnet eller den unge om, hvem i familien eller netværket, de har en særlig tillid til, og som de selv kunne forestille sig kunne være deres støtteperson. Det kan f.eks. være en skolelærer, nabo, fodboldtræner, familiemedlem eller en anden i netværket, som barnet har tillid til. Denne forpligtelse kan f.eks. opfyldes ved at gennemføre en samtale herom.

I forhold til børn og unge med nedsat funktionsevne, som er anbragt på grund af manglende kompetencer hos forældremyndighedsindehaveren til at varetage omsorgen for barnet eller den unge, skal kommunen være opmærksom på, at der kan være forhold omkring funktionsnedsættelsen, der kan vanskeliggøre denne dialog. Dette skal der i størst muligt omfang tages højde for ved samtalen med barnet eller den unge. Ofte vil en støtteperson ikke være relevant i forhold til børn og unge, der er anbragt på grund af betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge, idet barnets eller den unges egen familie forudsættes at varetage denne funktion.

Der er tale om en ret for barnet eller den unge til, at kommunen aktivt undersøger mulighederne for en støtteperson i barnets eller den unges familie eller netværk. Det betyder dels, at der ikke er en pligt

for barnet til at modtage en støtteperson. Der kan derfor være tilfælde, hvor barnet eller den unge ikke ønsker, at den eksisterende relation med en voksenperson bliver formaliseret ved at udpege denne som støtteperson. Endvidere betyder det, at der ikke er pligt til at give barnet en støtteperson, hvis årsagen hertil alene er, at det ikke er muligt for kommunen at finde en person, som vurderes at være egnet til at være støtteperson til barnet, eller hvis den eller de personer, som vurderes egnede, ikke ønsker at være støttepersoner for barnet eller den unge.

Hvis barnet identificerer en støtteperson, skal det overvejes, om støttepersonen kan udgøre en stabil voksenkontakt i barnets eller den unges liv med positiv betydning for barnets eller den unges fremtidige udvikling.

Hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at den identificerede person er hensigtsmæssig for barnet eller den unge at have som støtteperson, skal der tages kontakt til vedkommende for at afklare, om denne ønsker at være støtteperson for barnet. Hvis dette er tilfældet kan der, i samarbejde med barnet eller den unge og støttepersonen, udarbejdes en aftale om, hvordan kontakten vedligeholdes under anbringelsen. Der er ikke krav om formaliserede møder mellem barnet eller den unge og støttepersonen, en bestemt mødefrekvens eller andet. Det er barnet eller den unge, støttepersonen og kommunen, der skal aftale omfanget. Hvis kommunen vurderer det nødvendigt, kan omfanget af samværet kunne fastsættes efter § 104.

Støttepersonen kan få de relevante kontaktoplysninger om barnet, som er nødvendige, for at støttepersonen kan opretholde kontakten med barnet eller den unge. Det kan f.eks. dreje sig om oplysninger vedr. adresse og kontaktperson på anbringelsesstedet.

§ 53 stk. 1, skal ses i tæt sammenhæng med § 54 om venskabsfamilie til barnet eller den unge, som behandles nedenfor.

Der skal ikke føres tilsyn med støttepersoner og venskabsfamilier. Kommunen skal dog indhente børneattest i forbindelse med udpegning af støttepersoner efter § 53 og venskabsfamilier efter § 54. Det gælder også for personer bosiddende hos venskabsfamilien eller støttepersonen, herunder for ægtefælle, samlever, logerende og hjemmeboende børn over den kriminelle lavalder, herunder ved tilflytning, jf. bekendtgørelse om indhentelse af børneattest ved ansættelse og beskæftigelse af personer i visse tilbud efter lov om social service og barnets lov i frivillige sociale organisationer og foreninger, § 2, stk. 1, nr. 3.

104. Kommunen har med § 53, stk. 2, mulighed for, i samarbejde med civilsamfundet, at hjælpe barnet eller den unge med at finde en støtteperson til de børn eller unge, der ikke har relevante personer i sit netværk.

Det er op til kommunalbestyrelsen i den konkrete sag at afgøre, hvilke civilsamfundsorganisationer som vil være relevante at samarbejde med i forbindelse med at finde en støtteperson til et konkret barn eller en ung.

Den potentielle støtteperson skal kunne udgøre en stabil voksenkontakt i barnets eller den unges liv med positiv betydning for barnets eller den unges fremtidige udvikling. Som eksempel på mulige støttepersoner er frivillige voksne i civilsamfundsorganisationer, som har erfaring med at arbejde med udsatte børn.

Ligesom hvis støttepersonen er fundet i barnets netværk, kan der i samarbejde med barnet eller den unge og støttepersonen udarbejdes en aftale om, hvordan kontakten vedligeholdes under anbringelsen.

105. Kommunalbestyrelsen kan efter behov dække støttepersonens udgifter til telefon, transport og lignende, jf. § 53, stk. 3.

Dermed skal kommunen i forbindelse med udpegning af en støtteperson efter § 53, stk. 1 og 2, vurdere, om der er behov for at dække støttepersonens udgifter til transport m.v., således at manglende mulighed for at betale for dette ikke bliver en barriere for, at kontakten kan vedligeholdes. Det er dog ikke hensigten, at støttepersonen skal ansættes eller aflønnes af kommunen eller civilsamfundsorganisationen, da hensigten netop er at styrke barnets eller den unges forbindelse til en person, der har et personligt engagement og/eller en følelsesmæssig forpligtelse over for barnets eller den unge.

Venskabsfamilier til barnet eller den unge under anbringelsen

106. Det fremgår af § 54, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen så vidt muligt inden en anbringelse på et børne- og ungehjem m.v., jf. § 43, stk. 1, nr. 5-7, skal hjælpe barnet eller den unge med at finde en støtteperson efter § 53 eller en familie i barnets eller den unges familie eller netværk, som kan udpeges til at være dennes venskabsfamilie under anbringelsen.

107. Det fremgår af § 54, stk. 2, i barnets lov, at er det ikke muligt forud for anbringelsen at finde en familie efter stk. 1, kan kommunalbestyrelsen i samarbejde med en civilsamfundsorganisation hjælpe barnet eller den unge med at finde en familie uden for barnets eller den unges familie eller netværk, som kan udpeges til at være dennes venskabsfamilie under anbringelsen.

108. Det fremgår af § 54, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen efter behov kan dække venskabsfamiliens udgifter til telefon, transport og lign.

109. Med en venskabsfamilie skal forstås en familie, hvor barnet eller den unge, uden at være anbragt hos familien, kan opleve, hvad det vil sige at være en del af en helt almindelig familie. Venskabsfamilien skal være et trygt og rart fristed, som barnet kan besøge, og som rækker ud til barnet, så barnet ikke oplever at stå alene. Tilbuddet skal gives til de børn og unge, der ønsker det og er i stand til det. Relationen skal være båret af frivillighed og ønske om at skabe en varig relation, der kan vare ved også efter anbringelsen.

110. Forpligtelsen efter § 54, stk. 1, gælder for børn og unge anbragt på følgende anbringelsessteder: egne værelser, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem, børne- og ungehjem og herunder delvis lukkede døgninstitutioner, delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner, sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger, samt pladser på efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling. Dermed gælder forpligtelsen ikke for børn og unge, der er anbragt i plejefamilier. For børn og unge anbragt i en plejefamilie udgør denne familie den familielignende relation. Kommunalbestyrelsen er derfor ikke forpligtet til at finde en venskabsfamilie efter § 54, når anbringelse sker på anbringelsessteder efter § 43, stk. 1, nr. 1-4.

I valget af venskabsfamilie skal kommunalbestyrelsen lægge særligt vægt på venskabsfamiliens mulighed for at tilbyde nære og stabile voksenrelationer. Kommunalbestyrelsen skal vurdere, om det er muligt at vælge en venskabsfamilie i barnet eller den unges familie eller netværk. Kommunalbestyrelsen skal ved valg af en konkret venskabsfamilie altid vælge den venskabsfamilie, som bedst kan imødekomme barnets eller den unges behov. Barnet eller den unges behov for et trygt omsorgsmiljø, der tilbyder nære og kontinuerlige relationer til voksne skal tillægges vægt også i forbindelse med valg af venskabsfamilie.

Forpligtelsen efter § 54, stk. 1, indebærer, at kommunalbestyrelsen skal tale med barnet eller den unge om, hvem i familien eller netværket, vedkommende har en særlig tillid til, og som de selv kunne forestille sig kunne være venskabsfamilie.

Der er tale om en ret for barnet eller den unge til, at kommunalbestyrelsen aktivt undersøger mulighederne for en venskabsfamilie i barnets eller den unges familie eller netværk. Det betyder dels, at der ikke

er en pligt for barnet til at modtage en venskabsfamilie. Endvidere betyder det, at der ikke er pligt til at give barnet en venskabsfamilie fra dennes netværk, hvis årsagen hertil alene er, at det ikke er muligt for kommunen at finde en familie, som vurderes at være egnet til at være venskabsfamilie til barnet, eller hvis den eller de familier, som vurderes egnede, ikke ønsker at være venskabsfamilie for barnet eller den unge.

Hvis barnet identificerer en venskabsfamilie i sit netværk, skal det overvejes, om familien kan udgøre en egnet venskabsfamilie i barnets eller den unges liv med positiv betydning for barnets eller den unges fremtidige udvikling.

§ 54, stk. 1, skal ses i tæt sammenhæng med § 53 om støtteperson til barnet eller den unge. Hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at den identificerede venskabsfamilie er mest hensigtsmæssig for barnet eller den unge, kan venskabsfamilien i så fald, jf. også § 53, stk. 1, træde i stedet for en støtteperson, som beskrevet ovenfor.

Kommunalbestyrelsens forpligtelse bevirker, at der ikke er pligt til at give barnet en venskabsfamilie, hvis årsagen hertil alene er, barnet eller den unge ikke ønsker at få en venskabsfamilie. Forinden barnet accepterer en mulig venskabsfamilie, skal det altid overvejes, om familien vil kunne udgøre en egnet venskabsfamilie i barnets eller den unges liv med positiv betydning for barnets eller den unges fremtidige udvikling.

Hvis dette er tilfældet kan der i samarbejde med barnet eller den unge og venskabsfamilien udarbejdes en aftale om, hvordan kontakten vedligeholdes under anbringelsen. Der er ikke stillet krav om formaliserede møder mellem barnet eller den unge og venskabsfamilien, en bestemt mødefrekvens eller andet. Det vil være barnet eller den unge, støttepersonen og kommunalbestyrelsen, der skal aftale omfanget.

111. Kommunalbestyrelsen kan efter § 54, stk. 2, hjælpe barnet eller den unge med at finde en familie uden for barnets eller den unges familie eller netværk, som kan udpeges til at være dennes venskabsfamilie, hvis det ikke er muligt forud for anbringelse at finde en familie i barnets eller den unges eget netværk.

Dette kan foregå i samarbejde med civilsamfundet. Det vil i givet fald være op til kommunalbestyrelsen i den konkrete sag at afgøre, hvilke civilsamfundsorganisationer som er relevante at samarbejde med i forbindelse med at finde en venskabsfamilie til et konkret barn eller en ung.

112. Kommunalbestyrelsen kan, jf. § 54, stk. 3, efter behov dække venskabsfamiliens udgifter til telefon, transport og lignende. Det er dog ikke hensigten, at venskabsfamilien skal ansættes eller aflønnes af kommunalbestyrelsen eller civilsamfundsorganisationen, da venskabsfamilien skal styrke barnets eller den unges forbindelse til en familie og personer, der har et personligt engagement og/eller en følelsesmæssig forpligtelse over for barnets eller den unge.

Anbringelse i en plejefamilie

113. En plejefamilie kan defineres som en familie, der på foranledning af en kommune tager imod børn og unge, der anbringes i plejefamiliens eget hjem.

114. Det fremgår af § 55, stk. 1, i barnets lov, at ved anbringelse af et barn eller en ung i en plejefamilie skal kommunalbestyrelsen vælge den plejefamilietype efter §§ 57 eller 58 og den konkrete plejefamilie, der imødekommer barnets eller den unges behov for støtte, herunder eventuelle behov som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge.

Støtte, supervision mv. til plejefamilier

115. Det fremgår af § 56, stk. 1, i barnets lov, at når der er truffet afgørelse om at anbringe et barn eller en ung i en plejefamilie, jf. § 43, stk. 1, nr. 1-4, skal kommunalbestyrelsen sørge for, at plejefamilien under

anbringelsen løbende gennemfører den fornødne efteruddannelse, og sikre, at plejefamilien modtager den fornødne supervision, rådgivning og vejledning i overensstemmelse med opgavens omfang.

116. Det fremgår af § 56, stk. 2, i barnets lov, at støtten til plejefamilien efter stk. 1 skal være intensiv i det første år, plejefamilien har barnet eller den unge anbragt hos sig. Den intensive støtte skal som udgangspunkt være påbegyndt inden for anbringelsens første halve år, medmindre særlige hensyn til barnet eller den unge taler imod dette. I de tilfælde skal opstartsforløbet senest være gennemført inden for 1 år fra anbringelsestidspunktet.

117. Det fremgår af § 56, stk. 3, i barnets lov, at støtten til plejefamilien efter stk. 1 skal ydes af en anden person end den, der aftaler honorering og andre vilkår med plejefamilien.

118. Det fremgår af § 56, stk. 4, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om supervision, rådgivning, vejledning og efteruddannelse af plejefamilier jf. § 43, stk. 1, nr. 1-4, om omfanget af den intensive støtte i begyndelsen af en anbringelse, om plejefamiliernes pligt til at modtage den intensive støtte og om gennemførelse af kursus.

119. Det følger af § 56, stk. 1, i barnets lov, at når der er truffet afgørelse om at anbringe et barn eller en ung i en plejefamilie, jf. § 43, stk. 1, nr. 1-4, skal kommunalbestyrelsen sørge for, at plejefamilien under anbringelsen løbende gennemfører den fornødne efteruddannelse, og sikre, at plejefamilien modtager den fornødne supervision, rådgivning og vejledning i overensstemmelse med plejeopgavens omfang.

Hvilken kommunalbestyrelse, der har ansvaret for barnets eller den unges ophold i plejefamilien og dermed forpligtelser følger af §§ 9 og 9 a i retssikkerhedsloven. Supervision til plejefamilier kan, ud over supervision til plejefamilien fra en fagperson i kommunen, en kommunalt ansat psykolog eller en ekstern psykolog, også bestå af løbende råd og vejledning til plejefamilien under anbringelsen.

120. Støtten, som skal gives plejefamilien, efter § 56, stk. 2, skal være intensiv det første år. Det er ofte i den første svære tid, efter at et barn er anbragt, at plejefamilier har behov for støtte.

Formålet med kravet om intensiv støtte er, at anbringelsen kommer godt fra start. Med intensiv menes, at støtten til plejefamilien fra kommunen, skal være størst i omfang i begyndelsen af anbringelsen. Den intensive støtte i begyndelsen af anbringelsen skal bygge videre på grundkurset (se punkt 134) og klæde plejefamilierne på i forhold til mere generelle temaer, der kendetegner det at være plejefamilie, men den intensive støtte skal også være målrettet familiens konkrete behov i forhold til det nye plejebarn, der er blevet anbragt hos dem.

121. § 56, stk. 3, i barnets lov, indebærer, at det ikke må være samme person, der yder støtte til plejefamilien under anbringelsen og aftaler honorering og vilkår med plejefamilien, f.eks. i forbindelse med kontraktens indgåelse. Støtten til plejefamilien under anbringelsen kan for eksempel ydes af familieplejekonsulenter.

Formålet er at sikre, at der bliver en adskillelse af økonomi og supervision, råd og vejledning, så plejefamilien får et optimalt udbytte af den råd, vejledning og supervision, som plejefamilien modtager fra kommunen under anbringelsen.

Der er ikke stillet nærmere krav til, hvordan kommunerne konkret skal organisere dette lokalt. Kommunerne har således frihed til at indrette ordningen på den måde, de finder passer bedst ind i den lokale organisering i øvrigt. Kommunerne kan anvende en kommunal eller ekstern psykolog til at give alle deres plejefamilier eller en del af dem al den fornødne supervision eller dele af den. Kommunen kan ligeledes anvende private aktører, der eksempelvis kan stå for den løbende efteruddannelse af plejefamilier.

122. Med § 56, stk. 4, kan social- og boligministeren fastsætte nærmere regler om supervision, rådgivning, vejledning og efteruddannelse af plejefamilier samt om den intensive støtte i begyndelsen af en anbringelse. Denne bemyndigelse er udnyttet i bekendtgørelse nr. 1489 af 6. december 2023 om plejefamilier.

Typer af plejefamilier

123. Det fremgår af § 57, i barnets lov, at et barn eller en ung kan anbringes i en netværksplejefamilie, jf. § 58, eller i en af følgende plejefamilietyper:

- 1) Almene plejefamilier: Familier, der er godkendt til at varetage omsorg og sikre udvikling og trivsel for børn og unge med lette til moderate støttebehov.
- 2) Forstærkede plejefamilier: Familier, der er godkendt til at varetage omsorg og sikre udvikling og trivsel for børn og unge med moderate til svære støttebehov.
- 3) Specialiserede plejefamilier: Familier, der er godkendt til at varetage omsorg og sikre udvikling og trivsel for børn og unge med svære støttebehov.

124. I § 57, nr. 1-3, opregnes dels plejefamilietyperne, dels hvilke børn de forskellige plejefamilietyper er godkendt til at kunne varetage omsorgen for defineret ud fra børnenes støttebehov (lette, moderate eller svære).

Bestemmelsen indebærer, at en almen plejefamilie således ikke kan modtage et barn eller en ung med svære støttebehov i pleje. En specialiseret plejefamilie - derimod - kan godt modtage et barn eller en ung i pleje med moderate støttebehov, selvom familien er godkendt til at modtage børn og unge med svære støttebehov. Det er således ikke altid hensigtsmæssigt, at en specialiseret plejefamilie, selvom den er godkendt til børn eller unge med svære støttebehov, modtager flere børn eller unge i denne kategori, da det kan sætte familien under et alt for stort pres, der kan få negative konsekvenser for de børn og unge, der er anbragt der.

125. Almene plejefamilier, jf. § 43, stk. 1, nr. 1, er plejefamilier, der er godkendt til at levere en grundlæggende indsats bl.a. i form af et omsorgsfuldt familieliv, en forudsigelig hverdagsstruktur og et stort engagement til et sårbart eller udsat barn eller ung med lettere til moderate støttebehov.

Almene plejefamilier kan sikre udvikling og trivsel for barnet eller den unge, håndtere omsorgsopgaver, opdragelse og et uproblematisk eller lettere problematisk forældresamarbejde. Almene plejefamilier kan også samarbejde med eksterne fagpersoner og understøtte iværksat supplerende støtte- eller behandling i hverdagen med barnet. Med dette menes der, at den almene plejefamilie skal være i stand til at forstå, sætte sig ind i og bakke op om den støtte eller behandling, der er iværksat over for barnet i dagligdagen, men ikke i en grad, der forudsætter en særlig viden eller bestemte faglige kompetencer.

Almene plejefamilier er ikke godkendt til børn eller unge med svære problematikker. Der kan undtagelsesvist opstå behov for i en bestemt periode at indgå aftale med en almen plejefamilie om hel eller delvis erhvervsbegrænsning, hvis der er særlige forhold hos barnet eller den unge, der tilsiger dette. Det gælder eksempelvis, hvis der er tale om anbringelse af et spædbarn. Almene plejefamilier er alene omfattet af § 3 i voksenansvarsloven, hvorefter der som led i varetagelsen af den daglige omsorg kan foretages nødvendige indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnets eller den unges interesse.

En almen plejefamilie kan f.eks. være en familie, der kan modtage et barn eller en ung, der har været udsat for omsorgssvigt pga. forældrenes begrænsede overskud til stabil omsorg og stimulering f.eks. pga. misbrug eller psykiske vanskeligheder. Plejefamilien har almene kompetencer til at yde omsorg og

støtte til barnet eller den unge f.eks. i form af en struktureret og forudsigelig hverdag, der understøtter skolegang og samvær med jævnaldrende.

En almen plejefamilie kan også f.eks. være en familie, der kan modtage et barn, der har forsinket sproglig og motorisk udvikling som følge af forældrenes fysiske helbred, og hvor der periodevis har været begrænset overskud til omsorg og stimulering af barnet. Plejefamilien har kompetencer til at yde omsorg for barnet og yde en målrettet indsats, der bringer barnet hen imod en alderssvarende udvikling bl.a. i form af støtte til skolegang og ledsagelse til fritidsaktiviteter.

Forstærkede plejefamilier

126. Forstærkede plejefamilier, jf. § 43, stk. 1, nr. 2, er plejefamilier, der er godkendt til at have børn og unge i pleje, som har moderate til svære støttebehov, herunder eventuelle behov som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge.

Forstærkede plejefamilier har viden om børn med særlige behov og/eller børn, der viser tegn på mistrivsel. Forstærkede plejefamilier kan omsætte denne viden i plejeforholdet i hverdagen på en måde, der tilgodeser barnets særlige problemstillinger.

Forstærkede plejefamilier kan i kraft af deres personlige og faglige kompetencer sikre barnet eller den unge udvikling og trivsel samt samarbejde med eksterne fagpersoner og medvirke til, at en eventuelt iværksat supplerende støtte eller behandling i forhold til barnet eller den unge følges op i hjemmet, således at barnet eller den unge får de optimale muligheder for udvikling og trivsel. Med dette menes der, at den forstærkede plejefamilie skal kunne spille en mere aktiv rolle i forhold til at følge indsatsen eller behandlingen op i hverdagen med barnet eller den unge, f.eks. under vejledning fra professionelle behandlere eller tilbud.

Forstærkede plejefamilier er alene omfattet af § 3 i voksenansvarsloven, hvorefter der som led i varetagelsen af den daglige omsorg kan foretages nødvendige indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnets eller den unges interesse.

Det kan i perioder være nødvendigt med en aftale om hel eller delvis erhvervsbegrænsning, hvis der er særlige behov hos barnet, der tilsiger dette.

Forstærkede plejefamilier ligger i forhold til specialiseringsgrad og kompetencer et niveau over almene plejefamilier og et niveau under specialiserede plejefamilier.

Forstærkede plejefamilier kan, ligesom specialiserede plejefamilier, modtage børn i pleje, der ud over et behov for en hverdag i familielignende rammer også har et behov for mere specialiseret støtte eller behandling, herunder behov som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge, samtidig med, at de bor i plejefamilien, men forstærkede plejefamilier skal som udgangspunkt ikke selv kunne yde egentlig specialiseret støtte eller behandling. Denne skal i stedet gives af fagprofessionelle udefra som en supplerende indsats samtidig med, at barnet bor i plejefamilien. I brugen af ordet forstærket ligger således, at anbringelsen hos plejefamilien ikke nødvendigvis er en tilstrækkelig indsats til barnet, men at der i perioder under anbringelsen kan være behov for at tilbyde plejefamilien ”forstærkning”.

Forstærkningen kan for eksempel bestå i at sætte ind med ekstra støtte til plejefamilien, som led i kommunens pligt til at tilbyde plejefamilier supervision, råd og vejledning i overensstemmelse med plejeopgavens omfang efter § 56. Den kan også bestå i, at der i perioder sættes ind med supplerende støtte eller behandling til barnet samtidig med, at barnet bor i plejefamilien, jf. § 32. I sådanne perioder kan det være meningsfuldt at indgå en aftale med forstærkede plejefamilier om hel eller delvis erhvervsbegræns-

ning, så plejefamilien kan indgå i et samarbejde med eksterne fagpersoner om støtten eller behandlingen og følge denne op i hjemmet.

En forstærket plejefamilie kan f.eks. være en familie, der kan modtage en omsorgssvigtet ung med angstproblematikker og højt skolefravær.

Plejefamilien har erfaring med og viden om unge, som har været udsat for omsorgssvigt, og kan tilrettelægge en struktureret hverdag, der tilgodeser den unge i tæt samarbejde med den unges skoletilbud og behandlingstilbud/psykolog.

En forstærket plejefamilie kan også være en familie, der kan modtage et omsorgssvigtet barn med selvskadende adfærd og selvmordstanker. Plejefamilien vil have erfaring og viden om børn, der har været udsat for omsorgssvigt, og kan tilrettelægge en hverdag, der tilgodeser barnet i tæt samarbejde med f.eks. en psykolog.

Specialiserede plejefamilier

127. Specialiserede plejefamilier, jf. § 43, stk. 1, nr. 3, er plejefamilier, der er godkendt til at modtage børn og unge i pleje, der har svære støttebehov, herunder eventuelle behov som følge af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har mere specialiserede behov og/eller viser tegn på mistvivsel, men som samtidig vurderes at have gavn af at bo i familielignende rammer.

Specialiserede plejefamilier kan sikre barnets eller den unges udvikling og trivsel og har særlige kompetencer og kvalifikationer, som gør dem i stand til at samarbejde med eksterne fagpersoner og tilbud samt indgå i supplerende støtte og behandling i forhold til barnet. Der kan f.eks. være tale om plejefamilier med solid erfaring med arbejdet med udsatte børn og unge eller plejefamilier, som har særlige uddannelsesmæssige kvalifikationer, eksempelvis i form af kendskab til specifikke fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser om end dette ikke er et krav.

Specialiserede plejefamilier skal kunne håndtere særlige behov eller udfordringer hos barnet eller den unge og i nogle tilfælde også håndtere et kompliceret forældresamarbejde, og det kan være nødvendigt, at der laves aftale om hel eller delvis erhvervsbegrænsning. Specialiserede plejefamilier har adgang til at anvende fysisk guidning og afværgehjælp efter voksenansvarslovens §§ 6 og 8 over for anbragte børn og unge med svære støttebehov.

Specialiserede plejefamilier kan ligesom forstærkede plejefamilier indgå i et samarbejde med andre fagprofessionelle om supplerende støtte eller specialiseret behandling til barnet eller den unge, men det kan i højere grad end for forstærkede plejefamilier forventes, at de på grund af deres særlige kompetencer og kvalifikationer også kan indgå i selve behandlingen.

En specialiseret plejefamilie kan f.eks. være en familie, der kan modtage et barn med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse. Det kunne være et barn med opmærksomhedsforstyrrelser svær eller dyb udviklingshæmning og epileptiske anfald, hvor barnet af og til bliver udadreagerende.

Plejefamilien kan have en særlig socialpædagogisk og/eller sundhedsfaglig uddannelse eller indsigt i og erfaring med målgruppen, og hvis der er tale om et barn med epilepsi kan plejefamilien skabe særlige skærmende rammer samt overvåge barnets epileptiske anfald.

En specialiseret plejefamilie kan f.eks. også være en familie, der kan modtage et barn eller en unge, der har været udsat for massivt omsorgssvigt. Plejefamilien kan eksempelvis have solid erfaring, pædagogisk uddannelse eller indsigt i målgruppen, herunder særlig viden eller erfaring med sorg- og krisereaktioner

og svært forældresamarbejde. Plejefamilien har særlige kompetencer, som gør dem i stand til at samarbejde med andre eksterne fagpersoner, f.eks. børnehusene i forhold til at afdække barnets støttebehov.

Netværksplejefamilier

128. Det fremgår af § 58, stk. 1, i barnets lov, at en netværksplejefamilie skal være godkendt som konkret egnet i forhold til et bestemt barn eller en bestemt ung af kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe barnet eller den unge.

129. Det fremgår af § 58, stk. 2, i barnets lov, at den kommunalbestyrelse, der godkender netværksplejefamilien, skal i forbindelse med godkendelsen tilbyde plejefamilien et grundkursus i at være plejefamilie.

130. Det fremgår af § 58, stk. 3, i barnets lov, at afgørelse om godkendelse som netværksplejefamilie for et bestemt barn eller en bestemt ung ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

131. Det fremgår af § 58, stk. 4, i barnets lov, at en familie, der har haft et barn midlertidigt placeret efter § 32 a i adoptionsloven, kan godkendes som netværksplejefamilie for barnet, hvis retten ophæver Ankestyrelsens afgørelse om adoption efter § 9 i adoptionsloven.

132. Det fremgår af § 58, stk. 5, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om godkendelse af og grundkursus til netværksplejefamilier.

133. At en netværksplejefamilie skal godkendes som konkret egnet vil sige, at familien vil skulle vurderes til at være egnet til at modtage ét bestemt barn, men at det ikke vil være relevant, om familien vil kunne modtage andre børn.

I kommunens vurdering af, om der er tale om en netværksplejefamilie eller eksempelvis en almen plejefamilie, der i modsætning til netværksplejefamilier skal godkendes af socialtilsynet, er det afgørende, at der lægges vægt på den personlige relation mellem plejefamilien og barnet eller den unge. Hvis den personlige relation mellem familien og barnet eller den unge er afgørende for, at denne familie vælges som anbringelsessted, er der tale om en netværksanbringelse.

I netværksanbringelser kan barnets eller den unges kontakt og relation til familien desuden tillægges større betydning end eksempelvis familiens alder, erfaring og uddannelsesmæssige baggrund.

Ved netværksanbringelse som følge af en æresrelateret konflikt, skal det undersøges, om netværket er involveret i konflikten, hvilket kan betyde, at en netværksanbringelse er uegnet for barnet eller den unge.

Med § 58, stk. 1, kan relationen mellem netværksplejefamilien og det pågældende barn eller unge være etableret igennem den pågældende plejeforælder/-families professionelle virke i forhold til familiens eller barnets sociale problemer. Barnet eller den unge kan således blive anbragt i netværkspleje hos f.eks. sin støttepædagog eller andre, hvis der lægges vægt på den personlige relation mellem den potentielle plejeforælder/-familie og barnet eller den unge. Det centrale er, at der er en vis tilknytning mellem barnet og familien – eller alternativt, at det vurderes, at det kan komme dette, f.eks. ved anbringelser af spædbørn, men relationen kan udspringe af en professionel relation.

Kriteriet, for at en netværksplejefamilie kan godkendes, er, at familien skal have de fornødne ressourcer til at give det konkrete barn eller den unge den støtte og omsorg, som barnet eller den unge har behov for, herunder eventuelle behov som følge af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge, evt. suppleret med den nødvendige professionelle behandling udefra. Det er hensigten, at målgruppen for netværksplejeanbringelser er børn eller unge, der ellers skulle have været anbragt i familiepleje.

Netværksplejefamilier kan derfor ikke godkendes til børn og unge med så omfattende støtte- eller behandlingsbehov, at de er i målgruppen af børn og unge, der skal anbringes på et børne- og ungehjem, der har et specialiseret tilbud for børn og unge med sådanne særlige behov for støtte eller behandling.

En netværksplejefamilie kan godt godkendes til flere børn samtidig, f.eks. søskende. Netværksplejefamilien skal i de tilfælde have en godkendelse for hvert enkelt barn.

Grundkursus for netværksplejefamilier

134. Det følger af § 58, stk. 2, i barnets lov, at den kommunalbestyrelse, der godkender netværksplejefamilien, skal tilbyde netværksplejefamilien et grundkursus i at være plejefamilie.

De nærmere regler om grundkurset er fastsat i plejefamiliebekendtgørelsen. Det fremgår heraf, at barnets eller den unges handlekommune, jf. § 9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, godkender familien som netværksplejefamilie, og skal sørge for, at familien deltager i et grundkursus, der giver dem den fornødne information og viden om at være plejefamilie. Kurset omfatter begge netværksplejeforældre, hvor netværksplejefamilien består af mere end en forælder.

Det fremgår videre, at kurset har til formål at opkvalificere familien og mindske risikoen for, at anbringelsen bryder sammen, samt at grundkurset derfor både skal give den kommende netværksplejefamilie viden om, hvilken opgave de går ind til og redskaber til at løse opgaven. Endelig fremgår, at netværksplejefamilier har pligt til at gennemføre et grundkursus, og at grundkurset som minimum skal have en varighed svarende til fire hele kursusdage.

Kurset skal som minimum omhandle følgende tre aspekter: For det første skal kurset omhandle omsorg for og opdragelse af børn, herunder forståelse for anbragte børns særlige situation og eventuelle forstyrrelser i børnenes udvikling samt forståelsen for relationen mellem plejefamilie, plejebarn og plejefamiliens egne børn. For det andet skal kurset omhandle samarbejdet med barnets forældre, herunder hvordan barnets og forældrenes relation støttes. For det tredje skal kurset omhandle plejefamiliens rolle i samarbejdet med de professionelle omkring barnet/den unge.

En afgørelse om godkendelse som netværksplejefamilie for et bestemt barn eller en bestemt ung kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Såfremt et barn har været midlertidigt placeret hos en adoptionsansøger efter § 32 a i adoptionsloven, og domstolene ophæver Ankestyrelsens afgørelse om, at barnet eller den unge skal adopteres uden samtykke, kan barnet eller den unge blive boende hos familien ved, at familien bliver netværksplejefamilie for barnet eller den unge. Kommunalbestyrelsen skal i hvert enkelt tilfælde foretage en vurdering af, hvorvidt det er til barnets eller den unges bedste at blive anbragt i netværkspleje hos familien i forbindelse med, at kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om anbringelse af barnet. Det bemærkes, at anvendelsesområdet for § 32 a i adoptionsloven er udvidet sådan, at bestemmelsen også finder anvendelse, selvom der er tale om en adoption, som ikke kræver godkendelse af adoptanten efter § 4 a i adoptionsloven.

Formålet med § 58, stk. 4, er at understøtte behovet for at skabe kontinuitet og en tryk og stabil opvækst for barnet eller den unge, hvor barnet eller den unge oplever så få skift som muligt. Barnet eller den unge har været midlertidigt placeret hos familien under domstolenes behandling af sagen og har således knyttet bånd til familien. Disse bånd bør af hensyn til barnets eller den unges bedste ikke brydes, uanset at der træffes afgørelse om, at barnet eller den unge ikke kan adopteres uden samtykke.

Kompensationsregler for netværksplejefamilier

135. Det fremgår af § 59, stk. 1, i barnets lov, at den kommunalbestyrelse, der har godkendt netværksplejefamilien efter § 58, stk. 1, skal ud over godtgørelse for kost og logi, jf. § 197, dække netværksplejefamiliens øvrige og ekstraordinære omkostninger ved at have barnet eller den unge boende. Op til 20.000 kr. pr. barn eller ung årligt kan dækkes som øvrige omkostninger uden forevisning af dokumentation. Netværksplejefamilier kan efter en konkret vurdering desuden få hel eller delvis hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste.

136. Det fremgår af § 59, stk. 2, i barnets lov, at netværksplejefamilien kan frabede sig kompensation efter stk. 1.

137. Det fremgår af § 59, stk. 3, i barnets lov, at afgørelser om dækning af øvrige og ekstraordinære omkostninger og om dækning af tabt arbejdsfortjeneste kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

138. Det fremgår af § 59, stk. 4, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om dækning af netværksplejefamiliers omkostninger ved at have et barn eller en ung boende og om beregning og regulering af tabt arbejdsfortjeneste til netværksplejefamilier. Social- og boligministeren kan herunder fastsætte nærmere regler om beregning og indbetaling af bidrag til pensionsordning og efter forhandling med beskæftigelsesministeren og indstilling fra Arbejdsmarkedets Tillægspension regler om betaling, indberetning og tilbagebetaling af ATP-bidrag.

Dækning af øvrige ekstraordinære udgifter

139. Det er op til den anbringende kommune konkret at vurdere behovet for dækning af eventuelle omkostninger, ud over kost og logi, jf. § 59, stk. 1, for hver enkelt netværksplejefamilie.

Kommunens dækning af omkostninger til netværksplejefamilier vil være skattefri, hvis godtgørelsen er til dækning af nærmere bestemte omkostninger, jf. ligningslovens § 7, nr. 9.

Den kommune, der har godkendt netværksplejefamilien skal, ud over kost og logi, jf. § 197 i barnets lov, også dække netværksplejefamiliens øvrige og ekstraordinære omkostninger ved at have barnet eller den unge boende. Op til 20.000 kr. pr. barn vil årligt kunne dækkes som øvrige omkostninger uden forevisning af dokumentation.

Det er op til den enkelte kommune, hvordan den i praksis vil administrere dækningen af netværksplejefamiliernes øvrige omkostninger, herunder om der skal tages stilling til dækningen af familiens øvrige omkostninger i forbindelse med en anbringelse af et barn eller en ung i familien og eventuelt være en årlig genvurdering af behovet, og/eller om der kan/skal kunne ansøges om dækning af øvrige omkostninger løbende.

Kommunen kan kræve dokumentation for, at barnet eller den unge har et behov, som medfører øvrige omkostninger, samt vurdere hvor meget det kan forventes at beløbe sig til, men kommunen kan ikke efterfølgende kræve fremvisning af kvitteringer for at udgifterne er afholdt.

Det er således ikke alle netværksplejefamilier, der vil få udbetalt et beløb til dækning af eventuelt øvrige omkostninger, men alene dem, hvor kommunen efter en konkret og individuel vurdering har fundet, at der er et behov hos barnet eller den unge, som ligger ud over det, der dækkes af kost og logi. Det kan f.eks. være løbende faste ekstra udgifter, primært til særlige behov hos barnet såsom medicin, vådliggerudstyr eller lignende. Udbetalingen til netværksplejefamilien kan være månedlig og/eller evt. bestå af enkeltstående mindre engangsudbetalinger.

Kommunens afgørelse om dækning af øvrige og ekstraordinære udgifter kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Dækning af tabt arbejdsfortjeneste for netværksplejefamilier

140. Kommunen har mulighed for at yde godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste til netværksplejefamilier, jf. § 59, stk. 1, i barnets lov. Godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste kan gives i de tilfælde, hvor hensynet til barnet eller den unge konkret betyder, at netværksplejeforældre ikke har mulighed for at passe deres almindelige arbejde eller må gå ned i arbejdstid. Det kan f.eks. være nødvendigt, at den ene plejeforælder i en periode tager orlov fra sit arbejde, hvis det barn, der skal anbringes i pleje, er et spædbarn, der endnu ikke er i dagtilbud. Der kan også være tale om et barn eller en ung, der har behov for en særlig opmærksomhed fra plejeforældrene, der betyder, at de i indkøringsfasen tager helt eller delvist orlov.

Det forudsættes dog, at dette kun finder sted, når hensynet til barnet eller den unge gør det nødvendigt. Hovedreglen er, at netværksplejefamilien lader barnet eller den unge indgå i den hverdag, familien havde før anbringelsen. Hvis barnet eller den unge har et særligt behov for støtte, bør dette som udgangspunkt ydes professionelt, dvs. ikke af netværksplejefamilien, men af andre professionelle, som kommunen betaler for denne ydelse.

Der er fastsat nærmere regler vedrørende dækning af tabt arbejdsfortjeneste for netværksplejefamilier i plejefamiliebekendtgørelsen.

Kommunens afgørelse om dækning af hel eller delvis tabt arbejdsfortjeneste kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Mulighed for at frabede sig compensation

141. Det er muligt for netværksplejefamilier at frabede sig compensation efter § 59, stk. 1, jf. § 59, stk. 2.

Faglig støtte til netværksplejefamilier

142. Det fremgår af § 60, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde den fornødne faglige støtte til netværksplejefamilier i overensstemmelse med plejeopgavens omfang.

143. Det fremgår af § 60, stk. 2, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om faglig støtte til netværksplejefamilier.

144. Netværksplejefamiliers ret til faglig støtte ligger ud over retten og pligten til efteruddannelse og supervision efter barnets lov § 56, stk. 1. Formålet med den faglige støtte er at understøtte en stabil anbringelse ved at målrette støtten til den enkelte netværksplejefamilies behov.

Støtten kan for eksempel være råd eller vejledning i starten af anbringelsesforløbet eller støtte til at forebygge og håndtere konflikter med den genetiske familie. Støtten kan også bestå af samtaler med fagpersoner på området (for eksempel familieplejekonsulenter, familiebehandlere, børne- og ungerådgivere m.v.), kurser eller undervisning, der kan støtte netværksplejefamilien i at imødekomme barnets eller den unges behov.

Den faglige støttes omfang og indhold skal fastsættes af kommunalbestyrelsen på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte netværksplejefamilies behov herfor. Det er hensigtsmæssigt, at dette sker i dialog med netværksplejefamilien selv. Behovet for faglig støtte kan variere i perioder, eksempelvis kan omfanget af støtte stige i perioder med store konflikter med barnets eller den unges genetiske forældre og falde igen, når disse er håndteret.

Anbringelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner

145. Det fremgår af § 61, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung mellem 12 og 17 år skal anbringes, jf. §§ 46 eller 47, på en delvis lukket døgninstitution eller en delvis lukket afdeling på en døgninstitution, når det er afgørende for den socialpædagogiske behandling at kunne aflåse yderdøre og vinduer i perioder eller at kunne fastholde barnet eller den unge fysisk. Der skal endvidere være risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af følgende:

- 1) Kriminel adfærd hos barnet eller den unge.
- 2) Misbrugsproblemer hos barnet eller den unge.
- 3) Andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge.

146. Det fremgår af § 61, stk. 2, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelsen af og forholdene under en anbringelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner. Social- og boligministeren kan endvidere fastsætte regler om, at børne- og ungeudvalget i særlige situationer kan træffe afgørelse om at anbringe et barn, der er yngre end 12 år, på en delvis lukket døgninstitution eller en delvis lukket afdeling på en døgninstitution.

147. Børne- og ungeudvalgets stillingtagen til anbringelse på en delvis lukket døgninstitution eller afdeling efter § 61, stk. 1, skal ske på baggrund af en indstilling fra kommunalbestyrelsen, og afgørelse herom kan alene træffes, når betingelserne for anbringelse på en delvis lukket døgninstitution eller afdeling er opfyldt i det konkrete tilfælde.

Børne- og ungeudvalgets afgørelse om anbringelse på en delvis lukket afdeling eller institution kan træffes på samme møde, som børne- og ungeudvalget træffer afgørelse om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke. Afgørelse om anbringelse uden for hjemmet skal dog træffes først og efter en selvstændig indstilling fra kommunalbestyrelsen efter §§ 47, 50 og 51.

148. Delvis lukkede døgninstitutioner og afdelinger kan kun anvendes for børn og unge fra 12 år og til og med 17 år og er målrettet børn og unge med negativ og udadreagerende adfærd, misbrugsproblemer eller kriminel adfærd med behov for et længerevarende behandlingsforløb. Kriterierne for anvendelse af delvis lukkede døgninstitutioner og afdelinger er således knyttet til barnet eller den unge og ikke til forhold i hjemmet eller hos forældrene.

Formålet med institutionstypen er at standse udviklingen af et uheldigt adfærdsmønster hos et barn eller en ung ved at få barnet eller den unge gennem et længerevarende behandlingsforløb. Det afgørende for anvendelse af denne type institution er således, at det vurderes, at det er påkrævet for at kunne yde den nødvendige socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge tilbageholdes eller fastholdes fysisk i de perioder, hvor der er behov for det. Det kan f.eks. være, hvis barnet eller den unge har givet udtryk for at ville rømme fra anbringelsesstedet, eller hvis barnets eller den unges adfærd i øvrigt tilsiger et behov for fastholdelse eller tilbageholdelse, og en socialpædagogisk indsats og dialog ikke vurderes at være tilstrækkeligt til at overbevise barnet eller den unge om at opgive sit forehavende. Det er ikke en forudsætning for anvendelse af institutionstypen, at den anbringende kommune tidligere har forsøgt anbringelse af barnet eller den unge på en åben institution, eller at barnet eller den unge tidligere er rømmet eller har begået kriminalitet.

De øgede muligheder for magtanvendelse, der eksisterer på en delvis lukket døgninstitution eller afdeling, er begrænset til de perioder, hvor barnet eller den unge har behov for en intensiv indsats for at kunne fastholdes i den socialpædagogiske behandling.

Det følger af voksenansvarslovens § 12, at børn og unge anbragt på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger kan tilbageholdes ved, at yderdøre og vinduer aflåses i perioder. I praksis kan muligheden for tilbageholdelse af det enkelte barn eller den enkelte unge i form af periodevis aflåsning af yderdøre og vinduer ske ved, at der på institutionen er en afdeling, hvor det er muligt at aflåse yderdøre og vinduer.

Det følger af voksenansvarslovens § 13, at børn og unge anbragt på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger kan fastholdes fysisk uanset om betingelserne for at anvende fysisk magt efter voksenansvarslovens § 9 er opfyldt. Ved fysisk fastholdelse forstås, at der fysisk tages fast i barnet eller den unge i en kortere periode, eller at den pågældende mandsopdækkes. Der er således adgang til at anvende mere magt end ved fysisk magtanvendelse efter § 9 i voksenansvarsloven. Den fysiske magtanvendelse må dog ikke erstatte omsorg og socialpædagogisk behandling, og den må alene anvendes, når det har afgørende betydning f.eks. for at forhindre barnet eller den unge i at rømme, begå kriminalitet, indtage euforiserende stoffer eller deltage i banderelaterede aktiviteter. Når barnet eller den unge fastholdes, skal indgrebet være proportionalt med det, der skal opnås med indgrebet.

For yderligere om delvis lukket døgninstitution eller afdelinger henvises til voksenansvarsloven og dertilhørende vejledning om voksenansvar for anbragte børn og unge.

Anbringelse på sikrede døgninstitutioner

149. Det fremgår af § 62, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung mellem 12 og 17 år skal anbringes, jf. § 46 eller § 47, på en sikret døgninstitution, hvis en af følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Det er absolut påkrævet for at afværge, at barnet eller den unge skader sig selv eller andre, og risikoen for skade kan ikke på forsvarlig måde afværges ved andre mere lempelige forholdsregler.
- 2) Det er i en indledende iagttagelsesperiode absolut påkrævet for at tilvejebringe et grundlag for den videre socialpædagogiske behandling.
- 3) Det fastslås på baggrund af den indledende iagttagelsesperiode efter nr. 2, at det er absolut påkrævet, at der iværksættes et længerevarende behandlingsforløb på en sikret afdeling eller døgninstitution.

150. Det fremgår af § 62, stk. 2, i barnets lov, at et barn eller en ung mellem 12 og 17 år endvidere kan anbringes på en sikret døgninstitution, hvis en af følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Opholdet træder i stedet for varetægtsfængsling, jf. § 765 i retsplejeloven.
- 2) Opholdet er led i en afsoning, jf. § 78, stk. 1, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v., og betingelserne i stk. 1, nr. 1, 2 eller 3, er samtidig opfyldt.
- 3) Opholdet er led i en idømt foranstaltning, jf. § 74 a i straffeloven.
- 4) Barnet eller den unge under 15 år er frihedsberøvet i medfør af udlændingelovens § 36 eller hjemrejselovens § 16.
- 5) Der er truffet afgørelse af børne- og ungeudvalget efter udlændingelovens kapitel 9 b.

151. Det fremgår af § 62, stk. 3, i barnets lov, at er betingelserne i stk. 1, nr. 1-3, eller § 16, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet opfyldt for et barn eller en ung, der er fyldt 15 år, og som er anbragt på et børne- og ungehjem, jf. § 43, stk. 1, nr. 6, hvortil der også er knyttet en sikret døgninstitution, kan lederen af den åbne døgninstitution eller dennes stedfortræder, uanset hvilket anbringelsesgrundlag der ligger til grund for anbringelsen, træffe midlertidig beslutning om overførsel af barnet eller den unge til den sikrede døgninstitution. Overførslen kan iværksættes straks. Beslutningen herom skal straks forelægges børne- og ungeudvalget til afgørelse, jf. stk. 1, i den kommune, der har truffet afgørelse om anbringelse.

152. Det fremgår af § 62, stk. 4, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelsen af sikrede døgninstitutioner, herunder om kommunalbestyrelsens adgang til at fastsætte de nærmere rammer og vilkår for den konkrete anbringelse. Ministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om, at børne- og ungeudvalget i særlige situationer kan træffe afgørelse om at anbringe et barn, der er yngre end 12 år, på en sikret døgninstitution.

153. Ved en sikret døgninstitution forstås en døgninstitution, der omfatter mindst én sikret afdeling og eventuelt en eller flere ikke sikrede afdelinger. Der henvises til § 6 i bekendtgørelse om voksenansvar for anbragte børn og unge og vejledning om voksenansvar for anbragte børn og unge, bekendtgørelse nr. 263 af 15. marts 2024 og vejledning nr. 10229 af 17. december 2019. På en sikret afdeling er det tilladt at have yderdøre og vinduer konstant aflåst.

Det er børne- og ungeudvalget, der kan træffe afgørelse om anbringelse af børn og unge på sikrede døgninstitutioner af sociale årsager, når betingelserne i § 62, stk. 1, nr. 1-3, er opfyldt. Efter disse betingelser kan anbringelse på sikrede døgninstitutioner af sociale årsager således ske, når det er absolut påkrævet for at afværge, at barnet eller den unge skader sig selv eller andre, og faren ikke på forsvarlig måde kan afværges ved andre mere lempelige forholdsregler, når det i en indledende iagttagelsesperiode er absolut påkrævet for at tilvejebringe et grundlag for den videre socialpædagogiske behandling, eller når det på baggrund af den indledende iagttagelsesperiode er slået fast at det er absolut påkrævet at iværksætte et længerevarende behandlingsforløb på en sikret afdeling eller døgninstitution.

Et barn eller en ung vil kunne anbringes på en sikret institution af sociale årsager, jf. § 62 stk. 1, nr. 1-3, når det er absolut påkrævet. Kriteriet i nr. 1 indebærer, at andre lempeligere støttende indsatser ikke nødvendigvis skal have været prøvet, hvis de på forhånd vurderes at være utilstrækkelige. Anvendelse af en sikret døgninstitution kan således eksempelvis være relevant i forbindelse med børn og unge, som på grund af deres meget udadreagerende adfærd kan være vanskelige at rumme på åbne anbringelsessteder.

Anbringelse på sikrede døgninstitutioner via retssystemet

154. Det følger af § 62, stk. 2, i barnets lov, at børn og unge kan anbringes på sikrede døgninstitutioner via retssystemet som led i varetægtsurrogat, afsoning af dom eller en ungdomssanktion. Herudover følger det, at frihedsberøvede udlændinge under 15 år kan anbringes på en sikret døgninstitution af politiet. Når udlændinge frihedsberøves efter udlændingeloven eller hjemrejseloven skal frihedsberøvelsens lovlighed prøves af retten inden for tre dage. Endelig følger af den foreslåede bestemmelse i stk. 2, nr. 5, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om anbringelse af uledsagede børn og unge på sikrede døgninstitutioner efter reglerne i udlændingelovens kapitel 9 b.

Modsat afgørelser om anbringelse på sikrede døgninstitutioner efter § 62, stk. 1, træffes afgørelser efter § 62, stk. 2, bortset fra afgørelse efter § 62, stk. 2, nr. 5, ikke af børne- og ungeudvalget.

Anbringelse af børn og unge på sikrede institutioner kan, jf. § 62, stk. 2, nr. 1-3, ske i stedet for varetægtsfængsling, jf. § 765 i retsplejeloven, som led i afsoning, jf. § 78, stk. 2, i straffuldbyrdsloven, når betingelserne i § 62, stk. 1, nr. 1, 2 eller 3, samtidig er opfyldt, eller når opholdet er et led i en idømt foranstaltning, jf. § 74 a, i straffeloven. Desuden vil børn og unge under 15 år, jf. § 62, stk. 2, nr. 4, kunne anbringes i sikrede institutioner i medfør af udlændingelovens § 36 eller § 16 i lov om hjemrejse. Endeligt kan børn og unge, jf. § 62, stk. 2, nr. 5, anbringes i sikrede institutioner, når de er omfattet af udlændingelovens kapitel 9 b.

Børn og ungeudvalget i den kommune, hvor indkvarteringsstedet ligger, kan efter §§ 62 1-62 o i udlændingeloven træffe afgørelse om, at en uledsaget mindreårig udlænding, der er indkvarteret på et indkvarteringssted, skal anbringes uden for indkvarteringsstedet på et anbringelsessted efter barnets lov §

43, herunder på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger efter § 61, eller på sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger jf. § 62. Det er en forudsætning, at der er en åbenbar risiko for, at den uledsagede mindreårige udlændings sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade på grund af utilstrækkelig omsorg, behandling, overgreb, kriminell adfærd, misbrugsproblemer eller andre adfærdseller tilpasningsproblemer. I overensstemmelse med gældende ret kan ophold i en sikret døgninstitution som led i ungdomssanktionen påbegyndes efter det fyldte 18. år, hvis kriminaliteten er begået inden det fyldte 18. år.

Midlertidig overførsel til en sikret døgninstitution

155. Med § 62, stk. 3, i barnets lov, kan lederen (eller dennes stedfortræder) af et børne- og ungehjem i form af en åben døgninstitution, hvortil der også er knyttet en sikret døgninstitution, træffe midlertidig beslutning om overførsel af barnet eller den unge til den sikrede døgninstitution, hvis betingelserne i § 62, stk. 1, nr. 1-3, i barnets lov eller § 16, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet opfyldt for et barn eller en ung, der er fyldt 15 år. Det gælder uanset hvilket anbringelsesgrundlag der ligger til grund for anbringelsen. Overførslen kan iværksættes straks.

Beslutningen herom skal straks forelægges børne- og ungeudvalget til afgørelse om, hvorvidt der skal ske en ændring af anbringelsesstedet efter § 98, om barnet eller den unge skal anbringes på en sikret døgninstitution, jf. § 62, stk. 1, i den kommune, der har truffet afgørelse om anbringelse.

Anbringelse på særligt sikrede afdelinger

156. Det fremgår af § 63, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung mellem 12 og 17 år skal anbringes, jf. §§ 46 eller 47, på en særligt sikret afdeling, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Der foreligger et grundlag for anbringelse på en sikret døgninstitution efter § 62, stk. 1 eller 2.
- 2) En anbringelse på en sikret døgninstitution er eller vil ikke være tilstrækkelig, idet barnet eller den unge ved en forudgående særlig voldelig eller psykisk afvigende adfærd har gjort ophold eller fortsat ophold på en sikret døgninstitution uforsvarligt.
- 3) Der foreligger, hvis barnet eller den unge har en psykisk afvigende adfærd, en skriftlig lægefaglig vurdering af, at barnet eller den unge udviser aktuelle symptomer på psykisk sygdom.

157. Det fremgår af § 63, stk. 2, i barnets lov, at er betingelserne i stk. 1 eller § 17, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet opfyldt for et barn eller en ung, der er fyldt 15 år, kan lederen af en sikret døgninstitution eller dennes stedfortræder, uafhængigt af om der på den sikrede døgninstitution er en særligt sikret afdeling, træffe midlertidig beslutning om overførsel til en særligt sikret afdeling. Beslutningen herom skal straks forelægges børne- og ungeudvalget til afgørelse, jf. stk. 1, i den kommune, der har truffet afgørelse om anbringelse.

158. Det fremgår af § 63, stk. 3, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om forholdene på og anvendelsen af særligt sikrede afdelinger, herunder om kommunalbestyrelsens adgang til at fastsætte de nærmere rammer og vilkår for den konkrete anbringelse og om orientering af forældremyndighedsindehaveren.

159. På sikrede institutioner kan der etableres særligt sikrede afdelinger, som modtager børn og unge i de tilfælde, hvor anbringelse i almindelig sikret afdeling ikke er eller vil være tilstrækkelig.

Det følger af § 63, stk. 1, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung mellem 12 og 17 år skal anbringes på en særligt sikret afdeling, hvis (1) der foreligger et grundlag for anbringelse på en sikret døgninstitution efter § 62, stk. 1 eller stk. 2, (2) hvis en anbringelse på en sikret

døgninstitution er eller vil ikke være tilstrækkelig, idet barnet eller den unge ved en forudgående særlig voldelig eller psykisk afvigende adfærd har gjort ophold eller fortsat ophold på en sikret døgninstitution uforvarsligt, og (3) der, hvis barnet eller den unge har en psykisk afvigende adfærd, foreligger en skriftlig lægefaglig vurdering af, at barnet eller den unge udviser aktuelle symptomer på en diagnose.

Børne- og ungeudvalgets stillingtagen til anbringelse på en særligt sikret afdeling efter § 63, stk. 1, skal ske på baggrund af en indstilling fra kommunalbestyrelsen, og afgørelse herom kan alene træffes, når betingelserne for anbringelse på en særligt sikret afdeling er opfyldt i det konkrete tilfælde.

Børne- og ungeudvalgets afgørelse om anbringelse på en særligt sikret afdeling kan træffes på samme møde, som børne- og ungeudvalget træffer afgørelse om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke. Afgørelse om anbringelse uden for hjemmet skal dog træffes først og efter en selvstændig indstilling fra kommunalbestyrelsen efter §§ 47, 49, 50 og 51.

160. Lederen af en sikret døgninstitution eller dennes stedfortræder, uafhængigt af at der på den sikrede døgninstitution er en særligt sikret afdeling, kan træffe midlertidig beslutning om overførsel til en særligt sikret afdeling.

Beslutningen forudsætter, at betingelserne i § 63, stk. 1 eller § 17, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet er opfyldt. Beslutningen skal straks forelægges børne- og ungeudvalget til afgørelse om, hvorvidt der skal ske en ændring af anbringelsesstedet efter § 98, om barnet eller den unge skal anbringes på en sikret døgninstitution, jf. § 63, stk. 1, i den kommune, der har truffet afgørelse om anbringelse.

Tilbud om psykiatrisk screening af børn og unge på sikrede institutioner eller særligt sikrede afdelinger

161. Det fremgår af § 64, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at alle børn og unge på sikrede institutioner og særligt sikrede afdelinger tilbydes screening med henblik på at få afdækket et eventuelt behov for psykiatrisk udredning. Screeningen forudsætter samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

162. Det fremgår af § 64, stk. 2, i barnets lov, at social- og boligministeren fastsætter nærmere regler om screeningens omfang, herunder hvem der kan udføre den, og hvornår den skal udføres.

163. Kommunalbestyrelsen skal således, eventuelt i samarbejde med regionen, hvis det er regionen, der driver den sikrede institution, sørge for, at tilbuddet om screening etableres, og at tilbuddet gives som led i en fast procedure på den sikrede døgninstitution.

Screeningen skal foretages med henblik på at afdække et eventuelt behov for psykiatrisk udredning og behandling. Samtidig giver screeningen mulighed for, at den socialpædagogiske behandling kan tilpasses eventuelle psykiatriske problemstillinger. Screeningen skal have en sådan kvalitet, at den er velegnet til at foretage en vurdering af, hvorvidt der skal ske en henvisning til psykiatrisk udredning og behandling i den behandlende psykiatri.

Screeningen kan ikke sidestilles med en omfattende psykiatrisk udredning, men vil alene være en metode, som kan angive, hvorvidt der kan være psykiatriske problemstillinger.

Egne værelser mv.

164. Det fremgår af § 65, stk. 1, i barnets lov, at egne værelser, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem, hvor den unge selv råder over sin egen bolig, jf. § 43, stk. 1, nr. 5, skal være godkendt som konkret egnet til den pågældende unge af kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe den unge.

165. Det fremgår af § 65, stk. 2, i barnets lov, at afgørelse om godkendelse efter stk. 1 ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

166. Det fremgår af § 65, stk. 3, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om godkendelse af og tilsyn med egne værelser, kollegier og kollegielignende børne- og ungehjem.

167. Efter § 65, stk. 1, skal egne værelser, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem, hvor den unge selv råder over sin egen bolig, jf. § 43, stk. 1, nr. 5, være godkendt som konkret egnet til den pågældende unge af kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe den unge.

Ved egne værelser, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem, hvor den unge selv råder over en bolig i form af en lejlighed eller et værelse, anses den enkelte bolig eller det enkelte værelse for et anbringelsessted, og disse anbringelsessteder skal konkret godkendes af den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe den unge. Det gælder uanset, om der er visse fælles faciliteter eller om der ydes en begrænset personlig støtte til de unge.

Det er kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe den unge, der foretager godkendelsen og fører tilsyn med stedet, herunder den daglige drift og det pædagogiske arbejde. Såfremt kommunen, f.eks. ifm. tilsynet, bliver opmærksom på, at der på et værelse anbringes en ung, der har behov for mere støtte, end det er forudsat i godkendelsen, skal kommunen overveje om der kan være behov for at træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted.

En konkret godkendelse af sådanne anbringelsessteder må ikke anvendes for at omgå de krav til børne- og ungehjem, som følger af socialtilsynsloven. Det er ikke muligt at trække en klar skillelinje mellem egne værelser, som kan godkendes af kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe den unge, som konkrete egnede, og børne- og ungehjem, som skal godkendes af socialtilsynet efter § 5 i socialtilsynsloven. Men det forhold, at der bor flere børn eller unge med ensartede problematikker i samme bygning, at der er fælles servicearealer, er fast personale tilknyttet og måske en fælles ledelse vil tale for, at der er tale om et tilbud, som er omfattet af krav om godkendelse og efterfølgende tilsyn af socialtilsynet frem for som konkret egnet efter barnets lov. Kommunalbestyrelsen i den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe barnet eller den unge, skal i alle tilfælde, hvor den anbringer et barn eller en ung på eget værelse m.v., sikre en tæt opfølgning på indsatsen og barnet eller den unge som led i det løbende personrettede tilsyn, jf. § 156.

Egne værelser, kollegier eller kollegielignende opholdssteder som anbringelsessteder for børn og unge skal ikke indberettes til og oprettes i Tilbudsportalen.

Det kan være vanskeligt at sondre mellem et værelse og et opholdssted specielt i de situationer, hvor der er tilknyttet pædagogisk støtte til den unge. Hvis det besluttet, at der er tale om et anbringelsessted i form af et værelse, er det vigtigt, at den unge har en vis alder og modenhed, således at det er muligt for den unge at klare sig på egen hånd. Den unge, der skal anbringes på værelset, skal være egnet til at kunne klare dagligdagen på egen hånd, og behovene hos den unge skal primært have karakter af dækning af de daglige fornødenheder som f.eks. kost, logi og beklædning. Hvis der er tilknyttet en kontaktperson til den unge, vil det stadig være muligt at godkende stedet som et værelse. Dette gælder i visse tilfælde også, selvom der er ansat en voksen, som bor på stedet, såfremt denne primært fungerer som en stabil voksen eller rådgiver i den unges liv. Det er dog udgangspunktet, at den målgruppe, som primært vil profitere af anbringelse på eget værelse, kollegium eller kollegielignende opholdssted, er unge, som er på vej ud i en selvstændig tilværelse og følgelig kun har brug for begrænset personlig støtte efter barnets lov, f.eks. i form af kontaktperson efter §§ 114 eller 115

Formålet med § 65 er overordnet at sikre, at egne værelser, kollegier eller kollegielignende børne- og ungehjem, hvor den unge selv råder over sin egen bolig, skal være godkendt som konkret egnede til den pågældende unge af kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune.

168. Kommunalbestyrelsens afgørelser om konkret godkendelse af egne værelser kan ikke påklages, jf. § 65, stk. 2. Børn og unge, der er fyldt 10 år, kan klage over kommunalbestyrelsens afgørelse om anbringelse på egne værelser, jf. § 145.

169. Efter § 65, stk. 3, kan social- og boligministeren fastsætte nærmere regler om godkendelse af og tilsyn med egne værelser, kollegier og kollegielignende børne- og ungehjem.

Pladser på efterskoler m.v.

170. Som følge af lov nr. 1544 af 12. december 2023, er de særlige regler om, at efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling med otte pladser eller derunder til anbringelse af børn og unge skulle godkendes af kommunalbestyrelsen som konkret egnet, ophævet. Som følge heraf er anbringelse på efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling fra 1. januar 2024 omfattet af lov om socialtilsyn, og de vil således skulle godkendes af socialtilsynet som anbringelsessted uanset antallet af pladser til anbringelse.

Efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling kan således fortsat have pladser til anbringelse af børn og unge, men skolerne skal godkendes som anbringelsessted uanset antal pladser til anbringelse.

Efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling, der før den 1. januar 2024 blev anvendt til anbringelse og som har otte pladser eller derunder til anbringelse af børn og unge efter barnets lovs § 46, stk. 1, eller § 47, eller efter § 14, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, og som ønsker at kunne have børn og/eller unge anbragt fra og med den 1. januar 2024, skal godkendes af socialtilsynet inden den 1. januar 2025. Hvis efterskolen, den frie fagskole eller den frie grundskole med kostafdeling ikke kan godkendes af socialtilsynet som anbringelsessted inden den 1. januar 2025, kan kommunerne ikke anvende skolen m.v. som anbringelsessted for børn og unge.

Da det følger af socialtilsynslovens § 5, at godkendelse sker på baggrund af ansøgning og dialog med ansøger, skal den enkelte skole ansøge socialtilsynet om godkendelse.

Prisen pr. plads for anbragte elever og for ikke anbragte elever på kost- og efterskoler må som udgangspunkt være den samme. Når en kommune beslutter at anbringe en ung på en kost- eller efterskole, er det fordi, der er tale om et skoletilbud, som principielt retter sig til alle børn og unge, og som børn og unge, der skal anbringes uden for hjemmet, kan have gavn af.

Den unge kan have behov for særlige ydelser både i forbindelse med opholdet og undervisningen. Udgiften kan i visse tilfælde afholdes af kost- eller efterskolen efter aftale med den anbringende kommune, som dækker udgifterne efter dokumentation i det enkelte tilfælde.

Grundskoler med kostafdeling

171. Der kan være mange forskellige grunde til, at et barn eller en ung bliver kostskoleelev. Et gennemgående kendetegn er dog, at der er tale om børn, hvis forældre i en kortere eller længere periode ikke er i stand til at have barnet boende hjemme. Det kan der være flere grunde til.

For nogle børn gælder det, at de ikke har kunnet trives i deres hjem eller skole, og at det efterhånden har taget til i et sådant omfang, at barnets udvikling på et vist tidspunkt kan være truet. I de fleste tilfælde er

forældrene i stand til at erkende denne situation og derfor positive over for, at barnet eller den unge får ophold uden for hjemmet.

Kostskolen er i mange tilfælde det tilbud, som forældrene kan acceptere, og som de kan samarbejde med de sociale myndigheder om. Kommunen må i den forbindelse være opmærksom på, at skolerne generelt er vant til at håndtere børn og unge, hvis personlige fremtræden og sociale funktionsevne kan variere betydeligt. En fri grundskole, der modtager tilskud i henhold til lov om friskoler og private grundskoler m.v., kan omfatte en kostafdeling for 6.-10. klassetrin, jf. lov om friskoler og private grundskoler (Friskoleloven). For så vidt angår kostafdelinger indeholder loven derudover alene bestemmelser om tilskud, herunder betingelser for at modtage tilskud til kostafdelingen. En skole skal f.eks. have mindst 18 årskostelever for at modtage tilskud til kostafdelingen.

Skolens muligheder for at kunne være et positivt anbringelsessted for visse børn og unge, er som udgangspunkt, at en kostskole ikke er et socialpædagogisk opholdssted, men netop en skole, hvor undervisning er det væsentligste virkemiddel. Denne undervisning må derfor, kombineret med det pædagogiske arbejde uden for skoletiden, have en sådan karakter, at alle elever får de bedste muligheder for at udvikle deres faglige, sociale og personlige potentialer.

Det er skolens samlede pladser til anbringelse, der godkendes som anbringelsessted.

Permanente anbringelser

172. Det fremgår af § 67, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung, der efter § 46, stk. 1, eller § 47, stk. 1, i barnets lov eller efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet har været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år, jf. dog § 50, stk. 7, og § 68, stk. 2, fortsat skal være anbragt uden for hjemmet i en permanent anbringelse, hvis barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet. Det er ikke et krav, at betingelserne i § 46, stk. 1, eller § 47, stk. 1, i barnets lov, eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet er opfyldt.

173. Det fremgår af § 67, stk. 2, i barnets lov, at når der er truffet afgørelse om en permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, skal børne- og ungeudvalget ikke træffe afgørelse efter § 50 om opretholdelse af anbringelsen.

174. Det fremgår af § 67, stk. 3, i barnets lov, at for en ung, der er fyldt 15 år, kan der kun træffes afgørelse om en permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, hvis den unge samtykker til afgørelsen.

175. Det fremgår af § 67, stk. 4, i barnets lov, at til brug for børne- og ungeudvalgets afgørelse om en permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en indstilling, der indeholder følgende:

- 1) En revideret børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges forhold, jf. § 20 i barnets lov eller § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.
- 2) En revideret barnets plan, jf. § 91 i barnets lov, eller ungeplan, jf. § 108 i barnets lov, eller et revideret forbedringsforløb, jf. §§ 13 eller 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.
- 3) En psykologisk helhedsvurdering af barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet foretaget af en autoriseret psykolog.
- 4) Barnets eller den unges holdning til en permanent anbringelse, jf. § 5, stk. 3.

176. Med § 67, stk. 1, i barnets lov, kan børne- og ungeudvalget træffe afgørelse om, at et barn eller en ung, der har været anbragt uden for hjemmet i mindst tre år, fortsat skal være anbragt uden for

hjemmet i en permanent anbringelse, hvis barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Det er ikke et krav, at der foreligger et anbringelsesgrundlag på det tidspunkt, hvor der træffes afgørelse om at gøre anbringelsen permanent. Grundlaget for afgørelsen om permanent anbringelse er alene barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet, og afgørelse om en permanent anbringelse kan således træffes, selvom der ikke længere er et anbringelsesgrundlag efter de almindelige regler om anbringelse.

Afgørelsen kan træffes af børne- og ungeudvalget, uanset om barnet eller den unge har været anbragt med eller uden samtykke efter henholdsvis §§ 46 eller 47, og uanset om barnet stadig har et støttebehov.

Betingelsen i § 67, stk. 1, 1. pkt. om, at barnet eller den unge har været anbragt uden for hjemmet i mindst tre år, gælder ikke, hvis bestemmelsen i § 68, stk. 2, finder anvendelse. Der henvises til punkt 189 for uddybning af § 68, stk. 2.

Kommunalbestyrelsen kan indstille til børne- og ungeudvalget, at der skal træffes en afgørelse efter § 67, stk. 1, uanset om forældrene anmoder om at få barnet eller den unge hjemgivet. For børn og unge, der har været anbragt i mere end tre år, vil muligheden for at træffe en sådan afgørelse når som helst under anbringelsen medvirke til at give børn og unge tryghed i anbringelsen, så de ikke skal være usikre på, om de kan blive boende eller ej, hvis de føler sig tæt knyttet til anbringelsesstedet.

En afgørelse om anbringelse uden for hjemmet efter § 67, stk. 1, kan træffes både for børn og unge, der har været anbragt på samme anbringelsessted, og for børn og unge, der har været anbragt på flere anbringelsessteder. Det afgørende er barnets eller den unges tilknytning til det aktuelle anbringelsessted sammenholdt med tilknytningen til forældrene.

Særligt om permanent anbringelse på et børne- og ungehjem

177. § 67, stk. 1, finder anvendelse for børn og unge, der er anbragt i plejefamilier, men kan også anvendes i forhold til børn og unge, der er anbragt på et børne- og ungehjem. Et barn eller en ung kan således godt have en stærk tilknytning til et børne- og ungehjem, dels i form af tilknytning til en eller flere pædagoger eller andet personale, dels i forhold til selve stedet og omgivelserne. Det vigtige er, at barnet eller den unge oplever anbringelsesstedet som sit hjem og føler et stærkt tilhørsforhold til stedet og de omsorgspersoner, der er på stedet.

Barnet eller den unge kan også være tæt knyttet til andre børn på anbringelsesstedet, skolen, fritidsaktiviteter mv. Barnet eller den unges følelsesmæssige tilknytning til en eller flere personer vil være en forudsætning for, men ikke eneafgørende for, at træffe afgørelse efter § 67, stk. 1. I vurderingen af barnets eller den unges tilknytning til børne- og ungehjemmet skal det imidlertid indgå, om det kan forventes, at børne- og ungehjemmet har rammer, der sikrer, at der fortsat er personer, som kan være en del af barnets eller den unges tilværelse både gennem hele anbringelsen og efter anbringelsen.

Barnet eller den unges tilknytning til et anbringelsessted kan ikke i almindelighed antages at ophøre, fordi en ansat, som barnet eller den unge er særlig knyttet til, for eksempel barnets eller den unges kontaktpædagog, forlader stedet. I vurderingen af barnets eller den unges tilknytning til børne- og ungehjemmet bør det imidlertid indgå, om det kan forventes, at opholdsstedet eller institutionen har rammer, der sikrer, at der fortsat vil være omsorgspersoner, som kan være en del af barnets eller den unges tilværelse gennem hele anbringelsen. Det er også baggrunden for, at det forventes, at bestemmelsen fortrinsvis vil blive anvendt for børn i plejefamilier, da man her har større sikkerhed for, at de personer, som barnet er tilknyttet, forbliver på anbringelsesstedet hele barndommen igennem.

Kommunens opgaver under en permanent anbringelse

178. De generelle regler under en anbringelse gælder fortsat efter, at der er truffet afgørelse efter § 67, stk. 1, om at gøre anbringelsen permanent. Det betyder, at kommunen fortsat skal føre tilsyn med barnet og herunder revidere barnets plan og vurdere, om der er grundlag for at ændre indsatsen eller hjemgive barnet. Desuden gælder reglerne for samvær og kontakt jf. kapitel 10 i barnets lov, ligesom forældremyndighedsindehaveren skal have tilbudt en støtteperson jf. § 75. Der kan ikke fastsættes betaling for en permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, jf. § 187, stk. 2.

179. § 67, stk. 2, betyder, at en permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, er uden tidsbegrænsning. Herved forstås, at de almindelige regler om genbehandling efter § 50 ikke skal følges, og at anbringelsesgrundlaget således ikke skal tages op til genbehandling uden, at der er klaget i sagen, eller at kommunalbestyrelsen vurderer, at der ikke længere er grundlag for en permanent anbringelse. Anbringelsen skal således være en permanent anbringelse.

Kommunalbestyrelsen har alene pligt til at behandle en anmodning om hjemgivelse af barnet eller den unge, hvis der foreligger væsentligt ændrede forhold, som uddybes i punkt 185 nedenfor.

180. Det følger af § 67, stk. 3, i barnets lov, at for en ung, der er fyldt 15 år, kan der kun træffes afgørelse om en permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, hvis den unge samtykker til afgørelsen. For yderligere om informeret samtykke henvises til punkt 37.

Begrundelsen for denne vetoret for unge er, at uanset en børnesagkyndig måtte finde, at den unges tilknytning til anbringelsesstedet er så stærk, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet, er det svært at fastholde dem i en anbringelse og at sikre, at en permanent anbringelse lever op til formålet omkring øget stabilitet, hvis den unge ikke selv ønsker videreførelsen. Fastsættelsen af en 15 års grænse er i overensstemmelse med aldersgrænsen for, hvornår der skal indhentes samtykke til en frivillig anbringelse, jf. § 46, stk. 1.

Hvis der er truffet afgørelse om permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, inden barnet fylder 15 år, skal sagen ikke automatisk behandles på ny, når den unge fylder 15 år, men hvis den unge ikke længere ønsker anbringelsen opretholdt, skal der tages stilling til, hvad der skal ske i sagen.

§ 67, stk. 3, skal ses i sammenhæng med § 5, hvorefter der skal finde en samtale sted med barnet uanset barnets alder, inden der kan træffes afgørelse efter blandt andet § 67. Desuden fremgår det af § 67, stk. 4, nr. 4, at barnets eller den unges holdning til en permanent anbringelse skal fremgå af kommunalbestyrelsens indstilling til børne- og ungeudvalget. Barnet eller den unge har ret til at lade sig bistå af andre jf. § 6.

181. For at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om permanent anbringelse, skal barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet være grundigt beskrevet. Når kommunalbestyrelsen forelægger en indstilling for børne- og ungeudvalget om en permanent anbringelse uden tidsbegrænsning, er der krav om, at de i § 67, stk. 4, nr. 1-4, oplistede elementer er indeholdt i indstillingen for at sikre, at sagen er oplyst bedst muligt ved udvalgets behandling af sagen. Indstillingen skal give børne- og ungeudvalget det bedst mulige grundlag at træffe afgørelsen på.

Hvis genbehandlingsfristen er udløbet, når børne- og ungeudvalget behandler sagen om permanent anbringelse, er der mulighed for at lave en alternativ indstilling om fortsat anbringelse uden samtykke, hvis der fortsat er et anbringelsesgrundlag efter de almindelige regler. Derved undgår man den situation, at børne- og ungeudvalget ikke kan træffe afgørelse om anbringelse, og barnet skal hjemgives.

182. Efter § 67, stk. 4, nr. 1, i barnets lov, skal der, som grundlag for en beslutning om en permanent anbringelse uden for hjemmet på grund af barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet, indgå en revideret undersøgelse af barnets eller den unges forhold, jf. barnets lovs § 20 om børnefaglig undersøgelse, eller § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Efter bestemmelsen i § 22 skal den børnefaglige undersøgelse, jf. § 20, tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning og skal afdække udfordringer og ressourcer hos barnet, den unge eller de kommende forældre, familien og netværket. Undersøgelsen skal så vidt muligt gennemføres i samarbejde med den unge, der er fyldt 15 år, og forældremyndighedsindehaveren eller de kommende forældre. Undersøgelsen skal resultere i en begrundet vurdering af barnets, den unges eller de kommende forældres behov for støtte. Vurderingen skal omfatte problemer og ressourcer, herunder de forhold i familien eller i familiens omgivelser, som kan bidrage til at klare vanskelighederne. Hvis der er iværksat støtte sideløbende med, at undersøgelsen gennemføres, skal der desuden tages stilling til, om denne støtte skal videreføres, ændres eller ophøre.

183. Efter § 67, stk. 4, nr. 2, skal der, som grundlag for en beslutning om en permanent anbringelse uden for hjemmet på grund af barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet, ligeledes indgå en revideret barnets plan, jf. § 91, eller en ungeplan, jf. § 108, eller et revideret forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Efter § 91, stk. 2, udarbejder kommunalbestyrelsen ved iværksættelse af indsatser efter §§ 46 og 47, en barnets plan. Kommunalbestyrelsens beslutning skal tage udgangspunkt i barnets eller den unges ønsker og behov og skal tage hensyn til forholdene i den konkrete sag. Kommunen skal således inddrage barnet eller den unge og sikre, at barnets eller dens unges synspunkter tilvejebringes.

Efter bestemmelsen i § 92 skal barnets plan indeholde konkrete mål i forhold til barnets eller den unges trivsel og udvikling i overensstemmelse med det overordnede formål med støtten. De konkrete mål skal afspejle det enkelte barns ønsker og behov, og kommunalbestyrelsen skal inddrage barnet eller den unge og forældrene i formuleringen af de konkrete mål.

Som grundlag for en beslutning om videreførelse af en anbringelse uden for hjemmet på grund af barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet skal der foretages en psykologisk helhedsvurdering af tilknytningen, jf. § 67, stk. 4, nr. 3.

Af hensyn til barnets eller den unges bedste og dennes samt families retssikkerhed, skal den psykologiske helhedsvurdering være udarbejdet af en autoriseret psykolog. I de tilfælde, hvor der er flere erklæringer, skal der være foretaget en koordinering eller sammenskrivning, der giver grundlag for en samlet vurdering.

Den psykologiske helhedsvurdering skal, i det omfang det er muligt, indeholde en individuel beskrivelse af barnets eller den unges tilknytning til:

- Anbringelsesstedet og anbringelsesstedets omsorgspersoner.
- Anbringelsesstedets netværk og omgivelser, f.eks. daginstitution, skole og fritidsinteresser.
- Forældre, eventuelle søskende, bedsteforældre m.v. med henblik på en vurdering af forældrenes udviklingspotentiale i relation til at udvikle tilknytningen.

Tilknytningen skal være beskrevet gennem observationer og relevante test, således at karakteren af tilknytningen bliver afdækket med en anerkendt videnskabelig metode. Det er ikke tilstrækkeligt, at oplysninger og vurderinger fremgår af andre akter i sagen.

I de tilfælde, hvor der er tale om bestemte børne- og ungdomspsykiatriske forstyrrelser og/eller sygdomme hos barnet eller den unge, er det afgørende, at beskrivelsen af tilknytningen sammenholdes med denne forstyrrelse.

Undersøgelsen skal indeholde en vurdering af, hvilken betydning det vil have for barnet eller den unges sundhed og udvikling, hvis barnet eller den unge flyttes fra anbringelsesstedet. Endvidere skal undersøgelsen give grundlag for en vurdering af, hvordan tilknytningen på sigt må antages at kunne udvikle sig, herunder når barnet eller den unge bliver voksen.

Som led i undersøgelsen af tilknytningen til den genetiske familie og netværk, skal der også indgå en vurdering af barnet eller den unges tilknytning til forældre, eventuelle søskende, bedsteforældre m.v. samt forhold hos forældrene, der kan have betydning for barnets tilknytning til forældrene. I helhedsvurderingen af barnet eller den unges tilknytning skal der endvidere indgå en vurdering af, hvordan tilknytningen på sigt må antages at kunne udvikle sig, herunder når barnet eller den unge bliver voksen. Det skal således vurderes, hvilket netværk barnet eller den unge må forventes at have, når det bliver 18 år og fremefter, dels hvis barnet eller den unge hjemgives, dels hvis barnet eller den unge forbliver på anbringelsesstedet. Der skal således lægges vægt på, om for eksempel plejeforældrene eller institutionen også vil være der for barnet eller den unge, når barnet eller den unge bliver voksen. Der skal ligeledes lægges vægt på, om barnet eller den unge med tiden antages at kunne få en så stærk tilknytning til de genetiske forældre, at det på lang sigt vil være bedst for barnet eller den unge, hvis der sker en hjemgivelse. Det bemærkes i den sammenhæng, at barnet eller den unges ret til samvær og kontakt med forældre og netværk også gælder under en permanent anbringelse. Der henvises til kapitel 4 for yderligere om tilrettelæggelsen af samværet og kontakten.

184. Barnets eller den unges holdning til en permanent anbringelse skal fremgå af kommunens indstilling til børne- og ungeudvalget, jf. § 67, stk. 4, nr. 4. Dette skal ses i sammenhæng med barnets lovs § 5, der fastsætter, at barnet eller den unge løbende skal inddrages ved samtaler og anden direkte kontakt, inden der kan træffes afgørelse efter blandt andet § 67. Se i øvrigt vejledning om generelle bestemmelser efter barnets lov.

Har barnet eller den unge anmodet om at blive permanent anbragt uden for hjemmet, jf. § 68, skal dette tydeligt fremgå af indstillingen.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 59 og § 68 a:

Ankestyrelsens principmeddelelse 7-20

I sag nr. 1 ophævede Ankestyrelsen børn og unge-udvalgets afgørelse om fortsat anbringelse af et barn, der havde været i samme plejefamilie i 8 år viste tilknytning og ønskede at blive i plejefamilien. Forvaltningen havde kun indstillet til videreført anbringelse. Børn og unge-udvalget havde derfor ikke kompetence til at træffe afgørelse om fortsat anbringelse. Ankestyrelsen vurderede dog, at betingelserne for at træffe afgørelse om videreført anbringelse var opfyldt og Ankestyrelsen traf derfor i medfør af egedriftsbeføjelsen afgørelse om videreført anbringelse af barnet.

I sag nr. 2 ophævede Ankestyrelsen børn og unge-udvalgets afgørelse om videreført anbringelse, fordi der ikke var tilstrækkelig dokumentation for, at betingelserne var opfyldt. Den psykologiske helhedsvurdering beskrev ikke i tilstrækkeligt omfang karakteren af børnenes tilknytning til plejeforældrene og netværket, og der var ikke egentlige samspilsobservationer i plejefamilien, observationer af samspillet mellem forældrene og børnene eller samtaler med forældrene, ligesom der ikke forelå aktuelle oplysninger om forældrene.

I sag nr. 3 ophævede Ankestyrelsen børn og unge-udvalgets afgørelse om videreført anbringelse, fordi der var væsentlige mangler ved den undersøgelse og den børnesamtale, der lå til grund for afgørelsen. Der var alene lavet en ensidig observation og beskrivelse af tilknytningen til plejefamilien, mens der ikke var lavet observationer af barnets tilknytning til sine forældre. Herudover var plejemor ikke blevet bedt om at tage stilling til fremtidsperspektivet for barnets ophold i plejefamilien, og barnets holdning til den videreførte anbringelse fremgik ikke af børnesamtalen. Det var således ikke tydeliggjort over for barnet, at kommunen påtænkte, at han skulle blive boende hos plejefamilien, til han blev voksen.

I sag nr. 4 ophævede Ankestyrelsen børn og unge-udvalgets afgørelse om videreført anbringelse, fordi der var væsentlige fejl ved den undersøgelse, der lå til grund for afgørelsen. Det var ikke i undersøgelsen tilstrækkeligt dokumenteret, at barnet havde opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Hjemgivelse og genbehandling ved permanente anbringelser

185. De almindelige regler om genbehandling af en anbringelse gælder ikke for en permanent anbringelse. Det betyder, at anbringelsesgrundlaget kun skal genbehandles hvis:

- Kommunen vurderer, at der ikke længere er grundlag for en permanent anbringelse.
- Der er anmodet om hjemgivelse af barnet eller den unge, og der er væsentlige ændrede forhold.

Væsentlige ændringer vil f.eks. kunne være, at barnet eller den unge ikke længere føler et tilhørsforhold til anbringelsesstedet, men langsomt har opnået en større tilknytning til forældremyndighedsindehaveren.

Der kan også være tale om væsentlige ændrede forhold ved anbringelsesstedet. Et eksempel kunne være, at den primære omsorgsperson på anbringelsesstedet ikke længere er på stedet, f.eks. på grund af skilsmisse eller død.

Det bemærkes, at positiv udvikling af forældrenes omsorgsevne ikke i sig selv er tilstrækkeligt grundlag til at behandle en anmodning om hjemgivelse, da en permanent anbringelse bygger på barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet.

Hvis forvaltningen vurderer, at der er tale om væsentlig ændring af de forhold, der begrundede den permanente anbringelse, skal spørgsmålet realitetsbehandles igen. Der skal så gennemføres de fornødne undersøgelser for at afklare, om barnet eller den unge skal hjemgives, eller om sagen skal forelægges for børne- og ungeudvalget med henblik på enten permanent anbringelse eller en anbringelse uden samtykke.

Sagen skal ikke automatisk behandles på ny, når den unge fylder 15 år, men hvis den unge ikke længere ønsker anbringelsen opretholdt, skal der tages stilling til, hvad der skal ske i sagen.

Hvis kommunen vurderer, at forholdene ikke er væsentligt ændrede, kan forældremyndighedsindehaveren klage over afvisningen til Ankestyrelsen, jf. barnets lov, § 144, og kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Som udgangspunkt kan barnet eller den unge ikke skifte anbringelsessted uden, at der skal ske hjemgivelse til forældrene, da det netop er egenskaber ved det konkrete anbringelsessted, der begrunder, at en anbringelse efter § 67, stk. 1, kan videreføres. Det er dog muligt, at barnet eller den unges tilknytning til for eksempel en bestemt pædagog på en børne- og ungehjemmet kan betyde, at dennes jobskifte kan begrunde en opretholdt anbringelse på et andet anbringelsessted. Det er også muligt, at en plejefamilie beslutter sig for at oprette et børne- og ungehjem, og at der derfor formelt sker en ændring af anbringel-

sesstedet. I sådanne situationer kan der fortsat ske opretholdelse af den permanente anbringelse, men da der ofte vil være tale om væsentlig ændrede forhold, kan en bedømmelse af den konkrete situation føre til, at forældrene kan forlange sagen forelagt for børne- og ungeudvalget efter § 98.

Barnets ret til at anmode om permanent anbringelse

186. Det fremgår af § 68, stk. 1, i barnets lov, at et barn eller en ung, som er fyldt 10 år, har ret til at anmode kommunalbestyrelsen om at blive permanent anbragt uden for hjemmet efter § 67, stk. 1. Modtager kommunalbestyrelsen en anmodning efter 1. pkt., skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der af hensyn til barnets eller den unges bedste skal udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse, jf. § 67, stk. 4.

187. Det fremgår af § 68, stk. 2, at har kommunalbestyrelsen som følge af en anmodning efter stk. 1 udarbejdet en indstilling om permanent anbringelse, jf. § 67, stk. 4, kan børne- og ungeudvalget træffe afgørelse efter § 67, stk. 1, selv om barnet eller den unge har været anbragt i mindre end 3 år.

188. Med § 68, stk. 1, understreges, at barnet selv har en stemme i forhold til at kunne pege på, at der er behov for en permanent anbringelse. Børn er som hovedregel meget loyale over for deres forældre. Derfor skal det tages alvorligt og vægtes højt, hvis et barn eller en ung selv udtrykker ønske om at blive permanent anbragt.

Samtidig er det dog væsentligt, at kommunen i sin vurdering tager afsæt i barnets eller den unges modenhed samt eventuelle nedsatte psykiske funktionsevne, samt har særlig opmærksomhed på, om tilkendegivelsen af et ønske om en permanent anbringelse kan have udspring i eller være påvirket af den psykiske funktionsevne eller andre psykiske udfordringer. I givet fald bør dette tillægges betydning i vurderingen af, hvilken vægt barnets eller den unges ønske om permanent anbringelse skal tillægges.

Med § 68, stk. 1, 1. pkt., kan barnet eller den unge gøre kommunen opmærksom på, at vedkommende ønsker at blive anbragt permanent. Der er ikke formkrav til, hvordan en anmodning om, at anbringelsen bliver permanent, skal indgives. Den kan således både være skriftlig, telefonisk, mundtlig, via e-mail, sms etc. Der er ligeledes ikke nærmere krav til indholdet af anmodningen, men det skal være tydeligt ud fra barnet eller den unges tilkendegivelse, at vedkommende anmoder om at blive permanent anbragt uden for hjemmet.

Retten til at anmode om at blive anbragt uden for hjemmet er således ikke en ret til at blive anbragt. Uanset indholdet eller formen for anmodningen er det op til kommunen at vurdere, hvilken hjælp og støtte barnet eller den unge har brug for og herunder afgøre, om der af hensyn til barnets bedste skal udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse efter § 67, stk. 4, jf. § 68, stk. 1, 2. pkt. Bestemmelsen tydeliggør dermed, at selvom barnets eller den unges ret til at bede om hjælp også omfatter en ret til at anmode om permanent anbringelse, er det ikke op til barnet eller den unge at beslutte, hvorvidt permanent anbringelse er det rette.

Det er børne- og ungeudvalget, der har ansvaret for beslutningen om permanent anbringelse. Barnet eller den unges holdning til en permanent anbringelse skal efter § 67, stk. 4, nr. 4, indgå i kommunens indstilling til børne- og ungeudvalget. Heraf følger, at har et barn eller en ung anmodet om en permanent anbringelse efter § 67, stk. 1, skal anmodningen inddrages i sagsbehandlingen som en del af det samlede og fagligt velunderbyggede beslutningsgrundlag.

Kommunen bør i den forbindelse være opmærksom på, om barnet eller den unge har behov for støtte og vejledning i forbindelse med anmodningen og den efterfølgende kommunale behandling heraf. Det kan være fra barnets eller den unges bisidder, eller støtteperson eller fra en tilknyttet fast kontaktperson.

Formålet med § 68 er overordnet at styrke anbragte børns og unges ret til en stabil opvækst ved at give dem ret til at anmode om en permanent anbringelse og lempe kravet til længden af anbringelsen, når barnet eller den unge selv anmoder om en permanent anbringelse.

189. Det følger af § 68, stk. 2, at anmoder et barn eller en ung, som er fyldt 10 år, om at blive permanent anbragt uden for hjemmet, skal kommunen vurdere, om der af hensyn til barnets bedste, skal udarbejdes en indstilling om permanent anbringelse uanset om, barnet eller den unge har været anbragt i minimum tre år.

Et barn eller en ung kan inden tre års anbringelse uden for hjemmet efter en konkret vurdering have opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet. For børn og unge, der er anbragt, medvirker muligheden for at træffe en afgørelse om en permanent anbringelse uden for hjemmet på ethvert tidspunkt under anbringelse, når barnet eller den unge selv ønsker det, til at give barnet eller den unge tryghed i anbringelsen, så de ikke skal være usikre på, om de kan blive boende på anbringelsesstedet eller ej, hvis de føler sig tæt knyttet til hertil.

Uanset om barnet eller den unge anmoder om en permanent anbringelse uden for hjemmet, er det op til kommunen at vurdere, hvilken hjælp og støtte der er brug for, og herunder afgøre om barnet eller den unge skal anbringes permanent.

Kapitel 2

Myndighedernes opgaver i forbindelse med adoption

190. I dette kapitel beskrives regler om adoption efter barnets lov. Der kan læses om adoptionsforløbet, herunder adoptionsmyndighedernes opgaver.

191. Det fremgår af § 69, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen i følgende situationer skal overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge gennem adoption får en ny familie, når det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække:

- 1) Ved anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter §§ 46, 47 eller 49.
- 2) Ved fortsat anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 50.
- 3) Ved permanent anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 67.
- 4) Når Ungdomskriminalitetsnævnet har truffet afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

192. Det fremgår af § 69, stk. 2, i barnets lov, at når en forælder til et barn eller en ung, der er anbragt eller er blevet bortadopteret på grund af manglende forældreevne, venter endnu et barn, skal kommunalbestyrelsen overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i det kommende barns opvækst taler for, at dette barn gennem adoption får en ny familie.

193. § 69, stk. 1, i barnets lov, indebærer, at kommunen skal overveje adoption i forbindelse med overvejelserne om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47. Bestemmelsens anvendelsesområde inkluderer anbringelse umiddelbart efter fødslen efter barnets lovs § 49, ved fortsat anbringelse efter § 50 og ved permanent anbringelse efter § 67. Det bemærkes, at § 46 i barnets lov drejer sig om anbringelse med samtykke, herunder om anbringelse af et ufødt barn umiddelbart efter fødslen, og at §§ 47 og 49 drejer sig om anbringelse uden samtykke, herunder om anbringelse af et ufødt barn umiddelbart efter fødslen, jf. § 49.

Med bestemmelsen skal kommunen i alle sager, hvor der er overvejelser om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet, herunder ved genbehandling af en anbringelse uden samtykke efter reglerne i § 50 og ved overvejelser om permanent anbringelse efter § 67, overveje om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst vil tale for, at barnet eller den unge får en ny familie gennem adoption, når det må antages, at barnet eller den unge vil være anbragt i en længere årrække

194. Med § 69, stk. 2, i barnets lov, skal kommunen, når en forælder til et barn eller en ung, der er anbragt eller er blevet bortadopteret på grund af manglende forældreevne, venter endnu et barn, overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i det kommende barns opvækst taler for, at dette barn gennem adoption får en ny familie.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse, når anbringelsen ikke har sammenhæng med manglende forældreevne, men er begrundet i andre forhold, herunder nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barnet eller den unge eller hos en eller begge forældre.

Bestemmelse finder anvendelse, uanset om den tidligere anbringelse eller adoption er sket med eller uden samtykke. § 69, stk. 2, finder også anvendelse, selvom det kun er den ene af forældrene til det anbragte eller bortadopteret barn, der er forælder til det kommende barn.

Særligt om kommunens opgaver ved adoption uden samtykke

195. Bestemmelserne om adoption uden samtykke har det hovedformål at sikre børn, der ellers ville have været anbragt hele deres barndom, en mulighed for kontinuitet og stabilitet i de tilfælde, hvor det vurderes, at forældrene aldrig vil kunne tage sig af dem og give dem en stabil familierelation.

Adoption uden samtykke er en meget indgribende afgørelse, der stiller store krav til sagsbehandlingen. På grund af sagernes særlige karakter og hensynet til barnet, er det afgørende, at de enkelte myndigheder tilrettelægger deres sagsbehandling på en sådan måde, at sagerne behandles hurtigt muligt.

196. Det fremgår af § 70, stk. 1, i barnets lov, at vurderer kommunalbestyrelsen, at adoption af et barn eller en ung vil være bedst for barnet eller den unge, at barnets eller den unges forældre ikke vil give samtykke til adoptionen efter § 7 i adoptionsloven, og at adoptionen vil kunne gennemføres efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven, skal kommunalbestyrelsen indstille til børne- og ungeudvalget, at barnet eller den unge adopteres.

197. Det fremgår af § 70, stk. 2, i barnets lov, at en indstilling efter stk. 1 navnlig skal indeholde følgende:

- 1) Undersøgelsen, jf. §§ 20 eller 26 i barnets lov, eller den ungefaglige undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.
- 2) Barnets plan, jf. § 91 i barnets lov, ungeplanen, jf. § 108 i barnets lov, eller forbedringsforløbet, jf. § 13 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvis en sådan er udarbejdet.
- 3) En redegørelse for, at betingelserne for adoption uden samtykke efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven er opfyldt.
- 4) Oplysninger om barnets eller den unges holdning til den påtænkte adoption, jf. § 6, stk. 1 og 3, i adoptionsloven.
- 5) En redegørelse for kommunalbestyrelsens arbejde med og overvejelser om at hjemgive barnet eller den unge.

198. Det fremgår af § 70, stk. 3, i barnets lov, at en indstilling om adoption i medfør af § 9, stk. 3 eller 4, i adoptionsloven også skal indeholde en redegørelse for, at betingelserne i § 47, stk. 1 og 2, for anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet er opfyldt.

199. Med § 70, stk. 1, i barnets lov, gælder, at hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at adoption af et barn eller en ung vil være bedst for barnet eller den unge, at barnets eller den unges forældre ikke vil give samtykke til adoptionen efter § 7 i adoptionsloven, og at adoptionen vil kunne gennemføres efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven, skal kommunalbestyrelsen indstille til børne- og ungeudvalget, at barnet eller den unge adopteres.

Gennem adoption kan et barn eller en ung få en ny familie. Reglerne herom findes i adoptionsloven.

Efter § 7 i adoptionsloven kræver adoption af et barn eller en ung som udgangspunkt samtykke fra forældrene. Efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven kan det dog bestemmes, at en adoption skal gennemføres uden forældresamtykke. Det drejer sig navnlig om § 9, stk. 3, om adoption uden samtykke, når forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet eller den unge, og om § 9, stk. 4, om en plejefamilies mulighed for at adoptere deres plejebarn uden samtykke. Efter begge bestemmelser er adoption uden samtykke betinget af, at adoption er bedst for barnet eller den unge, og at betingelserne for anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet uden samtykke i § 47, stk. 1, i barnets lov er opfyldt.

Efter § 47, stk. 1, i barnets lov kan et barn eller en ung uden forældremyndighedsindehaverens samtykke anbringes uden for hjemmet, når der er en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge eller overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for.

Muligheden for at gennemføre en adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3, af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, er ikke betinget af, at det kan ske til den plejefamilie, hvor barnet eller den unge aktuelt er anbragt. Bestemmelsen gælder også børn og unge, som er anbragt på et opholdssted eller en døgninstitution, samt børn og unge, der er anbragt hos plejefamilier, der ikke ønsker at adoptere barnet eller den unge, eller hvor det ikke vil være bedst for barnet eller den unge at blive adopteret af plejeforældrene. I disse tilfælde kan barnet eller den unge adopteres af personer, der er godkendt efter de almindelige regler om godkendelse som adoptanter efter adoptionsloven. Formålet med § 70 er overordnet at understrege vigtigheden af, at der i sager om adoption uden samtykke foretages en grundig belysning af barnets eller den unges forhold og af forældrenes og de øvrige involveredes forhold, samt at der foretages en grundig børnefaglig og juridisk sagsbehandling.

200. Med § 70, stk. 2, i barnets lov, følger det, at en indstilling efter § 70, stk. 1, navnlig skal indeholde (1) den børnefaglige -, ungefaglige undersøgelse, eller undersøgelsen af de kommende forældre, (2) barnets plan, ungeplanen eller forbedringsforløbet, hvis en sådan er udarbejdet, (3) en redegørelse for at betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt, (4) oplysninger om barnets eller den unges holdning til den påtænkte adoption og (5) en redegørelse for kommunens arbejde med og overvejelser om at hjemgive barnet eller den unge.

Opregningen af de dokumenter og oplysninger, som indstillingen skal indeholde, er ikke udtømmende.

Der kan eksempelvis være supplerende helbredsoplysninger og redegørelse for, at der ikke foreligger forandrede forhold i forhold til tidligere undersøgelser m.v.

Indstillingen skal kun indeholde barnets plan, ungeplanen eller forbedringsforløbet, hvis en sådan er udarbejdet på det tidspunkt, hvor indstillingen udarbejdes, jf. § 70, stk. 1, nr. 2. I de situationer, hvor barnets plan eller ungeplanen først udarbejdes efter indstillingen, skal kommunen eftersende den til den myndighed, der på det tidspunkt har sagen under behandling, dvs. børne- eller ungeudvalget eller Ankestyrelsen. Hvis Ankestyrelsens afgørelse er indbragt for retten, sendes barnets plan eller ungeplanen til Ankestyrelsen, der fremlægger den i retssagen. Begrundelsen for, at indstillingen kun skal indeholde

barnets plan, ungeplanen eller forbedringsforløbet, hvis der er udarbejdet en plan eller et forbedringsforløb, er, at der ikke i alle situationer vil være udarbejdet en plan eller et forbedringsforløb, når indstillingen udarbejdes. Efter barnets lovs §§ 91 og 108 vil barnets plan eller ungeplanen således ikke skulle være udarbejdet på tidspunktet for en afgørelse om anbringelse med samtykke, eller når der inden fødslen træffes afgørelse om, at barnet skal anbringes umiddelbart efter fødslen. I disse situationer skal kommunen dog efterfølgende udarbejde barnets plan eller ungeplanen.

Ved redegørelse for barnets eller den unges holdning til adoption er det vigtigt, at denne pligt til at inddrage barnet eller den unge i processen ikke forveksles med et forsøg på at få barnet eller den unge til at give samtykke.

Barnet eller den unge må på ingen måde presses til at have en bestemt holdning, og inddragelsen bør altid ske under hensyntagen til barnet eller den unges forhold herunder alder, modenhed og eventuelle fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse.

201. Efter § 70, stk. 1, nr. 5, i barnets lov, skal indstillingen indeholde en redegørelse for kommunens arbejde med og overvejelser om at hjemgive barnet eller den unge. Indstillingen skal indeholde en redegørelse for, hvilke initiativer kommunen har taget eller har overvejet at tage med henblik på at kunne hjemgive barnet eller den unge. Desuden skal redegørelsen indeholde en beskrivelse af kommunens overvejelser om at hjemgive barnet eller den unge, hvilket navnlig er relevant, hvis kommunen ikke har taget initiativer med henblik på at kunne hjemgive barnet eller den unge. I så fald skal redegørelsen indeholde en beskrivelse af begrundelsen herfor, f.eks. at kommunen har vurderet, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet eller den unge. Begrundelsen for § 70, stk. 2, nr. 5, er, at overholdelse af forpligtelsen efter EMRK artikel 8 for at arbejde for at genforene familien, når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet, bør lovfæstes.

202. Det følger af § 70, stk. 3, i barnets lov, at en indstilling om adoption i medfør af § 9, stk. 3 eller 4, i adoptionsloven endvidere skal indeholde en redegørelse for, at betingelserne i barnets lov § 47, stk. 1 og 2, for anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet uden samtykke er opfyldt.

Bestemmelsen præciserer, hvilke vurderinger kommunen skal foretage, før den forelægger en indstilling om adoption uden samtykke for børne- og ungeudvalget, navnlig at kommunen kun skal indstille til adoption uden samtykke, når det vurderes, at adoption vil være bedst for barnet eller den unge.

Det bemærkes, at efter bestemmelsen i § 11 d i retssikkerhedsloven, kan kommunen som led i behandlingen af en sag om udarbejdelse af en indstilling om adoption uden samtykke efter § 70, videregive nødvendige oplysninger, herunder om barnets, den unges eller familiens rent private forhold, til VISO, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til afdækningen af, hvad der er bedst for barnet eller den unge.

Rådgivning fra VISO, den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation i sager om adoption uden samtykke

203. Det fremgår af § 71, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen til brug for overvejelser om adoption efter § 69 og udarbejdelse af en indstilling efter § 70 om adoption uden samtykke efter § 9, stk. 2 eller 4, i adoptionsloven kan anmode den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation om vejledende rådgivning, jf. § 167.

204. Det fremgår af § 71, stk. 2, i barnets lov, at til brug for udarbejdelsen af en indstilling efter § 70 om adoption uden samtykke efter § 9, stk. 3, i adoptionsloven skal kommunalbestyrelsen søge vejledende rådgivning fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, jf. § 167.

205. Det fremgår af § 71, stk. 3, i barnets lov, at den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation skal pålægge en kommunalbestyrelse at modtage generel rådgivning om adoption, når kommunalbestyrelsen hverken har fået hjælp fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation til behandling af en konkret sag om adoption uden samtykke eller har modtaget generel rådgivning om adoption fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation. Beslutning om pålæg efter 1. pkt. kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

206. Efter § 71, stk. 1, i barnets lov kan kommunalbestyrelsen til brug for overvejelser om adoption efter § 69 og til brug for udarbejdelse af en indstilling efter § 70 om adoption uden samtykke efter § 9, stk. 2 eller 4, i adoptionsloven anmode VISO om vejledende rådgivning, jf. § 167.

Efter § 167 i barnets lov tilbyder VISO vejledende rådgivning til kommunalbestyrelser i sager om adoption uden samtykke. Som led heri udarbejder VISO vejledningsmateriale, afholder temadage for kommunalbestyrelserne og vejleder kommunalbestyrelser i behandlingen af konkrete sager.

Baggrunden for § 71, stk. 1, i barnets lov, er, at sager om adoption uden samtykke er komplekse, og på grund af det begrænsede sagsantal er det vanskeligt for den enkelte kommunalbestyrelse at oparbejde erfaring med og ekspertise i at håndtere dem.

Bestemmelsen finder anvendelse, når kommunalbestyrelsen efter § 69 overvejer, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge bortadopter, samt når kommunalbestyrelsen udarbejder en indstilling om adoption uden samtykke, jf. § 70 i barnets lov.

VISOs generelle rådgivning om adoption uden samtykke har bl.a. til formål at øge kommunalbestyrelsens opmærksomhed på, at en ny og blivende familie til et anbragt barn eller en anbragt ung kan være en bedre løsning end en langvarig anbringelse, fordi barnet eller den unge gennem adoption får mulighed for at vokse op i en ny familie, der er barnets egen. Rådgivningen drejer sig bl.a. om at styrke kommunalbestyrelsens viden om, hvordan de kan vurdere, om en forælder er uden forældreevne, og om hvordan dette dokumenteres, samt hvordan det vurderes og dokumenteres, at adoption er den bedste løsning for det enkelte barn eller den enkelte unge. Den generelle rådgivning gives ofte i form af temadage.

VISOs rådgivning i konkrete sager om adoption uden samtykke har til formål at understøtte kommunalbestyrelsens behandling af den pågældende sag. Rådgivningen omfatter efter behov navnlig, hvordan det belyses, hvad der er barnets eller den unges bedste, og i givet fald hvordan det dokumenteres, at betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt. VISO tilrettelægger sin rådgivning til kommunalbestyrelsen om behandlingen af en konkret sag på grundlag af de oplysninger om barnet og forældrene og andre relevante involverede, som kommunen har sendt til VISO, navnlig børnefaglige undersøgelser og forældrekompetenceundersøgelser. Rådgivning gives normalt mundtligt på et eller flere møder. VISO tager ikke stilling til, om en konkret indstilling er fyldestgørende.

Ved behandlingen af en sag om adoption uden samtykke er det kommunens ansvar at vurdere behovet for efter § 71, stk. 1, i barnets lov, at søge rådgivning fra VISO.

Uanset om kommunalbestyrelsen har søgt rådgivning hos VISO, er det altid kommunalbestyrelsen, der beslutter, om et barn eller en ung skal indstilles til adoption uden samtykke. VISOs vejledning efter § 167 er ikke bindende for kommunalbestyrelsen, og det er altid den enkelte kommunalbestyrelse, der har ansvaret for rigtigheden af indstillinger om adoption uden samtykke. VISO kan således ikke overtage en myndighedsfunktion fra kommunalbestyrelsen.

207. Efter § 71, stk. 2, i barnets lov, skal kommunalbestyrelsen til brug for udarbejdelsen af en indstilling efter § 70 om adoption uden samtykke efter § 9, stk. 3, i adoptionsloven, søge vejledende rådgivning fra VISO, jf. § 167.

Det beror på en konkret vurdering af den enkelte sag, hvilke behov kommunalbestyrelsen har for vejledende rådgivning fra VISO, og på hvilket grundlag, og hvordan kommunalbestyrelsen skal søge rådgivningen. Det beror også på en konkret vurdering, hvilke dele af sagen rådgivningen rettes mod, men sikring af barnets, den unges og forældrenes retssikkerhed indgår altid i rådgivningen. Ved tilrettelæggelsen af rådgivningen kan VISO inddrage sine hidtidige erfaringer med samarbejdet med kommunalbestyrelsen om adoptionssager.

Den omstændighed, at en kommunalbestyrelse udarbejder en indstilling om adoption uden samtykke til børne- og ungeudvalget uden først at have søgt vejledende rådgivning fra VISO, betyder ikke, at udvalget eller Ankestyrelsen skal hjemvise sagen til fornyet behandling.

Social- og Boligstyrelsen har desuden udgivet materialerne ”Adoption uden samtykke – et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere”, ”Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser” samt ”Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af tilknytningsundersøgelser”.

208. VISO har således med § 71, stk. 3 en initiativpligt til at kontakte de pågældende kommuner. Kontakten har til formål at aftale og planlægge generel rådgivning om adoption uden samtykke i form af temadage eller anden form for egnet rådgivning til den konkrete kommunalbestyrelse. Ønsker en kommune ikke at benytte sig af tilbuddet, skal VISO træffe beslutning om at pålægge kommunalbestyrelsen at modtage rådgivningen.

VISOs beslutning om, at en kommunalbestyrelse skal pålægges at modtage generel rådgivning om adoption, bygger på VISOs hidtidige erfaring med samarbejde med kommunalbestyrelsen om adoptionssager.

Den rådgivning om adoption, som VISO efter § 71, stk. 3, skal pålægge en kommunalbestyrelse at modtage, skal tilpasses efter forholdene i den enkelte kommune. Rådgivningen har navnlig fokus på retssikkerheden i sager om adoption uden samtykke, sagsproces og dokumentationskrav, herunder hvilke undersøgelser af bl.a. barnets eller den unges, forældrenes og plejeforældrenes indbyrdes forhold, der skal gennemføres for at udarbejde en indstilling om adoption uden samtykke, og hvad indstillingen skal indeholde, sådan at den opfylder betingelserne i § 70. Et andet fokuspunkt er, i hvilke situationer kommunalbestyrelsen skal overveje, om hensynet til kontinuitet og stabilitet i barnets eller den unges opvækst taler for, at barnet eller den unge bliver adopteret og dermed får en ny og blivende familie i stedet for en meget langvarig anbringelse.

Endvidere fokuserer rådgivningen på de udfordringer og dilemmaer, der kan opstå, når man arbejder med adoption uden samtykke, og hvordan kultur og organisering i en kommune kan understøtte anvendelsen af bestemmelserne om adoption uden samtykke.

VISO har alene til opgave at yde vejledning til kommunalbestyrelserne, VISOs vejledning er ikke bindende for kommunalbestyrelsen, og det er den enkelte kommunalbestyrelse, der har ansvaret for rigtigheden af indstillinger om adoption uden samtykke efter § 70. VISO overtager således ikke en myndighedsfunktion fra kommunalbestyrelsen.

Indstilling til Ankestyrelsen

209. Det fremgår af § 72, stk. 1, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget på baggrund af en indstilling fra kommunalbestyrelsen, jf. § 70, stk. 1, på et møde kan indstille til Ankestyrelsen, at Ankestyrelsen træffer afgørelse om, at barnet eller den unge adopteres efter § 9, stk. 2-4, i adoptionsloven.

210. Det fremgår af § 72, stk. 2, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget inden afgivelse af indstilling efter § 72, stk. 1, skal give barnet eller den unge, barnets eller den unges forældre, forældremyndighedsindehaver eller eventuelle plejeforældre og disse parter eventuelle advokater og bisiddere lejlighed til at udtale sig. Plejeforældre anses alene som parter i sagen, hvis de søger om adoption af barnet eller den unge.

211. Det fremgår af § 72, stk. 3, i barnets lov, at en indstilling efter § 72, stk. 1, kun kan vedtages, hvis mindst 4 af udvalgets 5 medlemmer stemmer for indstillingen. Indstillingen skal være skriftlig og begrundet, og den skal meddeles sagens parter, jf. § 72, stk. 2, kommunalbestyrelsen og Ankestyrelsen. Er dommeren ikke enig i indstillingen, skal dette tilføres udvalgets protokol, og meddelelsen om indstillingen skal indeholde oplysning om dommerens opfattelse. Hvis indstillingen ikke vedtages, gives skriftlig meddelelse herom til sagens parter, jf. § 72, stk. 2, og kommunalbestyrelsen. Meddelelsen skal begrundes, og den skal indeholde oplysning om dommerens opfattelse.

Begrundelsen for § 72, stk. 2, i barnets lov, vedrørende andre partsrepræsentanter er, at disse bør have lejlighed for at udtale sig på lige fod med parternes advokater og bisiddere.

Begrundelsen for § 72, stk. 3, er, at det er vigtigt, at der i sager om adoption uden samtykke foretages en grundig belysning af barnets eller den unges forhold og af forældrenes og de øvrige involveredes forhold, samt at der foretages en grundig børnefaglig og juridisk sagsbehandling. Dette er af hensyn til barnets og den unges bedste og retssikkerheden for alle involverede.

212. Det fremgår af § 73, stk. 1, i barnets lov, at social- og boligministeren kan fastsætte nærmere regler om behandlingen af indstillinger efter §§ 70 og 72.

213. Bemyndigelsesbestemmelsen er ikke udmøntet for nuværende.

Faglig støtte ved adoption

214. Det fremgår af § 74, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde faglig støtte til plejefamilier, som ønsker at adoptere et barn eller en ung, som er anbragt i familien. Den faglige støtte skal målrettes situationen før adoptionen.

215. Det fremgår af § 74, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde den fornødne faglige støtte til familier, der har adopteret et barn eller en ung, som tidligere har været anbragt i pleje i familien.

216. Det er vigtigt, at plejefamilier, der ønsker at adoptere deres plejebarn, har mulighed for at få faglig støtte hertil.

Bestemmelsen omfatter faglig støtte til plejefamilier, der med samtykke fra barnets forældre skal adoptere deres plejebarn, eller hvor der er rejst sag om adoption af plejebarnet uden samtykke efter § 9, stk. 4, i adoptionsloven.

Den faglige støtte skal navnlig forberede plejefamilien på den fremtidige adoption og støtte plejefamilien i at håndtere den uvished, der er om, hvorvidt den konkrete adoption realiseres samt overgangen fra at være plejefamilie til forældre/adoptant. Den faglige støtte kan eksempelvis bestå af kurser eller undervisning. I den forbindelse kan kommunen kontakte Ankestyrelsen, som blandt andet udbyder adoptionsforberedende kurser til kommende adoptanter samt rådgivning før og efter adoption, med henblik på at lade Ankestyrelsens undervisere eller øvrige rådgivere forestå den faglige støtte til plejefamilien. Derved gives

der mulighed for, at den faglige støtte ydes af undervisere og rådgivere med specifik viden om og indsigt i forskellige adoptionsforhold. Den faglige støtte kan først iværksættes ved påbegyndelse af en sag om adoption og frem til, at der er truffet endelig afgørelse, så længe støtten vurderes nødvendig. Støtten skal tilbydes alle plejefamilier, der ønsker at adoptere deres plejebarn, uafhængigt af om adoptionen forventes gennemført med eller uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

217. Med § 74, stk. 2, i barnets lov, skal kommunalbestyrelsen tilbyde den fornødne faglige støtte til familier, der har adopteret et barn eller en ung, der tidligere har været anbragt i pleje i familien.

Begrundelsen for bestemmelsen er, at det er vigtigt, at familier, der har adopteret et barn eller en ung, der tidligere har været anbragt i pleje i familien, har mulighed for at modtage faglig støtte.

Formålet er at støtte familien i at håndtere den ændrede rolle fra plejefamilie til adoptivfamilie og i at imødekomme barnet eller den unges behov, eksempelvis i forhold til samspillet med den oprindelige familie. Støtten skal målrettes den enkelte families konkrete situation og behov og kan for eksempel være råd eller vejledning, der kan støtte adoptivfamilien i dagligdagen med at imødekomme barnets eller den unges behov. Støtten kan bestå af samtaler med fagpersoner på området (adoptionsrådgivere, familieplejekonsulenter, familiebehandlere, sagsbehandlere m.v.), kurser eller undervisning, der kan støtte familien i at imødekomme barnets eller den unges behov.

Den faglige støttes omfang og indhold fastsættes af kommunen på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte adoptivfamilies behov. Det er hensigtsmæssigt, at det sker i dialog med adoptivfamilien. Behovet for faglig støtte kan variere i perioder, eksempelvis kan omfanget af støtte stige i perioder med store konflikter med barnets oprindelige forældre og falde igen, når disse er håndteret.

Kapitel 3

Privat familiepleje m.v.

218. I dette kapitel gennemgås reglerne om privat familiepleje. Ved privat familiepleje forstås ethvert tilfælde, hvor et barn eller en ung bor hos andre end forældrene, uden at barnets handlekommune har medvirket ved etableringen af opholdet.

219. Det fremgår af § 42, stk. 1, i barnets lov, at ingen må modtage et barn under 14 år til døgnophold i privat familiepleje i en sammenhængende periode ud over 3 måneder uden at have tilladelse dertil fra kommunalbestyrelsen i den stedlige kommune.

220. Det fremgår af § 42, stk. 2, i barnets lov, at tilladelse til privat familiepleje kun kan udstedes, når det efter en undersøgelse af familieplejen må antages, at opholdet vil være til gavn for barnet. Det følger desuden af bestemmelsen, at ved udstedelse af tilladelsen skal kommunen gøre forældremyndighedsindehaver opmærksom på bestemmelserne i stk. 4.

221. Det fremgår af § 42, stk. 3, i barnets lov, at det påhviler forældremyndighedsindehaver at sikre sig, at den private familiepleje har fornøden tilladelse til privat familiepleje.

222. Det fremgår af § 42, stk. 4, i barnets lov, at børne- og ungeudvalget i barnets eller den unges handlekommune efter begæring af plejeforældrene eller barnet eller den unge kan beslutte, at et barn eller en ung ikke må flyttes eller hjemtages fra en privat familiepleje, såfremt det må antages at skade barnet eller den unge. Forud for afgørelsen indhentes en udtalelse fra den stedlige kommune.

223. Det fremgår af § 42, stk. 5, i barnets lov, at stk. 1-4 ikke gælder i tilfælde, hvor kun den ene af forældrene har forældremyndigheden, men barnet eller den unge får døgnophold hos den anden af forældrene.

224. Det fremgår af § 42, stk. 6, i barnets lov, at døgnplejehjem, der modtager børn og unge under 18 år, og som drives af private uden offentlige midler, kun må oprettes og drives med tilladelse af kommunalbestyrelsen i den stedlige kommune. Kommunalbestyrelsen i den stedlige kommune fører tilsyn med forholdene i døgnplejehjemmet.

225. Hvis et barn under 14 år skal i privat familiepleje, og hvis der er tale om et ophold hos plejefamilien, der skal vare længere end 3 sammenhængende måneder, kræver det en plejetilladelse fra den stedlige kommune, dvs. den kommune, hvor den private familiepleje bor, jf. § 42, stk. 1. Selvom det fra starten var forventet, at opholdet ville vare kortere tid end 3 måneder, skal der indhentes en plejetilladelse, når man bliver klar over, at opholdet kommer til at vare ud over tidsgrænsen på de 3 måneder.

Hvis det fra starten af plejeforholdet er klart, at barnet skal opholde sig i længere tid i plejefamilien, bør der foreligge en plejetilladelse, inden barnet tager ophold i plejefamilien. Ved sådanne længerevarende ophold opstår der ofte et følelsesmæssigt bånd mellem barn og plejefamilie. Dette gælder særligt, hvis der er tale om mindre børn. Sådanne længerevarende ophold kan desuden resultere i, at der senere indgives ansøgning om adoption. Derfor er det af hensyn til barnet vigtigt, at der forinden påbegyndelsen af plejeforholdet er taget stilling til, om opholdet er til gavn for barnet.

Ved privat familiepleje forstås ethvert tilfælde, hvor et barn eller en ung bor hos andre end forældrene, uden at barnets handlekommune har medvirket ved etableringen af opholdet.

Der er ikke tale om en anbringelse, idet en anbringelse kræver en afgørelse truffet af kommunen eller børne- og ungeudvalget efter reglerne i kapitel 5 i barnets lov om anbringelse, som er begrundet i barnets eller den unges støttebehov. Privat familiepleje er således ikke en indsats efter barnets lov, men beror alene på en aftale mellem forældrene og den private familiepleje. Privat familiepleje kan f.eks. komme på tale, hvis forældremyndighedsindehaveren skal i fængsel, på sygehuset eller tager arbejde i udlandet i en periode.

226. § 42, stk. 2, i barnets lov, betyder, at der inden udstedelse af en tilladelse til privat familiepleje må foretages en nærmere undersøgelse af forholdene i den familie, som barnet skal opholde sig hos. Det nærmere omfang af en sådan undersøgelse afhænger imidlertid af de konkrete omstændigheder, såsom barnets tilknytning til plejefamilien og opholdets forventede varighed.

Den indledende undersøgelse består normalt i en indledende samtale med plejefamilien, hvor kommunen danner sig et indtryk af familien. Ved den indledende undersøgelse må familien give relevante oplysninger om alder, civilstand, antal børn i hjemmet, økonomi, helbredsforhold m.v., som kommunen kan bruge i sin vurdering af, om der kan gives plejetilladelse i den konkrete sag.

Hvis det allerede efter denne indledende undersøgelse anses for udelukket at give den ønskede tilladelse til privat familiepleje, bør der ikke indhentes yderligere oplysninger.

Ved ansøgning om tilladelse til privat familiepleje i forbindelse med længerevarende ophold må det af hensyn til vurderingen af, om opholdet vil være til gavn for barnet, i samtaler med ansøgerne afklares, hvad der er baggrunden for ansøgningen, hvilke forventninger ansøgerne har til barnet og plejeforholdet samt til varigheden af familieplejeforholdet. Det er også vigtigt at danne sig et indtryk af plejefamilien, dens baggrund og indbyrdes relationer. Det må også indgå i vurderingen, hvilke erfaringer og forudsætninger familien har med hensyn til børneopdragelse, og om der er andre børn, hvad enten det er egne børn eller andre plejebørn og aldersfordelingen af eventuelle børn i hjemmet. Herudover må oplysninger om bolig, skole- og fritidsmuligheder samt familiens kontakter til det omgivende samfund indgå i vurderingen.

Den kommune, der skal give tilladelse til privat familiepleje, kan også indhente oplysninger om barnet og dets forældre i det omfang, det er nødvendigt for at tage stilling til, om opholdet vil være til gavn for barnet. Det kan f.eks. være, hvis barnet har en funktionsnedsættelse, eller hvis der tidligere har været behov for at iværksætte støttende indsatser for barnet. Hvis der reelt er behov for en anbringelse uden for hjemmet eller for anden særlig støtte, skal barnets handlekommune foretage en børnefaglig undersøgelse efter § 20, så der på den baggrund kan iværksættes den rette indsats.

Indsatser efter barnets lov kan med forældremyndighedsindehavers samtykke gennemføres under opholdet i den private familiepleje.

Forinden udstedelse af en tilladelse til privat familiepleje indhentes oplysninger om indtægtsforhold med ansøgernes samtykke. Ligeledes indhentes børneattest, jf. bekendtgørelse om indhentelse af børneattest ved ansættelse og beskæftigelse af personer i visse tilbud efter lov om social service og barnets lov i frivillige sociale organisationer og foreninger § 2, stk. 1, nr. 6, og med ansøgernes samtykke indhentes straffeattest fra Kriminalregisteret. Det fremgår af bekendtgørelse nr. 1860 af 23. september 2021 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) § 23, stk. 1, nr. 4, at politiet efter begæring kan udstede straffeattester til offentlig brug, som indeholder oplysninger tilført afgørelsesdelen, til bl.a. kommunerne for personer, der søger tilladelse til at have børn i døgnophold, i privat døgnpleje eller i privat pasningsordning mod betaling samt disses ægtefæller, samlevere og andre, der skal bistå med pasning af børnene. I begæringen skal det angives, at straffeattesterne skal benyttes i forbindelse med en ansøgning om tilladelse til at have børn i privat familiepleje.

Herudover bør ansøgerne i en helbredserklæring stå inde for, at de helbredsmæssigt er i stand til at påtage sig opgaven. Egentlige helbredsattester for ansøgerne og plejebarnet indhentes, når kommunen finder behov for det. Den kommune, der forlanger helbredsattest, afholder udgiften dertil.

Der kan kun udstedes tilladelse til privat familiepleje, hvis opholdet på baggrund af undersøgelsen kan anses for at være til gavn for barnet eller den unge. Det væsentligste element er således barnets eller den unges forhold, men der er tale om et fleksibelt kriterium, der kan fortolkes under hensyntagen til opholdets længde, barnets eller den unges alder og tilknytning til plejefamilien.

Tilladelsen til privat familiepleje skal udstedes af den kommune, hvor plejefamilien bor. Tilladelsen skal altid vedrøre et bestemt barn eller en bestemt ung, og der er dermed ikke tale om en generel godkendelse til at være plejefamilie.

Det beror på et individuelt skøn, hvor mange børn, der kan gives familieplejetilladelse til. Antallet af børn, herunder om der er tale om søskende, er dog af betydning ved vurderingen af, om opholdet vil være til gavn for barnet.

227. Af § 42, stk. 2, 2. pkt., følger det, at kommunen ved udstedelse af tilladelsen skal gøre forældremyndighedsindehaver opmærksom på bestemmelserne i stk. 4.

Bestemmelsen betyder, at kommunen, inden der udstedes en tilladelse til privat familiepleje, skal gøre forældremyndighedsindehaver opmærksom på, at flytning eller hjemtagelse af et barn eller en ung, som er i privat familiepleje, efter anmodning fra barnet eller den unge eller plejefamilien kan nægtes, hvis det vil være til skade for barnet eller den unge.

Plejeforhold hos nære slægtninge

228. Hvis barnet eller den unge opholder sig hos nære slægtninge eller andre nærtstående, som barnet eller den unge i forvejen har et tæt forhold til, vil der normalt være en formodning om, at opholdet vil være til gavn for barnet eller den unge, og det vil, medmindre de konkrete forhold taler imod, ikke være

nødvendigt at foretage en dyberegående undersøgelse. Det gælder også, selvom opholdet forventes at vare i en længere periode.

Plejeforhold med henblik på adoption

229. Der skal foreligge plejetilladelse for børn eller unge, der modtages i privat pleje med henblik på adoption. For at undgå, at den stedlige kommune griber ind i adoptionsmyndighedernes behandling af adoptionssagen, bør der ikke udstedes plejetilladelse, før ansøgerne er godkendt som adoptanter til barnet eller den unge, hvis adoptionen kræver en sådan godkendelse.

Godkendes ansøgerne som adoptanter til et bestemt barn, sender adoptionsmyndighederne sagen til ansøgernes opholdskommune, der herefter giver plejetilladelse med henblik på adoption. I disse tilfælde kan kommunen give plejetilladelsen på grundlag af de undersøgelser, der er foretaget i forbindelse med godkendelsen som adoptanter, medmindre der foreligger særlige forhold, der kan give grundlag for indhentelse af supplerende oplysninger om ansøgerne. I forbindelse med en ansøgning om udstedelse af en plejetilladelse til brug for en adoption bør kommunen i hvert enkelt tilfælde overveje, om der er behov for at supplere tilladelsen med uddybende oplysninger af betydning for sagen. Det vil derefter være op til adoptionsmyndighederne at vurdere, om de supplerende oplysninger giver anledning til yderligere overvejelser.

Udenlandske børn

230. Ved ansøgning om plejetilladelse til et udenlandsk barn skal kommunen sikre sig, at ansøgerne har fået opholdstilladelse til det pågældende barn. Ved behandlingen af en ansøgning om plejetilladelse gælder der som hovedregel det samme som ved plejetilladelse i plejeforhold af længere varighed, jf. ovenfor.

Nordiske børn er fritaget for opholdstilladelse, jf. § 1 i udlændingeloven.

Et barn, der ikke er statsborger i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, må ikke bringes her til landet med henblik på adoption, før der foreligger opholdstilladelse og eventuelt indrejsevisum. Er barnet født her i landet, og var moderen på fødselstidspunktet ikke bosat her, må barnet ikke uden opholdstilladelse opholde sig her med henblik på adoption, jf. bekendtgørelse om adoption.

En udlænding, der ikke har ret til at opholde sig her i landet, har pligt til at udrejse, jf. hjemrejselovens § 1, stk. 1. En afgørelse om, at en udlænding ikke har ret til at opholde sig i landet, skal som udgangspunkt indeholde en frist for udrejse. Udrejser udlændingen ikke frivilligt, drager Hjemrejsestyrelsen omsorg for udrejsen, jf. hjemrejselovens § 1, stk. 3. Hvis et barns opholdskommune bliver opmærksom på, at et barn, der er bragt her til landet med henblik på adoption, ikke har ret til at opholde sig her i landet, og hvis barnets opholdskommune i den forbindelse træffer afgørelse om, hvor barnet midlertidigt skal anbringes, må det så vidt muligt undgås, at valget af barnets midlertidige anbringelsessted foregriber den endelige afgørelse om ansøgernes godkendelse som adoptanter. Det vil sige, at hvis ansøgerne endnu ikke er godkendt som adoptanter, bør barnet normalt ikke anbringes hos ansøgerne. Barnet bør derfor almindeligvis anbringes et neutralt sted.

231. Opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9, stk. 1, nr. 3, til mindreårige udlændinge med henblik på varigt ophold hos andre end forældremyndighedsindehaveren gives til adoption, hvor adoptionsansøgeren er godkendt som adoptant, og hvor barnet ligger inden for den godkendelse, som adoptanterne har modtaget. Derudover skal adoptionsansøgeren have givet sit samtykke til at modtage det konkrete barn, jf. udlændingebekendtgørelsen.

Opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9, stk. 1, nr. 3, til mindreårige udlændinge med henblik på varigt ophold hos andre end forældremyndighedsindehaveren gives endvidere til ophold hos barnets nærmeste familie, når der foreligger en særlig begrundelse for, at barnet ikke kan bo hos forældrene eller andre nære slægtninge i hjemlandet, jf. udlændingebekendtgørelsen.

Opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9, stk. 1, nr. 3, til mindreårige udlændinge med henblik på varigt ophold hos andre end forældremyndighedsindehaveren gives endelig til ophold hos andre, når ganske særlige omstændigheder foreligger, og når plejeforholdet anbefales af kommunen på grundlag af en tilsvarende undersøgelse som ved adoption af udenlandske børn, eller vedrørende børn over 14 år, når plejeforholdet på baggrund af andre oplysninger må anses for betryggende, jf. udlændingebekendtgørelsen. Opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9, stk. 1, nr. 3 med henblik på adoption kan ikke gives, før der foreligger en udtalelse fra adoptionsmyndighederne om, at adoption vil kunne forventes gennemført, jf. udlændingebekendtgørelsen. Det er desuden en betingelse, at plejeforældrene afgiver erklæring om at ville påtage sig forsørgelsen af barnet, jf. udlændingebekendtgørelsen.

Et udenlandsk barn under 18 år, som har fast ophold hos forældremyndighedsindehaveren, er fritaget for bevis for opholdstilladelse under ophold her i landet, når barnet er meddelt opholdstilladelse efter udlændingelovens §§ 7 eller 8, § 9, stk. 1, nr. 2, §§ 9 b-9 e, 9 m-9 n eller § 9 q, stk. 3, eller når barnet er født her i landet, og forældremyndighedsindehaveren har lovligt ophold her i landet i medfør af en opholdstilladelse efter udlændingelovens §§ 7-9 e, §§ 9 i-9 n, § 9 p eller § 9 q, jf. udlændingebekendtgørelsens § 14. Det samme gør sig gældende, hvis barnet er meddelt opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9, stk. 1, nr. 3, eller efter lov om midlertidig opholdstilladelse til personer, der i Afghanistan har bistået danske myndigheder mv. Såfremt barnet har opholdstilladelse på et andet grundlag, skal barnet have bevis for denne tilladelse.

Om familieplejetilladelse, flytning og hjemtagelse af barnet m.v.

232. Med § 42, stk. 3, i barnets lov, påhviler det forældremyndighedens indehaver at sikre sig, at den private familiepleje har fornøden familieplejetilladelse.

Bestemmelsen betyder, at forældremyndighedsindehaver har pligt til at sikre sig, at plejefamilien har den fornødne tilladelse til privat familiepleje. Det indebærer, at forældremyndighedsindehaver skal underrette den kommune, hvor barnet er i privat familiepleje, hvis et plejeforhold varer ud over en sammenhængende periode på tre måneder.

233. Med § 42, stk. 4, i barnets lov, følger det, at børne- og ungeudvalget i barnets eller den unges handlekommune efter begæring af plejeforældrene eller barnet eller den unge kan beslutte, at et barn eller en ung ikke må flyttes eller hjemtages fra en privat familiepleje, såfremt det må antages at skade barnet eller den unge. Forud for afgørelsen indhentes en udtalelse fra den stedlige kommune.

234. Efter § 42, stk. 4, 1. pkt., kan børne- og ungeudvalget i barnets eller den unges handlekommune efter begæring af plejeforældrene eller barnet eller den unge beslutte, at et barn eller en ung ikke må flyttes eller hjemtages fra en privat familiepleje, såfremt det må antages at skade barnet eller den unge.

Formålet med stk. 4, 1. pkt. er at tilgodese hensynet til det barn eller den unge, som måske i en længere årrække har haft ophold hos plejeforældrene og har knyttet sig meget til familien.

Bestemmelsen betyder, at hvis flytningen eller hjemtagelsen må antages at skade barnet eller den unge, kan hjemtagelse eller flytning nægtes. Kriteriet »skade barnet eller den unge« kan siges at ligge imellem kriterierne for henholdsvis frivillige og tvangsmæssige anbringelser uden for hjemmet, jf. §§ 46 og 47.

Anvendelsen af bestemmelsen er ikke betinget af, at opholdet har været i et nærmere fastsat tidsrum, men det må formodes, at jo kortere opholdet har været, jo mindre er risikoen for, at flytningen eller hjemtagelsen vil være til skade for barnet eller den unge.

En afgørelse om, at barnet eller den unge ikke må flyttes eller hjemtages, kan træffes efter en begæring fra plejeforældrene eller barnet eller den unge. Når kommunen modtager en begæring, skal sagen forelægges børne- og ungeudvalget. Det betyder, at barnet eller den unge har en egentlig adgang til selv at starte sagen. Der fastsættes ikke nogen aldersgrænse for den initiativret, der herved tillægges barnet eller den unge, hvilket betyder, at en begæring fra et mindre barn kan medføre, at sagen må forelægges børne- og ungeudvalget til afgørelse.

Afgørelsen om, at barnet eller den unge ikke må hjemtages eller flyttes, skal træffes af børne- og ungeudvalget.

Der skal ikke i disse sager fastsættes en genbehandlingsfrist som der skal ved afgørelser om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke efter § 47, da der fortsat er tale om et privat familieplejeforhold. Efter som udvalget kun kan nægte flytning eller hjemtagelse, hvis flytningen eller hjemtagelsen kan antages at være til skade for barnet eller den unge, er der ikke tale om, at der gives barnet eller den unge en adgang til frit at bestemme, hvor barnet eller den unge vil bo.

235. Af § 42, stk. 4, 2. pkt., fremgår det, at der forud for afgørelsen efter stk. 1 skal indhentes en udtalelse fra den stedlige kommune.

Formålet med høringen er en sikring af, at det samtidig overvejes, om der er behov for en opfølgning på sagen, herunder om der er behov for støttende indsatser til familien efter § 32.

236. Med § 42, stk. 5, følger det, at stk. 1-4 ikke gælder i tilfælde, hvor kun den ene af forældrene har forældremyndigheden, men barnet eller den unge får døgnophold hos den anden af forældrene.

Bestemmelsen betyder, at reglerne om plejetilladelse og nægtet flytning eller hjemtagning i stk. 1-4 ikke finder anvendelse, hvis kun den ene af forældrene har forældremyndigheden, og barnet eller den unge får døgnophold hos den anden forælder. I sådanne tilfælde skal eventuelle tvivlsspørgsmål forældrene imellem således løses af forældrene selv eller om nødvendigt behandles efter reglerne i forældreansvarsloven.

Det bemærkes dog, at kommunen, ligesom det i dag er tilfældet i særlige tilfælde, kan anbringe barnet eller den unge hos den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden efter reglerne i kapitel 5 om anbringelse. Der er i sådanne tilfælde ikke tale om privat familiepleje, men en netværksanbringelse.

237. Med § 42, stk. 6, følger det, at døgnplejehjem, der modtager børn og unge under 18 år, og som drives af private uden offentlige midler, kun må oprettes og drives med tilladelse af kommunalbestyrelsen i den stedlige kommune. Kommunalbestyrelsen i den stedlige kommune fører tilsyn med forholdene i hjemmet.

Bestemmelsen betyder, at døgnplejehjem, dvs. hjem af mere institutionslignende karakter, der modtager børn og unge under 18 år, men som drives af private uden aftale eller offentlige midler, kun oprettes og drives med tilladelse fra den kommune, hvori institutionen er beliggende. Tilladelsen gives til en bestemt person som leder og for bestemte lokaler. Der kan ligeledes fastsættes særlige begrænsninger for tilladelsens omfang f.eks. med hensyn til tilsyn, ledelse og bygningsmæssige forhold.

Kommunen skal føre tilsyn med forholdene i døgnplejehjemmet. Tilsynet omfatter en vurdering af, om forholdene på stedet er forsvarlige i forhold til at sikre børnenes sikkerhed og trivsel.

Flytning til ny kommune

238. Flytter plejeforældrene til en anden kommune, skal fraflytningskommunen underrette den nye kommune om plejeforholdet. Tilflytningskommunen tager selv stilling til, om forudsætningerne for plejetilladelsen fortsat er til stede.

Ophør af privat familiepleje

239. I de tilfælde, hvor forældrene selv har anbragt barnet eller den unge i privat familiepleje, er udgangspunktet, at forældrene også har adgang til at hjemtage barnet eller flytte barnet til en anden familiepleje. Der henvises dog til punkt 222 og 233-235 om plejeforældrenes og børns og unges adgang til at begære spørgsmålet om hjemtagelse behandlet i børne- og ungeudvalget.

Afsnit II

Forhold under anbringelsen

Kapitel 4

Samvær og kontakt med forældre og netværket

240. I dette kapitel beskrives reglerne for regulering af samvær og kontakt med forældrene og andre fra netværket under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, herunder bl.a. barnet eller den unges ret til at anmode om tilstedeværelse af en støtteperson under samværet, kommunens pligt til at sikre, at forældrene får information om barnets hverdag samt om kommunens bidrag til, at der er et godt samarbejde mellem forældre og anbringelsessted. Herudover beskrives procedurerne i forbindelse med suspendering og afbrydelse af kontakt m.v.

Barnet eller den unges ret til samvær og kontakt

241. Det fremgår af § 103, stk. 1, i barnets lov, at barnet eller den unge under en anbringelse uden for hjemmet har ret til samvær og kontakt med forældre og netværk, herunder søskende, bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer og venner. Barnet eller den unge har ret til, at kommunalbestyrelsen inddrager barnets eller den unges holdning til omfang, rammer og sted for samværet m.v.

242. Det fremgår af § 103, stk. 2, i barnets lov, at barnet eller den unge kan anmode om, at samværet alene kan finde sted med tilstedeværelse af en støtteperson til barnet eller den unge, eller om at få suspenderet samværet med forældrene eller netværket i en periode på op til 8 uger.

243. Det fremgår af § 103, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at forbindelsen mellem barnet eller den unge og forældrene og netværket holdes ved lige. Det skal ske under hensyntagen til barnets eller den unges bedste og til beskyttelsen af barnets eller den unges sundhed og udvikling og beskyttelsen af barnet eller den unge mod overgreb.

244. Det fremgår af § 103, stk. 4, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen under hensyntagen til barnets eller den unges bedste skal understøtte, at forældrene kan spille en positiv rolle i barnets eller den unges liv. Kommunalbestyrelsen har i den forbindelse pligt til at sikre, at forældrene får information om barnets eller den unges hverdag, og til at bidrage til et godt samarbejde mellem forældrene og anbringelsesstedet.

245. Det fremgår af § 103, stk. 5, i barnets lov, at samvær og kontakt, der er aftalt eller fastsat efter forældreansvarsloven, opretholdes under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, men kan reguleres eller midlertidigt ophæves efter reglerne i §§ 104 og 105.

246. Barnet eller den unge skal, jf. § 103, stk. 1, i barnets lov, høres og inddrages i beslutninger, og afgørelser om samvær og kontakt skal træffes ud fra, hvad der er til barnets eller den unges bedste.

I forbindelse med vurderingen af barnets behov er kommunalbestyrelsen forpligtet til at sikre, at barnet eller den unge høres og inddrages, herunder at der finder en samtale sted med barnet eller den unge, jf. § 5, hvorved barnet eller den unges holdning til en afgørelse om samvær vil kunne tilvejebringes. Barnets eller den unges mening skal tillægges vægt i forhold til barnets eller den unges alder, modenhed og udvikling, herunder barnets eller den unges eventuelle fysiske eller psykiske funktionsnedsættelse.

At det er barnet eller den unge, der har ret til samvær og kontakt, betyder, at hensynet til barnet eller den unge står over forældrenes ønske om kontakt og samvær.

I forbindelse med tilrettelæggelse af samværet har barnet eller den unge ret til, at kommunalbestyrelsen inddrager barnets eller den unges holdning til omfang, rammer og sted for samværet m.v. Dette gælder både, når barnet eller den unge ønsker mere samvær med forældre eller anden familie og netværk, og når barnet eller den unge ønsker mindre. Hensynet er at sikre, at barnets perspektiv er i centrum for kommunens beslutninger om tilrettelæggelse af samværet, der skal ses som en del af den samlede indsats for barnet eller den unge.

Udgangspunktet for tilrettelæggelsen af samværet og afgørelser herom skal være, at barnet eller den unge som hovedregel har brug for at bibeholde kontakten til sine forældre. Barnets eller den unges ret til samvær omfatter en ret til, at forældrene kan besøge barnet eller den unge, og en ret til, at barnet eller den unge kan besøge forældrene. Dette gælder også for samværet med det øvrige netværk. Netværket til barnet eller den unge kan som udgangspunkt være alle personer, som har eller kan opnå en tilknytning til barnet eller den unge på det tidspunkt, hvor afgørelsen om samvær og kontakt bliver truffet.

Retten til kontakt omfatter også brev-, e-mail- og telefonkontakt samt anden kommunikation, med mindre der er truffet afgørelse om begrænsning af kontakten.

Udtrykket forældrene dækker både forældremyndighedsindehavere og forældre, der ikke har del i forældremyndigheden. Kommunalbestyrelsen skal derfor være opmærksom på, at også kontakten til og samværet med forældre uden del i forældremyndigheden holdes ved lige. Kommunalbestyrelsens afgørelser om samvær og kontakt efter § 104 kan påklages til Ankestyrelsen af forældre, der ikke har del i forældremyndigheden, når afgørelsen vedrører samvær og/eller kontakt med den pågældende forælder, jf. § 145, stk. 2.

Barnet eller den unges adgang til støtteperson eller suspendering af samvær

247. Af § 103, stk. 2, i barnets lov, følger det, at barnet eller den unge kan anmode om, at samværet alene kan finde sted med tilstedeværelse af en støtteperson til barnet eller den unge eller om at få suspenderet samværet med forældre eller netværk i en periode på op til 8 uger.

Det kan f.eks. være tilfældet, hvis barnet eller den unge giver udtryk for at opleve at være utryg ved samvær på grund af en forælders adfærd under samværet, og barnet eller den unge derfor ikke ønsker at have samvær uden en støtteperson i en periode.

Barnet eller den unge kan til enhver tid fremsætte en anmodning efter bestemmelsen i § 103, stk. 2. Barnets eller den unges anmodning skal herefter behandles af kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen skal på baggrund af barnets eller den unges anmodning foretage en konkret og individuel vurdering af, om der er grundlag for at træffe afgørelse om regulering eller suspendering af samværet og periodens længde, dog maksimalt 8 uger. En sådan afgørelse skal træffes efter § 104. Det er således kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at foretage vurderingen af, hvorvidt barnets eller den unges anmodning skal imødekommes, samt eventuelt træffe afgørelse herom.

Det følger af § 104, stk. 5, at kommunalbestyrelsen ikke kan træffe afgørelse om, at samvær kun må finde sted mindre end en gang om måneden. Selvom barnet eller den unge til enhver tid vil kunne fremsætte en anmodning om suspension af samværet, vil kommunalbestyrelsen derfor ikke kunne træffe successive afgørelser om suspension af samværet, der indebærer, at samværet suspenderes i mere end fire uger, idet dette, jf. § 104, stk. 5, vil være sidestillet med en afbrydelse af forbindelsen. Hvis et barn eller en ung gentagne gange anmoder om at få suspenderet samværet, f.eks. hvis barnet eller den unge giver udtryk for at opleve utrygge samvær på grund af en forælders adfærd under samværet, kan der således ikke træffes flere på hinanden følgende afgørelser. Kommunalbestyrelsen må i stedet vurdere, om der er grundlag for at udarbejde en indstilling til børne- og ungeudvalget om afbrydelse af samvær og kontakt for en bestemt periode efter § 105, stk. 1, i barnets lov.

Kommunalbestyrelsen bør ved behandling af barnets eller den unges anmodning foretage en konkret og individuel vurdering ud fra forholdene i den enkelte sag, herunder barnets eller den unges alder, modenhed, ressourcer og eventuelle funktionsnedsættelse m.v. Kommunalbestyrelsen bør desuden tage hensyn til, om barnet eller den unge er i stand til selv at kunne tage stilling til, om det eksempelvis vil være i barnets interesse at suspendere samværet. I den forbindelse skal kommunalbestyrelsen foretage en vurdering af barnets eller den unges udfordringer og behov for støtte, herunder som følge af en eventuel fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge.

Det at suspendere barnets eller den unges samvær og kontakt med familie og netværk er en meget indgribende afgørelse både for barnet eller den unge og for forældrene, ligesom det kan være en meget indgribende afgørelse for barnets eller den unges øvrige familie, herunder søskende, bedsteforældre m.fl., hvorfor det i alle tilfælde vil kræve en konkret og individuel vurdering under hensyn til barnets eller den unges behov.

Opretholdelse af forbindelsen til forældrene eller netværket

248. Det følger af § 103, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at forbindelsen mellem barnet eller den unge og forældrene og netværket holdes ved lige. Det skal ske under hensyntagen til barnets eller den unges bedste og til beskyttelsen af barnets eller den unges sundhed og udvikling og beskyttelsen af barnet eller den unge mod overgreb.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at forbindelsen mellem barnet eller den unge og forældrene og netværket holdes ved lige, idet barnet eller den unge ofte har gavn af og interesse i at skabe og bevare nære relationer til forældrene i de tilfælde, hvor forældrene har lyst og ressourcer til at være inddraget i barnets liv og kan spille en positiv rolle under anbringelsen. Dette vil eksempelvis typisk være tilfældet i situationer, hvor barnet eller den unge på grund af omfattende fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse ikke kan bo fast hos forældrene og derfor er anbragt uden for hjemmet. Samtidig kan der være børn og unge, der er anbragt, fordi forældrene ikke er i stand til at varetage den daglige omsorg eller ikke har den fornødne forældreevne, men hvor det alligevel er til barnets eller den unges bedste at bibeholde kontakten til forældrene, eventuelt i et begrænset omfang, under anbringelsen.

Ud over at arbejde for at bevare kontakten til forældrene, skal kommunen også sørge for samvær med andre fra barnets eller den unges netværk, herunder søskende, bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer, venner m.v. Kontakten til netværket og nære slægtninge bør af kommunalbestyrelsen støttes i det omfang, det findes at være til gavn for barnet eller den unge. I den forbindelse skal det vurderes, om der er behov for særlige initiativer for at fremme og holde kontakten ved lige.

Der skal lægges vægt på, at barnet eller den unge også på længere sigt har mulighed for at skabe og bevare relationer til familiemedlemmer og netværk, som barnet eller den unge kan støtte sig til, og som kan spille en vigtig rolle i barnets eller den unges videre liv. På samme måde skal samværet ses som led

i, at barnet eller den unge kan bevare eller skabe nære relationer, som i sig selv kan være med til at støtte barnet eller den unge, også efter en anbringelse er ophørt.

Kommunen skal desuden lægge vægt på barnets eller den unges egne ønsker om at bevare tilknytningen til bestemte personer, jf. § 103, stk. 1, jf. punkt 246, der udfolder § 103, stk. 1, om barnet eller den unges ret til samvær og inddragelse af egen holdning hertil. Behovet for kontakt til en eller flere personer fra netværket vil ofte kunne klarlægges gennem samtalerne med barnet eller den unge selv. Barnets eller den unges relationer til personer i netværket, f.eks. søskende, bedsteforældre, andre familiemedlemmer, venner m.v. bør desuden være afdækket i den børnefaglige undersøgelse. På den måde bør der allerede fra sagens start være et godt indblik i, hvilke værdifulde relationer der bør bevares under anbringelsen.

Kommunen bør være opmærksom på og informere barnet eller den unge samt forældrene om retten til at søge om samvær efter adoption hos Familieretshuset i medfør af forældreansvarsloven § 20 a.

Særligt ift. samvær og beskyttelse af barnet eller den unge mod overgreb

249. Kommunen skal i forbindelse med samvær i de sager, hvor der er viden eller formodning om overgreb, have et særligt fokus på at beskytte barnet eller den unge mod nye overgreb.

En formodning om overgreb mod barnet eller den unge vil eksempelvis kunne opstå i forbindelse med underretninger fra personer omkring barnet, den unge eller familien, en samtale med barnet eller den unge eller gennem oplysninger fra politiet. Kommunen skal i den forbindelse være opmærksom på, at børn eller unge, der er udsat for overgreb, ofte ikke selv fortæller direkte om det, mens overgrebene står på. Kommunen skal derfor også være opmærksom på sager, hvor barnet eller den unge først senere fortæller om overgreb. Det er ikke en forudsætning, at der er rejst eller kan rejses sigtelse mod den person, formodningen er rettet mod.

Information til forældrene og forebyggelse af konflikter mellem forældre og anbringelsessted

250. Efter § 103, stk. 4, i barnets lov, skal kommunalbestyrelsen under hensyntagen til barnets eller den unges bedste understøtte, at forældrene kan spille en positiv rolle i barnets eller den unges liv. Kommunalbestyrelsen har i den forbindelse pligt til at sikre, at forældrene får information om barnets eller den unges hverdag og til at bidrage til et godt samarbejde mellem forældrene og anbringelsesstedet.

Barnet eller den unge skal støttes i på sigt at kunne bevare en god relation til forældrene, herunder når anbringelsen ophører. Forpligtelsen til at understøtte forældrenes rolle i barnets eller den unges liv skal derfor ses i tæt sammenhæng med forpligtelsen til at understøtte kontakten til forældre og netværk efter § 103, stk. 3.

Forældrene skal have mulighed for at danne sig et indtryk af barnets eller den unges dagligdag, herunder forholdet til dagtilbud, skole eller uddannelsessted, samt forholdet til venner, aktiviteter og lignende. På den måde kan forældrene bedst spille en positiv rolle i barnets eller den unges liv under anbringelsen. Dette er også formålet med kommunalbestyrelsens pligt til at sikre, at forældrene får relevant information om barnets hverdag.

Da det påvirker børn og unge negativt, hvis der er konflikt mellem forældrene og anbringelsesstedet, skal kommunen bl.a. medvirke til at forebygge sådanne konflikter. For forældrene er det som oftest en vanskelig proces, at barnet anbringes, og forældrene ønsker ofte god information om barnets hverdag og en fornemmelse af, at de fortsat opfattes som forældrene til barnet eller den unge.

Dette betyder ikke, at forældrene har krav på en detaljeret beskrivelse af alle forhold i barnets eller den unges liv, men at forældrene skal føle, at de opnår en rimelig indsigt i barnets eller den unges

dagligdag. Det vil i mange tilfælde være naturligt, at anbringelsesstedet selv informerer forældrene om barnets eller den unges hverdag i forbindelse med det løbende samarbejde mellem forældrene og anbringelsesstedet, men der kan være tilfælde, hvor det er mest hensigtsmæssigt, at orienteringen sker via kommunen. Kommunens forpligtelse er at sikre, at forældrene modtager de nødvendige informationer. Det kan f.eks. påses i de aftaler, kommunen indgår med anbringelsesstedet.

Kommunen har ydermere pligt til at forebygge og afhjælpe eventuelle konflikter mellem forældre og anbringelsessted. Det kan bl.a. ske ved, at kommunen sørger for, at der er klare aftaler mellem kommune, anbringelsessted og forældre om forholdene under anbringelsen, herunder om graden af samarbejde med og inddragelse af forældrene i de daglige beslutninger. Det kan desuden være hensigtsmæssigt at afholde løbende møder mellem forældrene og anbringelsesstedet, så eventuelle konflikter kan tages i opløbet, ved at man får snakket ud om mulige konfliktområder. Hvis der på trods af bestræbelserne opstår konflikter, kan den anbringende kommune spille en vigtig rolle i mæglingen mellem forældrene og anbringelsesstedet, således at det søges undgået, at barnet eller den unge oplever utryghed i relationen og i samarbejdet mellem forældrene og anbringelsesstedet. Forpligtelsen omfatter begge forældre, uanset hvem der har forældremyndigheden.

Denne aktive forpligtelse ift. at understøtte forældrene vil især få betydning, når det drejer sig om forældre med få ressourcer. Hvis der er en ustabil kontakt, kan kommunen bede en støtteperson efter § 75 om at støtte forældrene i at opretholde kontakten eller ved, at man hjælper forældrene med transporten til anbringelsesstedet via økonomisk støtte efter § 35, stk. 4, nr. 5.

Foruden selve bestræbelsen på at holde kontakten ved lige kan det være hensigtsmæssigt, at der arbejdes på at forbedre kontaktens kvalitet og udvikle relationen mellem barnet eller den unge og forældrene. I disse tilfælde kan der efter § 32 træffes afgørelse om f.eks. familiebehandling sideløbende med anbringelsen, med henblik på at udvikle forældrekompetencen under anbringelsen.

Der kan desuden være behov for særlige tiltag, hvis forældrene ikke taler dansk. Det er således centralt, at forældrene og barnet eller den unge ikke med tiden mister evnen til at kunne kommunikere nuanceret på grund af sproglige problemer. I sådanne tilfælde kan der sættes ind både i forhold til at sikre, at barnet eller den unge vedligeholder sit modersmål og i forhold til at sikre forældrene bedre danskundskaber.

Kommunalbestyrelsen kan desuden yde hjælp til udgifter i forbindelse med forældremyndighedsindehavers samvær med barnet eller den unge under anbringelsen for at støtte en stabil kontakt mellem forældre og børn, jf. § 35. I disse situationer vil det være en forudsætning, at der er klar sammenhæng mellem ydelsen af økonomisk støtte og formålet at støtte en stabil kontakt mellem forældre og børn.

Samvær og kontakt fastsat efter forældreansvarsloven

251. Det følger af § 103, stk. 5, i barnets lov, at for en forælder eller et andet familiemedlem m.v., der har samvær eller kontakt med barnet eller den unge efter forældreansvarsloven, vil udgangspunktet for samværet eller kontakten med barnet eller den unge være det samvær, der er fastsat i medfør af forældreansvarsloven. Kommunalbestyrelsen kan tilrettelægge den praktiske gennemførelse af samværet og kontakten, f.eks. fordele samværet over to dage.

Hviler samværet eller kontakten på en aftale, vil det være det aftalte samvær eller den aftalte kontakt, der danner udgangspunkt for samværet eller kontakten mellem barnet eller den unge og den pågældende forælder mv.

I begge de nævnte tilfælde kan der med §§ 104 og 105 træffes beslutning om at regulere eller midlertidigt afbryde det aftalte eller fastsatte samvær eller den aftalte eller fastsatte kontakt.

Efter § 24 i forældreansvarsloven finder forældreansvarslovens bestemmelser om samvær og anden kontakt ikke anvendelse, hvis barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet. Dette indebærer, at efter en anbringelse kan Familieretshuset og familieretten ikke træffe afgørelse om samvær og kontakt, og at kompetencen til at træffe afgørelse om samvær alene tilkommer kommunalbestyrelsen eller børne- og ungeudvalget, jf. §§ 104 og 105.

Regulering af samvær og kontakt

252. Det fremgår af § 104, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal tilrettelægge samvær og kontakt mellem barnet eller den unge og dennes familie og netværk ud fra forholdene i den enkelte sag og under hensyntagen til barnets eller den unges tryghed, trivsel og eventuelle behov for støtte, herunder som følge af en eventuel fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Ved tilrettelæggelse af samværet og kontakten skal der lægges vægt på barnets eller den unges ønsker, jf. § 103, stk. 1 og 2, og på at understøtte, at barnet eller den unge også på længere sigt har mulighed for at skabe og bevare nære relationer til forældrene og netværket.

253. Det fremgår af § 104, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen om fornødent skal træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet og kontakten og kan fastsætte nærmere vilkår for samværet og kontakten. Kommunalbestyrelsen skal foretage en konkret og individuel vurdering ud fra forholdene i den enkelte sag, herunder ud fra barnets eller den unges alder, modenhed og eventuelle funktionsnedsættelse. Ved afgørelsen skal der lægges særlig vægt på hensynet til barnet eller den unge og formålet med anbringelsen.

254. Det fremgår af § 104, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, kan træffe afgørelse om, at samværet mellem forældrene og barnet eller den unge skal støttes, ved at der er en tredje person til stede, herunder efter anmodning efter § 103, stk. 2, barnets eller den unges støtteperson.

255. Det fremgår af § 104, stk. 4, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen efter anmodning efter § 103, stk. 2, kan træffe afgørelse om at suspendere samvær mellem barnet eller den unge og forældrene eller netværket op til 8 uger.

256. Det fremgår af § 104, stk. 5, i barnets lov, at der er ikke efter stk. 2 kan træffes afgørelser, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end en gang hver fjerde uge, jf. dog stk. 4. En sådan afgørelse sidestilles med en afbrydelse af forbindelsen og skal træffes af børne- og ungeudvalget efter § 105.

257. Kommunalbestyrelsen skal efter § 104, stk. 1, i barnets lov, tilrettelægge samvær og kontakt mellem barnet eller den unge og dennes familie og netværk ud fra forholdene i den enkelte sag og under hensyntagen til barnets eller den unges tryghed, trivsel og eventuelle behov for støtte, herunder som følge af en eventuel fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse. Ved tilrettelæggelse af samværet og kontakten skal der lægges vægt på barnets eller den unges ønsker, jf. § 103, stk. 1 og 2, samt på at understøtte, at barnet eller den unge også på længere sigt har mulighed for at skabe og bevare nære relationer til forældre og netværket.

Det er kommunalbestyrelsens ansvar at tilrettelægge samvær og kontakt mellem barnet eller den unge og familien eller netværket under en anbringelse. Det skal ske ud fra forholdene i den enkelte sag og under hensyntagen til det enkelte barn eller den enkelte unge, herunder hensyntagen til barnets eller den unges støttebehov samt eventuelle fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser.

Barnets eller den unges bedste vil f.eks. kunne indebære kontakt til den biologiske familie, også i tilfælde hvor forældrene eksempelvis har udfordringer i form af psykisk sygdom, misbrug osv. Omvendt vil det også kunne være til barnets eller den unges bedste at få suspenderet samværet i en periode på op til 8 uger, hvis samværet eksempelvis påvirker barnet eller den unge negativt, jf. § 104, stk. 4, og § 7 om princippet om barnets bedste.

Tilrettelæggelsen af samværet skal lægge vægt på barnets eller den unges ønsker, jf. § 103, stk. 1 og 2, samt på at understøtte at barnet eller den unge også på længere sigt har mulighed for at skabe og bevare nære relationer til forældre og netværket.

258. Efter § 104, stk. 2, i barnets lov, skal kommunalbestyrelsen om fornødent træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet og kontakten og kan fastsætte nærmere vilkår for samværet og kontakten. Kommunalbestyrelsen skal foretage en konkret og individuel vurdering ud fra forholdene i den enkelte sag, herunder ud fra barnets eller den unges alder, modenhed og eventuelle funktionsnedsættelse. Ved afgørelsen skal der lægges særlig vægt på hensynet til barnet eller den unge og formålet med anbringelsen.

Det kan dreje sig om både tilrettelæggelsen af de gensidige besøg og om, hvordan brev- og telefonkontakten eller anden kommunikation skal foregå.

Kommunalbestyrelsens mulighed for at træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet eller kontakten omfatter desuden også forældre, der ikke har del i forældremyndigheden, samt netværket.

Kommunalbestyrelsen kan fastsætte nærmere vilkår for samværet, f.eks. at samværet skal foregå et bestemt sted, eksempelvis på barnets eller den unges anbringelsessted eller et neutralt sted, eller at en gennemførelse af samværet forudsætter, at forældrene eller netværket ikke er påvirket af alkohol eller stoffer. Dette indebærer dog ikke, at kommunen kan opstille vilkår om f.eks. indtagelse af antabus eller lignende for afgørelsen om retten til samvær, og kommunalbestyrelsen kan ikke indskrænke omfanget af samvær alene med den begrundelse, at en person har et misbrug.

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at barnets eller den unges samvær med en person fra netværket skal støttes ved, at der er en tredje person til stede. Det kan eksempelvis være relevant, hvis barnet efter § 103, stk. 2, har fremsat en anmodning om, at barnets eller den unges støtteperson skal være til stede under samværet med en person fra netværket. Støttepersonens tilstedeværelse ved samværet skal ses som en støtte for barnet eller den unge.

Kommunalbestyrelsen kan dog ikke efter § 104, stk. 2, fastsætte, at barnets eller den unges samvær med forældrene skal støttes ved, at der skal være en tredje person til stede under samværet. En sådan afgørelse vil kræve samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år, jf. § 104, stk. 3.

Muligheden for at regulere samværets praktiske afvikling har til hensigt at tilgodese barnet eller den unge. Afgørelsen skal derfor lægge særlig vægt på hensynet til barnet eller den unge og formålet med anbringelsen. Kommunen har mulighed for at træffe afgørelse om at regulere og begrænse en kontakt, som forældremyndighedsindehaveren ønsker opretholdt, hvis dette vurderes at være til barnets eller den unges bedste. Det vil altså altid være hensynet til barnet eller den unge, der vil veje tungere end hensynet til et ønske om samvær og kontakt fra forældrenes side.

I den konkrete vurdering af omfang af samvær skal det tillægges betydning, at et barn eller en ung som udgangspunkt har behov for og interesse i at bibeholde en hyppig kontakt til forældrene og netværket. Vurderingen skal også inddrage forældrenes ønske om samvær med barnet eller den unge. Det vil imidlertid være afgørende, at kommunalbestyrelsen i sine afgørelser tager hensyn til, at barnet eller den

unge ikke skal opleve et samvær eller en kontakt med en forælder i de situationer, hvor selve kontakten vurderes som skadeligt for barnets eller den unges trivsel og udvikling. Det kan f.eks. være i situationer, hvor en forælder tidligere har udsat barnet eller den unge for vold eller seksuelle overgreb, og hvor samvær derfor vurderes at være til skade for barnet.

Kommunalbestyrelsen er efter § 103, stk. 1, forpligtet til at lægge vægt på barnets eller den unges ønsker ved tilrettelæggelse af samværet. Det er dog kommunalbestyrelsens ansvar at sikre, at den trufne afgørelse er i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste. Kommunalbestyrelsen bør i den forbindelse sikre, at barnets eller den unges ønsker tillægges passende vægt på baggrund af en konkret og individuel vurdering af barnets eller den unges alder, modenhed, ressourcer og eventuelle funktionsnedsættelse m.v.

Kommunalbestyrelsen vil i den forbindelse ligeledes skulle være opmærksom på, at der på den ene side vil kunne være børn og unge, der pga. f.eks. deres alder, modenhed eller psykiske funktionsnedsættelse ikke vil være i stand til at vurdere eller ikke vil kunne give udtryk for, om samvær med forældre eller netværk er til deres eget bedste, og af samme årsag ikke har grundlag for at tage stilling til rammerne for og omfanget af samværet. På den anden side vil der kunne være børn og unge, der på grund af f.eks. loyalitet over for forældrene eller eventuelle plejeforældre ikke giver udtryk for de ønsker, de har, eller som omvendt giver udtryk for ønsker, der ikke afspejler barnets eller den unges egentlige interesser.

I forbindelse med vurderingen af barnets eller den unges behov er kommunen forpligtet til at sikre, at der finder en samtale sted med barnet eller den unge, jf. § 5, hvorved barnets eller den unges holdning til samværet kan tilvejebringes.

Kommunen bør derudover være særligt opmærksom på, at barnet eller den unge kan have svært ved at formulere, at det er utrygt at have samvær med en bestemt person. Det kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor barnet eller den unge har været udsat for overgreb fra den person, barnet eller den unge skal have samvær med. I forbindelse med en vurdering af eksempelvis samvær i hjemmet, kan der desuden være behov for at være opmærksom på, at overgrebet eller formodningen om overgreb, kan være knyttet til en person, der ofte færdes i hjemmet frem for en af forældrene.

Kommunalbestyrelsen har desuden mulighed for at fastsætte nærmere vilkår for gennemførelsen af samværet og kontakten. Det betyder at kommunalbestyrelsen f.eks. kan træffe afgørelse om, at den, der har samvær med barnet eller den unge, ikke må optage samværene på bånd, hvis kommunen vurderer, at dette vil forstyrre samværene eller være til gene for barnet eller den unge.

Adgang til enkeltstående reguleringer i samvær og kontakt

259. Anbringelsesstedet vil i kraft af det såkaldte anstaltsforhold i enkeltstående situationer kunne forhindre samvær eller kontakt mellem forældrene eller netværket og barnet eller den unge, hvis det er påkrævet af hensyn til orden og sikkerhed. Anbringelsesstedet har således adgang til at afvise den forælder eller den person fra netværket, der f.eks. møder op for at besøge barnet sent om aftenen efter børnenes sengetid eller møder op i stærkt påvirket tilstand. Der må ligeledes være adgang til at afvise den forælder eller den person fra netværket, der i stærkt påvirket tilstand ønsker telefonisk kontakt med barnet. Hvis der ikke er tale om enkeltstående tilfælde, hvor anbringelsesstedet finder det nødvendigt at forhindre samvær eller kontakt, men det gentager sig, må anbringelsesstedet rette henvendelse til kommunen. Kommunen kan derefter træffe afgørelse efter § 104, stk. 2, om omfanget og udøvelsen af samværet og kontakten, herunder fastsætte nærmere vilkår for samværet og kontakten.

Støtte under samvær med forældrene

260. Det følger af § 104, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen med samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, kan træffe afgørelse om, at samværet mellem forældre og barnet eller den unge skal støttes ved, at der er en tredje person til stede, herunder efter anmodning efter § 103, stk. 2, barnets eller den unges støtteperson.

Dette vil f.eks. kunne være en bisidder, en ven, et familiemedlem eller lignende, ligesom det vil kunne være barnets eller den unges støtteperson.

I tilfælde, hvor barnet eller den unge efter § 103, stk. 2, anmoder om, at der skal være en støtteperson for barnet eller den unge til stede under samværet, bør kommunalbestyrelsen overveje, om barnets eller den unges støtteperson også vil kunne fungere som en støtte under barnets eller den unges samvær med forældrene og således vil kunne udgøre en støtte for både barnet eller den unge og forældrene. Dette vil forudsætte, at støttepersonens tilstedeværelse under samværet er i overensstemmelse med forældrenes eller den pågældende forælders ønsker og behov. Afgørelser om støttet samvær forudsætter således, at der foreligger samtykke fra forældremyndighedsindehaver samt den unge over 15 år.

Hvis der er behov for overvågning af samværet, f.eks. fordi der er bekymring for barnets eller den unges sikkerhed under samværet, vil der skulle træffes afgørelse om at iværksætte overvåget samvær efter § 105, jf. pkt. 264. I disse tilfælde vil det være kommunens børne- og ungeudvalg, der har kompetencen til at træffe afgørelse om overvåget samvær.

Forskellen mellem støttet samvær og overvåget samvær er bl.a., at der normalt skal laves rapporter om forløbet af samværet ved overvåget samvær, da det overvågede samvær etableres af hensyn til barnet eller den unge, f.eks. for at beskytte barnet eller den unge mod uhensigtsmæssig adfærd fra samværspersonen, mens støttet samvær ofte vil være målrettet forældrene af hensyn til barnet eller den unge.

Overvåget samvær vil ofte blive etableret, fordi der er bekymring for barnets eller den unges sikkerhed under samværet, eller fordi barnet eller den unge har det meget svært med samværet, f.eks. fordi barnet eller den unge ikke har set forælderen igennem lang tid, eller fordi der er behov for at genetablere tilliden mellem barnet eller den unge og forældre. I modsætning hertil bør det støttede samvær både være en støtte til forældrene, øvrig familie eller netværk og til barnet eller den unge, og det skal således i højere grad betragtes som en hjælp og ikke som en egentlig kontrol eller en "overvågning".

Suspendering af samvær i op til 8 uger

261. § 104, stk. 4, i barnets lov, betyder, at kommunalbestyrelsen på barnets eller den unges anmodning kan træffe afgørelse om at suspendere samværet med barnets eller den unges forældre eller netværk i en afgrænset periode, der kan vare op til 8 uger. Kommunalbestyrelsen kan ikke træffe afgørelse herom uden en anmodning fra barnet eller den unge selv.

Kommunen skal i alle tilfælde foretage en konkret og individuel vurdering af barnets eller den unges anmodning ud fra forholdene i den enkelte sag, før der træffes afgørelse herom.

Som led i behandlingen af anmodningen skal der foretages en konkret vurdering af, om der er grundlag for at suspendere samværet, på baggrund af en samlet afvejning af hensynet til barnets eller den unges interesser over for interesser hos forældre m.v., barnets eller den unges alder, modenhed, ressourcer og eventuelle funktionsnedsættelse, formålet med anbringelsen og sagens omstændigheder i øvrigt.

Ved afgørelsen skal der lægges særlig vægt på hensynet til barnets eller den unges bedste, herunder hensynet til barnets eller den unges muligheder for på sigt at opretholde forbindelsen til forældre og netværk. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse være opmærksom på, at der vil kunne være børn og unge, der pga. f.eks. deres alder, modenhed eller psykiske funktionsnedsættelse ikke er i stand til at

vurdere eller ikke kan give udtryk for, om suspendering af samværet med forældre eller netværk er til deres eget bedste.

Bestemmelsen understreger, at det ikke er barnet eller den unge, der ansvarliggøres for den konkrete beslutning om at suspendere samværet.

Barnet eller den unge har derudover efter § 104, stk. 1, ret til, at kommunalbestyrelsen inddrager barnets holdning til omfang, rammer og sted for samværet m.v. i den generelle tilrettelæggelse af samværet og i forbindelse med afgørelser om samvær og kontakt, jf. § 104, stk. 2. Barnet eller den unge vil i den forbindelse kunne give udtryk for ønsker til f.eks. rammerne eller stedet for samværet, som kommunalbestyrelsen vil skulle inddrage i tilrettelæggelsen af samværet.

Der vil være tilfælde, hvor en konkret anmodning fra barnet eller den unge efter § 103, stk. 2, ikke kan imødekommes, fordi det vurderes ikke at være i overensstemmelse med barnets bedste. En sådan beslutning om ikke at imødekomme barnets eller den unges anmodning vil ikke være at anse som en forvaltningsretlig afgørelse. I forlængelse af kommunalbestyrelsens pligt til, jf. § 5, at sikre løbende inddragelse af barnet eller den unge skal kommunalbestyrelsen imidlertid sikre, at barnet eller den unge føler sig inddraget i og forstår de beslutninger, som kommunalbestyrelsen træffer i barnets eller den unges sag. Der henvises til vejledning om generelle bestemmelser efter barnets lov for udfoldelse af § 5. Dette gør sig også gældende i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen beslutter, at barnets anmodning efter § 103, stk. 2, ikke kan imødekommes. Uanset om kommunen imødekommer barnets eller den unges ønske eller ej, bør kommunen overveje, hvad der ligger til grund for barnets eller den unges anmodning. Hvis barnet eller den unge ønsker at få suspenderet samværet, kan det eksempelvis være udtryk for, at barnet er utrygt ved at have samvær med den pågældende, eller at barnet har haft en dårlig oplevelse under samvær eller lignende. Kommunen bør derfor søge at afdække, hvad der ligger til grund for barnets eller den unges ønske.

En suspension på op til 8 uger på baggrund af en anmodning fra barnet eller den unge efter § 103, stk. 2, vil ikke være at betragte som en afbrydelse af samværet, jf. § 104, stk. 5. Der kan alene træffes en afgørelse for en periode på op til 8 uger. Perioden kan ikke forlænges og endvidere kan kommunalbestyrelsen ikke træffe successive afgørelser om suspension. Det vil sige, at der ikke kan træffes afgørelse om en ny suspensionsperiode i umiddelbart forlængelse af suspensionen, så der herved opstår en tidsmæssigt samlet suspensionsperiode ud over otte uger.

Er der behov for at afbryde samværet ud over 8 uger vil dette alene kunne ske ved afgørelse i kommunens børne- og ungeudvalg, jf. § 104, stk. 5. Hvis kommunalbestyrelsen allerede fra barnets eller den unges anmodning og kommunens efterfølgende behandling heraf vurderer, at der er behov for at afbryde samvær og kontakt for en længere periode, skal kommunalbestyrelsen udarbejde indstilling herom til børne- og ungeudvalget.

Anmoder barnet eller den unge på et senere tidspunkt igen om at få suspenderet samværet, vil kommunen på ny skulle vurdere anmodningen, herunder om forlængelse og samlet suspensionsperiode.

Barnets eller den unges utryghed ved samværet vil være et element, som efter en konkret vurdering vil kunne begrunde en afgørelse om overvåget eller afbrudt samvær efter § 105, stk. 1, se nedenstående punkt 264.

262. Af § 104, stk. 5, i barnets lov, følger det, at der ikke efter § 104, stk. 2, kan træffes afgørelser, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end 1 gang hver 4. uge, jf. dog § 104, stk. 4. En sådan afgørelse sidestilles med en afbrydelse af forbindelsen og skal træffes af børne- og ungeudvalget efter § 105.

Der sættes hermed en grænse for, i hvilket omfang samvær og kontakt kan reguleres af kommunalbestyrelsen. Det er således fastsat efter bestemmelsen, at der ikke efter § 104, stk. 2, kan træffes afgørelser, der medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end en gang hver 4. uge. En afgørelse, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end hver 4. uge, vil være at betragte som en afgørelse om afbrydelse af forbindelsen mellem forældrene eller netværket og barnet eller den unge og vil skulle behandles efter reglerne herom, jf. § 105.

Dog vil samvær, jf. det foreslåede stk. 4, i sager, hvor barnet eller den unge selv har anmodet om at få suspenderet samvær med f.eks. forældrene, kunne suspenderes for en periode på op til 8 uger uden at det betragtes som en afbrydelse af samværet.

Kommunalbestyrelsens kompetence i forhold til tilrettelæggelsen af samværet og Ankestyrelsens praksis

263. Med § 104, i barnets lov, tydeligøres kommunalbestyrelsens ansvar i forhold til barnets eller den unges ret til samvær og kontakt, herunder kommunalbestyrelsens kompetence i forhold til tilrettelæggelsen af samværet og kontakten mellem barnet eller den unge og forældrene eller netværket, i overensstemmelse med Ankestyrelsens praksis, som fastsætter, at samvær på mindre end 45 minutter hver 4. uge anses for en afbrydelse af kontakten, og dermed er en beslutning, som skal træffes af børne- og ungeudvalget, jf. Ankestyrelsens principmeddelelse 46-18.

Etablering af overvåget samvær og afgørelse om afbrydelse af kontakt

264. Det fremgår af § 105, stk. 1, i barnets lov, at når det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, kan børne- og ungeudvalget for en bestemt periode træffe afgørelse om følgende:

- 1) At samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen.
- 2) At afbryde forbindelsen i form af samvær eller brev-, e-mail- eller telefonforbindelse eller anden kommunikation mellem forældrene eller netværket og barnet eller den unge.
- 3) At barnets eller den unges anbringelsessted ikke må oplyses over for forældrene eller netværket.

265. Det fremgår af § 105, stk. 2, i barnets lov, at ved viden eller formodning om, at den person, som barnet eller den unge skal have samvær med, har begået overgreb mod et barn eller en ung, skal børne- og ungeudvalget, medmindre særlige forhold taler imod det, for en bestemt periode træffe afgørelse om at afbryde den pågældendes forbindelse med barnet eller den unge i form af samvær eller brev-, e-mail- eller telefonforbindelse eller anden kommunikation eller om, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen.

Afviklingen af samvær og kontakt kan rejse en række praktiske problemer, og samværet og kontakten med forældrene og netværket skal derfor udøves under hensyntagen til, at barnet eller den unge nu er i et nyt miljø, og at anbringelsesstedet har sin tilrettelæggelse af dagligdagen, som må respekteres. Udgangspunktet er derfor, at forældrene eller netværket og anbringelsesstedet aftaler, hvornår samværet skal foregå inden for de rammer, der er udstukket af kommunen, således at afviklingen af samværet kommer til at passe begge parter og sker under hensyntagen til barnets eller den unges bedste.

266. § 105, stk. 1, i barnets lov, giver mulighed for, når det er nødvendigt, at regulere samværet mellem barnet eller den unge og forældre og netværk på en mere indgribende måde, end det er muligt efter § 104. Hvis det af hensyn til barnet eller den unge er påkrævet at etablere overvåget samvær, eller træffe afgørelse om afbrydelse af kontakt m.v., skal sagen forelægges kommunens børne- og ungeudvalg. Det vil også gælde, hvis forældrene har givet samtykke.

Betingelsen for en afgørelse er, at det skal være nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, og en afgørelse om overvåget samvær eller om afbrydelse af forbindelse mellem barnet eller den unge og forældre eller netværk skal angive, for hvilken periode den vil være gældende. Barnet eller den unge skal desuden høres forud for afgørelsen, ligesom barnet eller den unge bør have baggrunden for afgørelsen forklaret efterfølgende.

Der er ikke adgang til at træffe afgørelse om, at samværet skal være overvåget af hensyn til forældrenes behov for støtte under samværet. I sådanne tilfælde skal der træffes en afgørelse med samtykke efter § 104, stk. 3.

Et overvåget samvær vil betyde, at samværet kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen, det vil sige en person, der er udpeget af kommunen. En afgørelse om overvåget samvær af hensyn til barnets sundhed eller udvikling bør kun træffes, når formålet ikke kan opnås med mindre indgribende forholdsregler som for eksempel en regulering af samværet efter lovens § 104. Hvis der er viden eller formodning om, at den person, som barnet eller den unge skal have samvær med, har begået overgreb mod et barn eller en ung, skal samværet dog for en bestemt periode afbrydes eller overvåges, medmindre særlige forhold taler imod det.

Kommunen bør være omhyggelig ved valget af den repræsentant, der skal foretage overvågningen af samværet. Kommunen bør i den forbindelse tage højde for forholdene i den enkelte sag, herunder forhold hos barnet eller den unge og forældrene eller netværk, som barnet skal have samvær med. Kommunen bør samtidig være opmærksom på at undgå, at der opstår loyalitetskonflikter. Risikoen for konflikter vil f.eks. kunne opstå, hvis kommunen udpeger en person, der er tæt på familien i forvejen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis opgaven overlades til en plejeforælder.

Forældre uden del i forældremyndigheden har ret til advokatbistand efter § 140, stk. 3, i barnets lov, når afgørelsen om samvær vedrører den pågældende forælder selv. Denne ret gælder i de sager, hvor kommunen indstiller til børne- og ungdomsvalget, at samværet skal være overvåget eller afbrudt, eller at forbindelsen skal være afbrudt.

Hvis forældrene taler et andet sprog end dansk, kan der desuden opstå vanskeligheder, hvis overvågeren ikke taler samme sprog, og pågældende derfor ikke kan høre, hvis samtalen mellem forælderen og barnet eller den unge forløber på en måde, der kan være skadelig. Kommunen skal derfor overveje om, det er nødvendigt at vælge en overvåger, der taler samme sprog som forælderen.

Kommunen har mulighed for at fastsætte nærmere vilkår for gennemførelsen af samværet og kontakten. Det betyder f.eks., at kommunen kan træffe afgørelse om, at den, der har samvær med barnet eller den unge, ikke må optage samværene på bånd, hvis kommunen vurderer, at dette vil forstyrre samværene eller er til gene for barnet eller den unge og/eller overvågeren.

Overvåget samvær etableres ofte, fordi der er bekymring for barnets sikkerhed under samværet, eller fordi barnet har det meget svært med samværet, f.eks. fordi barnet ikke har set samværspersonen igennem lang tid, eller fordi der er behov for at genetablere tilliden mellem et barn og samværspersonen.

Af momenter, der kan begrunde overvåget samvær, hvis mindre indgribende tiltag ikke er tilstrækkelige eller ikke anses tilstrækkelige til at beskyttet barnet eller den unge under samvær, kan fra Ankestyrelsens praksis nævnes (ikke udtømmende):

- at barnet eller den unge viser, at hun/han ikke er tryk under samvær med forælderen,
- at forælderen har svært ved at skabe kontakt med barnet eller den unge,
- at forælderen har svært ved at tage initiativ til samtale og aktiviteter under samvær,
- at forælderen under samvær er optaget af egne behov,

- at forælderen under samvær overser barnets eller den unges behov,
- at forælderen flere gange under samvær har overskredet barnets eller den unges grænser,
- at forælderen under samvær inddrager barnet eller den unge i sine egne problemer,
- at samværspersonens psykiske tilstand svinger,
- at forælderen's sindsstemning svinger,
- at barnet eller den unge på grund af følelsesmæssige problemer i særlig grad har brug for tryghed og forudsigelighed, også under samværene med forælderen.

Der er ikke i barnets lov åbnet mulighed for at træffe afgørelse om overvåget kontakt.

Perioden for afgørelser om overvåget og afbrudt samvær fastsættes almindeligvis til 6 måneder første gang og 12 måneder efterfølgende gange. Det er en indgribende afgørelse, og der er grund til at se på forholdet ofte. Dog er der mulighed for at fastsætte både kortere og længere perioder.

Afbrydelse af samvær og forbindelse

267. Børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om afbrydelse af forbindelsen i form af samvær eller brev-, mail-, telefonforbindelse eller anden kommunikation.

Afbrydelse af samvær eller kontakt er et meget alvorligt indgreb. En afgørelse om ikke at måtte have samvær og kontakt kan føles som mere vidtgående end en afgørelse om at anbringe barnet eller den unge uden samtykke. Afbrydelsen skal derfor være nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling eller beskyttelse af barnet eller den unge mod overgreb.

Det vil eksempelvis være relevant i tilfælde, hvor barnet eller den unge har brug for at blive beskyttet mod negativ kontakt fra forælderen, hvor forælderen mangler evnen til at leve sig ind i og tilgodese barnet eller den unges behov, eller hvor samvær med forælderen gør barnet eller den unge utryk, og hvor overvåget samvær ikke er tilstrækkeligt.

Afbrydelsen af forbindelsen kan omfatte alle former for kontakt, herunder gennem digitale medier. Det er også muligt kun at afbryde visse former for kontakt. Det vil f.eks. betyde, at der kan træffes afgørelse om, at samværet eller kontakten på sociale medier skal afbrydes, uden at den telefoniske forbindelse afbrydes. Hvis både kontakten og samværet afbrydes, skal der træffes en afgørelse om begge dele.

En afbrydelse af forbindelsen mellem forældrene eller netværket og barnet eller den unge vil i første række angå forældrenes eller netværkets kontakt til barnet eller den unge. Afgørelsen vil ikke automatisk medføre, at barnet eller den unge straks afskæres fra at kontakte forældrene eller netværket, da barnet eller den unge uanset den skadelige virkning, som den gensidige kontakt medfører, kan have et væsentligt behov for at meddele sig til især forældrene såvel positivt som negativt om situationen. En afskæring af barnets eller den unges mulighed for kontakt bør kun ske, hvis denne ensidige kontakt kommer i direkte modstrid med formålet med anbringelsen.

Der er ikke adgang til at træffe afgørelse om at kontrollere barnets eller den unges brev-, mail- eller telefonforbindelse eller anden kommunikation med forældrene eller netværket. Brev- og telefonkontrol m.v. kan kun finde sted efter reglerne i § 15 i voksenansvarsloven.

Anonymisering af anbringelsesstedet

268. Der kan ydermere træffes afgørelse om, at barnets eller den unges anbringelsessted ikke må oplyses over for forældrene eller netværket. Der vil i praksis være tale om en anonymisering af anbringelsesstedet. En årsag til at anonymisere opholdsstedet over for en forælder, kan være, hvis forælderen truer med at ville hente barnet eller den unge. Betingelserne for at træffe en sådan afgørelse er de samme som

for at træffe afgørelse om overvåget samvær og om at afbryde forbindelsen. Det er alene børne- og ungeudvalget, der kan træffe afgørelse om at anonymisere anbringelsesstedet.

Afbrydelse af samvær ved viden eller formodning om overgreb

269. Af § 105, stk. 2, i barnets lov, fremgår det, at børne- og ungeudvalget, ved viden eller formodning om, at den person, som barnet eller den unge skal have samvær med, har begået overgreb mod et barn eller en ung, skal træffe afgørelse om at afbryde den pågældendes forbindelse med barnet eller den unge i form af samvær eller brev-, mail-, telefonforbindelse eller anden kommunikation eller om, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen, medmindre særlige forhold taler imod dette. Afgørelsen skal træffes for en bestemt periode.

Med overgreb forstås først og fremmest vold eller seksuelle overgreb, det vil sige sådanne strafbare handlinger mod et barn eller en ung under 18 år, som er omfattet af straffelovens kapitel 24-26 (seksualforbrydelser, forbrydelser mod liv og legeme, herunder groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, samt forbrydelser mod den personlige frihed) samt straffelovens §§ 210 og 213. Handlinger, der indeholder en dyb krænkelse af offerets personlige integritet, er også omfattet. Dette gælder også, selvom handlingen ikke er strafbar. Bestemmelsen omfatter også overgreb mod andre børn og unge.

Det skal med fornøden sikkerhed kunne godtgøres, at samværspersonen har begået overgreb mod et barn eller en ung, eller at der er en formodning om, at samværspersonen her begået sådanne overgreb. Enkelstående løse rygter vil som udgangspunkt ikke være tilstrækkeligt til at begrunde en afgørelse om afbrydelse af forbindelsen eller samværet eller om overvåget samvær, mens for eksempel udsagn herom fra barnet eller den unge selv, bør tillægges vægt.

Børne- og ungeudvalget har pligt til at træffe afgørelse om overvåget samvær eller afbrydelse af forbindelsen, når der er viden eller formodning om, at samværspersonen har begået overgreb mod et barn eller en ung. Afgørelse om overvåget samvær indebærer, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen. Afbrydelse af forbindelsen indebærer afbrydelse af samvær eller brev-, mail- eller telefonforbindelse m.v., herunder anden digital kommunikation, jf. § 105, stk. 1.

En formodning om overgreb mod barnet eller den unge begået af forældrene eller netværket vil eksempelvis kunne opstå i forbindelse med underretninger fra personer omkring barnet, den unge eller familien, en samtale med barnet eller den unge eller gennem oplysninger fra politiet. Det er ikke en forudsætning, at der er rejst eller kan rejses sigtelse mod den person, formodningen er rettet mod. Kommunen skal i den forbindelse være opmærksom på, at børn eller unge, der er udsat for overgreb, ofte ikke selv fortæller direkte om det, mens overgrebene står på. Kommunen skal derfor være opmærksom på, at der både kan være tale om sager, hvor barnet eller den unge er anbragt på grund af overgreb, men også sager, hvor barnet eller den unge først senere fortæller om overgreb.

Ved overgreb forstås først og fremmest handlinger, der er omfattet af straffelovens bestemmelser om vold og sædelighedsforbrydelser. Bestemmelsen finder dog også anvendelse ved handlinger, der indeholder en dyb krænkelse af offerets personlige integritet, selvom handlingen ikke er strafbar.

Bestemmelsen omfatter ikke kun overgreb mod barnet eller den unge. Den omfatter også overgreb mod andre børn og unge, hvor overgrebet er af en karakter, der sandsynliggør, at barnets eller den unges sundhed og udvikling vil være i fare ved samvær med den pågældende.

I de omhandlede situationer skal børne- og ungeudvalget nøje overveje, om samværspersonens kontakt med barnet eller den unge i en periode skal afbrydes, eller om samværet skal foregå under overvågning. I

grundlaget for denne afgørelse skal navnlig indgå resultatet af kommunens undersøgelse af barnets eller den unges behov efter § 20.

Børne- og ungeudvalget skal tage udgangspunkt i sikringen af barnets eller den unges bedste og ikke i samværspersonens interesse i at have kontakt med barnet eller den unge. Det vigtigste skal være hensynet til at beskytte barnet eller den unge mod overgreb. Dernæst bør der tages hensyn til, om kontakten vil være skadelig for barnets eller den unges trivsel og udvikling.

Samtidig skal der tages hensyn til barnets eller den unges interesse i, ikke at blive konfronteret med en person, der har begået overgreb mod barnet eller den unge selv eller mod andre børn og unge.

Selvom samværspersonen har begået overgreb som beskrevet ovenfor, kan der forekomme situationer, hvor det må anses for at være til barnets eller den unges bedste, at der er samvær, forudsat at samværet foregår under overvågning. Eksempelvis kan resultatet af en børnefaglig undersøgelse være, at det vil være i barnets eller den unges interesse at fastholde relationer til samværspersonen, eller barnet eller den unge kan have givet udtryk for et velovervejet ønske om at have kontakt med samværspersonen under kontrollerede forhold. Der kan derfor også lægges vægt på overgrebets karakter og alvorlighed, hvem overgrebet var rettet mod, og hvor længe det er siden, at overgrebet blev begået. Kommunen skal i alle tilfælde foretage en konkret vurdering ud fra forholdene i den enkelte sag, herunder barnets eller den unges alder, modenhed og eventuelle funktionsnedsættelse. Det gælder ikke mindst i situationer, hvor barnet eller den unge selv udtrykker ønske om samvær og kontakt. Det vil altid være kommunens ansvar at foretage en vurdering af barnet eller den unges ønske i forhold til hensynet til at beskytte barnet eller den unge mod overgreb.

Det er alene, hvis særlige forhold taler imod overvåget samvær, afbrudt samvær eller afbrudt forbindelse, at børne- og ungeudvalget kan undlade at træffe afgørelse herom. Børne- og ungeudvalget har således mulighed for undtagelsesvist og efter en konkret vurdering at bestemme, at der skal være samvær uden overvågning, selvom samværspersoner har begået overgreb. Dette forudsætter, at det skønnes bedst for barnet eller den unge, at der er samvær uden overvågning. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvor overgrebet var rettet mod andre end barnet eller den unge og var af en karakter, der ikke giver anledning til en formodning om, at samværspersonen vil begå overgreb mod barnet eller den unge. Det kan f.eks. også være tilfældet, hvis overgrebet er begået tilbage i tiden, og samværspersonen har været i behandling og ikke sidenhen har haft en adfærd, der giver anledning til bekymring. Kommunen skal dog altid forelægge sagen for børne- og ungeudvalget.

270. En afgørelse om at afbryde samværspersonens kontakt med barnet eller den unge eller om, at samvær skal foregå under overvågning, skal træffes for en bestemt periode. Der kan ved periodens udløb træffes en tilsvarende afgørelse for en ny periode. En afgørelse om afbrydelse af forbindelsen vil ikke være til hinder for, at der senere fastsættes samvær under overvågning efterfulgt på et senere tidspunkt af samvær uden overvågning.

Med bestemmelsen er der ligeledes mulighed for at afbryde kontakten i en periode eller træffe afgørelse om overvåget samvær, mens det klarlægges, om der er grundlag for en formodning om overgreb.

I forbindelse med en vurdering af eksempelvis samvær i hjemmet, kan der desuden være behov for at være opmærksom på, at overgrebet eller formodningen om overgreb ikke kun kan vedrøre forældrene, men også kan være knyttet til en person, der færdes ofte i hjemmet. I en sådan situation vil der være behov for at træffe afgørelse om udøvelsen af samværet, jf. § 104, stk. 2, eller om overvåget samvær, jf. § 105, stk. 1, hvis det vurderes nødvendigt af hensyn til beskyttelsen af barnet eller den unge mod nye overgreb.

Det vil i forbindelse med en afgørelse efter § 105, stk. 2, være vigtigt at skelne mellem de forskellige former for afbrydelse af kontakten. For eksempel vil der være tilfælde hvor det vurderes, at det vil være gavnligt for barnet eller den unge at bevare telefon- eller brevkontakt til den voksne, der har eller formodes at have krænket barnet eller den unge, selvom det vurderes, at samvær vil være skadeligt for barnet eller den unge - f.eks. hvis der er tale om et nærtstående familiemedlem, som barnet er tæt knyttet til.

Kommunens pligt til høring af anbringelsesstedet inden afgørelser om samvær

271. Det fremgår af § 106, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal indhente en udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted til belysning af sagen, inden der træffes afgørelse om ændret samvær.

Under en anbringelse af et barn eller en ung er anbringelsesstedet det sted, der til daglig får indtryk og viden om barnet og dets situation og behov. Derfor er kommunen forpligtet til at indhente en udtalelse fra anbringelsesstederne om barnets situation og behov forud for afgørelser vedrørende ændret samvær.

Udtalelsen skal omhandle anbringelsesstedets viden om barnets eller den unges behov, herunder særligt oplysninger om barnets eller den unges udvikling og trivsel, relationer, forhold til familien osv.

En anmodning fra kommunen efter bestemmelsen giver ikke anbringelsesstedet pligt til at udtale sig. Der er desuden heller ikke formkrav for selve høringen. Høringen vil således kunne have karakter af en skriftlig udtalelse, et møde eller udtalelse pr. telefon. Kommunen skal dog i forbindelse hermed være opmærksom på, at det følger af offentlighedsloven og almindelig forvaltningsret, at den kommunale forvaltning har notatpligt.

Formålet er at sikre, at viden fra anbringelsesstedet indgår som en vigtig del af grundlaget for at træffe afgørelser, der har stor betydning for barnet eller den unge. Kommunalbestyrelsen er dog ikke forpligtet til at følge anbringelsesstedets udtalelse, men den skal indgå i grundlaget for og tillægges passende vægt i afgørelsen.

Ved akutte sager, som af hensyn til barnets eller den unges bedste ikke kan vente, kan kommunalbestyrelsen undlade at høre anbringelsesstedet, inden afgørelsen træffes, jf. § 143. Se evt. vejledning om sagsbehandling og kommunens opgaver efter barnets lov for yderligere om § 143. Anbringelsesstedet skal dog efterfølgende høres, og udtalelsen skal lægges på sagen.

Det bemærkes, at anbringelsesstedet ikke har partsstatus i sagen.

Samvær og kontakt ifm. undersøgelse, indlæggelse mv.

272. Det fremgår af § 107, stk. 1, i barnets lov, at §§ 104 og 105 tilsvarende finder anvendelse under gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse efter § 20 i barnets lov eller en ungefaglig undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet under ophold på en institution, indlæggelse på et sygehus eller ved benyttelse af det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124, jf. § 23, stk. 1 og 2, i barnets lov eller § 32 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Det følger desuden af § 23, at kommunens børne- og ungeudvalg uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren kan beslutte, at en børnefaglig undersøgelse efter § 20 skal gennemføres under barnets eller den unges ophold på en institution eller indlæggelse på sygehus. Det følger endvidere af § 125, at når et barn eller en ung har været udsat for overgreb, eller ved mistanke herom, skal kommunalbestyrelsen, til brug for den børnefaglige undersøgelse efter § 20, benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 124.

Efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet skal kommunalbestyrelsen til brug for Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser udarbejde ufaglige undersøgelser, jf. § 31, og undersøgelserne kan gennemføres under ophold på institution, indlæggelse på et sygehus eller ved benyttelse af det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 32.

Der kan være situationer, hvor det vil være hensigtsmæssigt, at barnets eller den unges samvær med forældrene under gennemførelsen af en undersøgelse vil kunne begrænses på samme måde som under en anbringelse. Der er derfor mulighed for at regulere samværet, mens en undersøgelse uden for hjemmet gennemføres, hvis dette anses for påkrævet.

Reguleringen skal ske efter samme hensyn som ved en anbringelse uden for hjemmet. Udgangspunktet for en undersøgelse uden for hjemmet og for en eventuel regulering af samvær i den forbindelse er, at det så vidt muligt vil skal ske i dialog og samarbejde med forældrene. Hvis undersøgelsen skal gavne barnet eller den unge, vil det således som oftest være en forudsætning, at forældrene bakker op om undersøgelsen, herunder også at indehaveren af forældremyndigheden forstår kommunens bevæggrunde for eventuelt at regulere samværet.

Forældremyndighedsindehaveren bør så vidt muligt informeres om undersøgelsesforløbet og om eventuelle øvrige sagsskridt, herunder hvad undersøgelsen kan føre til, og hvad dette kan få af konsekvenser for samværet senere hen. Der kan imidlertid være tilfælde, hvor samtykke ikke kan opnås. Formålet med bestemmelse er derfor at give mulighed for, at børne- og ungeudvalget kan træffe afgørelse om regulering og afbrydelse af samvær og kontakt under en undersøgelse efter de samme betingelser som afgørelser, der træffes af børne- og ungeudvalget efter § 105, stk. 1 og 2.

Kapitel 5

Hjælp til barnets forældre

273. I dette kapitel beskrives reglerne om hjælp og støtte til barnets eller den unges forældre under anbringelsen.

Støtteperson

274. Det fremgår af § 75, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om at tilbyde forældremyndighedsindehaveren en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. §§ 46 eller 47 i barnets lov eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

275. Formålet med en støtteperson er at medvirke til, at forældrene støttes til at acceptere anbringelsen, at forældreskabet under anbringelsen forbedres, og at kontakten mellem barnet og forældrene styrkes. Støttepersonen kan fortsætte i en kortere periode efter hjemgivelsen.

I denne forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på de forældre, som pga. en funktionsnedsættelse, har et særligt behov for støtte til at kunne udfylde deres forælderrolle under anbringelsen. Eksempelvis kunne det være forældre med udviklingshæmning.

Støttepersonen skal tildeles forældrene i forbindelse med anbringelsen, det vil sige fra det tidspunkt, hvor en anbringelse af barnet eller den unge indgår som et konkret element i indsatsen. Hver af forældrene skal have tilbud om en støtteperson. Hvis forældrene ønsker samme støtteperson, er der dog ikke noget til hinder for, at den pågældende person udpeges som støtteperson for begge forældre.

Det er støttepersonens opgave at lytte og være der for at støtte forældrene. En støtteperson til forældrene er således med til at dække de behov, som forældrene har under barnets anbringelse.

Støttepersonen skal give forældrene modspil, hjælpe med afklaring af spørgsmål i forhold til den måde det offentlige system fungerer på, med forberedelse og evaluering af møder og med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen. Det er vigtigt af hensyn til forældrene, at støtteordningen gøres så fleksibel som mulig. Støttepersonen varetager dog ikke opgaver af behandlingsmæssig karakter f.eks. i forhold til forældrenes misbrug, psykiske problemer m.v.

Støttepersonen kan ligeledes medvirke til, at forældrene støttes til at blive afklaret i forhold til anbringelsen. Dette kan være relevant i forhold til alle forældre, også forældre hvis barn er anbragt uden for hjemmet alene på grund af nedsat funktionsevne, fordi forældrene ikke længere kan varetage pasningen af barnet i hjemmet. Desuden kan støttepersonen også være med til at styrke forældrenes samarbejde og involvering i arbejdet med barnet. Det styrkede forældresamarbejde kan medføre en større gensidig respekt, mellem på den ene side kommunen og anbringelsesstedet og på den anden side forældrene, hvortil forældrene i højere grad vil opleve, at de under anbringelsen fortsat har betydning for barnet eller den unge.

Under anbringelsen kan forældrene af støttepersonen også hjælpes til at forbedre forældreskabet, herunder fastholde kontakten til barnet eller den unge. I forhold til kontakten til barnet eller den unge kan støttepersonen supplere kommunens indsats for at fremme kontakten efter § 103 i barnets lov om samvær og kontakt med forældre. For forældrene kan anbringelsesforløbet derved blive mindre smertefuldt, og barnet kan opleve en mindre grad af splittelse mellem forældrene og anbringelsesstedet. Der henvises til kapitel 4 for mere information om samvær og kontakt.

Endelig skal støtten til forældrene så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen, med henblik på at støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i at have samvær med barnet eller den unge under anbringelsen.

På den baggrund er det vigtigt:

- at støttepersonen er et tilbud, som forældrene til anbragte børn frit kan vælge
- at forældrene selv kan vælge den konkrete støtteperson
- at støttepersonen er uafhængig af forvaltningen
- at støttepersonen fleksibel
- at støttepersonen har kompetencerne til at opfylde de krav, der stilles til en støtteperson.

276. Det vil være hensigtsmæssigt, at kommunen udarbejder en liste over kvalificerede støttepersoner, som forældrene kan vælge ud fra. Det er således ikke tanken, at nære familiemedlemmer eller andre fra forældrenes nære personlige netværk vil blive udpeget som støtteperson. Kommunen skal fastsætte tidsforbruget for støttepersonen og i den forbindelse vurdere forældrenes behov, herunder deres udbytte af støtten og hvornår i anbringelsesforløbet støtten ydes.

Det er ikke hensigten med bestemmelsen, at en støtteperson skal træde i stedet for en eventuel bisidder. Forældrene kan ud over støttepersonen også have en eventuel bisidder. Myndighederne kan ikke afvise bisidderdeltagelse med henvisning til støttepersonordningen.

Når der træffes afgørelse om en støtteperson, skal kommunen som udgangspunkt udarbejde en forældrehandleplan, jf. barnets lov § 77. Kommunen kan vælge at tilbyde, at støtte og indsatser til forældre til et anbragt barn eller en ung skal indgå i en helhedsorienteret plan frem for, at der udarbejdes en særskilt plan for støtten, når forældrene eller familien samlet set har komplekse og sammensatte problemer, som med fordel kan understøttes gennem en helhedsorienteret plan, jf. § 78. Forælderen skal samtykke til, at den særskilte plan erstattes af en helhedsorienteret plan. Såfremt forældrene er i målgruppen for en helhedsorienteret plan og giver samtykke til, at den særskilte plan erstattes af en helhedsorienteret plan, skal beskrivelsen af støtten indgå heri.

Det er forældrenes opholdskommune, der bevilger støttepersonen og dækker udgifterne, der er forbundet dermed.

Hjælp til barnets forældre

277. Som følge af en anbringelse af barnet eller den unge har forældrene mulighed for at få tildelt støtte fra kommunen.

278. Det fremgår af § 76, stk. 1, i barnets lov, at under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47 i barnets lov eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om støtte til forældrene efter § 32, stk. 1, eller § 75 i barnets lov, eller efter anden lovgivning. Støtten skal så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen, med henblik på at hjælpe forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i samvær med barnet eller den unge under anbringelsen.

279. Kommunen skal som led i den børnefaglige undersøgelse efter § 20 eller den ungefaglige undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet foretage en undersøgelse af familiens forhold. De forhold, der kan begrunde, at forældrene kan have behov for støtte, bør derfor allerede være kortlagt i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse. Denne støtte kan være indsatser efter barnets lovs § 32 som f.eks. familiebehandling, forældrekurser, forældreprogrammer eller lignende eller efter anden lovgivning, herunder økonomisk støtte efter § 35.

Kommunen skal ligeledes være opmærksom på, om der skal gives støtte efter anden lovgivning, f.eks. om alkoholbehandling, en arbejdsmarkedsindsats eller andet, der kan medvirke til, at forældrene kan støttes i at spille en positiv rolle for barnet. Hjælp efter anden lovgivning kan også omfatte kompenserende eller støttende indsatser til forældre med nedsat funktionsevne, eksempelvis i form af personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller boligindretning efter servicelovens bestemmelser.

Støtten til forældrene skal så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen, med henblik på at støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i at have samvær med barnet eller den unge under anbringelsen. Uanset om der er mulighed for, at forældrene på sigt kan varetage omsorgen for barnet eller den unge, og barnet eller den unge dermed kan hjemgives til forældrene, eller ej, spiller forældrene ofte en vigtig rolle for barnet eller den unge. Støtten kan derfor også iværksættes med henblik på at støtte forældrene i at have samvær med barnet eller den unge eller på anden måde bidrage til at sikre en positiv udvikling for barnet eller den unge.

Støtte til forældrene efter § 76 gælder under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, hvad enten afgørelsen træffes med samtykke efter § 46, uden samtykke efter § 47 eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Forældrehandleplan

280. Det fremgår af § 77, stk. 1, i barnets lov, at når kommunalbestyrelsen iværksætter støtte efter §§ 75 eller 76, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene.

281. Det fremgår af § 77, stk. 2, i barnets lov, at i forbindelse med en indstilling om anbringelse uden samtykke efter § 47 af et barn eller en ung, der har søskende under 18 år i husstanden, og hvor anbringelsen er begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en forældrehandleplan efter stk. 1, uanset om forældrene har afvist at modtage støtten efter §§ 75 eller 76.

282. Det fremgår af § 77, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde, hvor det er åbenlyst unødvendigt, kan undlade at udarbejde en plan efter stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal begrunde, hvorfor der ikke udarbejdes en plan for støtten til forældrene.

283. Hvis der træffes afgørelse om støtte efter § 77, stk. 1, skal der udarbejdes en særskilt forældrehandleplan. Såfremt forældrene er i målgruppen for en helhedsorienteret plan og giver samtykke til, at den særskilte plan erstattes af en helhedsorienteret plan, jf. § 78, skal beskrivelsen af støtten indgå heri. Kommunen skal følge op på planen efter reglerne i § 79, uanset om støtten fremgår af en særskilt plan eller en helhedsorienteret plan.

284. Det følger af § 77, stk. 2, i barnets lov, at kommunen skal udarbejde en forældrehandleplan efter § 77, stk. 1, eller en helhedsorienteret plan efter § 78, uanset om forældrene har afvist støtten, hvis betingelserne i § 77, stk. 2, er opfyldt.

I sager, hvor kommunen indstiller, at et barn eller en ung anbringes uden samtykke på grund af omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale problemer hos forældrene, og hvor der er søskende, og dermed flere børn i familien, der potentielt er i en sårbar position, er behovet særligt stort for at sætte måltrettet ind med hjælp til hele familien og til at arbejde måltrettet med forældrene. Kommunen skal derfor som udgangspunkt udarbejde en forældrehandleplan efter § 77, stk. 1, eller en helhedsorienteret plan efter § 78, hvis betingelserne i § 77, stk. 2, er opfyldt, jf. dog § 77, stk. 3. I de tilfælde, hvor forældrene afviser at modtage støtte, kan planen eksempelvis omfatte, hvordan der arbejdes med at styrke dialog og samarbejde med forældrene samt forældrenes samvær og kontakt med barnet eller den unge.

Efter § 51 skal der udarbejdes en indstilling til børne- og ungeudvalget, når der træffes afgørelse om anbringelse uden samtykke efter bestemmelsen i § 47. Hertil gælder forpligtelsen til at udarbejde en forældrehandleplan efter § 77, stk. 2, eller en helhedsorienteret plan efter § 78, hvis kommunen udarbejder en indstilling efter § 51. Indstillingen til børne- og ungeudvalget om anbringelse af barnet eller den unge skal være begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene. Således skal indstillingen om anbringelse i overvejende grad være begrundet i forhold hos forældrene. Se punkt 40-52 og 78-89 om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke for yderligere uddybning af indstillingen til børne- og ungeudvalget.

Efter barnets lovs § 47 om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, kan børne- og ungeudvalget træffe afgørelse om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, hvis der er åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af:

- utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge
- overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for
- misbrugsproblemer
- kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge
- andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge.

Forpligtelsen efter § 77, stk. 2, finder alene anvendelse, hvis indstillingen i overvejende grad er begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene. Indstillingen kan således også være delvis begrundet i forhold hos barnet eller den unge, men det afgørende vil være, at indstillingen overvejende er begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene.

I denne sammenhæng skal omsorgssvigt forstås på samme måde som i bestemmelsen i § 47, stk. 1, nr. 1, som tilskriver, at omsorgssvigt udgøres af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge. Ud over omsorgssvigt medfører andre alvorlige sociale forhold hos forældrene, som direkte påvirker barnets eller den unges sundhed eller udvikling, også pligt til at udarbejde en forældrehandleplan

efter § 77, stk. 2. Dette er eksempelvis tilfældet, hvis barnet eller den unge udsættes for vold eller seksuelle overgreb fra forældre.

En betingelse for, at kommunen skal udarbejde en forældrehandleplan eller helhedsorienteret plan er, at barnet eller den unge har søskende i husstanden under 18 år. Med søskende skal forstås hel-, halv- og stedsøskende under 18 år i husstanden. Det bemærkes, at fraskilte familier, hvor der kan være hel- og halvsøskende, der bor hos den anden forælder, hvor der ikke er anbragte søskende, ikke er omfattet af bestemmelsen.

285. Efter § 77, stk. 3, i barnets lov, kan kommunen undlade at udarbejde en forældrehandleplan eller en helhedsorienteret plan, hvis det er åbenlyst unødigt. Her skal åbenlyst unødigt forstås således, at der skal være en tydelig og stærk grund til, at der ikke vil opnås en positiv effekt ved at udarbejde en forældrehandleplan.

Som eksempel på situationer, hvor det er åbenlyst unødigt at udarbejde en plan, er situationer, hvor forældrene er ude af stand til at modtage hjælp, og forældrehandleplanen eller den helhedsorienterede plan derfor ikke vil have en effekt. Det kan f.eks. skyldes alvorlige sociale problemer, som svære alkohol- eller misbrugsproblemer. Det samme er tilfældet, hvis det ikke er muligt at få kontakt til forældrene. Er denne tilstand midlertidig, kan der efterfølgende udarbejdes en forældrehandleplan efter § 77, stk. 1.

Hvis betingelserne i § 77, stk. 2, er opfyldt og kommunen vurderer, at det er åbenlyst unødigt at udarbejde en forældrehandleplan eller helhedsorienteret plan, skal kommunen begrunde, hvorfor der ikke udarbejdes en forældrehandleplan, jf. § 77, stk. 3, 2. pkt. Dette sikrer, at kommunens beslutning om ikke at udarbejde en forældrehandleplan eller helhedsorienteret plan er tilstrækkelig begrundet. Bestemmelsen sikrer yderligere, at kommunen faktisk tager stilling til, hvorfor der ikke skal udarbejdes en forældrehandleplan eller en helhedsorienteret plan. Bestemmelsen muliggør, at forældrene har mulighed for at se en begrundelse for, at der ikke er fastsat en forældrehandleplan, hvilket også bidrager til at styrke forældrenes retssikkerhed. Hertil kan begrundelsen også bidrage til at sikre et bedre grundlag for det videre arbejde med barnet, forældrene og familien, da begrundelsen skal vedlægges indstillingen til børne- og ungeudvalget, jf. § 51, stk. 2.

286. Det fremgår af § 78, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at kravet om en særskilt forældrehandleplan for støtte til forældrene, jf. § 77, kan fraviges, og at forældrene i stedet tilbydes en helhedsorienteret plan for en forælder eller begge forældre, jf. § 110, når der er tale om forældre med komplekse og sammensatte problemer, hvor der kan eller skal udarbejdes flere planer for indsatserne for forældrene, og hvor der er et koordinationsbehov forbundet hermed. Forældrene skal give samtykke til, at den særskilte plan erstattes af en helhedsorienteret plan.

287. § 78 indebærer ikke ændringer i forældrenes ret til støtte under anbringelsen af et barn eller en ung uden for hjemmet eller i formålet med denne støtte.

Kommunen skal således træffe afgørelse om støtte til forældrene under anbringelsen, og støtten skal så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, der har været årsag til anbringelsen, herunder støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse, eller støtte forældrene i at kunne udfylde deres forældrerolle, også under anbringelsen.

Bestemmelsen har til formål at understøtte en helhedsorienteret plan for indsatser til forældre med komplekse problemer, der går på tværs af sektorområder, idet kommunen har adgang til at tilbyde disse forældre, at støtte efter §§ 75 og 76 indgår i en helhedsorienteret plan, jf. § 110. For yderligere uddybning af reglerne om helhedsorienteret plan, se vejledning om ungestøtte efter barnets lov. Den helhedsorienterede plan skal udarbejdes i samarbejde med borgeren og skal samle indsatser og tilbud på

tværs af lovgivning og sektorområder. Den helhedsorienterede plan for forældrene kan, ud over støtte i forbindelse med anbringelsen, indeholde andre relevante indsatser, afhængigt af forældrenes konkrete forhold, som f.eks. beskæftigelsesrettede indsatser efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller sociale indsatser efter serviceloven. Planen skal medvirke til at sikre borgeren og myndighederne overblik over og sammenhæng mellem borgerens indsatser f.eks. på tværs af det sociale område, undervisnings- og uddannelsesområdet eller beskæftigelsesområdet.

Kommunens vurdering af, om forældrene med fordel kan tilbydes en helhedsorienteret plan, skal som udgangspunkt bero på en konkret vurdering og skal ligeledes bl.a. baseres på, om forældrene vurderes at have komplekse og sammensatte problemer, der med fordel kan sammentænkes via en helhedsorienteret plan. Der kan for eksempel være tale om en jobparat kontanthjælpsmodtager, som får en beskæftigelsesrettet indsats i "Min Plan" på Jobnet og også modtager støtte efter § 76 på baggrund af anbringelse af forælders barn, og hvor det vil være hensigtsmæssigt at samle indsatserne i en helhedsorienteret plan. Derudover kan andre personlige forhold for forældrene, f.eks. forældrenes motivation, samarbejdsvilje, egne og familiemæssige ressourcer m.v. også indgå i vurderingen af, hvordan indsatserne mest hensigtsmæssigt tilrettelægges, herunder også hvorvidt forældrene bør tilbydes en helhedsorienteret plan. Samtidig kan administrative hensyn, herunder hensyn til bl.a. organisatoriske, ledelsesmæssige og prioriteringsmæssige forhold, indgå i kommunernes vurdering af, om forældrene kan tilbydes en helhedsorienteret plan. Bestemmelsen giver ikke forældrene et retskrav på at få tilbudt en helhedsorienteret plan.

Derudover kan komplekse og sammensatte problemer f.eks. også dække over, at forældrene har flere samtidige udfordringer, som f.eks. sygdom, funktionsnedsættelser, arbejdsløshed eller misbrugsproblemer, der skal tages højde for ved tilrettelæggelsen af indsatser for forældrene, og at der er tale om udfordringer, som har betydning for flere områder af forældrenes tilværelse f.eks. i forhold til familielivet, beskæftigelse eller uddannelse, og at disse udfordringer medfører kontakt med flere forvaltninger, myndigheder eller tilbud. Ved koordinationsbehov skal forstås, at forældrenes og familiens udfordringer og de indsatser, der sættes i gang på baggrund heraf, medfører et behov for, at indsatserne koordineres mellem forskellige myndigheder, forvaltninger eller tilbud, så der sikres en sammenhængende indsats.

Med § 78 kan kommunen tilbyde, at planen for støtte efter § 77, stk. 1, kan indgå i den helhedsorienterede plan for støtte og indsatser på tværs af sektorområder frem for, at der udarbejdes en særskilt plan for støtten til forældrene i forbindelse med anbringelsen af et barn eller en ung. Den helhedsorienterede plan kan omfatte begge forældre.

Kommunens beslutning om at udarbejde en helhedsorienteret plan er alene en processuel beslutning og berører ikke de tilbud og indsatser, som forældrene har ret til efter reglerne. Beslutningen om at udarbejde en helhedsorienteret plan er ikke en forvaltningsretlig afgørelse, og forældrene kan ikke klage over kommunens beslutning. Forældrene kan klage over de afgørelser om indsatser, der indgår i en helhedsorienteret plan.

Forældrene skal give samtykke til, at der udarbejdes en helhedsorienteret plan, der samler indsatser på tværs af sektorområder. Samtykket kan bidrage til en generel accept fra forælderen af, at kommunen foretager en tværgående koordinering af indsatser og i den forbindelse deler oplysninger om forælderen til udarbejdelsen af planen. Samtidig er samtykket et vigtigt element i at sikre forældrenes ejerskab til og deltagelse i arbejdet med at sikre en sammenhængende og koordineret indsats gennem den helhedsorienterede plan. Samtykke skal forstås i overensstemmelse med definitionen i databeskyttelsesforordningens artikel 4, nr. 11, dvs. enhver frivillig, specifik, informeret og utvetydig viljetilkendegivelse fra den registrerede, hvorved den registrerede ved erklæring eller klar bekræftelse indvilliger i, at personoplysninger der vedrører den pågældende, gøres til genstand for behandling. Såfremt forældrene ikke samtykker til en

helhedsorienteret plan, skal kommunen udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene i forbindelse med anbringelsen efter § 77, stk. 1.

Såfremt der udarbejdes en helhedsorienteret plan for støtten til forældrene under anbringelsen, og den ene eller begge forældre efterfølgende trækker samtykket tilbage, skal kommunen herefter hurtigst muligt flytte den del af indholdet af den helhedsorienterede plan, der vedrører støtten til forældrene under anbringelsen, til en særskilt plan, jf. § 77, stk. 1.

Hvis forældrene er omfattet af integrationslovens § 16, kan støtten til forældrene samles i integrationskontrakten, jf. § 19 b i lov om integration af udlændinge i Danmark, jf. lovbekendtgørelse nr. 1146 af 22. juni 2020 som ændret ved § 3 i lov nr. 1192 af 8. juni 2021.

Revision af forældrehandleplan

288. Det fremgår af § 79, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde at revidere en udarbejdet plan for støtten til forældrene efter §§ 77 eller 78, når der er behov for det, jf. dog § 78 stk. 2 og 3.

289. Det fremgår af § 79, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen senest 3 måneder efter, at barnet eller den unge har fået ophold uden for hjemmet, skal tilbyde en revision af forældrehandleplanen eller af relevante dele af den helhedsorienterede plan.

290. Det fremgår af § 79, stk. 3, i barnets lov, at har kommunalbestyrelsen foretaget en revision efter § 78, stk. 1 eller 2, skal kommunalbestyrelsen herefter med højst 12 måneders mellemrum foretage en vurdering af, om der er behov for at tilbyde en revision af planen eller af relevante dele af den helhedsorienterede plan.

291. Med § 79, stk. 1, i barnets lov fastlås det, at hvis der er udarbejdet en plan for støtten til forældrene efter §§ 77 eller 78, skal kommunen tilbyde at revidere denne, når der er behov for det. Hvis forældrenes plan for støtte under anbringelsen af et barn eller en ung indgår i en helhedsorienteret plan, jf. § 78, skal kommunen tilbyde at revidere de dele af forældrenes samlede plan, der vedrører støtte til forældre under et barns anbringelse, når der er behov for det.

Behovet for revision kan f.eks. opstå ved ændringer i barnets, den unges eller forældrenes forhold under anbringelsen, og når der iværksættes nye indsatser.

Forpligtelsen til at revidere forældrehandleplanen efter § 79, stk. 1, gælder ikke i de tilfælde, hvor der er udarbejdet en plan efter forpligtelsen i § 77, stk. 2, men hvor barnet eller den unge ikke efterfølgende anbringes.

292. Efter § 79, stk. 2, i barnets lov skal kommunen senest tre måneder efter, at barnet eller den unge har fået ophold uden for hjemmet, tilbyde en revision efter stk. 1 af de dele af den samlede plan, der vedrører støtte til forældrene under anbringelsen, uanset om der er tale om en særskilt plan, eller om støtten indgår i den helhedsorienterede plan for den ene eller begge forældre. Revision skal tilbydes første gang senest tre måneder efter anbringelsen.

Forpligtelsen til at revidere forældrehandleplanen efter § 79, stk. 2, gælder ikke i de tilfælde, hvor der er udarbejdet en plan efter forpligtelsen i § 77, stk. 2, men hvor barnet eller den unge ikke efterfølgende anbringes.

293. Barnets lovs § 79, stk. 3, understreger, at uanset bestemmelsen i § 79, stk. 1, om at kommunen skal tilbyde at revidere planen for støtte, gælder det efter § 79, stk. 3, at hvis kommunen har foretaget en revision i § 79, stk. 1 eller stk. 2, skal kommunen herefter med højst 12 måneders mellemrum foretage

en vurdering af, om der er behov for at tilbyde en revision af planen eller af relevante dele af en helhedsorienteret plan.

Forpligtelsen til at revidere forældrehandleplanen efter § 79, stk. 3, gælder ikke i de tilfælde, hvor der er udarbejdet en plan efter forpligtelsen i § 77, stk. 2, men hvor barnet eller den unge ikke efterfølgende anbringes.

Kapitel 6

Opfølgning og opgaver under anbringelsen

294. I dette kapitel beskrives reglerne om kommunens pligt til at følge op på et barns eller en ungs trivsel og udvikling. Desuden beskrives kommunens opgaver under en anbringelse.

I tillæg til reglerne om opfølgning, har kommunen tilsynspligten i forbindelse med det personrettede tilsyn efter § 156. Det personrettede tilsyn omfatter alle typer af ydelser og indsatser, kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om over for den enkelte borger, og har til formål at sikre, at den hjælp, der er truffet afgørelse om at yde, fortsat opfylder sit formål. Det henvises til § 156 i barnets lov for yderligere om det personrettede tilsyn.

Løbende opfølgning

295. Det fremgår af § 95, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen løbende skal følge op på barnets eller den unges trivsel og udvikling eller de kommende forældres forhold, når der er iværksat en indsats efter §§ 32, 46, 47, 114-116 og 120 i barnets lov eller et forbedringsforløb efter §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

296. Det fremgår af § 95, stk. 2, i barnets lov, at opfølgningen efter § 95, stk. 1, første gang skal finde sted på det tidligste af følgende tidspunkter:

- 1) Når afdækningen eller undersøgelsen, som er foretaget sideløbende med en støttende indsats efter § 32, stk. 4, eller en anbringelse efter §§ 46 eller 143, af barnets eller den unges behov efter §§ 19, 20, 25 eller 26 er afsluttet.
- 2) 3 måneder efter iværksættelse af indsatsen.

297. Det fremgår af § 95, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med den første opfølgning skal træffe beslutning om den fremadrettede tilrettelæggelse af opfølgningen. Kommunalbestyrelsens beslutning skal afspejle forholdene i den konkrete sag, og barnets eller den unges ønsker og behov skal inddrages. Kommunalbestyrelsen skal begrunde sin beslutning over for barnet eller den unge og forældrene.

298. Det fremgår af § 95, stk. 4, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med den løbende opfølgning skal vurdere, om indsatsen skal justeres, eller om der er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse af barnets eller den unges behov, jf. §§ 19, 20, 25 eller 26. Kommunalbestyrelsen skal desuden løbende tage stilling til tilrettelæggelsen af opfølgningen og vurdere, om der er behov for at udarbejde eller revidere barnets plan, jf. § 91 i barnets lov, eller ungeplanen, jf. § 108 i barnets lov, eller revidere relevante dele af den helhedsorienterede plan, jf. § 110 i barnets lov, eller et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

299. Det fremgår af § 95, stk. 5, i barnets lov, at vurderingen, jf. § 95, stk. 4, skal omfatte en stillingtagen til, hvorvidt andre forhold end dem, der fremgår af planen, jf. §§ 92, 109 eller 110 i barnets lov eller § 13, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, er relevante. I givet fald skal disse forhold indgå i en revideret barnets plan, ungeplan, den helhedsorienterede plan eller det reviderede forbedringsforløb.

300. Det fremgår af § 95, stk. 6, i barnets lov, at beslutning om revision af barnets plan, ungeplanen eller relevante dele af en helhedsorienteret plan skal ske med inddragelse af barnet eller den unge og forældrene og så vidt muligt med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

301. Den løbende opfølgning skal ses i sammenhæng med § 92 om barnets plan og § 108 om ungeplanen, hvorefter barnets plan og ungeplanen skal have fokus på at opstille konkrete mål for barnets og den unges trivsel og udvikling. Hvis der er tale om et endnu ufødt barn skal kommunen følge op på de kommende forældres forhold.

§ 95 omfatter indsats efter barnets lovs §§ 32, 46, 47, 114-116 og 120. I de tilfælde, hvor der er tale om en indsats for kommende forældre, bør barnets fødsel betragtes som et naturligt nedslagspunkt i den løbende opfølgning. I disse tilfælde er det naturligt, at kommunen følger op på, hvordan barnet og familien har det, når barnet er født, ligesom kommunen i forbindelse med barnets fødsel bør tage stilling til, om der er behov for nye indsatser, som f.eks. en anbringelse, og om det i den forbindelse vurderes at være relevant at revidere barnets plan.

Med barnets lov skal den løbende opfølgning på indsatser være fleksibel. Hyppighed og form på opfølgningen skal bero på sagsbehandlerens konkrete og individuelle vurdering i den enkelte sag. Bestemmelsen skal sikre, at opfølgning tilrettelægges ud fra barnets eller den unges ønsker og behov og børne- og ungerådsgiverens socialfaglige vurdering.

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at der løbende følges op på barnets trivsel og udvikling. Det handler således primært om at sikre, at barnet har det godt og er i trivsel, samt at barnet eller den unge udvikler sig alderssvarende i forhold til barnets eller den unges ressourcer og støttebehov. En god løbende opfølgning sikrer samtidig, at indsatsen, jf. §§ 32, 46, 47, 114-116 og 120, hele tiden tilgodeser barnets eller den unges behov og fortsat bidrager til at nå de konkrete mål, der er opstillet i barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan.

Den første opfølgning

302. Efter § 95, stk. 2, i barnets lov, følger det, at kommunens opfølgning efter § 95, stk. 1, første gang skal finde sted på det tidligste af følgende tidspunkter: 1) Når afdækningen eller undersøgelsen, som er foretaget sideløbende med en støttende indsats efter § 32, stk. 4, eller en anbringelse efter §§ 46 eller 143, af barnets eller den unges behov efter §§ 19, 20, 25 eller 26 er afsluttet, eller 2) tre måneder efter iværksættelse af indsatsen efter bestemmelserne i §§ 32, 46, 47, 114-116 og 120.

De tre måneder løber fra det tidspunkt, hvor afgørelsen om, at der skal iværksættes en indsats, er truffet. Det gælder uanset, om indsatsen iværksættes sideløbende med eller på baggrund af en afdækning eller undersøgelse af barnets eller den unges behov. Det vil sige, at i de tilfælde, hvor der er foretaget en afdækning eller undersøgelse før iværksættelse af indsatsen, løber fristen på tre måneder fra afgørelsen om indsatsen og er uafhængig af forløbet for afdækningen eller undersøgelsen, der således allerede er afsluttet.

I tilfælde, hvor indsatsen igangsættes sideløbende med afdækningen eller undersøgelsen, skal kommunen efter stk. 2, nr. 1, som udgangspunkt følge op, når afdækningen eller undersøgelsen er afsluttet. Dog gælder, at hvis afdækningen eller undersøgelsen ikke er afsluttet inden tre måneder efter iværksættelse af indsatsen, så er dette det senest mulige tidspunkt for kommunens første opfølgning i sagen.

Kommunen er forpligtet til at følge op senest tre måneder efter, at der er iværksat en indsats. Tidsfristen skal desuden ses i sammenhæng med tidsfristen for udarbejdelse af barnets plan, jf. § 91, stk. 1, og ungeplanen, jf. § 108, stk. 3.

Kommunen skal her være opmærksom på, at der i nogle tilfælde kan være behov for at følge op på et tidligere tidspunkt. Iværksættelsen af en indsats efter bestemmelser i §§ 32, 46, 47, 114-116 og 120 kan således betyde en radikal ændring af barnets eller den unges tilværelse. Derfor kan der allerede kort tid efter iværksættelsen af en indsats vise sig nye eller ændrede behov, som betyder, at der er behov for at følge op på barnets trivsel og udvikling og på, om indsatsen skal ændres. Der kan f.eks. være tale om, at man sideløbende med indsatsen har iværksat en undersøgelse, og at man på den baggrund finder ud af, at barnets eller den unges behov er mere omfattende end først antaget, og at der derfor er behov for en anden og mere indgribende indsats.

Der er med barnets lov ikke krav om opfølgning med minimum seks måneders interval. Det er således alene den første opfølgning i sagen, der er lovfastsat. Derudover beror det på en socialfaglig vurdering i den enkelte sag, hvor ofte der herefter skal følges op. Hensigten er, at den løbende opfølgning skal afspejle behovet i den enkelte sag på baggrund af en konkret og individuel vurdering.

Barnet eller den unge og forældrene kan altid anmode kommunen om at ændre tilrettelæggelsen af opfølgningen i en sag om generelle, støttende indsatser, anbringelse eller ungestøtte. Kommunen skal i disse tilfælde foretage en konkret og individuel vurdering af, om der er grundlag for at handle på anmodningen. Hvis kommunen ikke finder grundlag for at imødekomme anmodningen, vil der ikke være tale om en forvaltningsretlig afgørelse, og dermed er der ikke klageadgang.

Beslutning om tilrettelæggelse af opfølgning

303. Som en del af den første opfølgning skal kommunen efter § 95, stk. 3, tage stilling til behovet for opfølgning, herunder både hyppigheden og tidspunktet for opfølgningen. Kommunen skal således træffe beslutning om den fremadrettede tilrettelæggelse af opfølgningen, og beslutningen skal afspejle forholdene i den enkelte sag.

Her er der ikke tale om en forvaltningsretlig afgørelse, og beslutningen om tilrettelæggelse af opfølgningen kan derfor ikke påklages særskilt.

Kommunen skal endvidere inddrage barnets eller den unges ønsker og behov i forbindelse med opfølgningen. Som udgangspunkt bør kommunen tale med barnet eller den unge og inddrage barnets eller den unges holdning til opfølgningen. Formålet er at sikre, at det er barnets eller den unges egne ønsker, der er styrende for kommunens tilrettelæggelse af opfølgningen. Det gælder både i forhold til hyppighed, tidspunkt og formen for opfølgning. Barnets eller den unges ønsker bør tillægges passende vægt i overensstemmelse med barnets eller den unges alder og eventuelle funktionsnedsættelse, og barnet eller den unge må aldrig blive ansvarliggjort for de beslutninger, der træffes. I tilfælde, hvor barnet eller den unge eksempelvis udtrykker ønske om ingen eller et minimum af opfølgning, er det altid kommunens ansvar at træffe den endelige beslutning og sikre, at opfølgningen afspejler det faktiske behov i den enkelte sag.

Kommunen bør i den forbindelse tage hensyn til barnets eller den unges og familiens støttebehov og baggrunden herfor. Herunder bør kommunen være opmærksom på, om behovet for støtte primært udspringer af en funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge, hos forældrene eller hos søskende, og om det kan have betydning for behovet for opfølgning i den konkrete sag. I sager, hvor støttebehovet har afsæt i en funktionsnedsættelse eller en kronisk eller langvarig lidelse hos barnet eller den unge, bør kommunen ligeledes være opmærksom på, om der som supplement til de iværksatte indsatser efter §§ 32,

46, 47, 113-115 og 120 også kan være behov for at tilbyde hjælp og støtte efter bestemmelserne i barnets lov kapitel 8 om hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier. For mere herom henvises til vejledning om hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier efter barnets lov.

Beslutningen om opfølgning bør afspejle sagens kompleksitet, hvor indgribende indsatsen er, samt hvor længe indsatsen har forløbet. Nye indsatser stiller som udgangspunkt krav om hyppig opfølgning, mens indsatser, som har været stabile over flere år og til stor gavn for barnets eller den unges trivsel kan kræve mindre opfølgning. Kommunen skal dog være opmærksom på, at der kan være individuelle forhold hos det enkelte barn eller den enkelte unge, der tilskrives mere eller mindre opfølgning, ligesom behovet for opfølgning kan variere over tid.

Der er ikke krav til kommunens tilrettelæggelse af opfølgningen, og formen på opfølgningen kan således variere, men bør altid indeholde dialog med barnet eller den unge. I nogle tilfælde vil sagens forhold f.eks. kræve, at børne- og ungerådgiveren besøger barnet eller den unge på anbringelsesstedet eller i hjemmet, og i andre tilfælde kan det være tilstrækkeligt med et telefonopkald. I den forbindelse bør kommunen være opmærksom på at møde barnet eller den unge via de kommunikationsformer og -kanaler, som barnet eller den unge kender og er tryk ved. Det er imidlertid vigtigt, at børne- og ungerådgiveren tager initiativ til og insisterer på fysiske møder i de tilfælde, hvor sagens karakter eller barnets eller den unges behov tilsiger det.

Kommunen har pligt til at føre et personrettet tilsyn, herunder tilsynsforpligtelsen i forhold til barnet eller den unge på anbringelsesstedet.

Opfølgningen som anledning til at justere indsatsen

304. Med § 95, stk. 4, i barnets lov, skal kommunen i forbindelse med den løbende opfølgning vurdere, om indsatsen skal justeres, eller om der er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse af barnets eller den unges behov, jf. §§ 19, 20, 25 eller 26. Kommunen skal desuden løbende tage stilling til tilrettelæggelsen af opfølgningen og vurdere, om der er behov for at udarbejde eller revidere barnets plan, jf. § 91, eller ungeplanen, jf. § 108, eller revidere relevante dele af den helhedsorienterede plan, jf. § 110, eller et forbedringsforløb, jf. §§ 13 og 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, herunder om der er behov for at genindbringe sagen for Ungdomskriminalitetsnævnet, jf. ungdomskriminalitetslovens §§ 21 og 54, stk. 3.

Kommunen skal først og fremmest vurdere, om indsatsen skal ændres, det vil sige om indsatsen bidrager til at nå de konkrete mål, der er opstillet i barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan, og om barnet eller den unge profiterer af indsatsen. I forlængelse heraf skal kommunen vurdere, om barnet eller den unge trives og udvikler sig alderssvarende i forhold til barnets eller den unges ressourcer og støttebehov. Samtidig bør kommunen her være opmærksom på, om der er sket en udvikling hos barnet eller den unge eller den samlede familie, som betyder, at der kan være grundlag for at revidere indsatsen. Det kan både være relevant, hvis barnet eller den unge eller familien har opnået en forbedret trivsel, eller hvis udviklingen vurderes at gå den forkerte vej. Det kan f.eks. være, hvis barnet eller den unge kommer i stigende mistrivsel med misbrug, kriminalitet, selvskade eller skolefravær.

Derudover bør kommunen være opmærksom på, at barnets eller den unges behov kan ændre sig over tid, ligesom der kan være behov for at være særligt opmærksom på overgange, f.eks. i forbindelse med skolestart eller overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse. Endvidere skal kommunen i sager, hvor støttebehovet har afsat i en funktionsnedsættelse eller en kronisk eller langvarig lidelse hos barnet eller den unge, være opmærksom på, om der som supplement til de iværksatte indsatser efter §§ 32, 46, 47, 114-116 og 120 også kan være behov for at tilbyde hjælp og støtte efter bestemmelserne i kapitel 8 i

barnets lov. Der henvises til vejledning om hjælp og støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser og deres familier for yderligere uddybning.

Kommunen skal endvidere vurdere, om der er behov for yderligere afdækning eller undersøgelse af barnets eller den unges behov. Det følger af §§ 19, 20, 25 og 26, at der er fleksibilitet i forhold til kommunens undersøgelse af barnets behov i den enkelte sag. Det stiller krav til kommunens opfølgning, idet det er relevant, at kommunen løbende tager stilling til, om der kan være grundlag for at foretage en nærmere undersøgelse af behovet hos barnet eller den unge eller den samlede familie. Det kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor der indledningsvist er foretaget en afdækning af støttebehovet, men hvor kommunen i forbindelse med den løbende opfølgning bliver opmærksom på, at det kan være relevant at iværksætte en børnefaglig undersøgelse efter § 20. Det vil også kunne være tilfældet i sager, hvor eksempelvis bekymrende adfærd hos barnet eller den unge giver anledning til at afdække, om adfærden kan have afsæt i en psykisk funktionsnedsættelse hos barnet eller den unge.

§ 95, stk. 4, forpligter ligeledes kommunen til løbende at tage stilling til tilrettelæggelsen af opfølgningen. Det gælder også i tilfælde, hvor der træffes afgørelse om en ny indsats, og hvor der som følge heraf skal tages stilling til tilrettelæggelsen af opfølgningen, jf. § 95, stk. 3. Formålet med den løbende stillingtagen til behovet for opfølgning er at sikre, at det ikke bliver sagens omstændigheder og barnets eller den unges behov på tidspunktet for den første opfølgning, der alene kommer til at diktere den fremadrettede tilrettelæggelse af opfølgningen. Barnets eller den unges behov i forhold til opfølgningen kan ændre sig over tid, ligesom der kan ske en udvikling i konteksten omkring barnet eller den unge, der betyder, at det er nødvendigt at tage beslutningen om tilrettelæggelse af opfølgningen op til revision. Det drejer sig både om hyppigheden, tidspunkt og formen for opfølgning mm. Der kan også være omstændigheder i den enkelte sag, der betyder, at det kan være relevant i en periode at skrue op eller ned for kadencen for opfølgning. Der kan også ske en omvæltning i barnets eller den unges liv, f.eks. hvis barnet eller den unge skal skifte anbringelsessted, der betyder, at der pludselig opstår et behov for at følge hyppigere op i en periode.

Der kan også ske en udvikling i sagen, der betyder, at kommunen skal tage beslutningen om udarbejdelse af barnets plan efter § 91, stk. 1, eller ungeplanen efter § 108, op til revision. Dermed skal kommunen i forbindelse med den løbende opfølgning vurdere, om der er behov for at udarbejde en barnets plan eller en ungeplan. Det kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor det indledningsvist er besluttet, at der ikke er behov for at udarbejde en barnets plan eller en ungeplan, men hvor der undervejs i sagens forløb iværksættes en mere indgribende indsats efter §§ 32, 46 eller 47, der betyder, at der opstår et behov for at udarbejde en barnets plan eller en ungeplan. I tilfælde, hvor der træffes afgørelse om anbringelse efter §§ 46 eller 47 er kommunen, jf. § 91, stk. 2, forpligtet til at udarbejde en barnets plan. Det kan også være relevant i tilfælde, hvor barnet eller den unge i forbindelse med den løbende opfølgning giver udtryk for et ønske om, at der alligevel udarbejdes en barnets plan eller en ungeplan.

Kommunen skal derudover løbende vurdere om der er behov for at revidere barnets plan eller ungeplanen eller den helhedsorienterede plan. En revision kan eksempelvis være relevant i tilfælde, hvor de konkrete mål vurderes at være opnået, og der derfor er behov for at opstille nye mål for barnets og den unges trivsel og udvikling. Det kan også være relevant i tilfælde, hvor indsatsen justeres, og der derfor er behov for at justere de konkrete mål i barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan.

Der kan yderligere være tilfælde, hvor der ikke er behov for en revision af barnets plan eller ungeplanen, men alene behov for justeringer i indsatsen. Som eksempel herpå kan en indsats i form af en kontaktperson, der ikke fungerer optimalt på grund af relationen mellem den unge og den pågældende kontaktperson, justeres ved, at der findes en ny kontaktperson. Et andet eksempel kan være en anbringelsessag, hvor der er opstået problemer, som kan løses ved, at anbringelsesstedet modtager den nødvendige

supervision. Omvendt foretages der normalt en revision af barnets plan, ungeplanen eller relevante dele af den helhedsorienterede plan, hvis der skal ske ændringer i barnets eller den unges behandling, eller hvis der skal foretages nærmere undersøgelser af barnets eller den unges forhold eller lignende, der har betydning for de konkrete mål i planen.

I forbindelse med den løbende opfølgning skal kommunen dokumentere overvejelser og beslutninger på sagen i relevant omfang. Det er både relevant af hensyn til, at man i sagens akter kan se kommunens tidligere overvejelser i forbindelse med opfølgningen, og af hensyn til at andre myndigheder eller børne- og ungerådgivere senere kan tage stilling til sagen. Selvom det vurderes, at der ikke er behov for at justere indsatsen eller revidere de konkrete mål i barnets plan eller ungeplanen, kan det alligevel være relevant at dokumentere, at der er taget stilling til det i forbindelse med opfølgningen. Således kan det også give rådgiveren, barnet eller den unge og familien et fælles grundlag for den fremadrettede opfølgning.

Kommunen kan med fordel bruge barnets plan som et aktivt redskab i opfølgningen og således dokumentere direkte i planen, hvilke forhold opfølgningen har berørt, og hvad der konkret er taget stilling til og eventuelt er besluttet. Barnets plan kan også blive et redskab, som barnet eller den unge og forældrene kan bruge til dels at se tilbage på sagens forløb, dels fremad i forhold til at opnå det overordnede formål med støtten.

Revision af planen på baggrund af den løbende opfølgning

305. Efter § 95, stk. 5, skal vurderingen, jf. § 95, stk. 4, omfatte en stillingtagen til, hvorvidt andre forhold end dem, der fremgår af planen, jf. §§ 92, 109 eller 110 i barnets lov eller § 13, stk. 1, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, er relevante. I givet fald skal disse indgå i en revideret barnets plan, ungeplan, den helhedsorienterede plan eller det reviderede forbedringsforløb.

Formålet er at sikre, at kommunen i forbindelse med revision af planen er opmærksom på, om der er andre relevante forhold, der giver anledning til at justere i de konkrete mål.

Kommunen bør jævnligt genoverveje, hvilke konkrete mål, der er relevante at have fokus på i planen og i indsatsen for et barn eller en ung. Det skyldes bl.a., at der med tiden kan opstå nye behov hos barnet eller den unge. F.eks. vil det for et treårigt barn ikke være nødvendigt at fokusere på skolegang i barnets plan, men når barnet bliver seks år, kan det meget nemt blive relevant at have fokus herpå. Derfor skal kommunen i forbindelse med revision af barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan overveje, hvorvidt nogle af de forhold, som hidtil ikke har været relevante at beskrive i planen for det enkelte barn eller den enkelte unge, nu kan være relevante.

306. Med § 95, stk. 6, i barnets lov, skal beslutning om revision af barnets plan, ungeplanen eller relevante dele af en helhedsorienteret plan ske med inddragelse af barnet eller den unge og forældrene, og så vidt muligt med samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år.

Revision af barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan betragtes som en procesledende beslutning og sker således ikke ved en afgørelse omfattet af de forvaltningsretlige regler. Det betyder, at beslutningen om at revidere planen sker som et led i, at der eventuelt skal træffes en afgørelse om ændring af den iværksatte indsats. Således skal kommunen ikke træffe afgørelse om at revidere barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan, og beslutningen om revisionen af planen kan ikke påklages særskilt. Sagens parter kan fortsat klage over en afgørelse om ændrede indsatser i de tilfælde, hvor der træffes afgørelse om at ændre indsatsen. Revisionen af barnets plan, ungeplanen eller dele af den helhedsorienterede plan indgår dermed i kommunens løbende opfølgningsarbejde.

Beslutning om revision af barnets plan, ungeplanen eller dele af den helhedsorienterede plan skal så vidt muligt ske med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år. Det gælder i det hele taget, at kommunen bør inddrage barnets eller den unges ønsker i forbindelse med formuleringen af de konkrete mål i barnets plan eller ungeplanen, også når der er tale om at revidere målene. Der henvises i øvrigt til vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov for yderligere om indholdet i barnets plan og vejledning om ungestøtte efter barnets lov for yderligere om indholdet i ungeplanen.

Samtykke skal så vidt muligt opnås. Der er tilfælde, hvor forældrenes samtykke til revision af barnets plan eller ungeplanen ikke kan opnås. I så fald kan kommunen trods det manglende samtykke alligevel revidere planen, hvis det vurderes at være til barnets eller den unges bedste. Dermed er det muligt at tilgodese barnets eller den unges behov for en revideret barnets plan, ungeplan eller helhedsorienteret plan, uanset at samtykke fra forældremyndighedsindehaver ikke kan opnås. På samme måde er det også muligt at revidere planen i tilfælde, hvor den unge over 15 år ikke samtykker, men hvor det vurderes at være til den unges bedste at revidere planen, uanset at samtykke ikke kan opnås.

Særligt om opfølgning ved anbringelse efter §§ 46 og 47

307. Det fremgår af § 96, stk. 1, i barnets lov, at er barnet eller den unge anbragt uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47, skal den løbende opfølgning efter § 95 ses i sammenhæng med det løbende tilsyn med barnet eller den unge, jf. § 156, stk. 2 og 5, og ske efter kontakt med forældremyndighedsindehaveren.

308. Det fremgår af § 96, stk. 2, i barnets lov, at er barnet eller den unge anbragt uden for hjemmet, skal vurderingen af behovet for revision af barnets plan eller ungeplanen eller relevante dele af den helhedsorienterede plan eller forbedringsforløbet, jf. § 95, stk. 4 og 5, ske med udgangspunkt i resultatet af den børnefaglige undersøgelse, jf. § 20 i barnets lov, eller den ungefaglige undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

309. Med § 96, stk. 1, i barnets lov, følger det, at hvis barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47 skal den løbende opfølgning efter § 95 ses i sammenhæng med det løbende tilsyn med barnet eller den unge, jf. § 156, og skal ske efter kontakt med forældremyndighedsindehaver.

Dette indebærer, at den løbende opfølgning i anbringelsessager ikke skal ske på baggrund af det personrettede tilsyn, men at opfølgningen skal ses i sammenhæng med dette tilsyn. Således vil en eventuel justering af indsatsen og revision af barnets plan ikke nødvendigvis ske på baggrund af det personrettede tilsyn, men kan være på baggrund af forhold, der træffes beslutning eller afgørelse om i forbindelse med den løbende opfølgning. Formålet er dels at tydeliggøre den tætte sammenhæng, der er mellem den løbende opfølgning og det personrettede tilsyn i sager om anbringelse uden for hjemmet. Samtidig følger det, at formålet med henholdsvis den løbende opfølgning og det personrettede tilsyn også er forskellige. Det skyldes bl.a., at den løbende opfølgning først og fremmest har fokus på barnets eller den unges trivsel og udvikling, jf. § 95, stk. 1, samt at der er større fleksibilitet i kommunens tilrettelæggelse af opfølgningen, jf. § 95, stk. 3.

Det fastslås, at opfølgningen i sager om anbringelse uden for hjemmet skal ske efter § 95. Det betyder bl.a., at formålet er at følge op på barnets eller den unges trivsel og udvikling, og at kommunen også i sager om anbringelse skal tage konkret stilling til behovet for opfølgning i den enkelte sag. Det vil bl.a. sige, at den første opfølgning skal finde sted senest efter tre måneder, jf. § 95, stk. 2, og at kommunen i forbindelse med den første opfølgning skal træffe beslutning om den fremadrettede tilrettelæggelse af opfølgningen, jf. § 95, stk. 3.

Den løbende opfølgning og det personrettede tilsyn kan således tilrettelægges forskelligt. Kommunen skal besøge og tale med barnet eller den unge på anbringelsesstedet minimum to gange årligt i forbindelse med det personrettede tilsyn, jf. § 156, men kan supplere det personrettede tilsyn med løbende opfølgning, som kan tilrettelægges og tilpasses fleksibelt ud fra behovet i den konkrete sag og udviklingen i barnets eller den unges behov over tid. Eksempelvis kan kommunen beslutte, at der i starten af anbringelsen skal følges hyppigt op i form af f.eks. telefonsamtaler med barnet eller den unge hver uge, og over tid kan intensiteten i opfølgningen så skrues ned, eller opfølgningen kan tilrettelægges på en anden måde. Dette skal ses i sammenhæng med, men er samtidig uafhængig af det personrettede tilsyn efter bestemmelse i barnets lovs § 156.

Dog skal kommunen også være opmærksom på, at der kan være behov for flere fysiske samtaler med barnet eller den unge, der er anbragt uden for hjemmet, end kravet om to årlige samtaler jf. § 156. Der kan dels være behov for flere samtaler som led i det personrettede tilsyn, ligesom der kan være behov for at tilrettelægge opfølgningen således, at børne- og ungerådgiveren mødes med barnet eller den unge på anbringelsesstedet, på barnets eller den unges skole eller evt. på neutral grund. Det skal altid bero på en konkret socialfaglig vurdering i den enkelte sag, hvordan opfølgningen bedst tilrettelægges, så den imødekommer barnets eller den unges behov.

Hvis et barn eller en ung er anbragt uden for hjemmet på grund af nedsat funktionsevne, kan der desuden gøre sig særlige forhold gældende omkring tilrettelæggelsen og udøvelsen af opfølgningen. F.eks. kan det være nødvendigt at tage højde for, at funktionsnedsættelsen kan give sig udslag i kommunikative vanskeligheder hos barnet eller den unge.

Tilrettelæggelse af det personrettede tilsyn

310. Kommunen skal altid vurdere, hvor ofte og hvordan der skal føres tilsyn. Det vil i hvert enkelt tilfælde bero på det enkelte barns eller den enkelte unges behov. Erfaringerne viser, at en grundig opfølgning er central for at sikre et godt udbytte af anbringelsen, og for at sikre, at anbringelsen ophører, når der ikke længere er grundlag for den. Samtalen med barnet eller den unge i forbindelse med tilsynet skal så vidt muligt finde sted i fravær af ansatte fra anbringelsesstedet. Begrebet ”ansatte” dækker her både over ansatte på opholdssteder og døgninstitutioner og plejefamilie, uanset om de er ansat af kommunen eller tilknyttet kommunen på anden vis.

Hvordan tilsynet tilrettelægges mest hensigtsmæssigt, vil variere fra sag til sag. Eksempelvis kan det i nogle sager være en fordel, at barnet eller den unge selv har børne- og ungerådgiverens telefonnummer, så barnet eller den unge også selv kan kontakte børne- og ungerådgiveren.

I nogle tilfælde kan det også være en fordel, hvis tilsynet tilrettelægges således, at det bliver samme person, som har kontakten med barnet eller den unge, og som forestår rådgivnings- og vejledningsopgaver m.v. over for familien under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, således at personen får et godt kendskab til barnet eller den unge og familien.

Hvis et barn eller en ung er anbragt uden for hjemmet på grund af nedsat funktionsevne, vil der kunne gøre sig særlige forhold gældende omkring tilrettelæggelsen og udøvelsen af tilsynet. F.eks. kan det være nødvendigt at tage højde for, at funktionsnedsættelsen kan give sig udslag i kommunikative vanskeligheder hos barnet.

Det bemærkes i øvrigt, at det uanset anbringelsesform er opholdskommunen, der har ansvaret for anbragte børn og unge. Heri ligger også en pligt til at beskytte barnets eller den unges integritet. Opholdskommunen bør derfor sikre sig, at anbringelsesstedet ikke f.eks. gennem interviews, fotografering eller via internettet bringer børn og unge i en situation, der kan skade dem eller deres familier.

311. Med § 96, stk. 2, i barnets lov, følger det, at hvis barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet, skal vurderingen af behovet for revision af barnets plan, ungeplanen eller relevante dele af den helhedsorienterede plan eller forbedringsforløbet, jf. § 95, stk. 4 og 5, ske med udgangspunkt i resultatet af den børnefaglige undersøgelse, jf. § 20 i barnets lov, eller den ungefaglige undersøgelse efter § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Bestemmelsen angiver således konkrete elementer, som skal indgå i kommunens opfølgning på barnets eller den unges trivsel og udvikling i sager om anbringelse uden for hjemmet.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med, at der i sager om anbringelse jf. §§ 91, stk. 2, og 109, er krav om, at der skal udarbejdes en barnets plan eller en ungeplan, ligesom der efter § 20 er krav om at foretage en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges behov før en afgørelse om anbringelse. Derfor fastslås det, at barnets plan, ungeplanen eller den helhedsorienterede plan såvel som resultatet af den børnefaglige undersøgelse altid bør være centrale elementer i opfølgningen i sager om anbringelse uden for hjemmet. I tilfælde, hvor barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal resultatet af den ungefaglige undersøgelse, jf. § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, indgå.

Formålet med § 96, stk. 1 og 2, er at sikre, at kommunen er opmærksom på, at den løbende opfølgning i sager om anbringelse uden for hjemmet tilrettelægges ud fra og tilpasses behovet i den konkrete sag. Formålet er samtidig at sikre, at de konkrete forhold, der er afdækket i den børnefaglige undersøgelse eller den ungefaglige undersøgelse, indgår i opfølgningen på anbringelsen, og at opfølgningen har fokus på de konkrete mål for barnets trivsel og udvikling, der er opstillet i barnets plan, ungeplanen, den helhedsorienterede plan eller forbedringsforløbet.

Kommunalbestyrelsens opgaver under anbringelsen

312. Det fremgår af § 97, stk. 1, i barnets lov, at anbringes et barn eller en ung uden for hjemmet, overtager kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune ansvaret for den daglige omsorg for barnet eller den unge.

313. Det fremgår af § 97, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen, i det omfang det må anses for nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen, på baggrund af den løbende opfølgning, jf. §§ 95 og 96, og det personrettede tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet, jf. § 156, skal træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted, behandling, uddannelse m.v. under anbringelsen uden for hjemmet.

314. Når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet, så overtager den anbringende kommune ansvaret for den daglige omsorg for barnet eller den unge, jf. § 97, stk. 1. Dette indebærer, at kommunen har en vidtgående adgang til at træffe beslutninger om barnet eller den unges forhold, når det er nødvendigt.

Det er dog fortsat forældremyndighedsindehaverne, der bevarer retten til at bestemme over mere personlige forhold vedrørende barnet eller den unge. Når et barn eller en ung bliver anbragt uden for hjemmet, bliver forældremyndigheden således ikke frataget forældrene. Det betyder, at der vil være en række forhold, som det som udgangspunkt alene er forældrene, der kan tage stilling til. I nogle tilfælde kan barnet eller den unge selv tage et spørgsmål op. Det beror på lovgivningen inden for det enkelte område, hvilke rettigheder barnet eller den unge har.

Retten til at bestemme over en række meget personlige forhold vedrørende barnet eller den unge tilkommer således under en anbringelse fortsat forældremyndighedsindehaveren. Som typiske eksempler på

spørgsmål, som det tilkommer forældrene at træffe bestemmelse om, kan nævnes spørgsmål om dåb (navngivning) og konfirmation.

I forhold til forældrenes ret til at bestemme i forhold til konfirmation har Ankestyrelsen tidligere fastslået følgende i en principmeddelelse, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 69, stk. 1:

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 1-17:

Ankestyrelsen fastslår i en konkret sag, at udgangspunktet er, at forældrene bevarer retten til at tage stilling til en række personlige forhold om barnet, selv om barnet er anbragt. Dette følger af forældreansvarsloven. Det følger dog også af forældreansvarsloven, at der skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed.

Hvis barnet eller den unge, som er anbragt uden for hjemmet, har et udtrykkeligt ønske om egne personlige forhold, og forældrene modsætter sig dette, må kommunen vurdere, om det af hensyn til formålet med anbringelsen er nødvendigt, at ønsket imødekommes. Kommunen kan således i særlige tilfælde træffe beslutninger om barnets eller den unges forhold, når det er nødvendigt. Kommunen skal i så fald træffe en begrundet afgørelse herom, som forældremyndighedsindehaverne og den unge, der er fyldt 12 år, kan klage over.

I en konkret sag havde kommunen truffet afgørelse om konfirmation af en ung under anbringelsen trods manglende samtykke fra forældremyndighedsindehaverne.

Ankestyrelsen fandt, at det var i overensstemmelse med hensynet til den unge og formålet med anbringelsen at imødekomme den unges udtrykkelige ønske om at blive konfirmeret. Ankestyrelsen fandt også, at der ikke var væsentlige hensyn i den konkrete sag, der talte imod, at den unge blev konfirmeret under sin anbringelse.

315. Med § 97, stk. 2, i barnets lov, skal kommunen, i det omfang det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen, på baggrund af den løbende opfølgning, jf. §§ 95 og 96, og det personrettede tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet, jf. § 156, træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted, behandling, uddannelse m.v. under anbringelsen uden for hjemmet.

Det følger således af det vidtgående ansvar for barnet eller den unge, som kommunen overtager ved anbringelsen, at kommunen om nødvendigt kan træffe afgørelse om ændret anbringelsessted, uddannelse samt om undersøgelse og lægebehandling af barnet eller den unge, herunder om indlæggelse til behandling på sygehus, såvel på somatisk som på psykiatrisk afdeling.

Forældrene bevarer forældremyndigheden under anbringelsen, men i praksis har kommunen en vidtgående adgang til at træffe beslutninger om barnets eller den unges forhold, når det er nødvendigt.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at de fleste forældre fortsat ønsker indflydelse på deres børns liv, selvom barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet, og det dermed er kommunen, der har ansvaret for barnet eller den unge under anbringelsen. Mange forældre ønsker at samarbejde med kommunen, hvilket blandt andet bør tilskyndes ved så vidt muligt at give forældrene indflydelse på væsentlige beslutninger i barnets eller den unges liv.

Hvis forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker at samarbejde med kommunen, eller hvis kommunen vurderer, at der er behov for en afgørelse om barnets eller den unges forhold, som forældremyndighedsindehaveren ikke er enig i, kan kommunen træffe afgørelse efter barnets lovs § 97, stk. 2. Der kan træffes afgørelse om barnets eller den unges behandling, uddannelse, anbringelsessted m.v.

Hvilke forhold forældrene selv kan beslutte, og hvilke forhold kommunen kan træffe afgørelse om, er med § 97, stk. 2, reguleret af, hvad der er nødvendigt af hensyn til formålet med anbringelsen. De afgørelser, som kommunen kan træffe vedrørende barnets eller den unges forhold under en anbringelse uden for hjemmet, skal således angå forhold, som det under hensyn til formålet med anbringelsen må anses for nødvendigt at træffe bestemmelse om. Afgørelser, der omhandler større ting, bør indarbejdes i barnets plan eller ungeplanen. Det kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor forældremyndighedsindehaveren modsætter sig en beslutning, herunder eksempelvis en beslutning om vaccination af barn eller den unge under 15 år, og kommunalbestyrelsen på denne baggrund vurderer, at det er nødvendigt at træffe afgørelse efter § 97, stk. 2.

De afgørelser, som kommunen kan træffe, kan angå såvel forhold, som udtrykkeligt er omhandlet i barnets plan eller ungeplanen, som forhold, der er nye eller uomtalte. En række praktiske spørgsmål om barnets eller den unges dagligdag kan ligeledes nødvendiggøre en egentlig afgørelse fra kommunens side, hvis der opstår konflikter med forældrene om disse spørgsmål.

Det følger af det vidtgående ansvar for barnet eller den unge, som kommunen, jf. retssikkerhedslovens §§ 9-9b, overtager ved anbringelsen, at kommunen om nødvendigt kan træffe afgørelse om undersøgelse og lægebehandling af barnet eller den unge, herunder om indlæggelse til behandling på sygehus, såvel på somatisk som på psykiatrisk afdeling. Kommunen har kompetence til at vælge en praktiserende læge til barnet eller den unge, men særlige forhold vedrørende barnets eller den unges pleje eller behandling bør fremgå af barnets plan eller ungeplanen. Hvis f.eks. en anbragt mindreårig pige bliver gravid og ønsker abort, kan kommunen samtykke til aborten. Den endelige beslutning herom træffes i sundhedsfagligt regi.

Sådanne beslutninger bør så vidt muligt træffes i forståelse med forældremyndighedsindehaveren, ligesom forældremyndighedsindehaveren som klart udgangspunkt bør informeres i forbindelse med besøg på skadestuen eller lignende.

Kommunen kan også i forbindelse med udarbejdelsen af og revision af barnets plan eller ungeplanen bestemme, at forældremyndighedsindehaveren i overensstemmelse med formålet med anbringelsen kan få indflydelse på nærmere afgrænsede forhold som f.eks. skolevalg og fritidsaktiviteter og evt. selv afholde udgifterne hertil.

Fremsætter forældremyndighedsindehaveren anmodning om at få barnet eller den unge undersøgt for egen regning hos en læge, psykolog eller anden sagkyndig, som de selv vælger, træffer den anbringende kommune afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan efterkommes. En sådan anmodning bør som udgangspunkt efterkommes, medmindre ganske tungtvejende modstående hensyn gør sig gældende. Disse hensyn må vurderes i forhold til formålet med anbringelsen samt en eventuel risiko for, at den ønskede undersøgelse kan volde barnet eller den unge skade. Forældremyndighedsindehaveren kan klage til Ankestyrelsen over afgørelser efter denne bestemmelse.

Hvis der er tale om faktisk forvaltningsvirksomhed, som f.eks. valg af en praktiserende læge, indkøb af tøj og lignende, skal kommunen ikke træffe afgørelse efter denne bestemmelse. Normalt vil det være ting, som kommunen i samarbejde med anbringelsesstedet kan beslutte, men det bør overvejes, hvilke af disse ting som forældrene med fordel kan få indflydelse på, så de stadig vil have indflydelse på deres barns liv og oplever sig selv som forældre. Anbringelsesstedet har mulighed for at handle inden for rammerne af kommunens beslutninger efter denne bestemmelse, men kan ikke beslutte, at et barn eller en ung f.eks. skal skifte skoletilbud, da det alene er den anbringende kommune, der kan træffe beslutning efter § 97, stk. 2.

Forældrenes indflydelse på barnets eller den unges personlige forhold, eksempelvis vedrørende tøj, skoletilbud og fritidsaktiviteter, kan dog ofte fastholdes i meget vidt omfang i tilfælde, hvor anbringelsen

uden for hjemmet ikke har afsæt i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene, men alene skyldes udfordringer hos barnet eller den unge, eksempelvis som følge af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, misbrug eller selvskadende adfærd. I disse tilfælde kan det være relevant at skabe grundlag for en løbende dialog mellem forældrene og anbringelsesstedet vedrørende tilrettelæggelsen af barnets eller den unges hverdag.

Endvidere skal kommunen på baggrund af den løbende opfølgning efter §§ 95 og 96 og det løbende tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet efter § 156, være opmærksom på behovet for eventuelt at træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted, i det omfang det må anses for nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen. Kommunen skal endvidere om nødvendigt træffe afgørelse om andre forhold under anbringelsen, herunder om behandling, uddannelse m.v. Der følger således en forpligtelse til, at kommunen skal være opmærksom på, om det er nødvendigt at træffe afgørelse om henholdsvis ændret anbringelsessted, behandling eller uddannelse m.v., ligesom kommunen har adgang til at træffe de nødvendige afgørelser i det omfang, det må anses for at være nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen.

316. Hvis kommunen træffer afgørelse om ændret anbringelsessted efter § 97, stk. 2, skal kommunen herefter træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted efter § 52. Faktisk flytning af et barn eller en ung fra ét anbringelsessted til et andet forudsætter således både en afgørelse om ændret anbringelsessted og en afgørelse om valg af anbringelsessted.

Formålet med § 97, stk. 2, er at sikre, at kommunen har adgang til at træffe de nødvendige beslutninger om barnets eller den unges forhold under hensynet til formålet med anbringelsen. Det kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor forældrene ikke ønsker at samarbejde med kommunen, eller hvis kommunen vurderer, at der er behov for en afgørelse om barnets eller den unges forhold, som forældrene ikke er enig i. I så fald kan kommunen således træffe afgørelse efter § 97. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis det vurderes, at det er nødvendigt at foretage en lægelig undersøgelse af barnet eller den unge, eller at barnet eller den unge skal skifte skoletilbud, og forældrene er imod. Det kan i sådanne situationer potentielt være kritisk for barnets eller den unges sundhed, trivsel og udvikling, at der er adgang til at træffe de fornødne beslutninger. Samtidig har kommunen en pligt til at træffe de fornødne afgørelser, når det er nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 69, stk. 2:

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 9-20:

En muslimsk mor ønskede, at hendes søn på seks år, der var anbragt uden for hjemmet, blev omskåret. Kommunen traf afgørelse om afslag på omskæring. Det daværende sociale nævn afviste at behandle sagen, da nævnet vurderede, at der var tale om faktisk forvaltningsvirksomhed.

Ankestyrelsen vurderede, at der var tale om en egentlig afgørelse, der kunne påklages. Grunden hertil var, at spørgsmålet var af væsentlig, personlig betydning for forældremyndighedsindehaveren, ligesom indgrebet ville være meget indgribende over for drengen.

Vedr. ændring af anbringelsessted

317. Det fremgår af § 98, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsens afgørelse om ændring af anbringelsessted efter § 97, stk. 2, kræver samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og barnet eller den unge, der er fyldt 12 år, jf. dog § 98, stk. 4.

318. Det fremgår af § 98, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal indhente en udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted til belysning af sagen, inden der træffes afgørelse om ændring af anbringelsessted.

319. Det fremgår af § 98, stk. 3, i barnets lov, at barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie kan anmode Ankestyrelsen om en vurdering af kommunalbestyrelsens afgørelse efter § 97, stk. 2, om ændring af anbringelsessted for et barn under 10 år.

320. Det fremgår af § 98, stk. 4, i barnets lov, at kan samtykke til ændret anbringelsessted ikke opnås, træffes afgørelse om ændring af anbringelsessted af børne- og ungeudvalget, jf. dog § 24 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Ved afgørelsen skal børne- og ungeudvalget under hensyn til formålet med anbringelsen og barnets eller den unges behov for kontinuitet i opvæksten vurdere, om barnets eller den unges behov for støtte bedst imødekommes ved en ændring af anbringelsessted.

321. Det fremgår af § 98, stk. 5, i barnets lov, at til brug for børne- og ungeudvalgets afgørelse om ændring af anbringelsessted, jf. § 98, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en indstilling, der bl.a. skal indeholde følgende:

- 1) Den seneste barnets plan, jf. § 91, eller ungeplan, jf. § 108.
- 2) Barnets eller den unges holdning til ændring af anbringelsesstedet, jf. § 5, stk. 3.
- 3) En beskrivelse af, hvorvidt supplerende støtte til barnet eller den unge, jf. § 32, stk. 1, nr. 8, under fortsat ophold på det aktuelle anbringelsessted kan imødekomme barnets eller den unges behov for støtte.
- 4) En beskrivelse af et nyt anbringelsessteds forventede egnethed til at imødekomme barnets eller den unges behov for støtte og for nære og stabile voksenrelationer.
- 5) En udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted, jf. § 98, stk. 2.

322. Med § 98, stk. 1, i barnets lov, kræver kommunens afgørelse om ændring af anbringelsessted efter § 97, stk. 2, samtykke fra forældremyndighedsindehaver og barnet eller den unge, der er fyldt 12 år, jf. dog § 98, stk. 4. Såfremt der ikke kan opnås samtykke, skal afgørelsen træffes af kommunens børne- og ungeudvalg, jf. stk. 4.

Bestemmelsen er afgrænset til afgørelser om ændring af anbringelsessted. Der gælder således ikke de samme betingelser for en afgørelse om eksempelvis behandling eller uddannelse, der kan træffes efter § 97, stk. 2. Hensynet er, at en ændring af barnets eller den unges anbringelsessted kan føles som en meget indgribende afgørelse for forældrene og for barnet eller den unge. Derfor kræver en ændring af anbringelsesstedet samtykke fra forældrene og barnet eller den unge, der er fyldt 12 år. Det gælder uanset, om anbringelsen af barnet eller den unge uden for hjemmet er iværksat med eller uden samtykke.

Kommunen skal på baggrund af den løbende opfølgning med barnet eller den unge på anbringelsesstedet træffe afgørelse om ændring af anbringelsessted, i det omfang det anses for nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen.

I de tilfælde, hvor der ikke kan opnås samtykke, forudsætter en ændring af anbringelsesstedet som hovedregel, at der træffes afgørelse i børne- og ungeudvalget om, hvorvidt grundlaget for at flytte barnet eller den unge er til stede. Børne- og ungeudvalget træffer afgørelse om at ændre anbringelsesstedet i de tilfælde, hvor det anses nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen, og hvor udvalget vurderer, at barnets eller den unges behov for støtte bedst imødekommes ved en ændring af anbringelsesstedet, herunder af hensyn til barnets eller den unges behov for kontinuitet i anbringelsen.

323. Under en anbringelse af et barn eller en ung er anbringelsesstedet det sted, der til daglig får indtryk og viden om barnet og dets situation og behov. Derfor har kommunen efter § 98, stk. 2, en pligt til

at høre barnets eller den unges aktuelle anbringelsessted i forbindelse med afgørelser om ændring af anbringelsessted. Udtalelsen skal omhandle anbringelsesstedets viden om barnets eller den unges behov, herunder særligt oplysninger om barnets eller den unges udvikling og trivsel, relationer, forhold til familien osv.

I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at det er kommunen og ikke anbringelsesstedet, som har kompetencen til at træffe de endelige afgørelser i forhold til barnet eller den unge. Anbringelsesstedet kan bidrage til at oplyse sagen og kvalificere de afgørelser, som kommunen træffer, men kommunen er ikke forpligtet til at følge anbringelsesstedets udtalelse. Udtalelsen skal indgå i grundlaget for og tillægges passende vægt i afgørelsen, afhængigt af sagens og oplysningernes karakter. Udtalelsen indgår derved også som materiale i eventuelle klagesager.

Med hensyn til selve høringen er der ikke formkrav. Høringen kan således have karakter af en skriftlig udtalelse, et møde eller udtalelse pr. telefon. Men det følger af offentlighedsloven og almindelig forvaltningsret, at den kommunale forvaltning har notatpligt. Ved akutte sager kan kommunen undlade at høre anbringelsesstedet, inden afgørelsen træffes. Anbringelsesstedet skal dog efterfølgende høres, og udtalelsen skal lægges på sagen. Der er ikke tale om, at anbringelsesstedet bliver givet partsstatus.

Formålet med § 98, stk. 2, er at sikre, at viden fra anbringelsesstedet indgår som en vigtig del af grundlaget for at træffe afgørelser, der har stor betydning for barnet eller den unge. Kommunen er ikke forpligtet til at følge anbringelsesstedets udtalelse, men den skal indgå i grundlaget for og tillægges passende vægt i afgørelsen.

324. Efter § 98, stk. 3, i barnets lov, kan barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie anmode Ankestyrelsen om en vurdering af kommunens afgørelse efter § 97, stk. 2, om ændring af anbringelsessted for et barn under 10 år.

Dermed har plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie til et anbragt barn under 10 år ret til på barnets vegne at anmode Ankestyrelsen om at foretage en vurdering af afgørelsen i tilfælde, hvor kommunen træffer afgørelse om ændret anbringelsessted. Imidlertid har barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie ikke partsstatus i forbindelse med anmodningen.

Med barnets lov er aldersgrænsen for selvstændig partstatus sat ned til 10 år i sager om ændring af anbringelsessted. Det vil sige, at børn fra 10 år og opefter selvstændigt kan udøve partsbeføjelser, dvs. at de bl.a. har mulighed for selv at klage til Ankestyrelsen over en afgørelse om ændret anbringelsessted, jf. § 145, stk. 1. Børn under 10 år har derimod ikke selvstændigt mulighed for at udøve partsbeføjelser, herunder i forhold til afgørelser om ændring af anbringelsessted. Derfor er der med § 98, stk. 3, en særlig ordning, hvor plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie til børn under 10 år har ret til på barnets vegne at bede Ankestyrelsen om en vurdering af en truffet afgørelse om ændret anbringelsessted. Der er tale om de situationer, hvor kommunen har truffet afgørelse om ændring af anbringelsesstedet for et barn under 10 år med samtykke fra forældre, og afgørelsen derfor ikke vil blive påklaget af parten eller parterne, hvorved der skal ske prøvelse af kommunens afgørelse i Ankestyrelsen. Adgangen til at anmode om en vurdering, det vil sige en second opinion, gælder alene de tilfælde, hvor afgørelsen er truffet af kommunen og dermed med samtykke fra parterne. Hvis en afgørelse om ændring af anbringelsessted træffes af børne- og ungeudvalget uden samtykke fra forældrene og/eller af barnet, i de tilfælde, hvor barnet er fyldt 10 år, sker prøvelsen af afgørelsen i stedet for ved, at parten eller parterne påklager afgørelsen til Ankestyrelsen. I disse tilfælde kan der således ikke anmodes om en vurdering, det vil sige en second opinion, af barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie.

Ordningen efter § 98, stk. 3, består i, at plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie til et barn under 10 år på barnets vegne kan bede Ankestyrelsen om en uvildig vurdering, hvis kommunen har truffet

afgørelse om ændret anbringelsessted. Det kan f.eks. være tilfælde, hvor barnet giver udtryk for ikke at være enig i dette, eller plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie vurderer, at afgørelsen ikke er til barnets bedste.

Af hensyn til at hindre unødige skift for barnet bliver en anmodning om Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen efter § 98, stk. 3, tillagt opsættende virkning, jf. § 2, nr. 21, i lov om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forskellige andre love. Det vil sige, at flytningen af barnet sættes i bero, indtil Ankestyrelsen har behandlet sagen. Hvis særlige forhold gør det påkrævet, kan kommunen dog samtidig med afgørelsen om valg af anbringelsessted eller ændret anbringelsessted træffe afgørelse om at iværksætte afgørelsen straks. Det kan f.eks. være tilfælde, hvor socialtilsynet har truffet afgørelse om ophør af en plejefamilies godkendelse, eller andre forhold gør det nødvendigt at effektuere afgørelsen straks.

Formålet med bestemmelsen er at styrke hensynet til barnets behov for kontinuitet i opvæksten i og med, at der sikres flere øjne på sagen og en uvildig vurdering i de tilfælde, hvor barnet endnu ikke har en alder, så barnet selvstændigt kan udøve partsbeføjelser. Desuden skal bestemmelsen sikre, at børn ikke bliver flyttet af årsager, som ikke er til barnets bedste, f.eks. udelukkende på grund af økonomiske hensyn, ligesom det kan være relevant i sager, hvor f.eks. plejefamilier oplever, at barnet eller den unge flyttes som følge af samarbejdsproblemer med kommunen.

Udgangspunktet er, at en anmodning fra plejeforældrene, støttepersonen eller venskabsfamilien efter § 98, stk. 3, sker på barnets vegne. Det vil sige, at det som udgangspunkt må lægges til grund, at baggrunden for anmodningen er, at barnet har givet udtryk for ikke at være enig i kommunens afgørelse om ændret anbringelsessted. Dog kan der være tilfælde, hvor barnets alder, modenhed eller funktionsevne betyder, at barnet ikke selv kan udtrykke sin holdning til afgørelsen, eller ikke er i stand til at vurdere, om en ændring i anbringelsesstedet er til barnets eget bedste. Derfor er det ikke et krav, at barnet skal være imod kommunens afgørelse om ændret anbringelsessted.

Barnets eller den unges holdning bør imidlertid indgå i Ankestyrelsens vurdering af sagen, og afgørelsen om ændret anbringelsessted skal således altid ses i forhold til hensynet til barnets bedste. Ankestyrelsen bør således være opmærksom på, at anmodningen ikke alene bør være begrundet i rent personlige hensyn for plejefamilien, støttepersonen eller venskabsfamilien. Ankestyrelsen bør i den forbindelse også være særligt opmærksom på de konkrete forhold i den enkelte sag, herunder barnets eller den unges støttebehov og eventuelle funktionsnedsættelser hos barnet eller den unge eller forældrene. Ankestyrelsen skal behandle en anmodning, jf. § 98, stk. 3, efter reglerne i § 153.

325. I de tilfælde, hvor der ikke kan opnås samtykke til en afgørelse om ændret anbringelsessted efter § 98, stk. 1, forudsætter en ændring af anbringelsesstedet, at der træffes afgørelse i børne- og ungeudvalget herom, jf. § 98, stk. 4. I behandlingen af sagen tager børne- og ungeudvalget stilling til, om grundlaget for at flytte barnet eller den unge er til stede. Børne- og ungeudvalget træffer afgørelse om at ændre anbringelsesstedet i de tilfælde, hvor det anses for at være nødvendigt under hensyn til formålet med anbringelsen, jf. § 97, stk. 2, og hvor udvalget vurderer, at barnets eller den unges behov for støtte bedst imødekommes ved en ændring af anbringelsesstedet, herunder af hensyn til barnets eller den unges behov for kontinuitet i anbringelsen.

Børne- og ungeudvalget skal i deres afgørelse tage stilling til grundlaget for at ændre anbringelsesstedet på baggrund af kommunens indstilling, jf. § 98, stk. 5. Børne- og ungeudvalget efterprøver således kommunens vurdering af behovet for at flytte barnet eller den unge.

Henvisningen i § 24 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet indebærer, at hvis der ikke kan opnås samtykke til en ændring af anbringelsessted for et barn eller en ung, der er anbragt af Ungdoms-

kriminalitetsnævnet efter § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, skal sagen forelægges Ungdomskriminalitetsnævnet med henblik på, at nævnet kan efterprøve kommunens vurdering af behovet for at ændre anbringelsessted. Ungdomskriminalitetsnævnets prøvelse af kommunens vurdering vil således svare til børne- og ungeudvalgets prøvelse efter ordningen i § 98, stk. 4. Kommunen kan fortsat træffe afgørelse om ændret anbringelsessted med samtykke, jf. § 98, stk. 1, ved samtidig orientering til Ungdomskriminalitetsnævnet, jf. ungdomskriminalitetslovens § 24, stk. 3.

Hvis børne- og ungeudvalget træffer afgørelse om ændret anbringelsessted efter § 98, stk. 4, skal kommunen herefter træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted efter § 52, stk. 1. Faktisk flytning af et barn eller en ung fra ét anbringelsessted til et andet forudsætter således både en afgørelse om ændret anbringelsessted og en afgørelse om valg af konkret anbringelsessted.

Børne- og ungeudvalgets afgørelse om ændring af anbringelsessted kan påklages til Ankestyrelsen af forældre og barnet, der er fyldt 10 år, jf. § 146. Forældremyndighedsindehaver og barnet, der er fyldt 10 år, kan også klage til Ankestyrelsen over kommunens afgørelse om valg af konkret anbringelsessted. Mens klager over børne- og ungeudvalgets afgørelse om ændring af anbringelsessted ikke har opsættende virkning, har klager over afgørelse om et nyt konkret anbringelsessted, som udgangspunkt opsættende virkning. Det betyder, at barnet eller den unge som hovedregel ikke kan flyttes til et nyt anbringelsessted, før Ankestyrelsen har behandlet klagen over valg af anbringelsessted.

326. Med § 98, stk. 5, i barnets lov, gælder, at til brug for børne- og ungeudvalgets afgørelse om ændring af anbringelsessted, jf. § 98, stk. 4, skal kommunen udarbejde en indstilling, der bl.a. skal indeholde: 1) Den seneste barnets plan, jf. § 91, eller ungeplan, jf. § 108, 2) barnets eller den unges holdning til ændringen af anbringelsesstedet, jf. § 5, stk. 3, 3) en beskrivelse af, hvorvidt støttende indsatser til barnet eller den unge, jf. § 32, under fortsat ophold på det aktuelle anbringelsessted kan imødekomme barnets eller den unges behov for støtte, 4) en beskrivelse af et nyt anbringelsessteds forventede egnethed til at imødekomme barnets eller den unges behov for støtte og for nære og stabile voksenrelationer, og 5) en udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted, jf. § 98, stk. 2.

Bestemmelsen opregner de elementer, der som minimum skal indgå i indstillingen til børne- og ungeudvalget i forbindelse med en afgørelse om ændring af anbringelsessted. Der er tale om en ikke-udtømmende liste, da der kan være andre end de nævnte elementer, der kan være nødvendige for sagens oplysning i en konkret sag. Den samlede indstilling skal danne grundlag for børne- og ungeudvalgets afgørelse efter § 98, stk. 4.

Det følger af § 98, stk. 5, nr. 1, at indstillingen bl.a. skal omfatte den seneste version af barnets plan, jf. § 91, eller ungeplanen, jf. § 108, der angiver konkrete mål for barnets eller den unges trivsel og udvikling. De konkrete mål i barnets plan skal, jf. § 92, stk. 2, tage udgangspunkt i den valgte indsats, og kommunen skal i forbindelse med opfølgning og tilsynet med barnet eller den unge på anbringelsesstedet løbende vurdere, om der er behov for at revidere planen.

Af § 98, stk. 5, nr. 2, følger, at barnets eller den unges holdning til ændring af anbringelsesstedet skal indgå i indstillingen. Forud for afgørelsen skal kommunen, jf. § 5, stk. 3, inddrage barnet eller den unge, hvorved barnets eller den unges holdning til flytningen tilvejebringes. Det betyder, at kommunen i alle tilfælde skal inddrage barnet eller den unge i forbindelse med en afgørelse om ændret anbringelsessted, uanset om der gives samtykke til afgørelsen eller ej.

Ændring af anbringelsessted uden samtykke er en indgribende beslutning for barnet eller den unge. Derfor skal kommunen i indstillingen til børne- og ungeudvalget kunne godtgøre behovet for at flytte barnet. Derfor skal indstillingen yderligere, jf. § 98, stk. 5, nr. 3, beskrive, hvorfor supplerende støttende indsatser til barnet eller den unge efter § 32, under fortsat ophold på det aktuelle anbringelsessted,

ikke kan imødekomme barnets eller den unges behov for støtte. I den forbindelse skal kommunen i indstillingen foretage en vurdering af det aktuelle anbringelsessteds egnethed til at tilbyde barnet eller den unge nære og stabile relationer til voksne. Kommunen skal i den forbindelse vurdere, hvorvidt barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til det aktuelle anbringelsessted, at det på kortere eller længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnet eller den unge at forblive på anbringelsesstedet. Kommunen skal her vurdere, hvorvidt barnet eller den unge har så stærke relationer til anbringelsesstedet, at det bedst imødekommer barnets eller den unges samlede behov at forblive på anbringelsesstedet, og om et behov for yderligere støtte til barnet eller den unge eller anbringelsesstedet kan være et alternativ til flytning. Det kan for eksempel være i tilfælde, hvor et barn har været anbragt i en plejefamilie siden fødslen og ved overgang til skolealderen har støttebehov, som plejefamilien ikke har kompetencer til at kunne imødekomme, men hvor det vurderes, at yderligere støtte til plejefamilien og/eller barnet eller den unge kan bringe barnet eller den unge i en positiv udvikling ved fortsat anbringelse i plejefamilien.

Med § 98, stk. 5, nr. 4, skal kommunen endvidere beskrive et nyt anbringelsessteds forventede egnethed til at imødekomme barnets eller den unges behov for støtte og mulighed for at tilbyde barnet eller den unge nære og stabile relationer til voksne

Efter § 98, stk. 5, nr. 5, skal en udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted desuden indgå i indstillingen. Der henvises i den forbindelse til § 98, stk. 2.

De opregnede punkter beskriver elementer, der som minimum skal indgå i indstillingen. Der er således tale om en ikke-udtømmende liste. Det følger således af stk. 5, at kommunen skal vurdere, om der er øvrige relevante eller nødvendige oplysninger, som skal indgå i indstillingen til børne- og ungeudvalget. Det kan eksempelvis dreje sig om relevante oplysninger fra barnets skole eller daginstitution.

Om procedurer og krav til indstilling til børne- og ungeudvalget ved behandling af sager om ændring af anbringelsessted, har Ankestyrelsen tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 68 b, stk. 1, og § 69, stk. 3 og 4:

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 3-16:

Ankestyrelsen fastslår i en konkret sag, at der altid skal træffes to afgørelser.

En flytning af et barn eller en ung fra et anbringelsessted til et andet forudsætter både en afgørelse om, at anbringelsesstedet skal ændres, og en afgørelse om valg af det nye anbringelsessted. Børn og unge-udvalget træffer afgørelse om ændring af anbringelsessted. Når børn og unge-udvalget har truffet afgørelse om ændring af anbringelsessted, træffer kommunen efterfølgende afgørelse om valg af et konkret anbringelsessted.

Hvis forældremyndighedsindehaveren eller den unge over 12 år klager over kommunens afgørelse om valg af anbringelsessted, kan barnet eller den unge som hovedregel ikke flyttes til et nyt anbringelsessted, før Ankestyrelsen har behandlet klagen. Kun i de tilfælde, hvor særlige forhold gør det påkrævet, kan kommunen beslutte at gennemføre afgørelsen straks.

I den konkrete sag har Ankestyrelsen vurderet, at sagen ikke var tilstrækkeligt belyst til, at børn og unge-udvalget kunne træffe en afgørelse om ændring af anbringelsessted. Beslutningsgrundlaget begrænsede sig til bemærkninger om uhensigtsmæssigt sprog fra plejefamiliens side i kommunens indstilling til udvalget samt til bemærkninger om det samme i forbindelse med børnesamtale med den unge. Den unge havde dog ved samme lejlighed tilkendegivet, at hun gerne ville forblive i plejefamilien.

Kommunen havde desuden flyttet den unge til en ny plejefamilie samme dag, som børn og unge-udvalget traf afgørelse, hvilket var i strid med reglerne. Kommunen havde ikke truffet en begrundet afgørelse med klagevejledning om konkret anbringelsessted over for den unge eller forældremyndighedsindehaveren. Der var ingen oplysninger om særlige forhold, der gjorde det påkrævet, at flytningen skulle gennemføres straks.

Om valg af nyt anbringelsessted som følge af udefra kommende begivenheder, har Ankestyrelsen tidligere fastslået følgende, der knytter sig til den dagældende servicelovs § 68 b, stk. 1, og § 69, stk. 2 og 3:

Ankestyrelsens principmeddelelse nr. 49-19:

Hvis anbringelsesstedet for et barn eller en ung skal ændres, skal det afklares, om forældremyndighedsindehaveren vil give samtykke til dette. En anbragt ung over 12 år skal også give samtykke.

Hvis der ikke gives samtykke, skal sagen som udgangspunkt forelægges for børn og unge-udvalget, der skal tage stilling til kommunens indstilling om ændring af anbringelsessted. Hvis børn og unge-udvalget beslutter, at anbringelsesstedet skal ændres, træffer kommunen efterfølgende afgørelse om valg af det nye anbringelsessted.

Hvis det er en udefra kommende begivenhed, der gør ændringen nødvendig, skal sagen dog ikke forelægges for børn og unge-udvalget, selvom der ikke er samtykke til ændringen. Kommunen kan i denne situation træffe afgørelse om valg af nyt anbringelsessted.

Det er en udefra kommende begivenhed, når behovet for ændring ikke skyldes barnets eller den unges egne forhold, men derimod forholdene i plejefamilien eller på anbringelsesstedet.

Hvis en plejefamilie bliver opsagt, og det derfor er nødvendigt at flytte et barn eller en ung, skal man se på, hvad der er årsagen til opsigelsen. Hvis årsagen fx er, at plejefamilien og kommunen er uenige om kontraktmæssige forhold, vil der som udgangspunkt være tale om en udefra kommende begivenhed. Hvis en plejefamilie opsiges, fordi det vurderes, at plejefamilien ikke kan løfte opgaven med at tilgodese barnets eller den unges behov, skal sagen forelægges for børn og unge-udvalget. Børn og unge-udvalget skal kvalificere det videre forløb og tage stilling til, hvordan et nyt anbringelsessted bedst vil kunne imødekomme barnets eller den unges behov i den opståede situation.

De konkrete sager

I sag nr. 1 blev en plejefamilie opsagt, fordi de ikke ville acceptere, at tilsynet med familien fremover skulle varetages af nogle andre end før. Ankestyrelsen har vurderet, at dette var en udefra kommende begivenhed, og at sagen ikke skulle forelægges for børn og ungeudvalget.

I sag nr. 2 blev en plejefamilie opsagt, fordi de ikke ville opgive at have arbejde uden for hjemmet. Kommunen vurderede, at de anbragte børn havde så store behov for omsorg og støtte, at det krævede, at begge plejeforældre var til stede i hjemmet. Ankestyrelsen vurderede, at sagen skulle forelægges for børn og unge-udvalget.

Erstatning og forsikring

327. Børn og unge, der er anbragt på børne- og ungehjem i form af opholdssteder eller døgninstitutioner efter barnets lovs § 43, stk. 1, nr. 6 og 7, er omfattet af arbejdsskadesikringsloven. Hvis barnet eller den unge bor på et børne- og ungehjem i form af et opholdssted eller en døgninstitution, skal institutionen tegne en arbejdsskadesikring, der dækker personskader, som de anbragte børn eller unge udsættes for under ophold på institutionen, jf. Bekendtgørelse om sikring efter lov om arbejdsskadesikring for personer i døgnophold efter lov om social service (BEK nr. 586 af 01/06/2017). Arbejdsskadesikringen dækker kun personskade, der sker, mens barnet eller den unge deltager i institutionens aktiviteter eller opholder sig på stedet.

For børns og unges uagtsomme skadevoldende adfærd bør der tegnes ansvarsforsikring, med mindre de er dækket af forældrenes ansvarsforsikring. Der kan desuden peges på muligheden for at tegne ansvarsforsikring for ledere og de øvrige medarbejderes erstatningsansvar for uagtsom skadevoldende adfærd.

Der kan normalt ikke tegnes forsikring, der dækker skader forvoldt af et anbragt barn eller en ung på plejefamiliens ejendom eller indbo, da barnet eller den unge indgår i husstanden.

Da det er disse skader, der giver de største problemer i praksis, vil det være hensigtsmæssigt, at opholdskommunen og plejefamilien ved indgåelse af aftalen om plejeforholdet bliver enige om nogle retningslinjer for, hvornår skaden må bæres af plejefamilien, og hvornår det er billigst for kommunen eventuelt at erstatte skaden helt eller delvist.

Plejefamiliens (eller eventuelt de biologiske forældres) familieforsikring (indbo- og ansvarsforsikring) dækker ansvar for personskader forvoldt af et plejebarn på plejefamilien og dækker normalt også skader på personer uden for plejefamilien og deres ejendele, men plejefamilien og kommunen bør inden modtagelsen sikre sig, at det er tilfældet.

Ankestyrelsen har tidligere fastslået i deres principmeddelelse 45-10, at plejeforældre er omfattet af arbejdsskadesikringsloven. Kommer man som plejeforælder til skade eller får en erhvervssygdom under udførelsen af plejefamiliearbejdet, er man således sikret erstatning og/eller godtgørelse efter arbejdsskadesikringsloven.

Derudover kan der henvises til Ankestyrelsens tidligere udtalelse om ”*En kommunes mulighed for at afholde udgifter til ulykkesforsikringer for anbragte børn*” af 14. april 2021.

Afsnit III

Ophør af indsatser og hjemgivelse

Kapitel 7

Ophør af indsatser, hjemgivelse eller videreførelse af anbringelser

328. I dette kapitel beskrives regler for ophør af indsatser, hjemgivelse eller videreførelse af anbringelser.

Ophør af indsatser

329. Det fremgår af § 99, stk. 1, i barnets lov, at indsatser efter §§ 32, 46 og 47 skal ophøre, når formålet er nået, når de ikke længere opfylder deres formål, eller når den unge fylder 18 år, jf. dog 2. pkt. og §§ 114, 115 og 120. Støttende indsatser for unge efter § 32, stk. 1, kan dog fortsætte ud over det 18. år, når disse indgår som led i et behandlings- og specialundervisningstilbud, jf. § 4, stk. 3, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge.

330. Med § 99 følger det, at alle støttende indsatser, der er iværksat efter § 32 i barnets lov, skal ophøre, når formålet med indsatsen er opnået, når indsatsen ikke længere opfylder sit formål, eller når den unge fylder 18 år. Det samme gælder for anbringelser efter §§ 46 eller 47, og det gælder uanset, om iværksættelsen er sket med eller uden samtykke. Dog kan støttende indsatser og døgnophold i visse tilfælde fortsætte ud over det 18. år.

331. Det betyder, at alle hjemgivelsesperioder, jf. lovens § 100, stk. 1 og 3, og videreførte anbringelser, jf. § 67, ligeledes skal ophøre, når formålet er nået, når de ikke længere opfylder deres formål, eller når den unge fylder 18 år. Ved eksempelvis en videreførelse af en anbringelse efter § 67 vil formålet være at opretholde barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet. Har barnet eller den unge ikke længere det tilknytningsforhold til anbringelsesstedet, der begrundede den videreførte anbringelse, vil anbringelsen således ikke længere opfylde sit formål og skal ophøre.

Ved anbringelse uden for hjemmet med eller uden samtykke vil opholdet på anbringelsesstedet dog eventuelt kunne opretholdes efter det fyldte 18. år efter reglerne om ungestøtte i barnets lov § 114-116 eller efter reglerne i § 120, hvis den unge er indforstået med det.

Når en indsats efter §§ 32, 46, 47 eller 67 ophører, fordi den unge fylder 18 år, skal kommunen være opmærksom på, om den unge har ret til støtte i form af ungestøtte efter barnets lov §§ 114-116 eller opretholdt anbringelse i en plejefamilie efter § 120.

Formålet med § 99 er at sikre, at en iværksat indsats ikke forløber over en længere periode, end hvad formålet med indsatsen tilsiger. Det betyder også, at kommunen løbende skal tage stilling til, om en iværksat indsats fortsat opfylder sit formål, og om formålet med indsatsen er opnået. Det vil være nærliggende, at kommunen tager stilling til dette i forbindelse med den løbende opfølgning på barnets eller den unges trivsel, jf. § 95 i barnets lov, eller i forbindelse med det løbende personrettede tilsyn med børn eller unge, der er anbragt uden for hjemmet, jf. § 156.

En støttende indsats efter § 32 i barnets lov, der indgår som led i et behandlings- og specialundervisnings-tilbud til børn og unge, jf. § 4, stk. 3, i lov om behandlings- og specialundervisningstilbud, vil dog kunne fortsætte ud over det fyldte 18. år. Det gælder frem til udgangen af det skoleår, hvor den unge i et behandlings- og specialundervisningstilbud fylder 18 år.

Hvis behandlings- og specialundervisningstilbuddet er beliggende i en anden kommune, vil det efter lov om behandlings- og specialundervisningstilbud forudsætte, at de involverede kommuner og den unge er enige herom. Det er dermed en forudsætning for beslutningen om at videreføre støttende indsatser for unge som led i et behandlings- og specialundervisningstilbud, at den unge ønsker at fortsætte i det pågældende behandlings- og specialundervisningstilbud.

Hjemgivelse og hjemgivelsesperiode

332. Et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet, kan kun hjemgives, hvis kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse herom og om en hjemgivelsesperiode.

Er barnet eller den unge anbragt uden for hjemmet efter ungdomskriminalitetsloven, skal disse regler imidlertid iagttages.

333. Det fremgår af § 100, stk. 1, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om hjemgivelse og om hjemgivelsesperiodens længde, jf. stk. 3, forud for hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47. I særlige tilfælde kan kommunalbestyrelsen beslutte, at der ikke skal være en hjemgivelsesperiode. I vurderingen af, om et barn eller en ung skal hjemgives, skal indgå, om hjemgivelsen vil være til barnets eller den unges bedste.

334. Det fremgår af § 100, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen skal indhente en udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted til belysning af sagen, inden der træffes afgørelse om hjemgivelse.

335. Det fremgår af § 100, stk. 3, i barnets lov, at en hjemgivelsesperiode kan vare op til 6 måneder, og længden fastsættes under hensyn til følgende:

- 1) Muligheden for at sikre en skånsom og planlagt hjemgivelse for barnet eller den unge.
- 2) Forberedelse af eventuel støttende indsats til barnet eller den unge eller forældrene efter hjemgivelsen efter § 32.
- 3) Kommunens mulighed for at foretage en vurdering af, om der er grundlag for at træffe afgørelse efter §§ 47 eller 67 i situationer, hvor forældrene har tilbagekaldt et samtykke til en frivillig anbringelse efter § 46.

336. Det fremgår af § 100, stk. 4, i barnets lov, at hjemgivelsesperioden er en videreførelse af den eksisterende anbringelse efter §§ 46, 47 eller 67.

337. Det fremgår af § 100, stk. 5, i barnets lov, at forud for hjemgivelse skal kommunalbestyrelsen revidere barnets plan, jf. § 91, ungeplanen, jf. § 108, eller relevante dele af en helhedsorienteret plan, jf. § 110, og angive den videre indsats i forbindelse med hjemgivelsen. I forbindelse med en sanktion efter straffelovens § 74 a skal revisionen særlig vedrøre, hvordan målene om uddannelse eller beskæftigelse nås.

338. Det følger af § 100 stk. 1, i barnets lov, at kommunen skal træffe afgørelse om hjemgivelse og om hjemgivelsesperiodens længde, jf. § 100, stk. 3, forud for hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet efter §§ 46 og 47. I særlige tilfælde kan kommunalbestyrelsen beslutte, at der ikke skal være en hjemgivelsesperiode.

Som led i vurderingen af, om et barn eller ung skal hjemgives, skal kommunen vurdere, om hjemgivelsen vil være til barnets eller den unges bedste, jf. § 100, stk. 1, herunder om en hjemgivelse vil sikre god udvikling og trivsel hos barnet eller den unge. Dette skal indgå i den samlede vurdering af sagen, herunder vurderingen af det oprindelige anbringelsesgrundlag og barnets eller den unges og familiens samlede situation.

Det betyder også, at et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet, ikke kan hjemgives til forældrene, uden kommunen forinden har truffet en afgørelse herom. Kommunen skal således altid træffe afgørelse om, at en hjemgivelse skal ske, samt om en hjemgivelsesperiode. Kravet om, at kommunen skal træffe afgørelse om hjemgivelse og herunder evt. fastsætte en hjemgivelsesperiode, betyder også, at forældrene ikke kan få barnet eller den unge hjem ved at tilbagekalde deres samtykke til anbringelsen til enhver tid, f.eks. ved ophør af samvær med barnet eller den unge. Uanset at barnet eller den unge er anbragt med samtykke fra forældremyndighedsindehaver, vil der ikke kunne ske hjemgivelse, førend kommunen har truffet en afgørelse om hjemgivelse og om hjemgivelsesperiodens længde.

Formålet er at understøtte en samlet proces omkring hjemgivelse, hvor det velovervejede og tilrettelagte forløb for barnet eller den unge vægtes højere end forældrenes behov for at få barnet hjem umiddelbart, jf. nedenfor om hjemgivelsesperioden. Kun i særlige tilfælde kan kommunen beslutte, at der ikke skal fastsættes en hjemgivelsesperiode. Særlige tilfælde vil for eksempel kunne være, hvis plejeforældrene flytter eller siger op samtidig med, at barnet eller den unge af andre årsager skal hjemgives. I sådanne tilfælde kan det være bedre for barnet eller den unge at komme hjem med det samme end at blive anbragt hos nye plejeforældre i en kortere hjemgivelsesperiode. Det kan også være, at hjemgivelsen sker lige op til skolestart, hvor det vurderes at være til barnet eller den unges bedste at komme hjem hurtigt og starte i ny skole samtidig med, at de øvrige børn starter i skole. Endelig kan der være tilfælde, hvor et barn

eller en ung anbringes kortvarigt, for eksempel på grund af en forælders hospitalsindlæggelse. I sådanne tilfælde vil det ikke være hensigtsmæssigt, at der fastsættes en hjemgivelsesperiode.

Kommunalbestyrelsens afgørelse om fastsættelse af en hjemgivelsesperiode kan påklages til Ankestyrelsen efter de almindelige regler i kapitel 10 i retssikkerhedsloven.

Kommunalbestyrelsen skal forelægge en anmodning fra forældrene om hjemgivelse af barnet eller den unge til afgørelse i børne- og ungeudvalget, hvis kommunen ikke kan imødekomme forældrenes ønske om hjemgivelse. Se uddybning af § 102 nedenfor.

339. Kommunen har efter § 100, stk. 2, i barnets lov, pligt til at høre det konkrete anbringelsessted i forbindelse med afgørelser om hjemgivelse af anbragte børn og unge. Udtalelsen skal omhandle anbringelsesstedets viden om barnets eller den unges behov, herunder særligt oplysninger om barnets eller den unges udvikling og trivsel, relationer, forhold til familien osv. Formålet med § 100, stk. 2, er at sikre, at viden fra anbringelsesstedet indgår som en vigtig del af grundlaget for afgørelser, der har stor betydning for barnet eller den unge. Kommunen er dog ikke forpligtet til at følge anbringelsesstedets udtalelse, men den skal indgå i grundlaget for og tillægges passende vægt i afgørelsen.

Der er ikke formkrav, og høringen kan således have karakter af en skriftlig udtalelse, et møde eller udtalelse pr. telefon. Men det følger af offentlighedsloven og almindelig forvaltningsret, at den kommunale forvaltning har notatpligt.

Ved akutte sager kan kommunen undlade at høre anbringelsesstedet, inden afgørelsen træffes. I sådanne tilfælde, skal anbringelsesstedet dog høres efterfølgende og udtalelsen skal lægges på sagen.

Anbringelsesstedet har dog ikke pligt til at udtale sig, og anbringelsesstedet får ikke partsstatus, ved at udtale sig.

Hjemgivelsesperiodens længde og formål

340. En hjemgivelsesperiode kan vare fra få dage og op til seks måneder afhængigt af barnets eller den unges behov.

341. Det følger af § 100, stk. 3, i barnets lov, at en hjemgivelsesperiode efter § 100, stk. 1, kan vare op til seks måneder, ligesom bestemmelsen oplister de forhold, som kommunalbestyrelsen ved fastsættelse af hjemgivelsesperiodens længde skal tage hensyn til.

Der er flere formål med, at en hjemgivelsesperiode kan vare op til 6 måneder. For det første skal den hindre, at en hjemgivelse sker pludseligt og uden forberedelse, så den er til skade for barnets eller den unges trivsel og udvikling. Det kan for eksempel være, at barnet eller den unge er ved at afslutte et igangværende skole- eller uddannelsesforløb på anbringelsesstedet, at barnet eller den unge har brug for tid til at vænne sig til at skulle hjem gennem hyppigere samvær med forældrene, eller at barnet eller den unge har brug for tid til at tage ordentligt afsked med venner og omsorgspersoner på anbringelsesstedet.

For det andet skal den give kommunen mulighed for at tilrettelægge hjemgivelsen, herunder mulighed for evt. at forberede støttende indsatser til barnet eller den unge eller forældrene efter hjemgivelsen efter § 32 i barnets lov. I sager vedrørende børn og unge med nedsat funktionsevne eller kronisk eller langvarig lidelse skal kommunen også i relevant omfang være opmærksom på, om der kan være behov for at forberede iværksættelse af hjælp og støtte efter kapitel 8 i barnets lov. Samtidig kan det være hensigtsmæssigt, at kommunen i samarbejde med forældrene i bredere forstand sikrer, at der er gode forhold for barnet eller den unge efter hjemgivelsen, for eksempel ved at sikre at barnet eller den unge har et passende fritids-, skole- og/eller dagtilbud straks efter hjemgivelsen.

For det tredje skal kommunen have mulighed for at overveje, om en hjemgivelsesperiode skal benyttes til at vurdere, om sagen skal forelægges kommunens børne- og ungeudvalg med henblik på afgørelse om anbringelse uden samtykke efter barnets lov § 47 eller opretholdelse af en anbringelse på grund af barnets eller den unges tilknytning til anbringelsesstedet efter § 67 i barnets lov.

Hjemgivelsesperioden må i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet ikke vare længere, end formålet med at fastsætte perioden tilsiger.

I vurdering af hjemgivelsesperiodens længde skal barnet eller den unges og eventuelle søskendes anbringelseshistorik indgå. Herunder er det relevant i forhold til det konkrete barn eller den konkrete unge, om der har været hjemgivelser og efterfølgende genanbringelser af barnets eller den unges søskende. Ligeledes kan der være grundlag for, at forældrenes eventuelle sygdoms- og misbrugshistorik medtages i kommunens vurdering af hjemgivelsesperiodens længde. Oplysninger herom kan eksempelvis være tilvejebragt i forbindelse med undersøgelse af barnets eller den unges behov, jf. § 20, eller i forbindelse med opfølgningen efter §§ 95-96, og skal tillægges betydning af hensyn til at undgå genanbringelser. Endelig skal forholdene og behovene for særlige støttetiltag, skoletilbud, fritidstilbud mv. indgå i kommunens vurdering.

I hjemgivelsesperioden kan kommunalbestyrelsen lave et udslusningsforløb, som langsomt giver barnet eller den unge mulighed for at vænne sig til det nye.

342. Det følger af § 100, stk. 4, i barnets lov, at hjemgivelsesperioden er en videreførelse af den eksisterende anbringelse efter §§ 46, 47 eller 67.

Det betyder, at hjemgivelsesperioden skal betragtes som en videreførelse af den eksisterende anbringelse af barnet eller den unge efter §§ 46, 47 og 67, i barnets lov, og at der med en afgørelse om en hjemgivelsesperiode ikke er tale om iværksættelse af en ny anbringelse. Det betyder også, at vilkårene for den eksisterende anbringelse opretholdes i hjemgivelsesperioden, ligesom de regler, der i øvrigt gælder for barnets eller den unges anbringelse fortsat finder tilsvarende anvendelse i hjemgivelsesperioden, herunder krav om opfølgning på barnets eller den unges trivsel, jf. §§ 95-96.

Revision af barnets plan, ungeplanen eller relevante dele af den helhedsorienterede plan ved hjemgivelse

343. Det følger af § 100, stk. 5, i barnets lov, at når et anbragt barn eller en ung skal hjemgives, skal barnets plan, ungeplanen eller relevante dele af den helhedsorienterede plan for støtte revideres, og planen skal i stedet angive den videre indsats i forbindelse med hjemgivelsen. Det gælder uanset, om der er tale om en barnets plan efter § 91, en ungeplan efter § 108, eller om indsatser og støtte er samlet i en helhedsorienteret plan efter § 110 i barnets lov.

Såfremt der er dele af forældrenes helhedsorienterede plan, der vedrører indsatser, der er iværksat af hensyn til barnets eller den unges behov for støtte, skal disse ligeledes revideres, inden barnet eller den unge hjemgives. Hvis den videre indsats i forbindelse med hjemgivelsen indgår i en helhedsorienteret plan, som omfatter familien, skal disse elementer i den helhedsorienterede plan ligeledes revideres.

Når der er tale om unge, der er idømt en sanktion efter straffelovens § 74 a, skal revision af den unges plan forud for hjemgivelsen særligt fokusere på, hvordan målene om, at den unge senest ved afslutningen af sanktionen påbegynder en uddannelse eller kommer i beskæftigelse, nås. § 100, stk. 5, 2. pkt., retter sig mod tilfælde, hvor der er tale om hjemgivelse af en ung i et ungdomssanktionsforløb. Afslutningen af fase 2 i ungdomssanktionen og overgangen til fase 3 er at betragte som en hjemgivelse i henhold til § 100, stk. 1. Revisionen af ungeplanen i forbindelse med en hjemgivelse skal særligt rette sig mod, hvordan målene om uddannelse og beskæftigelse nås i 3. fase, når der er tale om en ung i et ungdomssanktionsforløb. Der

skal således, jf. § 129 i barnets lov, på dette tidspunkt være en konkret plan for, hvilken uddannelse eller beskæftigelse den unge skal i gang med i 3. fase. Der henvises til § 129 i barnets lov og vejledning om støttende indsatser til børn og deres familier efter barnets lov for yderligere om ungdomssanktioner.

Anmodning om Ankestyrelsens vurdering af afgørelser om hjemgivelse.

344. Det fremgår af § 101, stk. 1, i barnets lov, at barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie kan anmode Ankestyrelsen om en vurdering af kommunalbestyrelsens afgørelse efter § 100, stk. 1, om hjemgivelse af et barn under 10 år.

Plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie til et anbragt barn under 10 år har efter § 101 ret til på barnets vegne at anmode Ankestyrelsen om en vurdering af afgørelsen, når kommunen træffer afgørelse om hjemgivelse.

Det bemærkes, at efter barnets lov § 145 er aldersgrænsen for selvstændig partstatus 10 år. Det vil sige, at børn fra 10 år og opefter selvstændigt vil kunne udøve partsbeføjelser, dvs. at de bl.a. selv kan klage til Ankestyrelsen over en afgørelse om eksempelvis hjemgivelse.

§ 101 skal således ses i lyset af, at børn under 10 år ikke selvstændigt har mulighed for at udøve partsbeføjelser. I stedet har plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie til børn under 10 år ret til på barnets vegne at bede Ankestyrelsen om en vurdering af en afgørelse om hjemgivelse. Det betyder dog ikke, at barnets plejefamilie, støtteperson eller venskabsfamilie får partsstatus i forbindelse med anmodningen.

Konkret kan plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie til et barn under 10 år bede Ankestyrelsen om en uvildig vurdering, hvis kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om hjemgivelse, og barnet giver udtryk for ikke at være enig i afgørelsen, eller plejeforældre, støtteperson eller venskabsfamilie vurderer, at afgørelsen ikke er til barnets bedste.

Af hensyn til at hindre unødige skift for barnet vil en anmodning om Ankestyrelsens vurdering af afgørelsen efter § 101 have opsættende virkning. Det vil sige, at hjemgivelsen af barnet sættes i bero, indtil Ankestyrelsen har behandlet sagen. Formålet er at styrke hensynet til barnets behov for kontinuitet i opvæksten i og med, at der sikres flere øjne på sagen, og en uvildig vurdering i de tilfælde, hvor barnet endnu ikke har en alder, så barnet selvstændigt kan udøve partsbeføjelser.

§ 101 skal medvirke til at sikre, at børn, der er anbragt uden for hjemmet, ikke bliver hjemgivet af årsager, som ikke er barnets bedste, f.eks. udelukkende på grund af økonomiske hensyn, ligesom det vil kunne være relevant i sager, hvor f.eks. plejefamilier oplever, at deres plejebarn hjemgives som følge af samarbejdsproblemer med kommunen.

Udgangspunktet er, at en anmodning fra plejeforældrene, støttepersonen eller venskabsfamilien sker på barnets vegne. Det vil sige, at det som udgangspunkt må lægges til grund, at baggrunden for anmodningen er, at barnet har givet udtryk for ikke at være enig i afgørelsen om hjemgivelse. Dog vil der kunne være tilfælde, hvor barnets alder, modenhed eller funktionsevne betyder, at barnet ikke selv kan udtrykke sin holdning til afgørelsen, eller ikke er i stand til at vurdere, om en hjemgivelse er til barnets eget bedste. Derfor er det heller ikke et krav, at barnet skal være imod kommunens afgørelse om hjemgivelse. Barnets holdning bør dog indgå i Ankestyrelsens vurdering af sagen, og afgørelsen om hjemgivelse skal altid ses i forhold til hensynet til barnets bedste. Ankestyrelsen bør således være opmærksom på, at anmodningen ikke alene er begrundet i rent personlige hensyn for plejefamilien, støttepersonen eller venskabsfamilien. Ankestyrelsen bør i den forbindelse også være særligt opmærksom på de konkrete

forhold i den enkelte sag, herunder barnets støttebehov og eventuelle funktionsnedsættelser hos barnet eller forældrene. Ankestyrelsen vil skulle behandle en anmodning, jf. § 101, efter reglerne i § 153.

Kommunens behandling af anmodning om hjemgivelse fra forældremyndighedsindehaveren eller den unge over 15 år

345. Det fremgår af § 102, stk. 1, i barnets lov, at i tilfælde, hvor forældremyndighedsindehaveren anmoder om at få hjemgivet et barn eller en ung, der er anbragt med samtykke efter § 46, skal kommunalbestyrelsen tage stilling til spørgsmålet om hjemgivelse, senest 7 dage efter at anmodningen fremsættes. Tilsvarende gælder, såfremt en ung, som er fyldt 15 år, der er anbragt med samtykke efter § 46, anmoder om at blive hjemgivet.

346. Det fremgår af § 102, stk. 2, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen ikke har pligt til at behandle en anmodning om hjemgivelse i den periode, hvor en sag er under behandling i Ankestyrelsen eller ved retten.

347. Det fremgår af § 102, stk. 3, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen kan afvise at behandle en anmodning fra forældremyndighedsindehaveren om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter følgende bestemmelser:

1) § 47, hvis der ikke er sket væsentlige ændringer af forholdene hos forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge.

2) § 67, hvis der ikke er sket væsentlige ændringer af forholdene hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge.

348. Det fremgår af § 102, stk. 4, i barnets lov, at når kommunalbestyrelsen behandler en anmodning fra forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år, om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter §§ 47 eller 67, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om hjemgivelse og hjemgivelsesperiodens længde, jf. § 100, stk. 1, hvis der er grundlag herfor. Hvis kommunalbestyrelsen ikke finder, at der er grundlag for at hjemgive barnet eller den unge, forelægges sagen til afgørelse i børne- og ungeudvalget, jf. §§ 47 eller 67.

349. Det fremgår af § 102, stk. 5, i barnets lov, at kommunalbestyrelsen umiddelbart skal orientere børne- og ungeudvalget om afgørelser om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter §§ 47 eller 67.

350. § 102, stk. 1, i barnets lov indebærer, at kommunens afgørelse om hjemgivelse og fastsættelse af hjemgivelsesperiode skal træffes inden syv dage, hvis forældremyndighedsindehaver til et barn eller en ung, der er anbragt med samtykke efter § 46, henvender sig med ønske om at få hjemgivet barnet eller den unge. Det samme gælder, hvis en ung på 15 år eller derover anmoder om at blive hjemgivet fra en anbringelse med samtykke.

Af hensyn til både børn, unge og forældre, der ønsker en hjemgivelse, er det vigtigt, at tidsperspektivet for hjemgivelsen hurtig fastlægges, således at både børn, unge og forældre får tryghed i at vide, hvornår deres livssituation forandres.

Det følger af reglerne om anbringelse, jf. lovens § 46, at en anbringelse med samtykke kan ophøre enten på baggrund af, at kommunen træffer afgørelse om hjemgivelse eller på baggrund af, at forældremyndighedsindehaver eller den unge, der fyldt 15 år, tilbagekalder samtykket. Ved frivillige anbringelser vil samtykket fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, til enhver tid kunne tilbagekaldes. Ved tilbagekaldelse af samtykket vil betingelserne for den frivillige anbringelse ikke længere være

opfyldt. Kommunen skal så træffe afgørelse om hjemgivelse samt om, hvor lang hjemgivelsesperioden skal være, jf. § 100, i barnets lov.

Hvis kommunen finder, at der ikke er grundlag for at hjemgive barnet eller den unge, vil sagen skulle forelægges for børne- og ungeudvalget, jf. § 102, stk. 4.

Når forældrene og den unge, der er fyldt 15 år, ikke er enige om at tilbagekalde et samtykke

351. Der kan være tilfælde, hvor der er uenighed mellem forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, om tilbagekaldelse af samtykket til en frivillig anbringelse. Hvis forældremyndighedsindehaver ønsker at få den unge hjemgivet, mens den unge modsætter sig hjemgivelsen og opretholder sit samtykke til anbringelsen, bør kommunen overveje, om der er grundlag for at indstille til børne- og ungeudvalget, at anbringe den unge uden forældremyndighedsindehavers samtykke efter bestemmelsen i barnets lov § 47, stk. 1 eller 3. I sådan et tilfælde bør det klarlægges, hvad der er baggrunden for, at den unge modsætter sig hjemgivelsen, så der kan sættes ind over for de bekymringer, som den unge har. Det kan f.eks. ske ved at gennemføre en samtale med den unge. Kommunen bør i denne sammenhæng være opmærksom på, at den unges ønsker bør tillægges passende vægt i overensstemmelse med den unges modenhed og eventuelle nedsat psykisk funktionsevne.

I alle tilfælde, hvor det er forældremyndighedsindehaver, der anmoder om hjemgivelse, skal kommunen være opmærksom på at inddrage barnets eller den unges holdning i vurderingen af, om en hjemgivelse er i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste. Kommunen bør i den forbindelse være opmærksom på, at barnets eller den unges alder, modenhed eller en eventuel psykisk funktionsevne kan have betydning for barnets eller den unges evne til at give udtryk for egne ønsker. Er det den unge, der anmoder om at blive hjemgivet, mens forældremyndighedsindehaver modsætter sig hjemgivelsen, f.eks. fordi der er tale om en behandlingskrævende ung, som forældrene ikke selv kan håndtere, skal kommunen være opmærksom på, at en forsvarlig hjemgivelse forudsætter, at hjemmet er indstillet på at modtage den unge. I en sådan situation bør kommunen overveje, om der er grundlag for at indstille til børne- og ungeudvalget, at der træffes afgørelse om at anbringe den unge uden samtykke fra den unge selv efter bestemmelsen i barnets lov § 47, stk. 1.

Klager over afgørelser om hjemgivelse og hjemgivelsesperiode har som udgangspunkt opsættende virkning.

Behandling af anmodning om hjemgivelse i den periode, hvor en sag er under behandling i Ankestyrelsen eller ved retten

352. Forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, kan på ethvert tidspunkt fremsætte begæring om hjemgivelse. Forældremyndighedsindehaver og den unge behøver således ikke at afvente, at børne- og ungeudvalget skal behandle sagen på baggrund af den fastsatte genbehandlingsfrist efter § 50 i barnets lov.

Kommunen har, jf. § 102, stk. 2, dog ikke pligt til at behandle en anmodning om hjemgivelse i den periode, hvor en sag er under behandling i Ankestyrelsen eller ved retten.

Bestemmelsen gælder i alle sager om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet, også i sager om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke efter barnets lov § 47 eller permanent anbringelse efter § 67. Og det uanset om anmodning om hjemgivelse fremsættes af forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år, og uanset om betingelserne efter § 102, stk. 3, for at afvise forældremyndighedsindehaver anmodning er opfyldt eller ej.

Udgangspunktet er således, at kommunen skal behandle begæringen om hjemgivelse og vurdere, hvorvidt kommunen mener, at der stadig er grundlag for den tvangsmæssige indsats. Forældremyndighedsindehaver kan anmode om hjemgivelse umiddelbart efter, at der er truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, og uanset, at sagen samtidig behandles i ankesystemet. Dette kan imidlertid være belastende for barnet eller den unge, som ikke får den fornødne ro og stabilitet. Det vil samtidigt være uhensigtsmæssigt, at flere instanser behandler den samme sag på samme tid. Derfor har kommunen ikke pligt til at behandle en anmodning om hjemgivelse, når en sag er under behandling i Ankestyrelsen eller ved domstolene. I de tilfælde, hvor sagen ikke er under behandling i Ankestyrelsen eller ved domstolene, vil kommunen altid skulle behandle en anmodning om hjemgivelse, jf. dog § 102, stk. 3, i barnets lov, som gennemgås nedenfor.

Kommunens mulighed for at afvise at behandle en anmodning om hjemgivelse

353. Tvangsmæssigt gennemførte anbringelser kan ligeledes ophøre enten på initiativ af kommunen eller på initiativ af forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år.

Ligesom ved frivillige anbringelser skal kommunalbestyrelsen løbende påse, at betingelserne for at opretholde anbringelsen er opfyldt. Hvis kommunen ikke længere finder, at der er grundlag for en anbringelse uden samtykke, skal kommunen træffe afgørelse om hjemgivelse af barnet eller den unge og fastsætte en hjemgivelsesperiode, jf. § 100, stk. 1. Inden kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om ophør af anbringelsen, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge, og det kan være hensigtsmæssigt at høre anbringelsesstedet, jf. barnets lov § 100.

Det følger af §102, stk. 3, nr. 1, at kommunen kan afvise at behandle anmodninger fra forældremyndighedsindehaver om hjemgivelse i alle sager om anbringelse af et barn eller en ung uden samtykke efter lovens § 47, hvis der er sket væsentlige ændringer af forholdene hos forældrene, barnet eller den unge. Det betyder, at det alene er i tilfælde, hvor forholdene hos forældremyndighedsindehaver, barnet eller den unge er væsentligt ændrede, at kommunen har pligt til at realitetsbehandle anmodningen fra forældrene. Væsentligt ændrede forhold på anbringelsesstedet vil ikke medføre, at en anmodning om hjemgivelse i en sag om anbringelse uden for hjemmet efter lovens § 47 skal realitetsbehandles. Det skyldes, at en anbringelse efter § 47 aldrig kan være begrundet i forhold på anbringelsesstedet, og ændrede forhold på anbringelsesstedet kan derfor ikke i sig selv begrunde en hjemgivelse af barnet eller den unge, selvom det i nogen tilfælde kan give anledning til, at barnet eller den unge flyttes til et andet anbringelsessted.

Væsentlige ændringer af forældremyndighedsindehavers forhold betyder i denne sammenhæng, at forhold omkring forældremyndighedsindehaveren, som afgørelsen om anbringelse uden samtykke var helt eller delvist begrundet i, ikke længere er til stede eller er ændret markant og i positiv retning for barnet eller den unge. Det vil f.eks. kunne være, hvis forældremyndighedsindehaver, som har haft et misbrug af alkohol, har gennemført en misbrugsbehandling og er ude af misbruget. Ellers hvis forældremyndighedsindehavere, som har haft en alvorlig psykisk lidelse, der betød, at de ikke var i stand til at drage omsorg for barnet eller den unge, har modtaget virksom behandling. Andre eksempler kan være en forældremyndighedsindehaver, der har været i et voldeligt forhold, men nu er ude af forholdet, og der ikke længere er vold i hjemmet. Det kan f.eks. også kunne være en forældremyndighedsindehaver, som ikke tidligere har haft de fornødne kompetencer til at drage omsorg for barnet eller den unge, men som har modtaget og profiteret af relevant hjælp og støtte, så der f.eks. ses en markant og positiv udvikling i samværet med barnet eller den unge. En forældremyndighedsindehavers demonstrerede evne til at varetage omsorgen for andre børn end det pågældende barn og unge kan også efter omstændighederne være en væsentlig ændring af forholdene. Ændringer i, hvem der har del i forældremyndigheden, kan

f.eks. også være en væsentlig ændring, da afgørelsen om anbringelse herefter vil være truffet over for en anden personkreds.

Vurderingen af eventuelle væsentlige ændringer af forældremyndighedsindehavers forhold skal ses i tæt sammenhæng med den støtte til forældremyndighedsindehaver under anbringelsen, som kommunen efter §§ 75-76, skal træffe afgørelse om, herunder den særskilte plan eller eventuelle helhedsorienteret plan for støtten til forældrene, jf. §§ 77 og 78.

Ved væsentlige ændringer af barnets eller den unges forhold skal forstås, at forhold omkring barnet eller den unge, som anbringelsen uden samtykke var helt eller delvist begrundet i, er ændret betydeligt og i en positiv retning for barnet eller den unge. Det vil f.eks. være, hvis en ung, som har haft et alvorligt misbrug af hash, har gennemført misbrugsbehandling og er kommet ud af misbruget. Det vil f.eks. også være, hvis et barn eller en ung, som før anbringelsen har haft meget udadreagerende eller selvskadende adfærd, gennem en støttende indsats og behandling er blevet markant bedre i stand til håndtere vrede og konflikt eller er ophørt med alvorlig selvskade. Vurderingen af eventuelle væsentlige ændringer af barnets eller den unges forhold skal ses i sammenhæng med opfølgningen på barnets eller den unges trivsel og udvikling, jf. §§ 95-96.

Ovenstående er ikke en udtømmende opstilling af eksempler på væsentlige ændringer af forholdene hos forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge.

Af hensyn til barnets eller den unges behov for stabilitet og kontinuitet vil det være af stor betydning, at ændringer af forældremyndighedsindehavers eller barnets eller den unges forhold må antages at have den fornødne varighed og ikke være af forbigående karakter. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge i en længere periode har været ude af misbrug. Hvornår det må antages, at ændringer har den fornødne varighed, skal bero på en konkret og individuel vurdering af forholdene i den enkelte sag og under hensyn til barnets eller den unges støttebehov. Ved vurderingen kan bl.a. indgå, hvor alvorlige forhold, der er tale om, og om der tidligere er sket hjemgivelse i sagen på baggrund af tilsvarende ændringer i forældremyndighedsindehavers forhold, som efterfølgende viste sig ikke at være stabile, f.eks. ved tilbagefald til misbrug. Eventuelle relevante udtalelser fra f.eks. en læge eller andre relevante fagpersoner, som forældrene har medsendt, eller som i øvrigt fremgår af sagen, skal indgå i vurderingen.

Muligheden for efter § 102, stk. 3, nr. 1, at afvise at behandle anmodninger om hjemgivelse vil alene omfatte anmodninger fra forældre med del i forældremyndigheden. Begrundelsen for dette er, at det alene vil være forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år, som vil kunne anmode om hjemgivelse, ligesom det vil være disse parter, der vil kunne samtykke til en anbringelse, jf. § 46.

354. Med § 102, stk. 3, nr. 2, i barnets lov, kan kommunen afvise at behandle en anmodning fra forældremyndighedsindehaveren om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter lovens § 67, hvis der ikke er sket væsentlige ændringer af forholdene på anbringelsesstedet, barnet eller den unge.

Ved en anbringelse efter lovens § 67 har børne- og ungeudvalget truffet afgørelse om, at et barn eller en ung, som har været anbragt uden for hjemmet i mindst tre år efter reglerne i barnets lov eller reglerne i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, fortsat skal være anbragt uden for hjemmet i en permanent anbringelse, hvis barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentligt betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet. Afgørelse om permanent anbringelse efter § 67 forudsætter samtykke fra den unge, der er fyldt 15 år og kan træffes, selvom betingelserne for anbringelse efter §§ 46 eller 47 i barnets lov eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet ikke længere er opfyldt. En permanent

anbringelse skal ikke genbehandles efter genbehandlingsfristerne i § 50 i barnets lov. Herudover gælder de almindelige regler under en anbringelse.

I lighed med § 102, stk. 3, nr. 1, vedrører § 102, stk. 3, nr. 2, alene anmodninger fra forældremyndighedsindehaver. Bestemmelsen medfører, at kommunen kan afvise at behandle anmodninger fra forældremyndighedsindehaveren om hjemgivelse i sager om anbringelse af et barn eller en ung i en permanent anbringelse efter barnets lov § 67, hvis der er sket væsentlige ændringer af forholdene hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge. I forhold til en permanent anbringelse, jf. § 67, vil væsentlige ændringer for eksempel være, at barnet eller den unge ikke længere føler et tilhørsforhold til anbringelsesstedet, men langsomt har opnået større tilknytning til forældremyndighedsindehaveren. Det kan også være, at der er forhold hos anbringelsesstedet, som er væsentligt ændrede. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis den primære omsorgsperson i plejefamilien dør eller forlader familien på grund af skilsmisse.

Ovenstående betyder, at hvis kommunen modtager en anmodning fra forældremyndighedsindehaveren om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter §§ 47 eller 67 i barnets lov, skal kommunen indledningsvis vurdere, om der er grundlag for at behandle anmodningen eller ej. Dette betyder, at kommunen skal vurdere, om der er væsentlige ændringer af relevante forhold. Det er vigtigt, at kommunen sikrer, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til at foretage denne vurdering, jf. retssikkerhedslovens § 10. Der vil være tale om en afgrænset sagsoplysning, som alene skal belyse, om der er væsentlige ændringer af relevante forhold. Der skal altså ikke ske fuld sagsoplysning med henblik på at vurdere, om der er grundlag for hjemgivelse. Oplysninger om forældremyndighedsindehaverens forhold må først og fremmest komme fra forældremyndighedsindehaveren selv, f.eks. ved at forældremyndighedsindehaveren fremsender en udtalelse fra egen læge eller lignende, der kan sandsynliggøre, at forældremyndighedsindehaverens forhold er ændret væsentligt. § 102, stk. 3, indeholder således ikke en forpligtigelse for kommunen til at iværksætte f.eks. en psykologisk eller anden faglig undersøgelse af forældrene, medmindre forældremyndighedsindehaveren selv er fremkommet med oplysninger, som gør det overvejende sandsynligt, at eksempelvis forældrenes kompetencer til at drage omsorg for barnet eller den unge er væsentligt forbedrede.

Oplysninger om eventuelle væsentlige ændringer af barnets eller den unges forhold må kommunen som altovervejende udgangspunkt antages at være i besiddelse af allerede som led i behandlingen af anbringelsessagen og kommunens løbende opfølgning på barnets trivsel og udvikling og det personrettede tilsyn med barnet eller den unge, jf. §§ 95-96 og § 156 i barnets lov. I særlige tilfælde vil der dog være behov for at indhente oplysninger fra andre myndigheder, anbringelsesstedet m.v.

Oplysninger om eventuelle væsentlige ændringer af forholdene hos anbringelsesstedet i sager om permanent anbringelse må kommunen som altovervejende udgangspunkt antages at være i besiddelse af allerede som led i behandlingen af anbringelsessagen, samarbejdet med anbringelsesstedet, oplysninger fra socialtilsynet m.v. I nogle tilfælde vil der dog være behov for at indhente oplysninger fra anbringelsesstedet, andre myndigheder m.v.

355. Som hovedregel må det antages, at vurderingen af, om forholdene er væsentligt ændrede, vil blive foretaget på grundlag af oplysninger, som forældremyndighedsindehaver selv har fremsendt eller på anden vis må antages at være bekendt med, jf. ovenfor, og der vil derfor ikke være behov for at høre forældremyndighedsindehaveren forinden. I nogle tilfælde vil det dog kunne være nødvendigt at høre parterne, jf. forvaltningslovens § 19. Kommunen skal efter omstændighederne inddrage barnet eller den unge, inden vurderingen foretages, jf. § 5 i barnets lov. Inddragelse af barnet eller den unge i forbindelse med vurderingen kan undlades, hvis barnets modenhed, eventuelle funktionsnedsættelse eller sagens karakter i afgørende grad taler imod, f.eks. fordi anmodningen om hjemgivelse er åbenlyst ubegrundet, eller fordi barnet eller den unge har afgørende behov for ro og for at blive skærmet. Ved vurderingen af,

om inddragelse af barnet eller den unge kan undlades, skal det tillægges vægt, at der ikke her er tale om en undersøgelse af grundlaget for hjemgivelse, men alene en indledende afklaring af, om der er grundlag for behandle sagen, hvorfor hensynet til at skåne barnet eller den unge som udgangspunkt må veje tungere end ved en realitetsbehandling af en hjemgivelsessag, hvor barnets eller den unges interesse i at blive inddraget alt andet lige vil være væsentligt større.

Hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at relevante forhold ikke er væsentligt ændrede, skal kommunen ikke realitetsbehandle anmodningen. Kommunen skal i stedet afvise at behandle anmodningen om hjemgivelse. Forældremyndighedsindehaver kan indbringe kommunens afvisning af at behandle sagen for Ankestyrelsen, jf. § 144 i barnets lov og kapitel 10 i retssikkerhedsloven.

Finder kommunen derimod, at der er sket væsentlige ændringer af forholdene hos forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge, skal kommunen realitetsbehandle forældremyndighedsindehavers anmodning om hjemgivelse af barnet eller den unge, jf. § 102, stk. 4, som gennemgås nedenfor. Dog vil kommunalbestyrelsen ikke have pligt til at behandle anmodningen, hvis sagen er under behandling ved Ankestyrelsen eller retten, jf. § 102, stk. 2, som behandlet ovenfor.

Det er vigtigt, at være opmærksom på, at kommunen har pligt til at behandle anmodninger fra en ung, der er fyldt 15 år, og som er anbragt efter §§ 47 eller 67, også selvom der er ikke sket væsentlige ændringer af forholdene, hvis sagen i øvrigt ikke er under behandling ved Ankestyrelsen eller retten, jf. § 102, stk. 2.

Kommunens realitetsbehandling af hjemgivelsesanmodninger ved tvangsmæssigt gennemførte anbringelser

356. § 102, stk. 4, i barnets lov, fastsætter regler for realitetsbehandling af hjemgivelsesanmodninger fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, som gennemgået ovenfor.

§ 102, stk. 4, gælder således ikke for sager, hvor kommunen efter reglerne i § 102, stk. 2 og 3, afviser at behandle anmodningen, fordi sagen er under behandling ved Ankestyrelsen eller retten, eller fordi forholdene ikke er væsentligt ændrede.

Når kommunen skal realitetsbehandle anmodninger fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter §§ 47 eller 67, skal kommunen oplyse sagen med henblik på at vurdere, om der er grundlag for hjemgivelse. Det vil sige, at kommunen i det omfang der måtte være behov for det, skal undersøge barnets eller den unges og/eller forældremyndighedsindehavers forhold med henblik på at vurdere, om barnet eller den unge skal hjemgives, og i givet fald, hvordan hjemgivelsen skal forberedes, og hvilken støtte til barnet eller den unge og familien, der måtte være behov for ved hjemgivelsen. Det kan indebære, at den eksisterende børnefaglige undersøgelse skal opdateres eller suppleres i fornødent omfang. Er der tidligere udarbejdet en psykologisk eller anden faglig undersøgelse af forældrene, barnet eller den unge, vil der i nogle tilfælde være behov for at supplere eller opdatere denne.

Hvis der er grundlag for det, skal parterne også høres, jf. forvaltningslovens § 19. Derudover skal kommunen være opmærksom på efter barnets lov § 4, at inddrage barnet eller den unge, inden der træffes beslutninger af betydning for barnet eller den unge. Barnets eller den unges synspunkter skal altid tillægges passende vægt i overensstemmelse med barnets eller den unges alder og modenhed.

Hvis kommunen på baggrund af sin realitetsbehandling af anmodningen om hjemgivelse vurderer, at der er grundlag for at hjemgive barnet eller den unge, skal der træffes afgørelse om hjemgivelse og hjemgivelsesperiodens længde, jf. § 100, stk. 1, i barnets lov, som gennemgået længere oppe. Samtidig

skal barnets plan eller ungeplanen revideres og angive den videre indsats i forbindelse med hjemgivelsen, jf. § 100, stk. 5.

Det følger af 2. pkt. i § 102, stk. 4, at hvis kommunalbestyrelsen på baggrund af sin realitetsbehandling af en anmodning om hjemgivelse ikke finder, at der er grundlag for at hjemgive barnet eller den unge, vil sagen skulle forelægges til afgørelse i børne- og ungeudvalget, jf. lovens §§ 47 eller 67.

Orientering af børne- og ungeudvalget

357. I alle tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter §§ 47 eller 67, skal kommunen umiddelbart orientere børne- og ungeudvalget herom, jf. § 102, stk. 5. Det gælder ved alle sådanne afgørelser, uanset om hjemgivelsen er foranlediget af en anmodning fra den unge eller forældremyndighedsindehaver eller sker på kommunens eget initiativ.

Formålet med orienteringen af børne- og ungeudvalget er at sikre, at udvalget får indblik i kommunens praksis i sager om hjemgivelse og dermed får mulighed for at reagere, hvis der opstår tvivl om, hvorvidt kommunens afgørelser om hjemgivelse er i overensstemmelse med loven. Børne- og ungeudvalget kan ikke gribe ind i de enkelte afgørelser, som kommunen træffer, men udvalget eller enkelte medlemmer af udvalget kan underrette Ankestyrelsen. Ankestyrelsen træffer ikke afgørelse om hjemgivelse, men har mulighed for at tage sagen op af egen drift og eventuelt pålægge kommunen at opretholde anbringelsen, jf. barnets lov § 151.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet, den 15. marts 2024

DAVID RENE TRANEKÆR KLEMMENSEN

/ Astrid Leschly Holbøll